การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

DEVELOPMENT OF A BACHELOR OF NURSING SCIENCE CURRICULUM MANAGEMENT MODEL TO ENHANCE HUMANIZED HEALTH-CARE SKILLS AT BOROMARAJONANI NURSING COLLEGE,

หทัยรัตน์ บุษยพรรณพงศ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2563

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

หทัยรัตน์ บุษยพรรณพงศ์

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

DEVELOPMENT OF A BACHELOR OF NURSING SCIENCE CURRICULUM MANAGEMENT MODEL TO ENHANCE HUMANIZED HEALTH-CARE SKILLS AT BOROMARAJONANI NURSING COLLEGE, PRABOROMARAJCHANOK INSTITUTE

HATHAIRAT BUDSAYAPANPONG

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of DOCTOR OF EDUCATION

(Educational Administration and Management)

Faculty of Education, Srinakharinwirot University

2020

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ของ

หทัยรัตน์ บุษยพรรณพงศ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

.....

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก	..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุพล ยงศร)	(รองศาสตราจารย์ ดร.รัชนี สรรเสริญ)
..... ที่ปรึกษาร่วม	..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ โปณะทอง)	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐะณุพงศ์ ศรีกาฬสินธุ์)

ชื่อเรื่อง	การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก
ผู้วิจัย	หทัยรัตน์ บุษยพรรณพงศ์
ปริญญา	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2563
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จตุพล ยงศร
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จักรกฤษณ์ โปณะทอง

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ และเพื่อสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งหมด 89 คน โดยมีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างรูปแบบฯและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที (One Sample t - test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มี 7 ปัจจัย ได้แก่ หลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน วิธีการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล 2) ผลการพัฒนารูปแบบฯ พบว่ามี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตรที่มีเนื้อหาระบุการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ผู้สอนที่ต้องได้รับการฝึกการสอนการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ผู้เรียนที่ต้องมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาล สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนที่สำคัญคือแหล่งฝึกประสบการณ์ วิธีการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลในสภาพจริง และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีกิจกรรมสอดคล้องกับการเรียนการสอน ซึ่งพบว่ารูปแบบดังกล่าวมีความเหมาะสมระดับมากที่สุดและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดในระดับ 3.51 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย พบว่ามี 3 ระดับ ได้แก่ ระดับสถาบันพระบรมราชชนก ระดับวิทยาลัย และระดับหลักสูตร รวม 21 ข้อ

คำสำคัญ : การบริหารจัดการหลักสูตร, ทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

Title	DEVELOPMENT OF A BACHELOR OF NURSING SCIENCE CURRICULUM MANAGEMENT MODEL TO ENHANCE HUMANIZED HEALTH-CARE SKILLS AT BOROMARAJONANI NURSING COLLEGE, PRABOROMARAJCHANOK INSTITUTE
Author	HATHAIRAT BUDSAYAPANPONG
Degree	DOCTOR OF EDUCATION
Academic Year	2020
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Chatupol Yongsorn
Co Advisor	Assistant Professor Dr. Chakrit Ponathong

The objectives of this research are as follows: (1) to study the factors enhancing humanized health care skills; and (2) to develop, provide advice about and make policy recommendations for curriculum management of the Bachelor of Nursing Science Program in the Nursing College at Praboromarajchanok Institute. A purposive sample of 89 respondents studying and working in the Nursing College were employed in this study. The research instruments were semi-structured interviews, questionnaires on the education management of the Bachelor of Nursing Science Program and the policy recommendations for the education management of the Bachelor of Nursing Science Program. The four main types of descriptive statistics using in this study were frequency, percentage, mean, standard deviation and a One Sample t-test. The research revealed three findings: (1) the seven factors enhancing humanized health-care skills were curriculum, teachers, students, teaching techniques, learner development activities, learning facilities and learning assessment; (2) the seven factors affecting the education management of Bachelor of Nursing Science Program were a curriculum of humanized health-care, teachers with previous training in humanized health-care before, students with good attitudes to the nursing profession, learning facilities, such as experience training, teaching technique and learning assessment in real situations and learner development activities. The experts also commented on the outcome data; that the level of significance in terms of propriety was 3.51, the most suitable level and higher than the limit, and at a statistically significant level of 0.01; (3) policy recommendations for the education management of Bachelor of Nursing Science Program were made through three action levels, including the level of Praboromarajchanok Institute, at the university level, and the curriculum level, consisting of 21 items.

Keyword : Humanized Health-Care Skills, Bachelor of Nursing Science, Curriculum Management

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ ด้วยความเมตตากรุณา ได้รับคำแนะนำปรึกษาเป็นอย่างดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุพล ยงศร อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์หลัก และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ โปณะทอง อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ร่วม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ประธานสอบ รองศาสตราจารย์ ดร.รัชนี สรรเสริญ คณบดีสำนักวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และกรรมการสอบ ผศ.ดร.ฐะณุพงศ์ ศรีกาฬสินธุ์ ที่เมตตาเป็นประธานและคณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์พร้อมให้คำแนะนำทำให้ปริญญานิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ทุกท่าน ที่กรุณาช่วยชี้แนะตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในสาขาวิชาอุดมศึกษา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ชี้แนะแนวทางการศึกษาแก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาสนับสนุนตลอดจนเป็นกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ คณาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิต และนักศึกษาจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี และวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า เพชรบุรี ที่ให้ความร่วมมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ คณาจารย์ และนักศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ที่ให้ความกรุณาในการทดลองใช้เครื่องมือกับกลุ่มที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง (Try Out) ขอขอบคุณเพื่อน ๆ นิสิตปริญญาเอก และพี่ ๆน้องๆ ที่ไม่สามารถกล่าวนามได้ทั้งหมดที่คอยให้คำปรึกษาและช่วยเหลือผู้วิจัยในด้านต่างๆ รวมถึงเป็นกำลังใจให้เสมอมา รวมถึงครอบครัวบัณฑิตวิทยาลัย มศว ที่ช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์เล่มนี้ ขอขอบคุณดร.สมพร หลิมเจริญ ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จังหวัดสกลนคร ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านสถิติในการวิจัยให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับสถิติในการวิจัยมาตลอด ขอขอบคุณกำลังใจจากครอบครัว น้า และน้องชายน้องสาว โดยเฉพาะคุณพิริยะ บุษยพรรณพงศ์ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร โรงพยาบาลชัยนาทนเรนทร ที่ดูแลช่วยอำนวยความสะดวกทุกเรื่องในการเรียนและการทำงาน ขอบคุณแพทย์หญิงพรรณรัตน์ บุษยพรรณพงศ์ นักศึกษาแพทย์วรัชญ์ บุษยพรรณพงศ์ ที่ให้กำลังใจผู้วิจัยมาโดยตลอดและกำลังใจจากคุณพ่อคุณแม่ผู้ล่วงลับที่ลูกคนนี้ระลึกถึงเสมอ ขอบคุณน้องอัญชลี เนติกุลที่น่ารักช่วยดูแลเรื่องบทคัดย่อภาษาอังกฤษ และพี่น้องกลุ่มวิชาการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์และคณะอาจารย์ บุคลากรรวมถึงนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาทที่คอยช่วยเหลือดูแลให้กำลังใจจนงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ที่พึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณแด่บิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

หทัยรัตน์ บุษยพรรณพงศ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ

กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ

สารบัญ ..... ช

สารบัญตาราง ..... ญ

สารบัญรูปภาพ ..... ฐ

บทที่ 1 บทนำ 1

ภูมิหลัง 1

ความมุ่งหมายของการวิจัย 9

ความสำคัญของการวิจัย 9

ขอบเขตของการวิจัย 10

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา 11

นิยามศัพท์เฉพาะ 12

กรอบแนวคิดในการวิจัย 15

บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม 20

1.แนวคิดเกี่ยวกับการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ 20

2.แนวคิดการบริหารจัดการหลักสูตร 37

3. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบ 44

4. การบริหารจัดการหลักสูตรของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ 50

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 51

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย 58
ระยะที่ 1 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก 58
ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก 62
ระยะที่ 3 การสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก 67
บทที่ 4 ผลการศึกษา 70
ระยะที่ 1 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก 70
ระยะที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตร พยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก 101
ระยะที่ 3 การสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการนำรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกไปใช้ 129
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 136
ความมุ่งหมายของการวิจัย 136
วิธีดำเนินการวิจัย 136
สรุปผลการวิจัย 138
อภิปรายผลการวิจัย 145
ข้อเสนอแนะ 159
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 163

บรรณานุกรม 164
ภาคผนวก 177
ภาคผนวก ก 178
ภาคผนวก ข 184
ประวัติผู้เขียน 186

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 การสังเคราะห์แนวคิดการบริหารจัดการหลักสูตรจำแนกตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....43

ตาราง 2 สรุปข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และผู้ใช้บัณฑิตโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง 83

ตาราง 3 องค์ประกอบด้านหลักสูตร สำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก.....102

ตาราง 4 องค์ประกอบด้านผู้สอน สำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก.....105

ตาราง 5 องค์ประกอบด้านผู้เรียน สำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก.....107

ตาราง 6 องค์ประกอบด้านวิธีการเรียนการสอน สำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก.....110

ตาราง 7 องค์ประกอบด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก 112

ตาราง 8 องค์ประกอบด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน สำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก.....114

ตาราง 9 องค์ประกอบด้านการวัดและประเมินผลสำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก..... 115

ตาราง 10 ผลลัพธ์ บัณฑิตพยาบาลศาสตร์ที่มีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ สำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก 117

ตาราง 11 ความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบสำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก 118

ตาราง 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ และวิทยาลัยที่สังกัด 120

ตาราง 13 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสมของปัจจัยการบริหารหลักสูตร7ปัจจัย สำหรับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เทียบกับเกณฑ์ 3.51 เป็นรายข้อ 121

ตาราง 14 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้านหลักสูตร เทียบกับเกณฑ์ 3.51 โดยรวมและเป็นรายข้อ..... 122

ตาราง 15 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้านผู้สอน เทียบกับเกณฑ์ 3.51 โดยรวมและเป็น รายข้อ..... 123

ตาราง 16 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้านผู้เรียน เทียบกับเกณฑ์ 3.51 โดยรวมและเป็นรายข้อ..... 124

ตาราง 17 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้านวิธีการเรียนการสอน เทียบกับเกณฑ์ 3.51 โดยรวมและเป็นรายข้อ..... 125

ตาราง 18 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เทียบกับเกณฑ์ 3.51 โดยรวมและเป็นรายข้อ .. 126

ตาราง 19 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน เทียบกับเกณฑ์ 3.51 โดยรวมและเป็นรายข้อ..... 127

ตาราง 20 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้านการวัดและประเมินผล เทียบกับเกณฑ์ 3.51 โดยรวมและเป็นรายข้อ.. 128

ตาราง 21 จำนวนและร้อยละของข้อคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิต่อข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับสถาบันพระบรมราชชนก ต่อรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก . 130

ตาราง 22 จำนวนและร้อยละของข้อคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิต่อข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับสถาบันการศึกษา ต่อรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก . 132

ตาราง 23 จำนวนและร้อยละของข้อคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิต่อข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับหลักสูตรต่อรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก 134

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย 19

ภาพประกอบ 2 แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัย 31

ภาพประกอบ 3 แสดงการสอนเชื่อมโยง 3 กลุ่มวิชา สู่การให้บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ .. 33

ภาพประกอบ 4 รูปแบบบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ 143

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยจะมีความแข็งแกร่งคนในประเทศต้องมีการศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานให้สังคมไทยเข้มแข็ง มีความพร้อมทั้งทางกาย ใจ สติปัญญา (ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา ,2561,น.19) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 ที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนเพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามบริบทที่เอื้อ (ประกาศสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร เรื่องยุทธศาสตร์ชาติ,2561,น.12) เป็นกรอบชี้นำทิศทางการพัฒนาด้านสุขภาพของประเทศ เพื่อให้คนทุกช่วงวัยเติบโตอย่างมีคุณภาพ เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม และมีสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม พัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของคนทุกช่วงวัยตามความเหมาะสม เพื่อมีอาชีพในการดำรงชีวิต ยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ส่งเสริมให้มีสุขภาพดีโดยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสุขภาพและลดปัจจัยเสี่ยงด้านสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพ (คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ,2560,น.4)

ขณะเดียวกันแผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี (วัฒนาพร สุขพรต,2562,น.7) มีการจัดระบบอุดมศึกษาใหม่โดยปรับบทบาทภาครัฐบูรณาการภารกิจสร้างสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยประกอบด้วยโอกาสการเข้าถึงอุดมศึกษาและความเป็นธรรม สมรรถนะของบัณฑิต การวิจัยนวัตกรรมและการถ่ายทอดเทคโนโลยีการสร้างเสริมบุคลากรคุณภาพสูง การบริหารและธรรมาภิบาล ความมั่นคงทางการเงินในระบบอุดมศึกษา ภาคีภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนตลอดจนอุดมศึกษาดิจิทัล สอดคล้องกับทิศทางอุดมศึกษา 2562 (สรนิต ศิลธรรม,2562,น.10) ที่กล่าวว่าสองภารกิจหลักของกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้แก่เตรียมคนไทยในศตวรรษที่ 21และการนำองค์ความรู้และนวัตกรรม ไปพัฒนาประเทศ โดยมีขอบเขตงานคือจัดการอุดมศึกษาเพื่อรับผิดชอบต่อสังคม เสรีภาพทางวิชาการ ความเป็นอิสระ ความเสมอภาคและธรรมาภิบาล กำหนดให้หลักสูตรการศึกษามีคุณภาพตามข้อกำหนดด้านคุณภาพที่คณะกรรมการมาตรฐานอุดมศึกษากำหนด และให้สถาบันการศึกษามีระบบประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีประเด็นยุทธศาสตร์ของกระทรวงปี2563 (สรนิต ศิลธรรม,2562,น.19) คือผลิตกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมที่มีคุณภาพสูง เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ศึกษาวิจัย และนวัตกรรม ที่ตอบโจทย์ของประเทศ และสร้างระบบนิเวศการ

วิจัย ยกระดับคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจฐานรากด้วยอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ตลอดจนพัฒนาการจัดการศึกษาให้ทันสมัย มีคุณภาพ และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะเรื่องของพัฒนาการจัดการศึกษาให้ทันสมัยมีคุณภาพ และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้นั้น ประเด็นยุทธศาสตร์มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและยกระดับสมรรถนะบุคคลให้เป็น high-skilled workforce ตามความต้องการของประเทศ ขณะเดียวกันมาตรฐานการศึกษาของชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ,2561,น.6-7) มีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ของคนไทยด้านหนึ่งคือ มีความรู้และความรอบรู้ ตลอดจนมีทักษะทางปัญญา ซึ่งทักษะทางปัญญาคือทักษะที่จำเป็นในการสร้างนวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือทางสังคมเช่นภูมิปัญญาไทยและศาสตร์พระราชา ทักษะศตวรรษที่21 ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะพหุปัญญา และทักษะข้ามวัฒนธรรม เป็นต้น

ขณะเดียวกันพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 (ประกาศสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร,2562,น.55-61) กล่าวว่าการจัดการอุดมศึกษาต้องดำเนินการ พัฒนาบุคคลให้มีประสิทธิภาพ มีทักษะทางปัญญา มีความรู้และทักษะที่จำเป็นดำรงชีวิตภายใต้กฎระเบียบของสังคมด้วยความภาคภูมิใจในชาติ เข้าใจสังคม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต โดยมีภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาประกอบด้วยการพัฒนาความรู้ จัดการเรียนการสอน การวิจัย และการสร้างนวัตกรรม ถ่ายทอดความรู้สู่สังคม ตลอดจนทำนุบำรุงศิลปะวัฒนธรรม โดยการจัดการอุดมศึกษา ต้องเป็นไปตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม มีเสรีภาพทางวิชาการ มีหลักความเป็นอิสระ เสมอภาค และธรรมาภิบาล

ทั้งนี้วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐแห่งหนึ่ง ที่มีมาตรฐานตามคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด มีจำนวนทั้งสิ้น 30 แห่ง โดยปัจจุบันทุกแห่งเปิดสอนนักศึกษา หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มีเป้าหมายการผลิตเพื่อให้บัณฑิตเป็นผู้มีองค์ความรู้ ทั้งด้านการพยาบาลและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง สามารถให้การดูแลบุคคลแบบองค์รวมด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มีความเอื้ออนาทร ดำเนินการพยาบาลบนพื้นฐานความรู้ที่ได้รับ จัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์เน้นการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง เพื่อตอบสนองความต้องการของระบบบริการสุขภาพ (สถาบันพระบรมราชชนก,2561,น.11) โดยมีอัตลักษณ์บัณฑิต คือการบริการสุขภาพด้วย หัวใจความเป็นมนุษย์ คือการให้บริการด้วยสัมพันธภาพที่ดี เข้าถึงปัญหาและความทุกข์ของผู้รับบริการตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง โดยรับฟังข้อมูลของผู้รับบริการโดยไม่ตัดสิน ซึ่งวิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่

จำเป็นในสาขาสุขภาพที่ได้รับการยอมรับว่าใช้ความรู้ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และความมีศิลปะในการดูแลผู้ป่วย เพื่อสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของชีวิตประชาชน

ดังนั้นในการดูแลผู้รับบริการ พยาบาลจึงต้องมีภูมิรู้ มีความสามารถ ทักษะความชำนาญ มีเจตคติที่ดี ดำรงตนภายใต้กรอบศีลธรรมและกฎหมายวิชาชีพ (พันทิพย์ จอมศรีและคณะ,2553, น.2) ซึ่งบุคคลที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้รับบริการ ผู้ให้บริการ รัฐบาล หรือสังคมโดยรวม ก็ปรารถนาที่จะเห็นระบบบริการสุขภาพมีความสามารถช่วยเหลือ เยียวยาความต้องการทางสุขภาพของคนอย่างได้ผล ทั้งสภาวะการเจ็บป่วยทางร่างกาย จิตใจ หรือกระทั่งเยียวยาสังคม และจิตวิญญาณอันลึกซึ้งของคนร่วมสังคม (ชัยณรงค์ สังข์จ่าง, 2552, น.22) แต่ปัจจุบันสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่าสัดส่วนของพยาบาลวิชาชีพต่อประชากรรวมทั้งประเทศ เฉลี่ย 1 ต่อ 624 คน เมื่อเทียบสัดส่วนของพยาบาลต่อประชากรในประเทศพัฒนาแล้ว เช่น ญี่ปุ่น หรือสหรัฐอเมริกา อยู่ที่ 1 ต่อ 200คน หรือประเทศเพื่อนบ้านในอาเซี่ยน เช่น สิงคโปร์ 1 ต่อ 250 คน มาเลเซีย 1ต่อ 300 คน จากตัวเลขที่กล่าวเบื้องต้น แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมในด้านปริมาณบุคลากร เพื่อตอบสนองต่อความต้องการรับบริการด้านสุขภาพทั้งในปัจจุบันหรือในอนาคต (ปาริฉัตร ติโลกะวิชัย, 2556, น.1-3)

เมื่อเกิดภาวะขาดบุคลากรทางการพยาบาลส่งผลให้พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติหน้าที่ในปัจจุบันมีภาระงานเกินกำลังความรับผิดชอบ ทำให้บุคลากรเกิดความเหนื่อยล้า ปัญหาบุคลากรพยาบาลลาออกจึงตามมา ขณะเดียวกันพยาบาลที่ให้บริการพยาบาลที่ยังคงอยู่ในวิชาชีพเกิดการปฏิบัติงานเชิงปริมาณเพื่อให้การดูแลผู้รับบริการได้ทั่วถึงทุกคน คุณภาพการพยาบาลจึงไม่ครอบคลุมปัญหา เกิดแรงตึง 3 ประการด้วยกัน ได้แก่ 1) ให้การพยาบาลเน้นข้อเท็จจริงมากกว่าความรู้สึก หมายถึงการให้บริการ ปฏิบัติเหมือนกับดูแลเครื่องจักร 2) ปัจจุบันสถิติต่างๆ มีแต่ตัวเลข แต่ขาดเรื่องราวหรือตัวละครที่มีชีวิตและเลือดเนื้อที่จะบอกเล่าความสุขความทุกข์ได้จึงไม่ควรเน้นตัวเลขมากเพราะความเป็นมนุษย์สะท้อนผ่านตัวเลขไม่ได้ทั้งหมด ฉะนั้นเราต้องฟังผู้รับบริการว่าเขาจะบอกเรื่องราวอะไร ซึ่งอาจจะร้อยเรียงเป็นคำพูดได้ไม่ครบถ้วน แต่ต้องฟังให้เข้าถึงหัวใจเพื่อจะได้เข้าใจว่าแท้จริงแล้วผู้รับบริการต้องการสื่อสารอะไร 3) ให้บริการแบบเน้นย้ำเรื่องอัตวิสัยคือใช้ความคิดตนเองคิดแทนผู้อื่น ทำให้ขาดความเข้าใจคน (ชัยณรงค์ สังข์จ่าง, 2552, น.26)

อำพล จินดาวัฒนะ (2551,น.12) กล่าวว่าการสาธารณสุขเป็นการให้บริการเกี่ยวกับชีวิตคน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยคุณธรรมและจริยธรรมเป็นเครื่องกำกับ เป็นบริการทางวิชาชีพที่ต่างจากบริการทั่วไป ซึ่งดำเนินการเพื่อหวังผลกำไรสูงสุดเท่าที่จะทำได้ ดังนั้นบริการสาธารณสุขจึงต้อง

ดำเนินการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ คือให้การดูแลโดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล สอดคล้องกับ โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ ที่กล่าวถึงการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (Humanized Health Care) ในเวทีวิชาการที่ถ่ายทอดเรื่องราวและประสบการณ์ แนวคิด“การดูแลด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์” (ชัยณรงค์ สังข์จ่าง, 2552,น.23) ไว้ว่า ควรมีองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการมองเห็นองค์รวม มองเห็นมนุษย์และมองเห็นความทุกข์ ดังนั้นการเจ็บป่วย จึงไม่ควรหมายถึงโรคเพียงอย่างเดียว แต่ควรหมายรวมถึงความทุกข์ยากที่ผู้ป่วยเผชิญด้วย ทั้งนี้เนื่องจากโรคเรื้อรังเป็นโรคที่รักษาไม่หายขาด การดูแลรักษากระทำเพียงช่วยให้ทุเลาลง ปัจจุบันจำนวนผู้ป่วยโรคเรื้อรังทวีจำนวนมากขึ้น ขณะที่การแพทย์แผนปัจจุบันไม่สามารถรักษาผู้ป่วยจำนวนมากเหล่านี้ให้หายได้ และไม่สามารถบำบัดทุกข์ของผู้ป่วยลงด้วย ทำให้เกิดความเครียดในระบบสุขภาพอย่างมากส่งผลให้เกิดความทุกข์ทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ

ขณะเดียวกันทางสถาบันการศึกษาพยาบาลตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว จึงพยายามแก้ปัญหาด้วยการจัดทำหลักสูตรการศึกษา ที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีอัตลักษณ์การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มีการบริหารจัดการหลักสูตรที่ประกอบด้วยทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่สอดคล้องกัน แต่ด้วยเนื้อหาที่มาก อาจารย์ผู้สอนเกรงนักศึกษาจะขาดความรู้ความเข้าใจภาคทฤษฎีจึงจัดการเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหาทำให้เมื่อนักศึกษาพยาบาลขึ้นปฏิบัติงานภาคปฏิบัติ ดูแลผู้รับบริการตามทฤษฎี เช่นผู้รับบริการมารับบริการด้วยภาวะการท้องผูก นักศึกษาให้คำแนะนำผู้รับบริการด้วยความรู้ที่ศึกษาทั้งหมด โดยไม่มีการสอบถามข้อมูลการดูแลตัวเองของผู้รับบริการ ด้วยเหตุผลว่าหวังดีกับผู้รับบริการต้องการให้ผู้รับบริการมีความรู้ในการดูแลตนเองตามทฤษฎีเหมือนนักศึกษาและเห็นต้นแบบพี่พยาบาลที่โรงพยาบาลก็ปฏิบัติเช่นกัน (รายงานการวางแผนพยาบาลของนักศึกษาและสัมภาษณ์นักศึกษาพยาบาลผู้วางแผนการพยาบาล :20 กันยายน 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรัญญา นามวงศ์และคณะ. (2553,น.55-88) ที่กล่าวว่านักศึกษายังไม่เข้าใจผู้ป่วยอย่างแท้จริงมองเพียงโรคที่ผู้ป่วยเป็นและคิดว่าตนเองมีความรู้มากกว่าผู้ป่วย พยาบาลต้องเป็นผู้ให้คำแนะนำเท่านั้น หรือกรณีข้อถกเถียงกันระหว่างผู้รับบริการอายุ65 ปี รับบริการผ่าตัดเปลี่ยนเลนส์ต้อกระจกหลังผ่าตา ตามทฤษฎีผู้รับบริการต้องพักที่โรงพยาบาลเพื่อทำการเช็ดทำความสะอาดตาเช้าเย็นอย่างน้อย 2วันและห้ามก้มหน้าเพื่อป้องกันเลนส์ที่ใส่ใหม่เคลื่อน แต่กรณีศึกษาต้องการกลับบ้านหลังผ่าตาเลยเนื่องจากห่วงบ้าน ไม่มีใครดูแลคนแก่ที่อยู่ที่บ้านและสัตว์เลี้ยง โดยผู้รับบริการพยายามรับปากว่าจะไม่ก้มหน้าและจะดูแลเช็ดทำความสะอาดตาอย่างดีโดยไม่ได้ให้ข้อมูลความจำเป็นของตนเอง จึงเกิดภาวะเครียดทั้ง

ผู้ให้การดูแล และผู้รับบริการซึ่งอยากกลับบ้านด้วยมีเหตุจำเป็นแต่ไม่มีใครถามว่าทำไมจึงอยากกลับบ้าน เป็นต้นขณะเดียวกันผู้ใช้บัณฑิตให้ความเห็นว่าบัณฑิตยังใช้ความรู้ทางทฤษฎีทั้งหมดส่งต่อให้คนไข้โดยไม่ประยุกต์ให้เหมาะสม (สัมภาษณ์หัวหน้าแผนกฝากครรภ์ โรงพยาบาลชัยนาทนเรนทร,15 สิงหาคม 2562)

สถานการณ์ที่เกิดขึ้นสะท้อนความเข้มแข็งในส่วนของความรู้ความเข้าใจด้านทฤษฎี (Professional meaning) แต่ยังไม่ปรากฏด้านความเข้าใจ เห็นใจผู้รับบริการ (Client meaning) Humanized Health Care จึงเป็นศาสตร์ที่จะช่วยให้ผู้ให้บริการหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้าใจ Holistic Care มากยิ่งขึ้น ส่งผลให้มองเห็นความเป็นองค์รวม สามารถมองภาพรวมของผู้ป่วย และเห็นถึงความทุกข์ที่ผู้ป่วยเผชิญอยู่ การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ จึงหมายถึงการดูแลที่สามารถแก้ปัญหาที่ตรงสาเหตุและตรงความต้องการของผู้รับบริการที่เป็นจริง ทั้งนี้เนื่องมาจากมีการสร้างสัมพันธภาพที่ดี รับฟังความคิดเห็นของผู้รับบริการและนำความรู้ความสามารถของผู้ให้บริการที่มี มาคิดวิเคราะห์วางแผนแก้ไขปัญหา

วิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกทุกแห่ง ใช้หลักสูตรจัดการศึกษาหลักสูตรเดียวกันคือหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต โดยแต่ละวิทยาลัย บริหารจัดการหลักสูตรด้วยทีมบริหารหลักสูตรของวิทยาลัย แต่จากการบริหารจัดการหลักสูตรที่ผ่านมาพบว่า (สุณี วงศ์คงคาเทพ, 2550,น.50-51) การให้ผู้เรียนศึกษาในสภาพจริง ผู้เรียนมองว่าการทำความเข้าใจชีวิตคน การวิเคราะห์ข้อมูล การมองสังคมแบบองค์รวมเป็นเรื่องเข้าใจยากต้องใช้เวลามากในการศึกษา ขณะที่ผู้เรียนคุ้นเคยกับการเรียนในห้องเรียนแบบฟังบรรยาย มีเอกสารประกอบการสอนแจก เรียนง่ายกว่า ทั้งนี้ตัวครูผู้สอนเองก็ยังเรียนรู้ที่จะเข้าใจคนพร้อมกับผู้เรียนและสะท้อนว่าเป็นการเรียนรู้สิ่งที่อยู่ในตัวคนเป็นนามธรรมเข้าใจยาก ต้องใช้เวลาในการศึกษาทั้งนี้ผู้วิจัยให้ความเห็นว่าสิ่งที่เกิดขึ้นล้วนเกิดจากปัจจัยภายในตัวครูและผู้เรียน ตลอดจนระบบการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาที่อาจเรียกว่าศักยภาพของครูและศักยภาพขององค์กรเรียนรู้ ที่มาจากฐานเดิมในระบบการสอนแบบแยกส่วน เน้นความรู้ตามตำราโดยครูเป็นผู้ให้ นักศึกษาเป็นผู้รับ การจะลดทอนอุปสรรคเหล่านี้ต้องอาศัยการเรียนรู้ของครูผู้สอน กระบวนการพัฒนาให้วิทยาลัยเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ซึ่งต้องการระยะเวลาในการเปลี่ยนแปลงเพื่อเปิดโอกาสให้กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด

ขณะเดียวกันเมื่อประเมินความพึงพอใจในการบริหารจัดการหลักสูตรของวิทยาลัยแต่ละวิทยาลัย ที่สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก พบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับ ดีถึงดีมาก ทุกวิทยาลัย ทั้งผลจากผู้เรียน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอน ผลการจัดการศึกษา

ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 3, 4, 5, 6 และ 7 ผ่านเกณฑ์อยู่ในระดับ 3.50 ถึง 4.00 (สถาบันพระบรมราชชนก,2561, น.10) ซึ่งพบว่าการบริหารหลักสูตรทุกวิทยาลัยจะมุ่งเป้าตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามเกณฑ์ตัวบ่งชี้ แต่เมื่อพิจารณาภาระงานสอนของอาจารย์พบว่าอยู่ในช่วง 12 ถึง 28 สัปดาห์ต่อปี ซึ่งเป็นจำนวนภาระงานที่ค่อนข้างสูงมาก ส่งผลให้อาจารย์เกิดความเหนื่อยล้า ไม่เกิดความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอน จากการรวบรวมข้อมูลของวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก พบสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นคือ

1. การออกแบบรายวิชาเพื่อจัดการเรียนการสอนเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของผู้เรียน ดำเนินการไม่ต่อเนื่องทุกชั้นปี ดังงานวิจัยของมาลินี จำเนียรสุภาพ มิเกล็ด และอัมพร เครือเอม (2553,น.ง) ที่ศึกษา การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิชาปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน 2: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี พบว่าอาจารย์และนักศึกษาเข้าใจผู้รับบริการได้ดีขึ้น เสนอแนะว่าควรนำวิธีการสอนที่ทำให้เข้าใจผู้อื่นไปใช้สอนในวิชาอื่นเพิ่มขึ้นด้วย

2. การที่จัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของผู้เรียน ดำเนินการไม่ต่อเนื่องทุกชั้นปี ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้แนวคิดการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์แตกต่างกัน ดังงานวิจัยของ ปัฐยาวัชร ปรากฏผลและคณะ (2555,น.ก) ที่พบว่าการให้ความหมายของการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของผู้เรียนตามแนวคิดของวิทยาลัยฯ อาจมีความเกี่ยวข้องกับการรับรู้และประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปี นักศึกษาชั้นปีที่สูงสุดหรือสูงมากขึ้น จะสามารถมองเห็นภาพรวมของการให้บริการทางสุขภาพที่ชัดเจนกว่า ตามการรับรู้ของนักศึกษาที่แตกต่างกันตามการเรียนรู้และประสบการณ์ของนักศึกษาแต่ละชั้นปี ขณะเดียวกันพบว่าหลังเรียนนักศึกษายังคงใช้ความคิดตัวเองหรือกรอบแนวคิดของสาธารณสุขคิดแทนผู้อื่น ดังงานวิจัยของวิภาวรรณ อริยานนท์ และคณะ (2549,น.28) รายงานว่านักศึกษาส่วนมากยังใช้กรอบความคิดของตนเองและกรอบของสาธารณสุขตัดสินหรือสรุปชีวิตของกรณีศึกษา และยังไม่ได้ข้อมูลพฤติกรรมของกรณีศึกษามาเรียน ทำให้นักศึกษาไม่เข้าใจเหตุผลของพฤติกรรมที่ผู้รับบริการแสดงให้เห็น สอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงใจ เกริกชัยวันและสุภาณี คลังฤทธิ์ (2553, น.102) ที่ศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการรายวิชาการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันความเจ็บป่วยพบว่านักศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลชีวิตผู้ป่วยโดยใช้ความรู้ทางทฤษฎีมาอธิบายเช่นสุขภาพมีสี่มิติ แต่ไม่เข้าใจภาวะสุขภาพตามความเข้าใจของชาวบ้าน ทั้งนี้คณะผู้วิจัยให้คำอธิบายว่าสืบเนื่องมาจากการออกแบบการเรียนรู้ให้นักศึกษา

ศึกษาในสภาพจริงน้อยเกินไป ขณะเดียวกันครูมีเวลาสอนนักศึกษาน้อยไม่ทราบปัญหาความต้องการของผู้เรียน

3. พฤติกรรมการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาตามการรับรู้ของอาจารย์โดยภาพรวม อยู่ในระดับดี และมีค่าเฉลี่ยค่อนข้างต่ำในหัวข้อนักศึกษาใช้กระบวนการพยาบาลในการแก้ปัญหาที่ตรงตามสภาพจริง โดยเฉพาะในเรื่องการคัดกรองความรู้มาประยุกต์ให้การดูแล/คำแนะนำเหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิต การให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผนงาน และปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลได้เหมาะสมกับบริบทของผู้รับบริการ ดังผลการวิจัยของเพ็ญจมาศ คำธนะและคณะ (2553,น.ก) ที่พบว่าการรับรู้พฤติกรรมการให้การดูแลด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์ของนักศึกษา อาจารย์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตามการรับรู้ของอาจารย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{x}$ 4.06,SD 0.50) สูงสุดด้านพฤติกรรมสร้างสัมพันธภาพในการดูแลซึ่งเป็นสิ่งที่นักศึกษาต้องปฏิบัติต่อผู้รับบริการเป็นปกติและเป็นพฤติกรรมที่อาจารย์สามารถสังเกตได้ชัดเจน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่การใช้กระบวนการพยาบาลในการแก้ปัญหาได้ตรงตามสภาพจริง โดยเฉพาะในเรื่องการคัดกรองความรู้มาประยุกต์ให้การดูแล/คำแนะนำเหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิต การให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผนงาน และปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลได้เหมาะสมกับบริบทของผู้รับบริการ แสดงให้เห็นว่าอาจารย์รับรู้ว่าพฤติกรรมที่นักศึกษาแสดงต่อผู้รับบริการยังไม่เหมาะสมเพียงพอที่บอกถึงนักศึกษาให้การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เพราะนักศึกษายังมีความเข้าใจปัญหาสุขภาพและความต้องการของผู้รับบริการอย่างไม่ถ่องแท้ ไม่เข้าใจการเจ็บป่วยที่เชื่อมโยงกับบริบทชีวิต จึงไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ทางสุขภาพกับความจริงทางสังคมของผู้ป่วยให้ตรงกับชีวิตจริงได้ การให้การดูแล ให้คำแนะนำจึงไม่เหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้รับบริการ และมีความจำเป็นต้องพัฒนาทักษะในเรื่องนี้ให้สูงขึ้น

4. ผลการประเมินทักษะทางปัญญาของนักศึกษาพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ผลยังไม่เป็นที่พึงพอใจ ดังงานวิจัยของสุทิศา สงวนสัจและคณะ (2556,น.ก) ซึ่งพบว่าผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อคุณภาพของบัณฑิตในพ.ศ.2550 ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านทักษะทางปัญญาและด้านการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของนักศึกษา ยังอยู่ในระดับไม่น่าพึงพอใจ เช่นเดียวกับรายงานการติดตามผลคุณภาพบัณฑิต หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2555) ประจำปีการศึกษา 2561 (งานศิษย์เก่าสัมพันธ์,2563,น.11) โดยสอบถามผู้ใช้บัณฑิตระหว่างเดือนเมษายน ถึง พฤษภาคม 2563 พบว่าผลการประเมิน

TQF ทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 โดยมีค่าเฉลี่ยแต่ละด้านระหว่าง 3.87 ถึง 4.55 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทักษะทางปัญญา ($\bar{x}$ 3.87,SD. 0.58)

จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พ.ศ.2555 และพ.ศ.2561 ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ส่วนใหญ่มีจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ไม่ต่อเนื่องทุกชั้นปี มีผลการจัดการเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์บางส่วน อาจารย์มีความพยายามจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาเกิดทักษะตามหลักสูตรกำหนดและใช้การจัดการเรียนการสอนหลากหลายวิธี เนื่องจากอาจารย์ยังมีความรู้ความเข้าใจการสอนเพื่อให้เกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์แตกต่างกัน อาจารย์มีภาระงานสอนมาก ในขณะที่นักศึกษายังมีผลการประเมินทักษะทางปัญญาโดยเฉพาะเรื่องทักษะการคิดวิเคราะห์ไม่อยู่ในระดับเป็นที่พึงพอใจ มีความเข้าใจปัญหาสุขภาพและความต้องการของผู้รับบริการอย่างไม่ถ่องแท้ ไม่เข้าใจการเจ็บป่วยที่เชื่อมโยงกับบริบทชีวิต จึงไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ทางสุขภาพกับความจริงทางสังคมของผู้ป่วยให้ตรงกับชีวิตจริงได้ การให้การดูแล และให้คำแนะนำจึงไม่เหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้รับบริการ จึงถึงเวลาที่การศึกษาพยาบาลต้องมาคำนึงถึงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เพื่อส่งผลถึงนักศึกษาซึ่งจะเป็นบัณฑิตพยาบาลไปให้บริการในฐานะพยาบาลวิชาชีพต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากหากพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ซึ่งหลักสูตรจะประกอบด้วยเนื้อหาสาระส่วนของความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ของพยาบาล และสาระในส่วนที่ผู้เรียนต้องไปเรียนรู้การดำเนินชีวิตจริงของผู้รับบริการในสถานการณ์จริง รับฟังเรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่เพื่อเข้าใจมุมมองชีวิตตามกรอบของคนในชุมชน ให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ทำความเข้าใจผู้คนจากมุมมองของคนคนนั้น ขณะเดียวกันในห้องเรียนผู้เรียนก็ศึกษาศาสตร์ของพยาบาลในส่วนของทฤษฎีมีการจัดสัดส่วนเวลาที่เหมาะสม จากนั้นผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ส่วนทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับผู้รับบริการตามสภาพปัญหา แก้ปัญหาความไม่สุขสบายของผู้รับบริการได้ตรงสาเหตุ ซึ่งผลลัพธ์สุดท้ายผู้รับบริการจะได้รับการแก้ปัญหาที่ตรงสาเหตุ ปัญหาความไม่สุขสบายหายไป เกิดความไว้วางใจในตัวผู้เรียน พึงพอใจในการพยาบาลที่ได้รับ

ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ของวิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก จึงต้องการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก โดยศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ตลอดจนสร้างข้อเสนอแนะ

เชิงนโยบาย ทั้งนี้ผลจากการวิจัยจะเป็นแนวทางสำคัญ สำหรับการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตของวิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก และจะทำให้เพิ่มจำนวนพยาบาลวิชาชีพที่สามารถให้บริการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ รวมทั้งทำให้วิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกได้รับการยอมรับในการจัดการศึกษาที่สามารถพัฒนาทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ตอบสนองปัญหาความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างแท้จริง

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตร พยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

3. เพื่อสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญดังนี้

1. จากภูมิหลังของงานวิจัยนี้จะพบว่านโยบายของสถาบันพระบรมราชชนกตอบโจทย์ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นอย่างดี แต่เมื่อพิจารณาผลลัพธ์การดำเนินงานจะพบว่ายังไม่บรรลุเป้าหมาย ยังไม่เห็นแนวทางที่ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ที่เป็นรูปธรรมชัดเจน งานวิจัยนี้จึงเป็นการแสดงให้เห็นรูปแบบการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้กระบวนการวิจัยและพัฒนาที่เป็นระบบซึ่งพัฒนารูปแบบจากข้อมูลจริงจากผู้มีความรู้และประสบการณ์ โดยใช้กรอบแนวคิดการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของ Susan Kleiman (2556 , น.25-60) และสุริยะ วงศ์คงคาเทพ (2559,น.26-27) ทั้งนี้วิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ อันจะยังผลให้บัณฑิตพยาบาลมีทักษะทางปัญญาเพิ่มขึ้นสามารถรวบรวมข้อมูลโดยไม่ใช้ความคิดตนเองคิดแทน ทำให้ได้ปัญหาและสาเหตุของปัญหาสุขภาพและความไม่สุขสบายคิดวิเคราะห์บนข้อมูลความจริงและความรู้เชิง Professional Meaning มาวางแผนให้การดูแลโดยใช้กระบวนการพยาบาลสะท้อนองค์ความรู้ที่สำคัญของวิชาชีพพยาบาล ซึ่งจะทำให้เกิดการยอมรับและทำให้การ

จัดการศึกษาของวิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีการพัฒนาประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นการยกระดับมาตรฐานการศึกษาของวิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก อย่างต่อเนื่อง

2. สร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแก่ สถาบันพระบรมราชชนก เพื่อเป็นแนวทางให้วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก บริหารจัดการหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

3. สถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทาง ที่มีภาระกิจการดำเนินงาน และรูปแบบการจัดการศึกษาที่ตรงกับวิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาพยาบาล เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ที่เหมาะสมกับสถาบันได้ ทั้งนี้เพื่อให้บัณฑิตพยาบาล มีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์สามารถเข้าใจผู้รับบริการสอดรับกับความต้องการของแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ

4. หน่วยงาน หรือสถาบันการศึกษา สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาพยาบาลเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจฯของนักศึกษา

5. หากมีสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตบัณฑิตพยาบาล นำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เพิ่มจำนวนขึ้น จะเป็นการพัฒนาวิชาชีพพยาบาลให้มีวิทยะฐานะในการดูแลช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เพิ่มระดับความพึงพอใจต่อบริการพยาบาล

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยศึกษารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยศึกษาปัจจัยที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้วยกระบวนวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) ดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล จากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) โดยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548-2562 ทั้งหมดจำนวน 50 เรื่อง

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยนี้ มีดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก คือ ผู้บริหารจำนวน 30 คน อาจารย์ จำนวน 246 คน และผู้ใช้บัณฑิตจำนวน 50 คน รวมจำนวน 326 คน โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง

2. ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

-ขั้นตอนแรกประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความเห็นพิจารณาเกี่ยวกับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรฯ จำนวน 7 คน ซึ่งกำหนดคุณสมบัติตามความเหมาะสมจากเกณฑ์คุณสมบัติที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

- ขั้นตอนที่สอง ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความเห็นพิจารณาเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบ ได้แก่ผู้บริหาร อาจารย์วิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ปีการศึกษา 2562 รวม 50 คน ซึ่งกำหนดคุณสมบัติความเหมาะสมตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

3. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้ในการศึกษาการสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตร จำนวน 7 คนโดยมีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

1. รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ซึ่งผู้วิจัยกำหนดตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย

1.1 หลักสูตร

1.2 ผู้สอน

1.3 ผู้เรียน

1.4 วิธีการเรียนการสอน

1.5 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1.6 สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน

1.7 การวัดและประเมินผล

2. ทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ผู้วิจัยพิจารณาจากตัวแปรดังต่อไปนี้

2.1 การมีจิตบริการที่ดี (Service mind)

2.2 การคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking)

2.3 การให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น (Participation)

นิยามศัพท์เฉพาะ

จากการประมวลแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

1.รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก หมายถึง รูปแบบที่พัฒนาขึ้นจากแนวคิดการบริหารจัดการหลักสูตร ประกอบด้วย

1.1 หลักสูตร หมายถึง แผนปฏิบัติหรือแนวทางในการจัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจแก่นักศึกษาพยาบาล ทั้งด้าน Professional Meaning สู่มาตรฐานการเรียนรู้และClient meaning นำไปสู่การเข้าใจผู้รับบริการแบบองค์รวม โดยมีองค์ประกอบคือ วัตถุประสงค์หลักสูตร เนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผล โดยควรกำหนดเรื่องของการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในหลักสูตรให้ชัดเจน โดยกำหนดทั้งในปรัชญา วัตถุประสงค์ หลักสูตร อัตลักษณ์ของบัณฑิต ทั้งระดับสถาบันพระบรมราชชนก และวิทยาลัยพยาบาล

1.2 ผู้สอน หมายถึง อาจารย์ สังกัดวิทยาลัย สถาบันพระบรมราชชนก ผู้ที่มีคุณสมบัติสามารถเป็นผู้ทำการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตกำหนด เพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจแก่นักศึกษาพยาบาลทั้งด้าน Professional Meaning และClient Meaning โดยจะต้องได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ การสอนแบบสะท้อนคิด และการรับฟังโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสิน ฝึกการตั้งคำถาม การคิดวิเคราะห์ การทำความเข้าใจคนจากข้อมูลที่รับฟัง ฝึกการสะท้อนคิดกับผู้เรียนเพื่อช่วยพัฒนาการคิด การเรียนรู้ โดยผู้สอน ต้องเปิดใจรับความแตกต่างของผู้เรียน ต้องรู้เท่าทันอารมณ์ ความรู้สึกของตัวเอง ไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสินผู้อื่น ซึ่งการสอนการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เป็นการเรียนผ่านตัวผู้สอนเพื่อเข้าใจผู้เรียน เข้าใจผู้รับบริการ

1.3 ผู้เรียน หมายถึง นักศึกษาพยาบาลที่ศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต จำนวน 4 ปีการศึกษา

1.4 วิธีการเรียนการสอน หมายถึง รูปแบบการจัดการศึกษา เพื่อเข้าใจมนุษย์และสอน ให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตกำหนดโดยมีกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและการศึกษาผู้รับบริการทั้งในสถาบันการศึกษาและนอกสถาบัน ได้แก่ในโรงพยาบาล ในชุมชนจากสภาพจริงเพื่อเข้าใจองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ ได้แก่

1.4.1 องค์ประกอบ ด้านความรู้ความเข้าใจด้านทฤษฎี (Professional meaning) หมายถึง กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการศึกษาพยาบาลเพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจด้านทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาลตามขอบเขตหลักสูตรกำหนดโดยศึกษาทั้งในห้องเรียน ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ การปฏิบัติงานในคลินิคและในชุมชน

1.4.2 องค์ประกอบด้านความเข้าใจ เห็นใจผู้รับบริการ (Client meaning) หมายถึง กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการศึกษาพยาบาลเพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจด้านทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ให้เข้าใจความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ประกอบด้วย ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ความคิด ความรู้สึก ที่หล่อหลอมให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน โดยการเข้าใจ เห็นใจผู้รับบริการ จะต้องรับฟังข้อมูลโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสินและวิธีการที่จะทำให้เกิดความเข้าใจด้านทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ต้องศึกษาจากสภาพจริงในชุมชน ซึ่งวิธีการเรียนการสอน ต้องออกแบบการเรียนการสอนให้เห็นความคิด มุมมองของตัวเองเพื่อเข้าใจผู้อื่นและจัดให้มีการสะท้อนคิด

1.5 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง กิจกรรมเสริมหลักสูตรการศึกษาพยาบาลเพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจด้านทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ให้เข้าใจความเป็นมนุษย์ของบุคคลเพื่อเติมเต็มให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามหลักสูตรกำหนด ประกอบด้วยกิจกรรมทั้งในห้องเรียน และในชุมชนเช่นโครงการอาจารย์ที่ปรึกษา โครงการสร้างเสริมสมรรถนะการรับฟังอย่างใคร่ครวญ เป็นต้น ต้องพัฒนาผู้เรียน ให้สอดคล้องกับฝ่ายวิชาการ มีกิจกรรมการสะท้อนคิด จัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจผู้อื่น เข้าใจตนเอง

1.6 สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวก ในการจัดกิจกรรมที่ผู้สอนดำเนินการออกแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกำหนดเพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจแก่นักศึกษาพยาบาลว่าการให้การดูแลบุคคลจะใช้ความรู้ความสามารถที่ประกอบด้วยทั้งความรู้ด้านProfessional meaning และความรู้ด้านClient meaning ได้แก่ นโยบายผู้บริหาร ห้องสมุด อาคาร แหล่งฝึกในชุมชนที่กระตุ้นการเรียนรู้ของนักศึกษา ตำรา หนังสือ ห้องเรียนกลุ่มย่อยที่ผู้เรียนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ทรัพยากรสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นต้น

1.7 การวัดและประเมินผล หมายถึง กิจกรรมที่ผู้สอนดำเนินการออกแบบการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกำหนด เพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจแก่นักศึกษาพยาบาล ว่าการให้การดูแลบุคคลจะใช้ความรู้ความสามารถที่ประกอบด้วยทั้งความรู้ด้าน Professional meaning และความรู้ด้าน Client meaning มีการวัดและประเมินผล ในสภาพจริง โดยขณะเรียน ผู้สอนต้องประเมินผู้เรียนว่าผู้เรียนคิดอะไรอยู่ และประเมินผู้เรียนจากการอ่านงานของผู้เรียนเพื่อบอกได้ว่าสิ่งที่ผู้เรียนเขียนหรือบอกความคิดออกมานั้นผู้เรียน เรียนรู้อะไร ไม่เรียนรู้อะไร สะท้อนกรอบความคิดของผู้เรียน และเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนรายวิชามีการวัดประเมินผลตามวัตถุประสงค์รายวิชาทั้งความรู้ด้าน Professional meaning และความรู้ด้าน Client meaning

2. ทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ หมายถึง คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต กำหนดประกอบด้วยคุณลักษณะดังต่อไปนี้

2.1 การมีจิตบริการที่ดี (Service mind) หมายถึง การมีจิตใจที่ต้องการให้บริการที่ตรงกับความต้องการของผู้รับบริการ เกิดจากการรวบรวมข้อมูลด้วยการรับฟังผู้อื่นโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสิน เพื่อสร้างสัมพันธภาพกับผู้รับบริการ ส่งผลให้ผู้รับบริการเกิดความไว้วางใจจึงให้ข้อมูลปัญหาสาเหตุ ความไม่สุขสบายหรือความต้องการของตนเอง

2.2 การคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking) หมายถึง การคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ โดยการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจทฤษฎีด้านProfessional meaning ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้านClient meaningเพื่อหาปัญหา สาเหตุความไม่สุขสบายของผู้รับบริการและแผนการให้บริการแก่ผู้รับบริการ

2.3 การให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น (Participation) หมายถึงการนำข้อมูลจากข้อ 2.2 การคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking) มาให้ผู้รับบริการรับทราบและร่วมตัดสินใจในการรับการรักษาพยาบาล

3. การพัฒนารูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมของผู้สร้างเพื่อถ่ายทอดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ที่เข้าใจได้ง่าย ถูกต้อง และกระชับ สามารถ เปรียบเทียบ ตรวจสอบกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงได้ เพื่อช่วยให้ผู้สนใจ เข้าใจงานชัดเจนขึ้น ซึ่งจะมีรูปของแผนภาพในรูปของข้อความต่างๆที่มีความสัมพันธ์กันที่สามารถจะอธิบายข้อเท็จจริงและปรากฏการณ์ทางสังคมหรือทางธรรมชาติอย่างละเอียดจนทำให้ผู้อื่นเข้าใจโดยง่าย ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์หาความเหมาะสมของรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 4 การให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแก่ผู้บริหารและผู้สนใจรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

4. วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก หมายถึง สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เลือกกลุ่มสถาบัน กลุ่ม ค สถาบันเฉพาะทางที่เน้นการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี เฉพาะทาง หรือเฉพาะกลุ่มสาขาวิชา มีจำนวนทั้งสิ้น 30แห่ง โดยปัจจุบันเปิดสอนนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มีเป้าหมายคือ สร้างคนให้มีความรู้ความสามารถเชิงวิชาชีพ มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต บูรณาการศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์สาขาอื่นๆไปใช้ในการปฏิบัติงานในระบบสุขภาพ ตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยมีอัตลักษณ์บัณฑิตคือ การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เป็นการให้บริการที่รับฟังความคิดเห็นและใส่ใจปัญหา ความทุกข์ของผู้รับบริการตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง ให้บริการตามปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการที่เป็นจริง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดของบุคคลต่างๆมาเป็นกรอบของการวิจัยดังนี้

1. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์จากแนวคิดของ Ralph Tyler (1969, p.1) ทาบา (Taba,1962, pp.422-423) ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, น.43) ชูศรี สุวรรณโชติ (2542, น.242) จรัส สุวรรณเวลา (2545, น.11-12) ชฎาวัลย์ รุณเลิศ (2552, น.7) และ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, น.62 และ 2560, น.1-3) มี 7 องค์ประกอบดังนี้

1.1 หลักสูตร หมายถึงเอกสารที่กำหนดแผนซึ่งแสดงแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ให้ผู้เรียนมีทักษะ ความรู้ความสามารถ ตามจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนด โดยระบุการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รายวิชา องค์ประกอบต่างๆที่เกี่ยวกับเนื้อหารายวิชา ตลอดจนการจัดกิจกรรม ประสบการณ์ การวัดประเมินผล

1.2 ผู้สอน คือ ผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อหลักสูตรและการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนเพื่อบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร

1.3 ผู้เรียน คือ ผู้ที่มีความพร้อมเกี่ยวกับความรู้ ทักษะพื้นฐาน พร้อมที่จะเรียนรู้ตามหลักสูตรกำหนดได้

1.4 วิธีการเรียนการสอน หมายถึงรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อเข้าใจมนุษย์ และสอนให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์หลักสูตรกำหนด โดยจัดกิจกรรมการเรียนสอนทั้งในห้องเรียนและการศึกษาผู้รับบริการทั้งในสถาบันการศึกษาและนอกสถาบันได้แก่ในโรงพยาบาล ในชุมชน จากสภาพจริง เพื่อเข้าใจองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบได้แก่

1.4.1 องค์ประกอบ ด้านความรู้ความเข้าใจด้านทฤษฎี (Professional meaning) หมายถึง กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจด้านทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาลตามขอบเขตหลักสูตรกำหนดโดยศึกษาทั้งในห้องเรียน ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ การปฏิบัติงานในคลินิคและในชุมชน

1.4.2 องค์ประกอบด้านความเข้าใจ เห็นใจผู้รับบริการ (Client meaning) หมายถึง กิจกรรมการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจด้านทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ให้เข้าใจความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ประกอบด้วยร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ความคิด ความรู้สึก ที่หล่อหลอมให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน โดยการเข้าใจเห็นใจผู้รับบริการ จะต้องรับฟังข้อมูลโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสินและวิธีการที่จะทำให้เกิดความเข้าใจด้านทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ต้องศึกษาจากสภาพจริงในชุมชน ซึ่งวิธีการเรียนการสอน ต้องออกแบบการเรียนการสอนให้เห็นความคิด มุมมองของตัวเอง เพื่อเข้าใจผู้อื่นและจัดให้มีการสะท้อนคิด

1.5 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง กิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจด้านทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ให้เข้าใจความเป็นมนุษย์ของบุคคล เพื่อเติมเต็มให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามหลักสูตรกำหนด ประกอบด้วยกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและในชุมชน เช่น โครงการอาจารย์ที่ปรึกษา โครงการสร้างเสริมสมรรถนะการรับฟังอย่างใคร่ครวญ เป็นต้น พัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับฝ่ายวิชาการ มีกิจกรรมการสะท้อนคิด จัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจผู้อื่น เข้าใจตนเอง

1.6 สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวก ในการจัดกิจกรรมที่ผู้สอนดำเนินการออกแบบ ตามหลักสูตรกำหนดเพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจแก่

นักศึกษาพยาบาลว่าการให้การดูแลบุคคลจะใช้ความรู้ความสามารถที่ประกอบด้วยทั้งความรู้ด้านProfessional meaning และความรู้ด้านClient meaning ได้แก่ นโยบายผู้บริหาร ห้องสมุด อาคาร แหล่งฝึกในชุมชนที่กระตุ้นการเรียนรู้ของนักศึกษา ตำรา หนังสือ ห้องเรียนกลุ่มย่อยที่ผู้เรียนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ทรัพยากรสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นต้น

1.7 การวัดและประเมินผล หมายถึง กิจกรรมที่ผู้สอนดำเนินการออกแบบการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรกำหนด เพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจแก่นักศึกษาพยาบาลว่าการให้การดูแลบุคคลจะใช้ความรู้ความสามารถที่ประกอบด้วยทั้งความรู้ด้านProfessional meaning และความรู้ด้านClient meaning มีการประเมินผลในสภาพจริง โดยขณะเรียน ผู้สอนต้องประเมินผู้เรียนว่าผู้เรียนคิดอะไรอยู่ และประเมินผลผู้เรียนจากการอ่านงานของผู้เรียนเพื่อบอกได้ว่าสิ่งที่ผู้เรียนเขียนหรือบอกความคิดออกมานั้นผู้เรียนเรียนรู้อะไร ไม่เรียนรู้อะไร สะท้อนกรอบความคิดของผู้เรียนและเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนรายวิชามีการวัดประเมินผลตามวัตถุประสงค์รายวิชาทั้งความรู้ด้านProfessional meaningและความรู้ด้านClient meaning

2. แนวคิดการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของ Susan Kleiman (2556, น.55) โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ (2551, น.24) สุริยะ วงศ์คงคาเทพ (2559, น.23-33) และชัยณรงค์ สังข์จ่าง (2552, น.23) สถาบันพระบรมราชชนก (2554, น.11-16) ซึ่งสามารถสรุปแนวคิดได้ ดังนี้

ประการที่ 1 คือองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจด้านทฤษฎี (Professional meaning) หมายถึงการเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้ความสามารถทางวิชาชีพการพยาบาลตามหลักสูตรกำหนด

ประการที่ 2 คือองค์ประกอบด้านทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ หมายถึงองค์ประกอบด้านความเข้าใจ เห็นใจผู้รับบริการ (Client meaning) มีรายละเอียดจำนวน 3 ด้าน ได้แก่

2.1 การมีจิตบริการที่ดี (Service mind) หมายถึง การรับฟังผู้อื่นโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสิน เพื่อสร้างสัมพันธภาพกับผู้รับบริการ ส่งผลให้ผู้รับบริการเกิดความไว้วางใจจึงให้ข้อมูลปัญหาสาเหตุ ความไม่สุขสบาย

2.2 การคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking) หมายถึง การนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาคิดวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมของผู้รับบริการว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นมาจากความคิดและบริบทอย่างไร ขณะเดียวกันต้องประยุกต์ความรู้ความเข้าใจทฤษฎีด้านProfessional

meaningมาร่วมวิเคราะห์ข้อมูลด้านClient meaningเพื่อหาปัญหาและสาเหตุความไม่สุขสบายของผู้รับบริการ

2.3 การให้ผู้รับบริการ มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น (Participation) หมายถึง การนำข้อมูลจาก ข้อ 2.2 การคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking) มาให้ผู้รับบริการรับทราบและร่วมตัดสินใจในการรับการรักษาพยาบาล

3. แนวคิดการพัฒนารูปแบบผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของทิศนา แขมมณี (2551, น.80) Good (2005, p.177) Husen and Postlethwaite (1994, p.3895) และ Keeves (1997, pp.386-387) ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 การศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้น

3.2 การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ

3.3 การวิเคราะห์หาความเหมาะสมของรูปแบบ

3.4 การให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแก่ผู้บริหาร และผู้สนใจในรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

จากแนวคิดต่างๆที่กล่าวมาผู้วิจัยนำทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร เป็นแนวคิดหลักในการพัฒนารูปแบบ นำแนวคิดการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มาเป็นแนวคิดเสริมบูรณาการเข้ากับแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร และนำแนวคิดการพัฒนารูปแบบ มาบูรณาการเป็นขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก สามารถเขียนกรอบแนวคิดในการวิจัยปรากฏดังภาพประกอบ 1

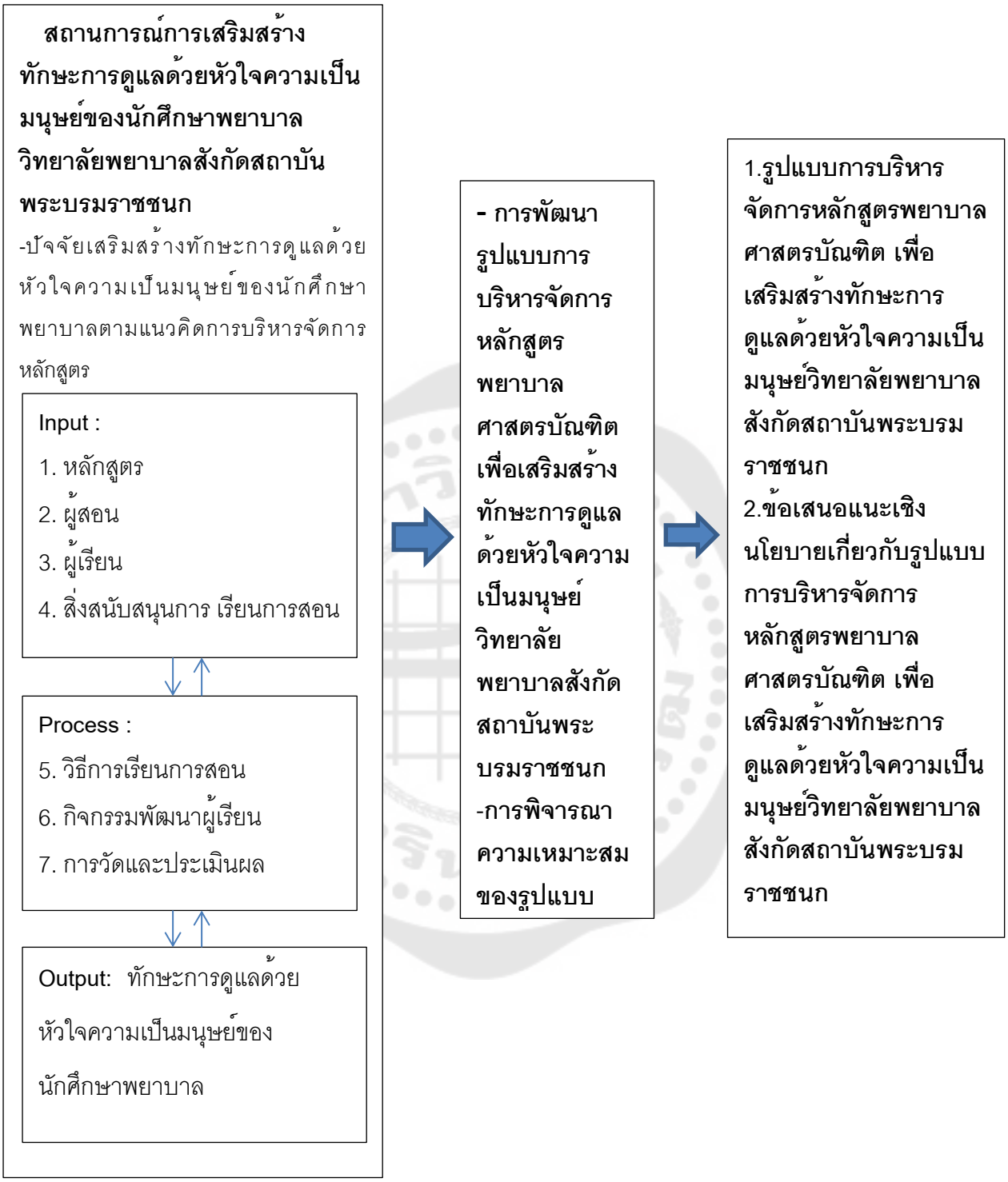

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

บทที่ 2
ทบทวนวรรณกรรม

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยจะนำเสนองานแบ่งออกเป็น 6 ส่วนดังนี้

1.แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

2.แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรระดับอุดมศึกษา

3.แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบ

4.แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.แนวคิดเกี่ยวกับการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

1.1 ความหมายของการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (Humanistic care) มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในการบูรณาการศาสตร์ทางวิทยาศาสตร์ และศิลปะในการพยาบาล ซูซาน ไคลแมน (Susan Kleiman2556 , น.2) กล่าวว่าการดูแลด้วย หัวใจความเป็นมนุษย์ เน้นเรื่องของการตอบสนองการดูแลผู้ป่วยตามความต้องการของผู้ป่วย (Call and Response) มิใช่การกระทำที่เป็นการทำตามการทำงานประจำวัน (Routine Care) เพราะคนทุกคนมีความแตกต่างและมีความต้องการที่ไม่เหมือนกัน และมีสิทธิเท่าเทียมกัน เป็นการให้การดูแลด้วยความเอาใจใส่ สุภาพ อ่อนโยน เข้าใจความไม่สุขสบายของผู้รับบริการในทุกมิติ มิใช่เข้าใจเฉพาะ"โรค"เท่านั้น อันจะก่อความสุขใจทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ หัวใจสำคัญ คือ การดูแลแบบองค์รวม ทั้งร่างกายและจิตวิญญาณ เข้าใจความทุกข์ของผู้ป่วย เป็นมิตรและมีเมตตาธรรม ใช้ความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านการพยาบาลในการดูแลบนฐานความเชื่อที่ว่า ความทุกข์ของผู้ป่วย ส่วนหนึ่งเกิดจากความรู้สึกกังวล โดดเดี่ยว อ้างว้าง กลัวการสูญเสีย ดังนั้นการให้ผู้ป่วยมีการสื่อสาร และได้รับการพยาบาลด้วยความเห็นใจ เข้าใจ เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จะช่วยให้อาการเจ็บป่วยดีขึ้น โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และประชาธิป กะทา (2551,น.4) กล่าวว่า การบริการสุขภาพด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์ เป็น

บริการของสหสาขาวิชา โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้ตระหนักและแก้ปัญหาของระบบบริการสุขภาพในปัจจุบัน มีหลักการคือ การติดต่อสื่อสารอย่างเปิดเผย การให้เกียรติซึ่งกันและกัน และเห็นใจเข้าใจปัญหาความไม่สุขสบายผู้ป่วย หรือที่เรียกว่าการดูแลโดยผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการเข้าใจความเป็นมนุษย์ (Human Science) ขณะเดียวกันต้องปรับการเรียนการสอนใหม่ ไม่เน้นเนื้อหาสาระ และสมรรถนะเชิงวิชาชีพเป็นสำคัญเท่านั้น เปลี่ยนมาเน้นความเข้าใจบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม ตามความเป็นจริงด้วย ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ มีทักษะทางวิชาชีพ และสามารถเข้าใจชีวิตจริง เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดูแลสุขภาพที่สอดคล้องกับปัญหาความไม่สุขสบายที่เกิดขึ้น การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เป็นกระแสหลักที่ผู้นำทางด้านสุขภาพนำมาเป็นประเด็นในการผลักดันให้เกิดในระบบสุขภาพอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นปัญหาหนึ่งของระบบสุขภาพที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างแพทย์-พยาบาล-ผู้ป่วยน้อยลงเพราะมีภาระงานเพิ่มขึ้นจึงไม่สามารถให้ความสนใจและตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยในฐานะปัจเจกบุคคล ผู้ป่วยจึงไม่พึงพอใจในบริการที่ได้รับ นอกจากนี้สัมพันธภาพที่ไม่ดีระหว่างแพทย์ พยาบาล และผู้ป่วย ทำให้เกิดการฟ้องร้อง บุคลากรด้านสาธารณสุขจึงเกิดความเครียดในการทำงาน การให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจจึงเป็นระบบบริการที่สามารถยกระดับคุณภาพสูงขึ้น แต่ค่าใช้จ่ายจะลดลงและการฟ้องร้องจะลดจำนวนลง อันจะยังผลให้คนทำงานและผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจมากขึ้น

ขณะเดียวกันสุริยะ วงศ์คงคาเทพ (2559,น.26-27) กล่าวว่าการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เป็นการดูแลที่ผู้ดูแลต้องเข้าใจว่าสุขภาพต้องไม่แยกส่วนออกจากชีวิตเป็นสิ่งทีเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน (Bonding) สุขภาพพอเพียงจึงเป็นความสมดุลพอดีระหว่างพฤติกรรมการดูแลสุขภาพและการตัดสินใจของชาวบ้านกับการดำเนินชีวิตด้านต่างๆของแต่ละบุคคลที่สอดรับกับบริบทจำเพาะในชีวิตของเขา

อำพล จินดาวัฒนะ (2549,น.54) และชัยณรงค์ สังข์จ่าง (2552,น.23) กล่าวในทำนองเดียวกันว่า บริการสาธารณสุขเป็นบริการทางวิชาชีพที่เป็นสาธารณะที่เกี่ยวกับชีวิตคน ดังนั้นจึงต้องบริการด้วยหัวใจ มีความรัก ความเมตตาความกรุณาเป็นที่ตั้ง ไม่ใช่ใช้เงินเป็นตัวตั้ง

สถาบันพระบรมราชชนก (2554,น.3) ให้ความหมาย บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ว่าหมายถึง การดูแลความทุกข์ของผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้องดุจเป็นญาติมิตร สร้างสัมพันธภาพที่ดีให้เกิดความไว้วางใจ เพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลความเจ็บป่วยที่เป็นสาเหตุของความไม่สุขสบายที่เกิดขึ้น สามารถแก้ไขได้ตรงสาเหตุ

สรุปได้ว่าการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ หมายถึงการดูแลผู้รับบริการตามความต้องการของผู้รับบริการโดยผู้ให้บริการต้องประเมินปัญหาความต้องการของผู้รับบริการ โดยไม่ใช้

ความคิดของตัวเองตัดสิน สร้างสัมพันธภาพให้ผู้รับบริการเกิดความไว้วางใจเพื่อให้ข้อมูลความเป็นจริง เพื่อผู้ให้บริการวางแผนและร่วมกันแก้ไขปัญหาได้เหมาะสม

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

ชัยณรงค์ สังข์จ่าง (2552,น.23) ได้กล่าวว่า หัวใจของการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ การจะแก้ไข หรือควบคุมปัญหาระบบบริการสุขภาพจำเป็นต้อง“รื้อถอนกระบวนทัศน์เชิงปรัชญา” อันเป็นรากเหง้าและกลไกของปัญหานั้นให้แจ่มชัดพื้นฐานสำคัญที่สุดคือการวิพากษ์ไปให้ถึงแก่นแท้ที่ครอบงำวิธีคิดของคนทำงานด้านสุขภาพวิธีคิดแบบชีวกลไกทางการแพทย์ (bio-mechanistic medical paradigm) คือรากเหง้าหรือตัวการของปัญหาทั้งหมดทำให้ระบบบริการสุขภาพสมัยใหม่มุ่งเน้นไปที่ส่วนย่อยมากๆและเป็นข้อจำกัดในการเข้าใจองค์รวมของสุขภาพมีจุดอ่อน 3 ประการ (ชัยณรงค์ สังข์จ่าง, 2552,น.23) ดังนี้

1. จุดอ่อนประเด็นที่หนึ่งคือความคิดแบบแยกส่วนคนทำงานสุขภาพโดยทั่วไปมักไม่รู้ว่าความสุขความทุกข์จากการเจ็บป่วยนั้นเป็นอย่างไรรู้เพียงแต่ว่าเบาหวานเป็นอย่างไรแผลที่ขาเป็นอย่างไร

2. จุดอ่อนประเด็นที่สองคือระบบการแพทย์แบบแยกส่วนจะเน้นที่อวัยวะหมายถึงเมื่อตรวจคนไข้จะตรวจโดยมุ่งไปที่การหาอวัยวะผิดปกติถ้าตรวจแล้วหาอวัยวะที่ผิดปกติไม่พบจะเครียดเพราะหาโรคไม่พบเมื่อไม่พบโรค ผู้รักษาทำอะไรต่อไม่ได้ จึงต้องแก้ปัญหาโดยจ่ายยาชุดที่เรียกว่าพาราไดซ์ (หรือสวรรค์) คือจ่ายยา paracetamal และ diazepam เพราะไม่รู้จะรักษาอย่างไร

3. จุดอ่อนประเด็นที่สามคือการเน้นที่ตรรกะเหตุผล (แบบวิทยาศาสตร์) โดยพยายามไม่ยุ่งเกี่ยวกับอารมณ์ของผู้รับบริการ เมื่อผู้รับบริการมีความรู้สึกหรืออารมณ์ ที่ต้องการแสดงออกเมื่อมีปัญหาไม่สบายใจวิตกกังวลผู้ให้บริการมักไม่ชอบฟังจึงเกิดปัญหาการไม่ฟังผู้รับบริการ คือผู้ให้บริการต้องการฟังเฉพาะอาการที่บอกถึงความผิดปกติของอวัยวะที่เป็นเหตุผลที่ต้องการเท่านั้น

การเรียนรู้เรื่องความเป็นมนุษย์มีแนวคิดที่ต้องทำความเข้าใจพิจารณาอย่างจริงจัง4 แนวคิด (ชัยณรงค์ สังข์จ่าง, 2552,น.26) ได้แก่

1. การเกิดโดยปกติคนเรามักจะติดกับดักวิธีคิดแบบแยกส่วนทำให้มองไม่เห็นเรื่องราวการเกิดที่สมบูรณ์ครบถ้วนทั้งหมดเช่นกันผู้ให้บริการเคยรับรู้หรือไม่ว่าคนไข้หรือ case ที่ดูแลหลังคลอดนั้นมีความรู้สึกอย่างไร หากมองผ่านคำถามเช่นนี้ จะทำให้ผู้ให้บริการทราบว่าการ

คลอดคือการเกิดใหม่ของมนุษย์ซึ่งนับว่าเป็นความมหัศจรรย์ของชีวิตไม่มองแค่เพียงว่าการคลอดคือการช่วยให้ทารกออกจากท้องแม่เท่านั้น

2. การแก่ นิยามทางการแพทย์ให้ความหมายในเรื่องการแก่ไว้ในเชิงลบคือความเสื่อมถอยของสังขารหรืออวัยวะที่มีความสัมพันธ์กับโรคเรื้อรังแต่หากมองในอีกแง่มุมหนึ่งอาจนิยามความแก่ต่างไปจากเดิมได้เช่นให้ถือว่าการสูงวัยเป็นการสะท้อนภูมิปัญญาและการแสวงหาคุณค่าทางจิตวิญญาณหรืออาจจะหมายถึงการฟื้นฟูและเยียวยาความสัมพันธ์ทางสังคมที่ร้าวฉาน ดังจะเห็นจากหลายๆกรณีที่ผู้สูงอายุจะกลับไปสู่การพบปะพูดคุยเพื่อรื้อฟื้นความทรงจำหรือเรื่องราวที่เคยมีความบาดหมางกันเพื่อซ่อมแซมความสัมพันธ์ทางสังคมที่เคยชำรุดเสียหายมาก่อนและนิยามประการสุดท้ายคือ เป็นการเตรียมรับภาวะของการเข้าสู่ระยะสุดท้ายของชีวิตซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมากเพราะการที่ผู้สูงอายุมีการเตรียมตัวเข้าสู่วาระสุดท้ายของชีวิตที่สงบเย็นได้จะทำให้การเจ็บป่วยลดน้อยลง มีภาวะฉุกเฉินเกิดขึ้นน้อยลงการพักรับการรักษาที่โรงพยาบาลน้อยลงค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ก็จะลดลงตามไปด้วย

3. การเจ็บ เมื่อคิดถึงเรื่องการเจ็บป่วยส่วนใหญ่มักคิดถึงเรื่องโรคเป็นอันดับแรก คือเมื่อมีผู้รับบริการมารับบริการผู้ให้บริการจะมองหาโรคก่อนเป็นอันดับแรก ถ้าพิจารณาโดยแท้จริงแล้วจะพบว่าเรื่องโรคนั้นมีหลายมิติและสัมพันธ์กับหลายเรื่องด้วยกัน หากเชื่อมโยงขอบข่ายเรื่องโรคให้กว้างขวางออกไปจะเห็นโอกาสในการทำงานแบบใหม่ๆเชื่อมจากเรื่องโรคไปหาเรื่องความเป็นมนุษย์สันติภาพอิสรภาพ ผู้ให้บริการจะมีความสุขจากการทำงานเพิ่มมากขึ้นและงานที่ทำนั้นจะมีคุณค่ากลับมาหล่อเลี้ยงจิตวิญญาณทั้งตัวผู้ให้บริการและผู้ป่วยเพราะการได้ “ช่วยชีวิต” คนเจ็บป่วยคนยากไร้ให้หายป่วยหรือมีกำลังใจลุกขึ้นต่อสู้โรคและเผชิญชีวิตได้อีกครั้งหนึ่งนั้นมีคุณค่าและมีความหมายเป็น“รางวัล” หรือ “ค่าตอบแทน” ที่ล้ำค่าที่สุดสำหรับคนทำงานด้านสุขภาพ

4. การตาย บุคลากรด้านสุขภาพส่วนใหญ่มักจะเรียนรู้แต่การยืดอายุการตายหรือเรียนรู้ว่าความตายเป็นปฏิปักษ์กับงานสุขภาพแท้จริงแล้วการทำความเข้าใจเรื่องการตายนั้นสำคัญอย่างยิ่ง ที่เรียกว่ากระบวนการทบทวนชีวิตหรือ life preview คือการคิดทบทวนและบอกเล่าเรื่องของชีวิตที่ผ่านมาว่ามีอะไรที่ตกหล่นหายไปในระหว่างทางภูมิใจในสิ่งใดที่สามารถนำไปใช้สำหรับการเติมเต็มความต้องการทางจิตใจที่ได้ทำในบั้นปลายชีวิตของคนไข้ก่อนจะสิ้นลมหายใจได้บ้าง

ดังที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าเรื่อง เกิด แก่ เจ็บ หรือตายนั้น ต่างก็มีความเป็นมนุษย์แทรกตัวอยู่อย่างลึกซึ้งทุกขั้นตอนของชีวิต เพียงแต่ที่ผ่านมาการเรียนรู้การฝึกฝนมักเน้นเฉพาะทางชีววิทยาการแพทย์และการสาธารณสุขมากเกินไปซึ่งไม่เพียงพอสำหรับความจำเป็นและความ

ต้องการบริการที่ละเอียดอ่อนลึกซึ้งเพราะฉะนั้นเมื่อพูดถึงบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ จะหมายถึงความต้องการเปลี่ยนกรอบวิธีคิดและมุมมองในระดับลึกมิใช่แค่เพียงการเรียนรู้เทคนิคหรือวิธีการเล็กๆน้อยๆแต่หมายรวมถึงการมองโลกที่แตกต่างไปจากเดิมโดยมองความจริงของชีวิตอย่างละเอียดลึกซึ้ง ขณะเดียวกันชัยณรงค์ สังข์จ่าง (2552,น.23) ยังได้พูดถึงการทำงานเรื่องสุขภาพที่มีแรงตึง 3 ประการได้แก่

ประการที่ 1 การเน้นข้อเท็จจริงมากกว่าความรู้สึก การจะบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ควรดูแลบุคคลให้ครอบคลุมทั้งกาย จิตสังคม ความคิด และความรู้สึก

ประการที่ 2 ตัวเลขกับเรื่องราวปัจจุบัน ในปัจจุบันการทำงานมักมีแต่ตัวเลขแต่ขาดเรื่องราวหรือตัวละครที่มีชีวิตและเลือดเนื้อเพื่อบอกเล่าความสุขความทุกข์ การเน้นแต่ตัวเลขไม่สามารถสะท้อนความเป็นมนุษย์ได้ทั้งหมด ดังนั้นจึงต้องฟังผู้รับบริการว่าเขาจะบอกเรื่องราวอะไรบ้างโดยต้องฟังให้เข้าถึงหัวใจเพื่อจะได้เข้าใจว่าแท้จริงแล้วผู้รับบริการนั้นต้องการสื่อสารเรื่องใด

ประการที่ 3 การเน้นภาวะวิสัยหมายถึงไม่เอาตัวเราเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยจึงมีการตรวจและวัดแต่ปัจจัยภายนอกเท่านั้น หรือในทางตรงข้ามมีการเน้นไปที่อัตวิสัยหมายถึงเอาตัวเราเข้าไปใส่แทนคิดแทนเขาทั้งหมดจริงๆแล้วเราควรมีอัตวิสัยสัมพันธ์ให้มาก (inter subjective relationship) นั่นหมายถึงสามารถสื่อสารถึงกันได้ทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการและเรียนรู้ไปด้วยกัน

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ (2551,น.67-76) สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพได้กล่าวถึง Humanized Health Care ไว้ว่า ควรประกอบด้วยความสามารถ 3 ข้อ ดังนี้

1. การมองเห็นภาพรวมทุกองค์ประกอบของบุคคล
2. การมองเห็นมนุษย์ที่มีความแตกต่างกัน
3. การมองเห็นความทุกข์

ดังนั้นการเจ็บป่วยจึงไม่ได้หมายถึงโรคเท่านั้น แต่รวมถึงความไม่สุขสบายของผู้ป่วยด้วย ดังที่ทราบกันดีว่าโรคเรื้อรังเป็นโรคที่รักษาไม่หายขาด มีเพียงช่วยให้ทุเลาหรือสงบลง ขณะที่ปัจจุบันผู้ป่วยโรคเรื้อรังมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จำนวนผู้ป่วยและความไม่สุขสบายจึงเกิดเพิ่มขึ้น หากผู้ให้บริการให้ความสนใจรักษาโรคแต่เพียงอย่างเดียว ไม่มีเวลาหาสาเหตุลดความทุกข์ที่ตามมากับโรคที่เป็น จะส่งผลให้เกิดความไม่พึงพอใจทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ การดูแลด้วยหัวใจจึงช่วยให้เข้าใจบุคคล โรค ความไม่สุขสบายที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล ประยุกต์ใช้ความรู้ประสบการณ์ที่มีแก้ปัญหา ความไม่สุขสบายที่เกิดขึ้นได้

ซูซาน ไคลแมน (Susan Kleiman, 2556,น.12) กล่าวว่า แนวคิดการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มีหลักการพื้นฐาน คือการสร้างสัมพันธภาพอย่างเปิดเผย การให้เกียรติซึ่งกันและกัน และการเข้าใจผู้ป่วย หรือการดูแลผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง เพื่อที่จะสามารถดูแลผู้ป่วยได้อย่างครอบคลุม ประกอบด้วยแนวคิดการพยาบาลดังนี้

1. ความต้องการของมนุษย์ (Needs School of Thought) การดูแลผู้ป่วยคือการพยาบาล ดูแล ช่วยเหลือ เพื่อสนองตอบความต้องการของบุคคลทุกด้าน

2. กระบวนการปฏิสัมพันธ์ (Interaction School of Thought) พยาบาลต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วย เน้นคุณค่าของคน พยาบาล จึงต้องสร้างสัมพันธภาพ พูดคุยให้คำปรึกษา

3. เป้าหมายของการพยาบาล ได้แก่การเพิ่มความสอดคล้องระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม และรักษาความสมดุลของสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้น

4. ความเอื้ออาทร คือการดูแลเอาใจใส่ การเข้าถึงประสบการณ์และจิตวิญญาณของบุคคล ผู้ดูแลเป็น Therapeutic healer เน้นคุณลักษณะของพยาบาลคือมีความอ่อนโยน เห็นใจ รับฟัง สัมผัส เอาใจใส่ รับฟังข้อมูล และเสริมพลังอำนาจให้กับผู้ป่วย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยสรุปแนวคิดเกี่ยวกับการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ว่าเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการทำความเข้าใจความคิดของบุคคลเพื่อเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลที่เกิดขึ้น โดยเปิดใจรับฟังข้อมูลของบุคคลอย่างตั้งใจ รวบรวมข้อมูลที่ได้ทั้งจากการสัมภาษณ์พูดคุย การสังเกต มาวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจและนำข้อมูลที่ได้กลับไปแลกเปลี่ยนพูดคุยกับบุคคลผู้ให้ประวัติเพื่อตรวจสอบการคิดวิเคราะห์และร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน

1.3 พื้นฐานแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (Theoretical Foundation of Humanistic Nursing care) แนวคิดทฤษฎีนี้ Susan Kleiman (2556,น.25-60) กล่าวว่าประกอบด้วย

1. การให้คุณค่ากับบุคคล (Humanism)

2. การที่มีชีวิตอยู่บนโลกและเรียนรู้ประสบการณ์ (Existentialism)

3. การพูดถึงคุณค่าของการสะท้อนคิด (Phenomenology)

แนวคิดของการให้คุณค่ากับบุคคล (Humanism)

มนุษย์มีความหลากหลาย การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีสิทธิที่จะได้รับการตอบสนองความต้องการ มาจากแนวคิด humanistic ของ Abraham Maslow, Carl Roger และ Rollo May ทั้งสามคนได้ต่อต้านความคิดของคนที่ว่า คนคือวัตถุสิ่งของ จากการที่มีการนำคนมาทดลอง เขามีแนวคิดว่าทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการตอบสนองขั้นพื้นฐาน ดูแลสุขภาพของตนเอง และเมื่อไม่สามารถดูแลสุขภาพด้วยตนเองก็สามารถร้องขอความช่วยเหลือการดูแลได้

แนวคิดพื้นฐานของ การให้คุณค่าของบุคคล (Humanism)

บุคคลมีคุณค่าควรได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน มีการได้รับการยอมรับซึ่งการมีตัวตนอยู่ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีหน้าที่ในการสอบถามผู้มีอำนาจเหนือกว่าในกรณีที่ต้องการความกระจ่างชัดหรือมีข้อสงสัยในการกระทำนั้นๆ มีความรับผิดชอบต่อผู้อื่นและมีความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกคนไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม นอกจากนั้นอาจกล่าวได้ว่า แนวคิด ของ การให้คุณค่าของบุคคล (Humanism) มีความเป็นปรัชญาของการสร้างมโนภาพทางความคิด ที่ให้คุณค่าถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้น การมองย้อนกลับไปในอดีต การคาดเดาคำตอบของสิ่งที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนความรู้สึก นอกจากนั้น แนวคิดพื้นฐานของการให้คุณค่าของบุคคล (Humanism) ยังให้ความสำคัญกับบุคคลในบริบทของชีวิตที่เป็นอยู่ (Philosophy for the here and now) และการเข้าใจความรู้สึก เห็นอกเห็นใจ เข้าใจความต้องการของผู้อื่น และตอบสนองความต้องการของบุคคลโดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล (Humanism is a philosophy of compassion) การใช้หลักมนุษยวิทยากับการพยาบาล (Structure of Humanism in nursing) การพยาบาลใน Humanistic คือการที่พยาบาลรับรู้ถึงความรู้ของตนเองที่มีอยู่ และรับรู้ความต้องการของผู้อื่นแล้วสามารถตอบสนองความต้องการทางสุขภาพ เพื่อให้บุคคลนั้นมีภาวะสุขภาพที่ดีขึ้น หรือคงไว้ในความเป็นตัวตนของบุคคลนั้นๆ ให้ได้มากที่สุด เป็นการช่วยให้ผู้ป่วย หรือบุคคลนั้นๆ สามารถสามารถเผชิญความตายได้

แนวคิดการที่มีชีวิตอยู่บนโลกและเรียนรู้ประสบการณ์ (Existentialism)

แนวคิดของ Existentialism เป็นแนวคิดที่อยู่บนฐานความเชื่อประกอบด้วย

1. บุคคลมีความรับรู้ความเป็นตัวตน โดยที่คนทุกคนที่อยู่บนโลกล้วนมีตัวตน ต่างมีการติดต่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีปฏิสัมพันธ์ติดต่อกัน ดังนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเนื่องจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางบวกและทางลบ แต่ละบุคคลจึงมีประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น

2. บุคคลมีความตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล คนทุกคนต้องรับรู้ว่าเราคือเรา เขาคือเขา เพราะแต่ละคนมีความต้องการ มีพื้นฐานองค์ประกอบที่แตกต่างกัน

3. บุคคลมีแรงขับที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากแรงขับ อันดับแรกจะเกิดขึ้นภายในครอบครัว เนื่องจากอยู่ใกล้ชิดมากที่สุดรองลงมาก็จะเกิดในกลุ่มต่างๆที่เราร่วมเป็นสมาชิก สมาชิกในกลุ่มจะช่วยให้บุคคลลดความวิตกกังวลลงได้ โดยเฉพาะในกลุ่มเพื่อน (Peer Group) ดังเช่น กลุ่มวัยรุ่น จะรวมตัวกันมีรูปแบบการแสดงออกของพฤติกรรมที่เหมือนกัน มีการใช้ภาษา การแต่งกาย การใช้สัญลักษณ์ แสดงถึงความเป็นพวก

เดียวกัน ถือเป็นวัฒนธรรมของกลุ่ม (youth culture) ในกลุ่มเพื่อนจะมีความเข้าใจกันดี เนื่องจากคนในกลุ่มอยู่ในช่วงอายุใกล้เคียงกัน มีประสบการณ์คล้ายกัน สามารถให้คำปรึกษากันได้ดี ส่วนสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพล บุคคลจะมีปฏิสัมพันธ์ด้วยกันคือ วัฒนธรรม จะช่วยให้บุคคลไม่เดียวดายมีความรู้สึกเป็นกลุ่มพวกเดียวกัน แสดงออกถึงลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ

4. บุคคลตระหนักถึงการมีชีวิต ในแต่ละบุคคลจะมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นการให้ความหมายในชีวิตของแต่ละบุคคลก็จะไม่เหมือนกัน จึงทำให้การตัดสินใจในการเลือก (making choice) ในชีวิตของแต่ละบุคคลแตกต่างกันออกไป

5. บุคคลมีชีวิตอย่างเป็นกระบวนการ บุคคลเมื่อเกิดมามีชีวิตดำรงอยู่ในโลก ต้องมีการติดต่อปฏิสัมพันธ์ มีการรับรู้ มีอารมณ์ มีความรู้สึก เนื่องจากการกระทบกับสิ่งเร้า มีประสบการณ์ที่หลากหลายสิ่งเหล่านี้ทำให้บุคคลมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย

สรุปได้ว่าบุคคลมีความแตกต่างระหว่างบุคคล รับรู้ถึงความมีตัวตน ทำให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม มีการสั่งสมประสบการณ์ทำให้การตัดสินใจเลือกหรือแสดงพฤติกรรมแตกต่างกันในช่วงเวลาการดำเนินชีวิต

1.4 วิธีการศึกษาเพื่อเข้าใจการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ซูซาน ไคลแมน (Susan Kleiman, 2556,น.25-60) กล่าวไว้ดังนี้

1.4.1 ต้องเข้าใจว่าการตัดสินใจเลือกของคนในการกระทำหนึ่งเป็นการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ โดยการตัดสินใจเลือกเพื่อที่จะแสดงพฤติกรรม หรือการตัดสินใจเพื่อกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ละบุคคลจะมีวิธีการเลือก ตัดสินใจต่างกันออกไป แต่ไม่ว่าจะเลือกตัดสินใจแบบใดบุคคลต่างตกอยู่ในภาวการณ์เดียวกันคือ

1.4.1.1 ผู้รับบริการสามารถคิด ตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง ดังเช่นกรณีผู้ป่วยมะเร็งระยะสุดท้าย ได้ทราบข้อมูลการรักษาจากแพทย์ว่ามียาที่รับประทานแล้วอาจทำให้หายได้แต่ยามีราคาสูงมากผู้ป่วยต้องเป็นผู้ตัดสินใจเลือกว่าจะใช้ยานั้นรักษาหรือไม่ ซึ่งในผู้ป่วยรายหนึ่งตัดสินใจไม่ใช้ยาดังกล่าวรักษา เนื่องจากเขาเลือกที่จะเก็บเงินไว้เป็นค่าเล่าเรียนของบุตร สิ่งนี้แสดงถึงบุคคลมีสิทธิ์ที่จะตัดสินใจเลือก ในทางกลับกันการมีสิทธิ์เลือกเป็นการแสดงออกถึงความเป็นบุคคล

1.4.1.2 การตัดสินใจเลือก เป็นสาเหตุของความวิตกกังวล ดังกรณีข้างต้นผู้ป่วยมีความยากลำบากในการตัดสินใจเลือกเพราะถ้าเลือกนำเงินมาเป็นค่ายาแล้วอาการไม่ดีขึ้นก็จะไม่มีเงินส่งเสียบุตร ขณะเดียวกันก็ยังคงมีความต้องการที่จะหายจากโรค ทางเลือกที่เกิดขึ้นทำให้

บุคคลที่ต้องตัดสินใจเลือก เกิดความวิตกกังวล และความวิตกกังวลจะมีมากขึ้นเมื่อมีความหลากหลายของทางเลือก

1.4.1.3 บุคคลทุกคนต้องเลือกหรือมอบอำนาจการเลือกให้บุคคลอื่น ดังเช่นกรณีครอบครัวหนึ่งผู้ป่วยเป็นภรรยาอาการโคม่าต้องใช้เครื่องช่วยหายใจทำการรักษามาระยะหนึ่งแพทย์ลงความเห็นว่าร่างกายไม่ตอบสนอง สามีจึงเป็นผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจเลือกที่จะถอดเครื่องช่วยหายใจ และในบางกรณีที่เราตัดสินใจไม่เลือกทางเลือกใดเลย แต่ในความเป็นจริงแล้วบุคคลนั้นได้ตัดสินใจเลือกไปแล้ว คือการเลือกที่จะไม่เลือก

จะเห็นได้ว่าวิธีการศึกษาเพื่อเข้าใจการดูแลด้วยหัวใจ จะต้องเข้าใจว่าบุคคลมีตัวตนมีความแตกต่างระหว่างบุคคล มีประสบการณ์ตลอดช่วงเวลาของชีวิตต่างกัน การตัดสินใจเลือกหรือการเลือกแสดงพฤติกรรม จะเลือกตามความต้องการของแต่ละบุคคล เป็นการเลือกตามที่เราเป็น และสิ่งที่เราตัดสินใจเลือกก็จะส่งผลตามมา หากในเหตุการณ์หรือสถานการณ์นั้นมีทางเลือกหลากหลายจะก่อให้เกิดความกดดัน ความวิตกกังวลมากขึ้นจนบางคนต้องหาที่พึ่งในการในการตัดสินใจเลือก เช่นการเลือกตามผู้นำ การเลือกตามคำทำนายเป็นต้น

1.4.2 สิ่งที่มีความสัมพันธ์กับปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาล

1.4.2.1 ความเป็นตัวตนของพยาบาล พยาบาลที่จะให้การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ต้องมีความเข้าใจผู้อื่น รู้จักรับฟังผู้อื่นโดยไม่ใช้ความคิดของตนเองคิดแทนคือละความเป็นตัวตนของพยาบาลลง เข้าใจความเป็นปัจเจกของบุคคล

1.4.2.2 ฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชน ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาสุขภาพเมื่อประชาชนเกิดความเจ็บป่วยจะมีมูลค่าสูง ดังเช่นประเทศต่างๆ จึงมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีการทำประกันสุขภาพ เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของทางโรงพยาบาลที่รัฐบาลเป็นผู้ให้การสนับสนุนขณะเดียวกันบุคคลบางกลุ่มก็ไม่สามารถเข้าถึงหลักประกันได้เพราะมีราคาสูง หรือบางกลุ่มไม่ต้องการเพราะเขารู้สึกว่าตนเองมีสุขภาพดีอยู่แล้ว พยาบาลต้องทำความเข้าใจถึงเศรษฐานะทางการเงินของผู้ป่วยด้วย

1.4.2.3 ความแตกต่างทางสังคมและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความแตกต่างทางสังคมอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของประชากร เช่น การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของระบบการดูแลสุขภาพและการปฏิบัติการพยาบาลต้องเร่งผลิตพยาบาลเวชปฏิบัติเข้าไปในชุมชนมากขึ้น เพื่อการดูแลส่งเสริมสุขภาพที่บ้านช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และช่วยลดอัตราการครองเตียงพยาบาลต้องเน้นการดูแลบุคคลเหล่านี้ ให้มีความสุขตามอัตภาพที่ควรจะเป็น ในสถานที่ต่างๆ จะ

มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง เช่นวัฒนธรรมระบบสุขภาพ วัฒนธรรมของโรงพยาบาล วัฒนธรรมทางภาษา ความเชื่อ การมีวัฒนธรรมที่แตกต่างทำให้บุคคลเกิดความวิตกกังวล เกิดความตื่นตัวเตรียมพร้อมดังเช่น ผู้ป่วยที่รับเข้ารักษาในโรงพยาบาล ผู้ป่วยจะรู้สึกแปลกในสถานที่และเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาล เช่นเดียวกับพยาบาลก็รู้สึกถึงความแตกต่างมองว่าผู้ป่วยเป็นคนแปลกหน้าเช่นเดียวกัน ในความวิตกกังวลนี้พยาบาลจะต้องช่วยทำให้เกิดการปรับตัว ต้องคอยสังเกตพฤติกรรม อาการ อาการแสดง เรียนรู้ในวัฒนธรรมของผู้ป่วยให้เขาปรับตัวอยู่ร่วมกันได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลดีต่อการรักษาทั้งสิ้น สิ่งสำคัญที่พยาบาลต้องมองในวัฒนธรรมที่เขาเป็น สอบถามเพื่อยืนยันความเข้าใจที่ถูกต้อง ไม่ตัดสินด้วยตนเองฝ่ายเดียว

1.4.2.4 การพัฒนาทางเทคโนโลยี เช่น การใช้โทรศัพท์มือถือในการติดต่อสื่อสารทำให้เกิดความรวดเร็วสะดวกสบาย การพัฒนาเทคโนโลยีทางการแพทย์นำอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้มาช่วยในการตรวจวินิจฉัย การให้การพยาบาล การทำงานประหยัดเวลาในการเดินทางสามารถดูแลผู้ป่วยได้มากขึ้น แต่ทางกลับกันเทคโนโลยีที่นำมาใช้ก็ส่งผลเสียต่อการดูแลช่วยเหลือผู้ป่วยเช่นกัน การนำระบบการสื่อสารทางไกลมาใช้ร่วมกับระบบคอมพิวเตอร์ ทำให้เป็นการดูแลผู้ป่วยที่ขาดการดูแลทางด้านจิตใจ ไม่มีการรับรู้ทางอารมณ์ จึงเกิดการทำงานหรือให้การดูแลผู้ป่วยแบบ I and itเท่านั้น ขาดการมีปฏิสัมพันธ์ไม่มีการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

การพูดถึงคุณค่าของการสะท้อนคิด (Phenomenology) Susan Kleiman (2556,น.18) กล่าวว่าHumanistic care ใช้หลักการของ “Phenomenology” ในการศึกษาเกี่ยวกับมนุษย์ เพื่อเสาะแสวงหาความหมาย (meaning) ของพฤติกรรมบุคคลนั้นๆ ซึ่งเป็นความหมายที่อยู่ภายใต้หรือเหนือระดับความคิดวิเคราะห์ ด้วยการนำสติและการรับรู้มาอธิบายปรากฏการณ์นั้น

วิธีการทางปรากฏการณ์วิทยา แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. Descriptive Phenomenology จะไม่นำประสบการณ์เดิมเข้าไปตีความ จะเชื่อถือในสิ่งที่ได้รับการบอกเล่ามา

2. Interpretive Phenomenology จะมีการใช้ประสบการณ์เดิมเข้าไปวิเคราะห์ตีความในสิ่งที่ต้องการศึกษา

แนวคิดของ Humanistic care จะใช้แนวทางของ Descriptive Phenomenology การจะศึกษาความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ต้องศึกษาจากผู้รู้ที่มีความชำนาญในเรื่องนั้นๆ โดยผู้ศึกษาจะต้องวางประสบการณ์ ความรู้ทางวิชาการ หรือความเชื่อเดิมของตน (bracketing) และเปิดใจยอมรับฟังผู้อื่นอย่างเต็มที่โดยไม่ตัดสิน

หลักการศึกษาปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ประกอบด้วย

1. Concrete descriptions of experience เป็นการอธิบายปรากฏการณ์อย่างเป็นรูปธรรม โดยใช้ข้อมูลจากผู้ที่เต็มใจให้ข้อมูล และเปิดใจ ซึ่งผู้ศึกษาต้องเปิดใจพร้อมที่จะรับฟังเช่นเดียวกัน สิ่งที่ควรคำนึงถึงได้แก่ กำแพงภาษา บางครั้งแม้ว่าจะพูดภาษาเดียวกันแต่อาจจะให้ความหมายไม่เหมือนกัน สัมพันธภาพระหว่างบุคคล ความพร้อมที่จะให้สัมภาษณ์ และการตั้งใจรับฟัง ในการสัมภาษณ์ให้ใช้คำถามแบบไม่มีโครงสร้าง เพียง 1 คำถาม ไม่มีการถามเพิ่ม ไม่มีการระบุระยะเวลาชัดเจน เป็นการค้นหาจากการให้คุณค่าของผู้ให้สัมภาษณ์เอง ควรสอบถามถึงความเต็มใจของผู้ให้สัมภาษณ์ถึงสถานที่ที่จะพูดคุยกันว่าสะดวกที่ใด เพื่อความสบายใจ รู้สึกผ่อนคลาย

2. phenomenological reduction เป็นการจัดหมวดหมู่ของปรากฏการณ์ เราต้อง bracketing เชื่อในข้อมูล และไม่มีการตัดสินหรือวิเคราะห์

3. seeking essences เป็นการค้นหาองค์ประกอบ หลังจากได้ข้อมูลจากการสนทนาแล้ว ควรดำเนินการดังนี้

3.1 global reading of transcripts อ่านรายละเอียดทั้งหมด เพื่อให้เห็นภาพรวม

3.2 meaning unit ค้นหาหน่วยของความหมาย สังเกตได้จากการเปลี่ยนเรื่องหรือประเด็นของสนทนา การสนทนาเรื่องเดียวกันจะอยู่ในหน่วยเดียวกัน หลังจากได้หน่วยของความหมายแล้ว อ่านหน่วยความหมายแต่ละหน่วย แล้วกำหนดชื่อให้แต่ละหน่วยความหมายนั้น

3.3 discovering the essences ค้นหาองค์ประกอบ ด้วยการอ่านชื่อของหน่วยความหมาย แล้วเปรียบเทียบความเหมือน ความต่าง ความเชื่อมโยงของแต่ละหน่วย หรือจัดกลุ่มหน่วยความหมาย แล้วกำหนดเป็นองค์ประกอบสำคัญ (essences) เป็นการให้คุณค่าของผู้ที่ให้ข้อมูล

ขณะที่สถาบันพระบรมราชชนก (2554, น.4) มีแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อให้บัณฑิตมีอัตลักษณ์ การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ดังนี้

1. แนวคิดการจัดการศึกษา: เป็นการสร้างบัณฑิตที่มีความรู้ คิดอย่างมีวิจารณญาณ มีสมรรถนะทางวิชาชีพเข้าใจผู้อื่นและรู้จักความเป็นจริงในสังคม วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการได้ สามารถนำความรู้และทักษะที่มีไปให้บริการสุขภาพ และสนับสนุนให้ประชาชนสามารถดูแลสุขภาพของตนเองได้ ประกอบด้วย หลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนที่ขับเคลื่อน (ดังภาพประกอบ 2)

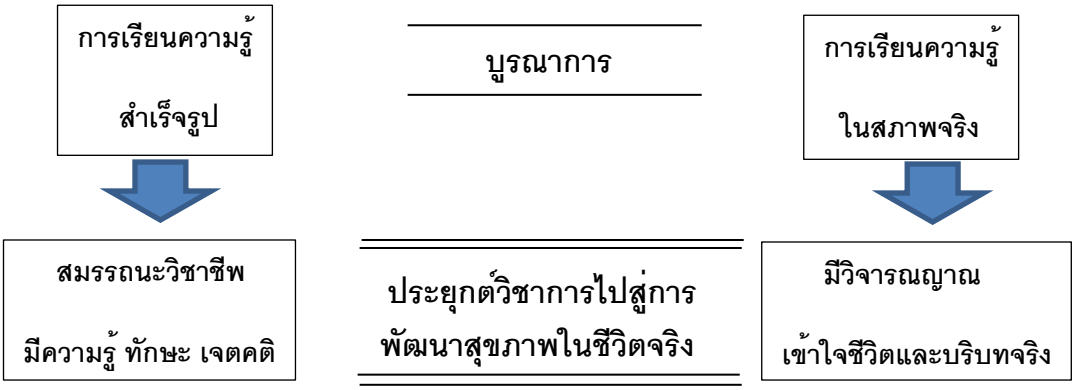

ภาพประกอบ 2 แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัย
สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก (2554,น.5)

2. แนวคิดสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีหัวใจความเป็นมนุษย์ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก (2554,น.11-15) คือ

2.1 ปรัชญาการสาธารณสุขแนวใหม่ เน้นที่การมองสุขภาพในลักษณะของความเป็นมนุษย์ (Humanistic Health Perspective) และในมิติทางสังคม (Social Dimension of Health)

2.2 แนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพ ภายใต้ปรัชญาการสาธารณสุขแนวใหม่หมายถึงการเน้นสุขภาพดีเป็นเป้าประสงค์ของการพัฒนา มีประชาชนเป็นเป้าหมายการดำเนินงาน การดูแลสุขภาพเน้นความเป็นองค์รวมของมนุษย์ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพโดยพัฒนาประชาชนให้มีศักยภาพในการพึ่งตนองในการดูแลสุขภาพ

2.3 แนวคิดของกระบวนการเรียนการสอนให้เข้าใจมนุษย์ ประกอบด้วยการเรียนรู้ในสภาพจริง (Authentic Learning) หรือการเรียนแบบเปิด (Open Learning) ที่มีการผสมผสานความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ กับความเข้าใจมนุษย์และบริบททางสังคม มาปรับใช้เข้าสู่บริบทจริงของสุขภาพประชาชน (Integration of Social Science and Humanity) ควบคู่กับการปรับทัศนคติและพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณในตัวผู้เรียน (Building the Authentic Mind, Learning Attitude and Critical Thinking) การเรียนแบบเปิด (Open learning) คือ การเรียนที่เข้าหาความจริงซึ่งเป็นต้นกำเนิดของวิชาการต่างๆ ถือเป็นสิ่งสำคัญ และภายในกระบวนการการเรียนรู้นั้น ผู้เรียนต้องระวังอคติในตัวเองมิให้ไปสอดแทรกตัดสินผู้อื่น

2.4 การพัฒนาหลักสูตรให้มีแนวคิดของกระบวนการเรียนการสอนให้เข้าใจมนุษย์เริ่มตั้งแต่การจัดโครงสร้างหลักสูตร สาระการเรียนรู้ และกระบวนการการเรียนการสอนเพื่อให้องค์ประกอบต่างๆ ภายในหลักสูตรสอดคล้องกันอย่างกลมกลืนกับเป้าประสงค์ของหลักสูตร

2.5 การวางแผนและแก้ปัญหาทางการพยาบาล เป็นการใช้องค์ความรู้ทางด้านความเข้าใจมนุษย์และชีวิตจริงในสังคม กับองค์ความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องทางวิชาชีพ และองค์ความรู้วิชาชีพ ตลอดจนทักษะปฏิบัติทางการพยาบาลด้วยจิตของความเมตตาในการจัดการกับปัญหาสุขภาพและการเปลี่ยนแปลงทางสุขภาพ โดยให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจแก้ปัญหา ให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการและบริบทของผู้รับบริการ

2.6 การพัฒนาอาจารย์ผู้สอนเป็นกุญแจสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษา เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนต้องมีความเข้าใจปรัชญาการสาธารณสุขแนวใหม่ และแนวคิดของกระบวนการการเรียนการสอนให้เข้าใจมนุษย์ และจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้เรียนรู้จากความจริงของชีวิต และสะท้อนคิดให้ผู้เรียนเห็นความคิดของตนเองที่เป็นกรอบ เพื่อปรับมุมมองและลดอคติของผู้เรียน ซึ่งการลดอคติจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดกระบวนการคิดวิจารณญาณ รู้จักตั้งคำถาม ตัดสินใจด้วยตนอง เห็นคุณค่า เห็นประโยชน์ และเกิดความสุขในการเรียนรู้

2.7 แนวคิดด้านองค์ความรู้การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ประกอบด้วยองค์ความรู้ที่ผ่านการสังเคราะห์ จาก ความรู้ทางวิชาการวิชาชีพ กับความรู้ที่ศึกษาได้จากชีวิตจริงและการปฏิบัติด้วยตนเอง ที่ผ่านจากกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ จนได้ความรู้ที่เหมาะสมและผู้รับบริการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

3. หลักการสอน :การจัดเรียนการสอนตามหลักสูตรกำหนด โดยเน้นให้เข้าใจบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคมและความเป็นจริง ร่วมกับภาคทฤษฎีทางวิชาชีพพยาบาล เพื่อให้บริการสุขภาพที่สอดคล้องกับความต้องการ ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร มีกระบวนการการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่ให้เข้าใจทั้ง 2 มิติ ต่อเนื่องตลอดหลักสูตร คือ ทั้งทางวิชาชีพ และสังคม การเรียนในมิติด้านสังคมจำเป็นต้องเรียนรู้กับของจริงคือมนุษย์ การดำรงชีวิตของมนุษย์และบริบทเรียกกระบวนการเรียนนี้ ว่าเป็นการเรียนรู้ในสภาพจริง (Authentic Learning) ที่สำคัญ คือ เป็นการเรียนที่มุ่งเข้าใจคุณค่าความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีพฤติกรรมความรู้สึกนึกคิด การเรียนรู้ภายใต้สภาวะแวดล้อมและบริบทของตนเอง สาระและกระบวนการการเรียนเหล่านี้มีผลต่อการสร้างทัศนคติและพัฒนาความคิดของผู้เรียนตลอดจนการกระตุ้นการเรียนรู้จากภายในตัวผู้เรียน

4. การวางโปรแกรมการศึกษา :

4.1 ต้องจัดให้ผู้เรียนหรือนักศึกษาเข้าใจความเป็นจริงของคนและสังคม

4.2 สอนเชื่อมโยงขึ้นไปสู่แนวคิดเรื่อง "สุขภาพแนวใหม่" ที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้หลักการทฤษฎี และสาระในมุมมองของประชาชน

4.3 การบูรณาการเข้าสู่การสอนรายวิชาต่างๆ ที่มีการผสมผสานความเข้าใจผู้อื่นกับความรู้กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ เพื่อให้เข้าใจกลไกการทำงานในร่างกาย กลไกการเจ็บป่วย การเกิดโรค การรักษาและการฟื้นคืนสภาพ จนสามารถประยุกต์ความรู้เหล่านี้ไปสู่การแก้ไขปัญหาสุขภาพและการดูแลตนเองของประชาชน

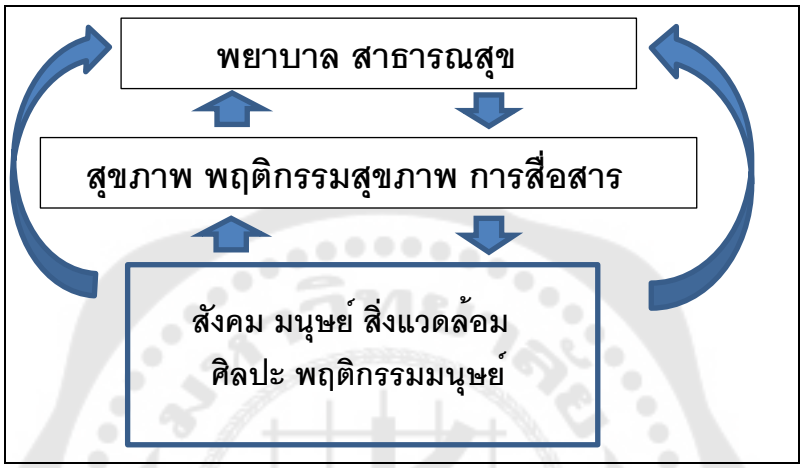

ภาพประกอบ 3 แสดงการสอนเชื่อมโยง 3 กลุ่มวิชา สู่การให้บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ สถาบันพระบรมราชชนก (2554,น.11)

5. องค์ประกอบของการสอน : ประกอบด้วยการเสริมสร้างทัศนคติและพัฒนาความคิดการเข้าใจสาระการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะการทำงานมีรายละเอียดดังนี้

5.1 การเสริมสร้างทัศนคติและพัฒนาความคิดประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ การมองความจริงโดยไม่ใช้ความคิดของตนเองไปตัดสินผู้อื่น และการตระหนักในคุณค่าของการเรียนรู้ด้วยตนเองและการได้ความรู้ใหม่

ก. การมองความจริงโดยไม่ใช้ความคิดของตนเองไปตัดสินผู้อื่น หมายถึงการพิจารณาเรื่องราว ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ด้วยใจที่เป็นกลางไม่แสดงความคิดร่วมในการมอง จะมองสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติด้วยเหตุและผลของสิ่งนั้น ไม่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ในการมองความจริงโดยมีความเบี่ยงเบนไปในทิศทางที่จิตโน้มเอียงเรียกว่า "อคติ"ซึ่งกระบวนการเสริมสร้างทัศนคติและพัฒนาความคิด จะเป็นกระบวนการชี้นำหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนมองเห็นความเป็นจริงของมนุษย์และสังคมที่แตกต่างจากความคิดที่มีกรอบหรือมีอคติของตนเอง การเห็นความจริงของผู้อื่นมากขึ้นทำให้เข้าใจคนอื่นมากขึ้น จะช่วยลดอคติและปรับมุมมองของตนเองได้ดี นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการให้บริการที่เข้าใจคนมากขึ้น (เกิดสติ เกิด

วิจารณญาณ และเกิดปัญญา) ซึ่งต้องอาศัยเวลาการเพาะบ่ม ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีการจัดกระบวนการปรับทัศนคติตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 -4 เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนรับรู้กับความเป็นจริง และจับอคติของตนได้ทันท่วงที รู้จักคิดวิจารณญาณคือ คิดวิเคราะห์บนฐานข้อมูลความเป็นจริง

ข. การตระหนักในคุณค่าของการเรียนรู้ด้วยตนองและการได้ความรู้ใหม่การเรียนรู้ที่มีทัศนคติการมองสภาวะตามความจริง และเข้าใจผู้อื่นโดยการลดอคติ จะเป็นฐานพัฒนาความคิดหรือปัญญาของผู้เรียน ทำให้โลกทัศน์ของผู้เรียนกว้างขึ้นสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้ตลอดเวลาไม่มีขีดจำกัด ผู้เรียนย่อมเห็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเองจากการเรียนรู้เหล่านี้ พึงพอใจและเป็นสุขกับการเรียนรู้ และอยากเรียนรู้อย่างต่อเนื่องโดย ไม่ต้องมีสถานการณ์บังคับใดๆ การปรับทัศนคติในการมองเห็นความเป็นจริง จึงเท่ากับเปิดโลกทัศน์ของผู้เรียนให้เรียนรู้สาระใหม่ๆ อย่างไม่สิ้นสุด จากจุดนี้จึงสะท้อนกลับมาที่ทัศนคติต่อการเรียนรู้ของตนเองอีกครั้งหนึ่ง เป็นวงจรระหว่าง "ทัศนคติกับเนื้อหา" ที่สัมพันธ์กันและกันและพัฒนาผู้เรียนให้ก้าวหน้าไป

5.2 การเข้าใจสาระการเรียนรู้ที่ผ่านมาการเรียนรู้สาระ (Content) ถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในหลักสูตร แต่ปัจจุบัน พบว่า การสอนแนวบูรณาการควรขยายการเรียนรู้ให้ครอบคลุมเรื่องทัศนคติ การพัฒนาความคิด เนื่องจากเนื้อหาสาระมีอยู่ทั่วไป ปัญหาอยู่ที่สาระใดควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนทำความเข้าใจมากน้อยต่างกัน และจะใช้กระบวนการการเรียนรู้อย่างไรที่มีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้สาระดังกล่าว ซึ่งสาระประกอบด้วย

5.2.1 สิ่งที่เป็นความรู้ที่ผู้อื่นได้ศึกษารวบรวมไว้แล้วเป็นตำราทฤษฎี หรือประสบการณ์ ผู้เรียนและผู้สอนมีหน้าที่ค้นคว้า อธิบาย และทำความเข้าใจกับความรู้เหล่านั้น

5.2.2 สิ่งที่เป็นความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาสภาพจริง มักเป็นความรู้ที่ละเอียดเชื่อมโยงกันอย่างลึกซึ้ง มีความจำเพาะพื้นที่ จำเพาะบุคคล และจำเพาะช่วงเวลา เช่น ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมและความคิดของชาวบ้าน ฯลฯหลักการสอนจึงควรบูรณาการสาระทั้งสองส่วนนี้เข้าด้วยกันภายในแต่ละรายวิชา เช่นความเป็นอยู่ในชีวิตของมนุษย์ และความเป็นสังคมของมนุษย์ ความสัมพันธ์ระหว่างบริบท จุดมุ่งหมาย และพฤติกรรมของบุคคลและกลุ่มคน และความสัมพันธ์เชิงสังคมความหมายของสุขภาพ พฤติกรรมสุขภาพ การพึ่งตนเอง และการประเมินสภาวะสุขภาพการเปลี่ยนแปลงของร่างกายระหว่าง สุขภาพ อาการ การเจ็บป่วย และการเป็นโรค การแก้ไขปัญหาสุขภาพ มาตรการและการพัฒนาศักยภาพในการดูแลตนเองหรือบทบาทของระบบบริการสุขภาพเป็นต้น

5.3 การพัฒนาทักษะการทำงานการจัดการเรียนการสอนที่มีเป้าหมายในการพัฒนาทักษะการทำงานของผู้เรียนเพื่อให้บริการสุขภาพที่เข้าใจผู้รับบริการตามความเป็นจริง คือ สามารถคัดกรองความรู้และเทคโนโลยีทางวิชาชีพ ที่มีอยู่ให้เหมาะกับผู้รับบริการ และประยุกต์ความรู้ที่มีให้สอดคล้องกับบริบทและวิถีชีวิตของผู้รับบริการ โดยให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วม การพัฒนาทักษะดังกล่าวจะมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถแบ่งกิจกรรมเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ การเรียนรู้เพื่อเข้าใจสภาพจริง และการเรียนรู้เพื่อปรับแก้สภาพที่เป็นปัญหา ดังนี้

ก) การเรียนรู้เพื่อเข้าใจสภาพจริง เป็นการเรียนรู้เพื่อที่จะเข้าใจชีวิต จำเป็นต้องเรียนจากสภาพจริงของชีวิตขณะนั้น โดยการเก็บข้อมูลสภาพจริง เกี่ยวกับพฤติกรรมการดำรงชีวิตของมนุษย์ และความสัมพันธ์ทางสังคม สิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต ในชุมชน หรือการศึกษาสภาพปัญหาการเจ็บป่วยและผลกระทบกับผู้ป่วยทั้งในโรงพยาบาลและการดำรงชีวิต ขึ้นกับลักษณะวิชาของแต่ละรายวิชา

ข) การเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหา เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนฝึกการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ และสาระที่ได้จากการศึกษาชีวิตจริงมาพัฒนาการปฏิบัติการพยาบาล โดยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้รับบริการ เชื่อมโยงความรู้ทางวิชาการเข้าสู่การวางแผนแก้ปัญหาได้สอดคล้องกับชีวิตจริง

6. กระบวนการเรียนการสอน : ประกอบด้วยกระบวนการปรับทัศนคติต่อการเรียนรู้ความจริง โดยการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และกระบวนการสรุปวิเคราะห์และชี้ประเด็นของผู้สอน มีรายละเอียดดังนี้

6.1 กระบวนการปรับทัศนคติต่อการเรียนรู้ความจริง โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนมองเห็นความจริงที่แตกต่างจากความคิดเดิมของผู้เรียนหรือมีอคติของตนเอง และสะท้อนให้มองกลับมาเห็นความเป็นตัวตน หรืออัตตาที่เป็นต้นเหตุแห่งความคลาดเคลื่อนในสาระทั้งหลาย ทั้งในการเก็บข้อมูล การแปลความหมาย การวิเคราะห์สรุปความการที่ผู้เรียนมองเห็นความจริงของผู้อื่นมากขึ้นจะช่วยลดอคติและปรับมุมมองของตนเองได้ดี ทำให้จิตใจอ่อนโยน และเข้าใจคนอื่นตามสภาพความเป็นจริง รู้จักคิดพิจารณา วิเคราะห์ (Analytical Thinking) และนำสู่การให้บริการด้วยความเป็นมิตร (Service Mind) และให้ความสำคัญของผู้รับบริการ ให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางสุขภาพมากขึ้น (Participation) การปรับทัศนคติของผู้เรียนจึงต้องกระทำตลอดเวลา นอกจากนี้การที่ผู้เรียนรับรู้สภาพจริง จะกระตุ้นการเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ด้วยตนอง และนำไปสู่การเรียนรู้และสร้างความรู้ด้วยตนองในระยะยาว

6.2 การศึกษาความจริง ด้วยการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ การศึกษาความจริงจำเป็นต้องศึกษาสภาพจริง (Authentic Learning) ดังนั้นผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการเก็บข้อมูลความจริงเป็นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ และการบันทึกข้อมูล ควบคู่ไปกับการปรับทัศนคติ มีวิธีการขั้นตอน ดังนี้

6.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล จากสภาพจริงในแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ตามเงื่อนไขของวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละรายวิชา เช่น ชุมชนชนบท แหล่งสลัม ตลาดสดโรงพยาบาล เป็นต้น หรือศึกษากลุ่มประชากรจำเพาะ เช่น กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้ป่วยเรื้อรัง เป็นต้น หรือศึกษาพฤติกรรมแบบเจาะจง เช่น พฤติกรรมการกิน การทำมาหากิน การดูแลสุขภาพ ผลกระทบจากการเจ็บป่วย การพึ่งตนเอง เป็นต้น

6.2.2 การวิเคราะห์สรุปความรู้ความเข้าใจ โดยผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้มาทำความเข้าใจด้วยการอภิปรายแลกเปลี่ยนในกลุ่มย่อย มีอาจารย์ผู้สอนสะท้อนคิดชี้ประเด็นในเชิงการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ การปรับทัศนคติผู้เรียนให้เห็นมุมมองผู้รับบริการ ซึ่งไม่เอาความคิดของตนองไปตัดสินแทนผู้รับบริการ การกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความอยากเรียนรู้ ใฝ่รู้ วางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการประยุกต์ความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาสุขภาพตามบริบทชีวิต

6.2.3 กระบวนการสรุปวิเคราะห์และชี้ประเด็นของอาจารย์ผู้สอน บทบาทของอาจารย์ผู้สอนต้องเป็นผู้สรุป วิเคราะห์ช่วยผู้เรียนให้เห็นและเข้าใจความจริงที่ศึกษา (เนื้อหาที่เป็นแก่น) ให้ผู้เรียนสะท้อนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ลดอคติ) รวมทั้งสร้างเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (ทักษะทางปัญญา) ดังนั้น อาจารย์ผู้สอนจึงต้องพัฒนาความสามารถหรือทักษะการสอน ซึ่งจะผสมผสานทักษะหลายประการเข้าด้วยกัน ได้แก่ การอ่านความคิดของผู้เรียน ความสามารถในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ และการแปลผล สภาพจริงของพฤติกรรมบุคคล และความสามารถในการชี้ประเด็นเพื่อสะท้อนคิด ปรับทัศนคติ หรือถ่ายทอดมุมมองของกรณีศึกษาจะกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากรู้เพิ่มขึ้น อยากหาคำตอบในสิ่งที่ไม่เคยรู้มาก่อน จึงเกิดทักษะการค้นคว้าความรู้ด้วยตนเองในที่สุด

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์จะเห็นได้ว่ามนุษย์ ประกอบด้วยร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณที่มีความแตกต่างกัน เพราะมนุษย์อยู่ในสังคม ที่มีบริบทแตกต่างกัน การปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิตจึงหล่อหลอมให้มีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน งานวิจัยนี้นำแนวคิดเกี่ยวกับการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ที่กล่าวมาในเบื้องต้นมาบูรณาการกับแนวคิดการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลมนุษย์ด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

โดยหากสถาบันการศึกษาใดนำรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรฯที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนำไปใช้ จะสามารถพัฒนาให้บัณฑิตของหลักสูตรมีความเข้าใจการดูแลบุคคลที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งบัณฑิตต้องมีการศึกษาข้อมูลของผู้ที่จะทำความเข้าใจ รับฟังและคิดวิเคราะห์บนข้อมูลที่ได้โดยไม่ใช้ความคิดตัวเองตัดสิน การจัดกิจกรรมการเรียนสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังกล่าวจึงต้องออกแบบการเรียนการสอน ทั้งในห้องเรียนและการศึกษาผู้รับบริการในชุมชนจากสภาพจริงเพื่อเข้าใจองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ ได้แก่องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจด้านทฤษฎี (Professional meaning) และองค์ประกอบด้านความเข้าใจ เห็นใจผู้รับบริการ (Client meaning) โดยผู้สอนต้องเข้าใจและมีทักษะการเรียนการสอนในสภาพจริง เพื่อสามารถสะท้อนคิดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามเป้าประสงค์

2.แนวคิดการบริหารจัดการหลักสูตร

2.1 ความหมายของหลักสูตร

คำว่าหลักสูตร (Curriculum) เป็นภาษาลาติน “ Currere” หมายถึง “Running Course” ในทางการศึกษากล่าวว่า “Running Sequence of Course or Learning Experience” เป็นการเปรียบเทียบหลักสูตรคือแนวทางที่ผู้เรียนดำเนินสู่การสำเร็จการศึกษา ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ประสบการณ์ตามระดับขั้น (สุนีย์ ภู่พันธ์, 2546 , น.6)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, น.25) ให้นิยามหลักสูตรมี 3 เรื่องได้แก่

1. เป็นเอกสารที่เป็นแนวทางเพื่อจัดการเรียนการสอนตามเป้าประสงค์ที่กำหนด

2. เป็นระบบจัดการศึกษา ประกอบด้วยสิ่งนำเข้า (Input) เช่นผู้สอน ผู้เรียน สิ่งสนับสนุน วิธีการ (Process) ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ ผลิตผล (Output) ได้แก่สัมฤทธิผลทางการเรียน เป็นต้น

3. เป็นแผนการเรียนการสอน ที่มุ่งประสงค์ให้ผู้เรียนบรรลุตามที่คาดหวัง

สุนีย์ ภู่พันธ์ (2546, น.9 -14) สรุปความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. เป็นเนื้อหาสาระ ที่วางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อตอบวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง

2. เป็นเอกสารหลักสูตร ประกอบด้วยหลักการ โครงสร้างเนื้อหาสาระ อัตราเวลาศึกษา และการประเมินผล

3. เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เตรียมไว้อย่างมีแบบแผน

4. เป็นแผนในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติแนวทางที่สอดคล้องกัน

5. เป็นมวลประสบการณ์ทุกอย่างของผู้เรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถานศึกษา

6. เป็นแนวทางกำหนดจุดหมายปลายทางการศึกษา

7. เป็นแผนการเตรียมการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียน ที่จัดขึ้นโดยโรงเรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

น้ำทิพย์ งามสุทธา (2547,น.22) ได้กล่าวว่าหลักสูตร หมายถึงเนื้อหาที่เป็นรายวิชาที่จัดหรือกำหนดขึ้นให้ผู้รับการศึกษาได้เรียนจนสำเร็จการศึกษา ทั้งนี้รวมถึงประสบการณ์ที่กำหนดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมาย แนวทางวิธีการ และเนื้อหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545,น.64) กล่าวว่าหลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ มีทักษะ เจตคติ และพฤติกรรม ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2545,น.1) ให้นิยามหลักสูตรว่าเป็นแผนเพื่อพิจารณาคัดเลือก จัดเนื้อหาวิชา แนวทางกิจกรรมให้ผู้เรียน

รุจิร์ ภู่สาระ (2551,น.9) ให้ความหมายหลักสูตรว่า หมายถึง รายการ กระบวนวิชา แผนการเรียน ซึ่งประกอบด้วย เป้าหมาย จุดประสงค์เฉพาะที่จะนำเสนอ และการจัดเนื้อหา การออกแบบการเรียนการสอนตามจุดประสงค์และการประเมินผลลัพธ์การเรียน

เซเลอร์, อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (Salor,Alexander,&Lewis,1981,pp.10) กล่าวว่าหลักสูตรเป็นแผนการจัดโอกาสการเรียนรู้สำหรับบุคคลที่ได้รับการศึกษาเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษาแบบกว้างและเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับประชากรที่กำหนดไว้โดยมีสถานศึกษาเป็นศูนย์กลางการจัดการ

สรุปได้ว่าหลักสูตร เป็นเอกสารที่กำหนดแผนซึ่งแสดงแนวทางในการจัดประสบการณ์ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีทักษะความรู้ความสามารถ คุณธรรมและจริยธรรม ตามจุดหมายของหลักสูตร โดยระบุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รายวิชา องค์ประกอบต่างๆที่เกี่ยวกับเนื้อหารายวิชาตลอดจนการจัดกิจกรรม ประสบการณ์ การวัดประเมินผล

2.2 ความสำคัญของหลักสูตร

นักการศึกษากล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตร

ชูศรี สุวรรณโชติ (2542,น.39) กล่าวว่าความสำคัญของหลักสูตรคือเป็นกระบวนการในการสร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนด้วยการนำเนื้อหาสาระ สภาพแวดล้อมประสบการณ์ของผู้เรียนนำมาจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมในสภาวะสังคม ผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542,น.23-24) แสดงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่าเป็นหัวใจการเรียนการสอน นำไปสู่เป้าหมายของการศึกษา และเป็นแนวทางการปฏิบัติงานของผู้สอนเพื่อจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน

อดุลย์ วิริยะเวชกุล (2546,น.27) ให้ความเห็นว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการศึกษา เนื่องจากหลักสูตรเป็นเครื่องชี้แนวทางหรือทิศทางในการจัดการศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตให้ได้ตามวัตถุประสงค์ จึงเป็นเรื่องที่สถาบันอุดมศึกษาต้องรับผิดชอบ ให้มีการกำกับดูแล ประกันคุณภาพให้ครบวงจรโดยมีหลักสูตรเป็นจุดร่วม

สุนีย์ ภู่พันธ์ (2546,น.17) สรุปความสำคัญของหลักสูตร ดังนี้

1. เป็นเสมือนเบ้าหลอมประชากรของชาติ สามารถทำนายลักษณะของสังคมในอนาคต
2. เป็นมาตรฐานการจัดการศึกษา
3. เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียน
4. เป็นแนวทางกำหนดเนื้อหา ประสบการณ์การจัดการเรียนการสอน
5. กำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติของผู้เรียน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2560,น.7) ให้ความสำคัญหลักสูตร ดังนี้

1. เป็นแผน แนวทางในการจัดการศึกษา
2. เป็นหลัก แนวทางการวางแผนวิชาการ การสรรหาและพัฒนาบุคลากร การจัดหาสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ เครื่องมือ นวัตกรรมการเรียนการสอน งบประมาณ อาคารสถานที่
3. เป็นเครื่องมือควบคุมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
4. กำหนดจุดมุ่งหมาย ขอบเขตสาระ แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน ทรัพยากร และการวัดประเมินผล
5. เป็นเครื่องบ่งชี้ทิศทางการพัฒนาบุคลากรของสังคมและประเทศชาติ

โดยสรุป หลักสูตรมีความสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพราะเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ เครื่องมือวัดผลประเมินผล

2.3 องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบหลักสูตร คือส่วนต่างๆที่ประกอบเข้าด้วยกันเป็นหลักสูตร ทำให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์พร้อมเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ดังนี้

Ralph Tyler (1969, p.1) ให้ความเห็นว่าหลักสูตร มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. เป้าหมายการศึกษา (education purpose)

2. ประสบการณ์การเรียนรู้ (education experience)

3. การจัดองค์ประกอบของประสบการณ์การเรียน (organization of education experience)

4. การวัดและการประเมินผล (determination of what to evaluate)

Taba (1962, pp.422-423) กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ทั้งทั่วไปและเฉพาะ เนื้อหา จำนวนชั่วโมงสอนแต่ละวิชา วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนวิธีการประเมินผล

ชฎาวัลย์ รุณเลิศ (2552,น.7) อธิบายองค์ประกอบของหลักสูตร ว่าประกอบด้วย

1. จุดมุ่งหมาย จุดประสงค์ ซึ่งมีหลายระดับแต่ละระดับประกอบด้วยวิชาต่างๆ โดยที่จุดประสงค์รายวิชาจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ใหญ่

2. โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร

3. ครูและผู้เกี่ยวข้องนำหลักสูตรไปใช้

4. การประเมินผลเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลหรือสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ แก้ไข ปรับปรุงหรือยกเลิกการใช้หลักสูตร

สรุปหลักสูตรมีองค์ประกอบคือจุดมุ่งหมาย จุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหารายวิชาหรือกลุ่มวิชาของหลักสูตร การบริหารการจัดการเรียนการสอน ระยะเวลาการศึกษา และการประเมินผล เพื่อติดตามผลการบริหารหลักสูตร ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ โดยองค์ประกอบหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนด แนวคิด การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการหลักสูตร

ความหมายของการบริหารหลักสูตร (Curriculum Administration) เป็นการบริหารงานที่มีบุคลากรหลายกลุ่มเข้ามาเกี่ยวข้อง ต้องมีองค์ประกอบ ปัจจัยเกื้อหนุน การบริหารจัดการหลักสูตรเป็นการดำเนินกิจกรรมต่างๆอย่างมีระบบเพื่อนำหลักสูตรไปใช้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของแต่ละหลักสูตร มีนักวิชาการกล่าวถึงการบริหารจัดการหลักสูตร ดังต่อไปนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542,น.43) กล่าวถึงการบริหารจัดการหลักสูตรมี 3 ขั้นตอน ได้แก่การเตรียมการหลักสูตรซึ่งต้องเตรียมหลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน วิธีการจัดการเรียนการสอน สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการวัดและประเมินผลการศึกษา มี

การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรเป็นการนำหลักสูตรไปใช้ตามหลักสูตรกำหนด และการประเมินหลักสูตร

ชูศรี สุวรรณโชติ (2542,น.242) ให้ความเห็นว่าการบริหารจัดการหลักสูตรประกอบด้วยงานด้านต่างๆ เช่น งานบุคคลเป็นการบริหารจัดการผู้สอน ผู้เรียน บุคลากรสายสนับสนุน งานธุรการเป็นงานสนับสนุนฝ่ายจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามหลักสูตรกำหนด งานวิชาการจะเป็นงานหลักในการบริหารจัดการหลักสูตร งานสนับสนุนและส่งเสริมงานวิชาการ เช่นงานวัดประเมินผล งานยุทธศาสตร์และประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมให้สอดคล้อง ส่งเสริม ประสานกัน

จรัส สุวรรณเวลา (2545,น.11-12) ให้ความเห็นว่าในการบริหารจัดการหลักสูตรผู้สอนมักจัดเนื้อหาสาระมากจนหลักสูตรแน่น ทำให้ผู้เรียนไม่มีเวลาเหลือพอที่จะคิดศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม นักศึกษาจึงมุ่งแต่ท่องจำ นอกจากนี้ในโครงสร้างหลักสูตรยังมีข้อกำหนดวิชาต่างๆ เงื่อนไขวิชา ข้อจำกัดในการจัดการศึกษา ทำให้ทุกคนต้องเรียนเหมือนกัน ผู้ที่สนใจหรือมีความสามารถพิเศษ ความถนัดพิเศษบางอย่างมีโอกาสน้อยที่จะได้ศึกษาตรงกับความต้องการ การศึกษาจึงไม่น่าสนใจและไม่สัมฤทธิ์ผลตามหลักสูตรกำหนด

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554,น.75) อธิบายว่าการบริหารหลักสูตร หมายถึง การวางแผนจัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร มีแนวคิดดังนี้

1. การบริหารหลักสูตร เป็นการวางแผนงานวิชาการ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

2. การวางแผนนำหลักสูตรใหม่ใช้แทนที่หลักสูตรเดิม จะต้องใช้เวลาจำกัดตลอดจนมุ่งให้เกิดผลกระทบผู้เรียนน้อยที่สุด

3. ปัจจัยส่งเสริมการใช้หลักสูตร ได้แก่ การเตรียมความพร้อมผู้สอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้

4. ควรดำเนินการในรูปคณะกรรมการบริหาร

5. นิเทศ กำกับ ดูแล การวางแผนการประเมินหลักสูตรเพราะจะเป็นเครื่องบ่งชี้คุณภาพการใช้หลักสูตร

โดยวิชัย วงษ์ใหญ่ (2554,น.62และ2560,น.1-3) กล่าวว่าหลักการบริหารหลักสูตร คือการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

1. เอกสารหลักสูตร ต้องชัดเจน ทันเหตุการณ์ เป็นแนวทางการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดี

2. ผู้สอนต้องมีคุณภาพ

3. ผู้เรียนควรมีทักษะพื้นฐาน พร้อมที่จะเรียนรู้ตามหลักสูตรกำหนด

4. มีทรัพยากรหลักสูตรที่ดี และเพียงพอ

5. มีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ติดตาม ควบคุม กำกับกระบวนบริหารจัดการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีการวัดประเมินผลเพื่อนำผลการบริหารหลักสูตรมาปรับปรุงการบริหารหลักสูตรในรอบต่อไป

6. มีการจัดระบบให้ผู้สอนเป็นที่ปรึกษา ให้การช่วยเหลือแนะนำแก้ไขปัญหากับผู้เรียน มีงานกิจการนิสิตนักศึกษาช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนภาควิชาการ ช่วยให้การบริหารหลักสูตรบรรลุตามวัตถุประสงค์

7. มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการแสวงหาความรู้ สามารถเรียนได้ทุกสถานที่และเวลาไม่ใช่เรียนจากตำราเพียงอย่างเดียว

8. มีการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยทำการสังเคราะห์แนวคิดการบริหารจัดการหลักสูตรจำแนกตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังตาราง 1

ตาราง 1 การสังเคราะห์แนวคิดการบริหารจัดการหลักสูตรจำแนกตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การบริหารจัดการหลักสูตร	ผู้ให้แนวคิด						
	1962	1969	2542	2542	2545	2552	2560
	Taba	Ralph Tyler	ชูศรี สุวรรณโชติ	ปรียาพรวงศ์อนุตรโรจน์	จรัส สุวรรณเวลา	ชฎาวัลย์ รุณเลิศ	วิชัย วงษ์ใหญ่
1.หลักสูตร	√	√	√	√	√	√	√
2.ผู้สอน	√	√	√	√	√	√	√
3.ผู้เรียน	√	√	√	√	√	√	√
4. กิจกรรมการเรียนการสอน	√	√	√	√	√	√	√
5.กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน							√
6.สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน	√	√	√	√	√	√	√
7.การวัดและประเมินผล	√	√	√	√	√	√	√

จากตาราง 1 แสดงว่าทุกแนวคิดของทุกนักทฤษฎีมีแนวคิดการบริหารจัดการหลักสูตรที่ไม่แตกต่างกัน คือประกอบด้วยหลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนตลอดจนการวัดและประเมินผล มีเพียง วิชัย วงษ์ใหญ่ ที่เพิ่มในเรื่องของกิจกรรมพัฒนานักศึกษาด้วยในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดการบริหารจัดการหลักสูตรของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2560,น.1-3) เป็นแนวคิดหลัก เนื่องจากเป็นแนวคิดที่มีรายละเอียดในการกำหนดองค์ประกอบของระบบบริหารจัดการหลักสูตรไว้ละเอียดโดยกำหนดไว้ 7 ประการคือ หลักสูตรต้องกำหนดหัวข้อที่จะสอน และวัตถุประสงค์ทั่วไป ผู้สอนต้องออกแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนให้

เหมาะสม ผู้เรียนต้องกำหนดคุณสมบัติ คุณลักษณะที่ต้องการ มีการเตรียมความพร้อม กิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งควรประกอบด้วยทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติที่สอดคล้องกัน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีกิจกรรมการให้คำปรึกษาและอื่นๆที่ช่วยเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนได้แก่ห้องเรียนอาคารสถานที่ อุปกรณ์สื่อโสตทัศนูปกรณ์ เป็นต้น และการวัดและประเมินผลเพื่อประเมินการบริหารจัดการหลักสูตร

3. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบ

3.1 ความหมายของรูปแบบ

รูปแบบเป็นสิ่งที่สร้างและพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

คัมภีร์ สุดแท้ (2553,น.4) กล่าวว่า รูปแบบ คือสิ่งที่สร้างขึ้น แสดงองค์ประกอบสำคัญของเรื่อง เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานที่เข้าใจง่าย

ณัฐศักดิ์ จันทร์ผล (2552,น.125) ให้ความหมายของคำว่ารูปแบบ เป็นโครงสร้างหรือตัวแบบ ที่จำลองความเป็นจริง สร้างขึ้นจากการพิจารณาองค์ประกอบ เพื่อใช้อธิบายความสัมพันธ์

มาลี สืบกระแส (2552, น.108-109) กล่าวว่ารูปแบบมีสองลักษณะคือการจำลองสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น ระบบการทำงาน และนามธรรม เช่นเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น อาจแสดงด้วยเส้นโยงในรูปแผนภาพ ข้อความ หรือสมการคณิตศาสตร์

ทิศนา แขมมณี (2551,น.80) อธิบายความหมายของรูปแบบว่าหมายถึงภาพความคิดจากประสบการณ์หรือจากทฤษฎีหลักการต่างๆ ที่ใช้หาคำตอบ ของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

วิชญาภา เมธีวรฉัตร (2557, น.12) ได้ให้ความหมายรูปแบบ ว่าเป็นการถ่ายทอดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี ทำให้เข้าใจ และสามารถทวนสอบเทียบกับปรากฏการณ์จริง

อัษ แสนภักดี (2558,น.14) ได้ให้ความหมายรูปแบบ หมายถึง แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ ชุดของปัจจัย หรือตัวแปรของทฤษฎีเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

สโตเนอร์ และเวนเคล (Stoner and Wankel, 1986, p.12)กล่าวว่าคือการจำลองปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อทำความเข้าใจ

กู๊ด (Good, 1973, p.177) รวบรวมความหมายของรูปแบบเอาไว้ในพจนานุกรมการศึกษา ว่าเป็นชุดของปัจจัย แนวทาง หรือตัวอย่างแสดงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในการสร้างหรือเลียนแบบ อาจจัดทำเป็นคำบรรยาย แผนภูมิ สูตรทางคณิตศาสตร์ หรือรูปสามมิติ

Hansen and Postlethwaite (2007, p.3895) นิยามรูปแบบ คือโครงสร้างที่ถูกนำเสนอ เพื่อใช้วินิจฉัยความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่สร้างมาจากเหตุการณ์การหยั่งรู้ด้วยวิธีการอุปมาอุปมัย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น. 965) ให้ความหมายของ “รูปแบบ” ไว้ว่า เป็นสิ่งที่พัฒนาขึ้นเพื่ออธิบายลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์ ให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ บาร์ดู และฮาร์ทแมน(Bardo,John W. & Hartman, John J, 1982, pp.70-71) กล่าวว่า ไม่มีการกำหนดตายตัว เรื่ององค์ประกอบ ทั้งนี้ขึ้นกับปรากฏการณ์ และวัตถุประสงค์ของผู้สร้างรูปแบบนั้น โทซี่ และคาลรอล(Tosi, Henry L. & Carroll, Stephen J.,1982,p.163) ระบุว่าอาจเป็นภาพจำลองของสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมีตั้งแต่แบบง่ายไปจนถึงที่มีความซับซ้อนมากๆ และแบบจำลองเชิงกายภาพ (Physical model) เชิงคุณลักษณะ (Qualitative model)

ส่วน สโตนเนอร์และแวนเคิล (Stoner, A. F.& Wankel C.,1986,p.50) กล่าวว่า รูปแบบเป็นการจำลองสถานการณ์ ให้เข้าใจความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น

ขณะที่ วิลเลอร์ (Willer D.,1986,p.94) กล่าวว่า เป็นการสร้างความคิดรวบยอดของปรากฏการณ์ด้วยเหตุผล เพื่อสร้างความเข้าใจสิ่งที่เกี่ยวข้อง

ส่วนอุทุมพร จามรมาน (2541,น.22-26) ให้ความเห็นรูปแบบ ว่าเป็นการจัดปรากฏการณ์เรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เข้าใจง่ายขึ้น เพื่อบรรยายคุณลักษณะที่สำคัญของปรากฏการณ์

กล่าวโดยสรุป รูปแบบหมายถึงการแสดงโครงสร้างที่ผู้สร้างต้องการอธิบายลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นให้มองเห็นเป็นรูปธรรม สามารถพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ ส่งผลต่อการปรับปรุงหรือการยกระดับไปสู่การพัฒนาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีความแม่นตรงและเชื่อถือได้ทางสถิติ สามารถทำซ้ำใหม่ได้

3.2 ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ

การพัฒนารูปแบบ มี 2 ขั้นตอน คือการพัฒนาและการทดสอบประสิทธิภาพประสิทธิผลของรูปแบบ ในส่วนการพัฒนารูปแบบนั้นจัดกระทำโดยวิเคราะห์สภาพการณ์ปัจจุบันและสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น นำข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นรูปแบบ หลังจากนั้นจะเป็นขั้นตอนที่2 นำ

รูปแบบดังกล่าวไปทดสอบคุณภาพ (บุญชม ศรีสะอาดโต , 2535 , น.13) นอกจากนี้ รุ่งรัชดา พรเวหะชาติ (2548,น.ก) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เหมาะสม มีการดำเนินการ 5 ขั้นคือ

ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นทั้งการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการศึกษาสภาพจริงจากรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบจำลองการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ โดยการสังเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบฯ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย 3 รอบจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์หาความเหมาะสมของรูปแบบฯ

ขั้นตอนที่ 5 การสรุปและนำเสนอรูปแบบฯ

จากแนวคิด หลักการที่เกี่ยวกับขั้นตอนของการพัฒนารูปแบบของนักวิชาการต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์ประมวลแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยนำเสนอไว้ 5 ประการได้แก่การศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้น การสร้างรูปแบบจำลอง การพัฒนารูปแบบ การวิเคราะห์หาความเหมาะสมของรูปแบบ และการให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแก่ผู้บริหารและผู้สนใจรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ดังนั้นขั้นตอนทั้ง 5 ประการจึงเป็นการสรุปและนำเสนอรูปแบบของงานที่ต้องการในแต่ละขั้น อาจจะมีการควบคุมหรือสำรวจมาตรฐานของรูปแบบเพื่อการประเมินผลโดยการนำไปปฏิบัติจริงหรือโดยการตรวจสอบและการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสร้างรูปแบบในสาขาวิชาการนั้นๆ แต่อย่างน้อยการสร้างรูปแบบจำลองเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการสร้างเสริมการจัดการศึกษาพยาบาลควรดำเนินการโดยสังเคราะห์จากแบบสอบถามเชิงปริมาณหรือคุณภาพที่ออกแบบไว้ วิเคราะห์หาความเหมาะสมของรูปแบบ โดยสังเคราะห์จากสนทนากลุ่มย่อยและสุดท้ายสรุปและนำเสนอรูปแบบที่ต้องการ

3.3 การสร้างรูปแบบ

การสร้างรูปแบบ คือ การกำหนดมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้อง สัมพันธ์กัน อย่างเป็นระบบเพื่อระบุชัดเจนว่ารูปแบบเสนออะไร อย่างไร เพื่อวัตถุประสงค์ใด และสิ่งที่ได้นั้นอธิบายข้อค้นพบอะไรใหม่ ๆ (Steiner, 1998; Keeve, 1988,p.172)

มิยากาวะ (2550,น.3) เสนอการสร้างโมเดลว่าเป็นการศึกษาปรากฏการณ์ทางธรรมชาติหรือสังคมด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อสื่อสารปรากฏการณ์ที่ศึกษา โดยควรมีลักษณะ

สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เพื่ออธิบาย ทำนาย หรือควบคุมปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง

3.4 คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

คุณลักษณะของการสร้างรูปแบบที่ดี นอกจากจะต้องมองถึงบริบทขององค์ประกอบหลายส่วนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ได้ให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม Keeves (1988 , pp.386-387) ควรมองถึงคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. รูปแบบต้องสามารถนำไปสร้างเครื่องมือ เพื่อพิสูจน์ทดสอบได้

2. โครงสร้างของรูปแบบประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (causal relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายเรื่องที่ศึกษาได้

3. สามารถช่วยสร้างจินตนาการ (imagination) ความคิดรวบยอด (concept) และความสัมพันธ์ (interrelations) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบค้นความรู้

4. ควรแสดงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (structural relationships) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง (associative relationships)

สำหรับประเภทของรูปแบบ (Keeves, 1988, pp.561-565) แบ่งได้ดังนี้

1. รูปแบบที่ใช้การเทียบเคียงปรากฏการณ์ (Analogue Model) มีความเป็นรูปธรรมสามารถสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม

2. รูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายปรากฏการณ์ที่ศึกษา(Semantic Model) แสดงโครงสร้างทางความคิด ของปรากฏการณ์นั้นๆ

3. รูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ

4. รูปแบบที่พัฒนามาจากPath Analysisและหลักการสร้างSemantic Model (คือCausal Model) โดยนำตัวแปรมาแสดงความสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผล

จะเห็นได้ว่ารูปแบบที่ดี ต้องมีความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง สามารถพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น ตรวจสอบได้ มีกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา สามารถเป็นเครื่องมือสร้างมโนทัศน์ใหม่ที่เกิดจากการเทียบเคียงปรากฏการณ์ ใช้ภาษาเป็นสื่อ ดังนั้นการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อสร้างเสริมทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบภายใต้กรอบของการใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายและอธิบายปรากฏการณ์ของรูปแบบที่จะเกิดขึ้น

3.5 การตรวจสอบรูปแบบ

อีสเนอร์ (Eisner, 1979, บุญใจ ศรีสถิตย์นรากูล, 2545, น.392 และ พิสิฐ เทพไกรวัล , 2554, น.48) ได้เสนอแนวคิดการตรวจสอบรูปแบบ ไว้ดังนี้

1.เป็นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณาตามวิจารณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพหรือความเหมาะสมของรูปแบบ

2.เป็นการประเมินที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (specialization)ของผู้ประเมิน

3. มีผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยให้ความเชื่อถือว่ามีความเที่ยงธรรมและมีดุลยพินิจที่ดี

4. สามารถให้ความยืดหยุ่นในการทำงานแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ

อีกรูปแบบหนึ่งของการตรวจสอบที่น่าสนใจคือรูปแบบการตรวจสอบโดยวิธีอ้างอิงผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship Model) เป็นแนวคิดในการวิจัยที่ใช้วิธีการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งอีสเนอร์ (Eisner,1979) เป็นผู้พัฒนาแนวคิดนี้ขึ้นมาโดยมีรูปแบบดังนี้

การให้ข้อคิดเห็นเชิงวิชาการแบบตรงไปตรงมาหรือการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) อีสเนอร์ (Eisner, 1979 และบุญใจ ศรีสถิตย์นรากูล,2545,น.392) ให้แนวคิดว่าเป็นการให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและมีศิลปะในการวิพากษ์ ได้วิพากษ์และประเมินคุณภาพชิ้นงาน จะทำให้ทราบถึงคุณค่าและจุดอ่อนของงานได้อย่างลึกซึ้ง ผลสรุปที่ได้จากการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จะมีความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับเพียงใดขึ้นอยู่กับความรู้ ความเชี่ยวชาญ ของผู้ทรงคุณวุฒิที่สอดคล้องกับชิ้นงานที่วิพากษ์และประเมินเป็นสำคัญ มีลักษณะดังนี้

1. เป็นการประเมินโดยผู้รู้หรือผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพหรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน

2. เป็นการประเมิน ตรวจสอบที่เน้นความเฉพาะทาง (Specialization)

3. เป็นการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือการประเมินผล

4. มีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานตามความถนัดของผู้ทรงคุณวุฒิ

สรุปได้วาการตรวจสอบรูปแบบ สามารถดำเนินการได้ 2 ลักษณะคือ

1. การประเมิน ซึ่งเกณฑ์มาตรฐานของคณะกรรมการประเมินทางการศึกษา ได้เสนอหลักการเพื่อเป็นหลักฐานของกิจกรรมของการตรวจสอบรูปแบบ (Madaus, Scriven and Stufflebeam, 1983,pp.399 - 402) ซึ่งจัดเป็น 3 หมวด ดังนี้

1.1 การประเมินความเป็นไปได้(Feasibility Standard)

1.2 ความเป็นประโยชน์ (Utility Standard) ประเมินการสนองตอบต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

1.3 การประเมินความน่าเชื่อถือและได้สาระครอบคลุมครบถ้วน(Accuracy Standard)

2. การทดสอบรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ Eisner (1976 , pp.192 - 193) ได้เสนอแนวคิดนี้ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญสามารถให้ความเห็นเพื่อให้รูปแบบมีความเหมาะสมมากขึ้น

ในส่วนของการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบทางการศึกษาที่ดำเนินการกันอยู่ในปัจจุบัน มีขั้นตอนหลัก 2 ขั้นตอน คือ การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ และการตรวจสอบรูปแบบโดยขั้นแรกประกอบด้วย การศึกษารวบรวมข้อมูล สถานการณ์ บริบทและปัญหาที่เกี่ยวข้องและยกร่างหรือสร้างรูปแบบ ซึ่งมักจะยกร่างขึ้นจากข้อมูลที่รวบรวมได้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการวิเคราะห์เนื้อหา แต่งานวิจัยบางเรื่องมีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามที่กำหนดรายละเอียดของรูปแบบ แล้วนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และสร้างรูปแบบด้วยการวิเคราะห์เส้นทาง งานวิจัยบางเรื่องก็ใช้เทคนิคเดลฟาย เก็บข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วนำมายกร่างรูปแบบ ส่วนในขั้นตอนการตรวจสอบรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมานั้น ก็ใช้เทคนิควิธีได้หลายแบบ โดยอาจจะให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงประจักษ์ทั้งเชิงปริมาณและคุณลักษณะ ใช้วิธีการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ วิธีการแบบชาติพันธุ์วรรณนาการรับฟังความคิดเห็นจากเวทีสาธารณะ การสนทนากลุ่มฯ แต่วิธีการตรวจสอบรูปแบบที่น่าเชื่อถือมากที่สุดคือ การนำรูปแบบไปทดลองใช้และวัดประสิทธิภาพของรูปแบบว่าใช้ได้ผลจริงหรือไม่ เกิดผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เพียงใด

จะเห็นได้ว่าหลักการตรวจสอบรูปแบบจะเน้นไปที่ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือผู้ทรงคุณวุฒิ มาช่วยในการพิจารณาหาความชัดเจนในสิ่งที่ผู้วิจัยกำหนดมาเพื่อการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ จึงจะสามารถมองเห็นแนวทางการพัฒนาที่มีผู้แนะนำหรือรูปแบบที่ได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งอาจจะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเนื้อหาหรือรูปแบบเพื่อความสอดคล้องกับปัจจุบันมากที่สุด สรุปแล้วสำหรับการตรวจสอบรูปแบบของการวิจัยครั้งนี้ซึ่งเป็นรูปแบบที่ได้จากการสังเคราะห์ จาก

การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำรูปแบบที่ได้มาสร้างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อนำมาสอบถามกับผู้บริหาร รองผู้อำนวยการและอาจารย์ผู้สอน ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงาน จากนั้นนำมาสังเคราะห์บูรณาการรวมกับรูปแบบเดิมที่ได้จากสังเคราะห์การสัมภาษณ์ซึ่งจะเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์มากขึ้นเพื่อเป็นการยืนยันหรือตรวจสอบรูปแบบที่ได้แล้วอีกครั้งโดยการนำรูปแบบมานำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำให้ได้รูปแบบที่สมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ได้จริงเพื่อทำให้บุคลากรในองค์กรทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพบริการมากยิ่งขึ้น

4. การบริหารจัดการหลักสูตรของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐแห่งหนึ่งที่มีมาตรฐานตามคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด มีจำนวนทั้งสิ้น 30แห่ง โดยปัจจุบันเปิดสอนนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มีเป้าหมายการผลิต (สถาบันพระบรมราชชนก ,2561,น.8) คือ พัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเชิงวิชาชีพ เรียนรู้ตลอดชีวิต บูรณาการศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์อื่นๆไปใช้ในการปฏิบัติงานในระบบสุขภาพ ตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยมีอัตลักษณ์บัณฑิต คือการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มีจำนวนหน่วยกิต รวมตลอดหลักสูตร 134 หน่วยกิต โดยเมื่อผู้ศึกษาสำเร็จการศึกษาในหลักสูตรดังกล่าวนี้ สามารถประกอบอาชีพพยาบาลวิชาชีพ นักวิชาการสาธารณสุข ในสถานบริการสุขภาพทุกระดับ (ปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และตติยภูมิ) อาจารย์พยาบาล พยาบาลวิชาชีพประจำสถานประกอบการ (โรงงาน/บริษัท) โรงเรียน ประกอบอาชีพอิสระด้านการพยาบาลและการผดุงครรภ์ที่ไม่ขัดกับพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ สามารถศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์และสาขาอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

การจัดการศึกษาเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรกำหนดจึงประกอบไปด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่สอดคล้อง ต่อเนื่องกัน และเนื่องจากอัตลักษณ์บัณฑิตคือการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ผู้วิจัยจึงทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่ามีวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก จัดการเรียนการสอน และมีผลงานวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์กระจายตามภาคต่างๆดังนี้

ภาคเหนือ:	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา พิษณุโลก เชียงใหม่ นครสวรรค์
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ:	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ นครราชสีมา มหาสารคาม
ภาคตะวันออก:	วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้าฯ จันทบุรี วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี
ภาคกลาง:	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท ราชบุรี สุพรรณบุรี จักรีรัช กรุงเทพ พระพุทธบาท สระบุรี
ภาคใต้:	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสงขลา สุราษฎร์ธานี ตรัง วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้าฯเพชรบุรี

จะเห็นได้ว่าวิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ แต่การบริหารจัดการหลักสูตรขึ้นอยู่กับแต่ละวิทยาลัย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์แก่ผู้สนใจต่อไป

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร

เรณู บุญเสรฐและจิติมา วรรณศรี (2561,น.315) ศึกษารูปแบบการบริหารหลักสูตรสู่ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารหลักสูตรสู่ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดเล็ก ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) บริบท คือ สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกโรงเรียน 2) ปัจจัยการบริหารหลักสูตร คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครู หลักสูตร สื่อ/แหล่งเรียนรู้ บรรยากาศ 3) กระบวนการบริหารหลักสูตร คือ การวิเคราะห์หลักสูตร การกำหนดจุดหมาย การจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การนิเทศ การใช้หลักสูตร การประเมินหลักสูตร และ 4) ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ คือ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผลการประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

พวงบุปผา เสาวรสและนุชนรา รัตนศิระประภา (2561, น.155) ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ่อสุพรรณวิทยา ดำเนินการวิจัยโดยสนทนากลุ่มกับบุคลากรโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่าการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษามีลำดับการดำเนินงาน

คือการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษา การกำกับดูแลคุณภาพและการดำเนินการระดับชั้นเรียน แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา มี 9 แนวทาง คือ 1) ร่วมมือในการบริหารจัดการหลักสูตรกับหน่วยงานภายนอก 2) พัฒนาครูให้มีมาตรฐานเดียวกัน 3) จัดทำเกณฑ์การประเมินผลที่ชัดเจน 4) สร้างเครือข่ายครู 5) จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรการบริหาอย่างเพียงพอ 6) จัดทำแผนพัฒนาทางวิชาการ และดำเนินการอย่างเป็นระบบ 7) ส่งเสริมให้บุคลากรทำวิจัยเพื่อพัฒนางาน 8) สร้างเครื่องมือติดตามผลการใช้หลักสูตร และ 9) จัดทำระบบสารสนเทศที่เป็นรูปธรรม

จะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา มีกระบวนการคือ บริหารจัดการหลักสูตรการนำหลักสูตรไปใช้ พัฒนาครูเพื่อออกแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกำหนด จัดสรรทรัพยากรและบรรยากาศการเรียนรู้สนับสนุนการบริหารหลักสูตรอย่างเพียงพอ จัดทำแผนพัฒนาวิชาการอย่างเป็นระบบพร้อมดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนางานสม่ำเสมอ กำกับติดตามผลการดำเนินงาน และจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

วิภาวรรณ อริยานนท์ และคณะ (2549,น.28) ได้ศึกษากระบวนการปรับทัศนคติของนักศึกษาในการจัดการเรียนการสอนบูรณาการวิชาสังคมไทย และวิชามนุษย์กับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม พบว่านักศึกษาส่วนมากยังใช้กรอบความคิดของตนเองและกรอบของสาธารณสุขตัดสินหรือสรุปชีวิตของกรณีศึกษา และยังไม่ได้ข้อมูลพฤติกรรมของกรณีศึกษามาเรียน ทำให้นักศึกษาไม่เข้าใจเหตุผลของพฤติกรรมตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

วิยะดา รัตนสุวรรณ และคณะ (2549,น.45) ศึกษาผลของการสอนในวิชาสังคมไทยมานุษยวิทยาสุขภาพ และสิ่งแวดล้อมที่สอนให้นักศึกษาเข้าใจความเป็นมนุษย์ของบุคคล พบว่ามีนักศึกษาบางส่วนมีความประทับใจ และมีความสุขในการเรียน อย่างไรก็ตามมีนักเรียนบางส่วนเบื่อหน่ายกับการไปเก็บข้อมูลในชุมชนเดิมเพราะมองว่าเป็นกิจกรรมซ้ำเดิม

มณฑนา อริยะศักดิ์ชัย และสุจิตรา ทัดเที่ยง (2550,น.39) ที่ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการวิชามนุษย์ สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม พบว่านักศึกษามีทัศนคติต่อการเรียนรู้ของตนเองที่ดี รู้สึกสนุก มีเพียงนักศึกษาส่วนน้อยที่รู้สึกเบื่อ

สุณี วงศ์คงคาเทพ (2550,น.50) ทำวิจัยศึกษาการประเมินผลผู้เรียนกับการสอนบูรณาการสำหรับวิทยาลัยที่จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการจำนวน 18วิทยาลัย พบว่านักศึกษามีโลกทัศน์การมองคน สังคมในมุมมองความเป็นจริงเพิ่มขึ้นดีกว่าเรียนในห้องเรียนอย่างเดียว รับฟังผู้อื่นมากขึ้น แต่ยังมีข้อจำกัดของการเรียนคือนักศึกษายังสะท้อนว่าการสรุปวิเคราะห์ข้อมูล การ

เข้าใจความหมายชีวิตคนและการมองสังคมเป็นองค์รวมยังเป็นเรื่องเข้าใจยากสำหรับนักศึกษา ขณะเดียวกันพบข้อจำกัดด้านอาจารย์ผู้สอนว่าขึ้นกับศักยภาพของครูและศักยภาพขององค์กรเรียนรู้ซึ่งมาจากฐานเดิมในระบบที่สอนแบบแยกส่วน เน้นความรู้ตามตำรา โดยครูเป็นผู้ให้ นักศึกษาเป็นผู้รับ การที่จะลดทอนอุปสรรคเหล่านี้ต้องอาศัยการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอน และกระบวนการพัฒนาให้วิทยาลัยเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งต้องการระยะเวลาในการเปลี่ยนแปลงเพื่อเปิดโอกาสให้กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นต่อเนื่องไม่สิ้นสุด

แจ่มจันทร์ รีละชาติ และคณะ (2552,น.24) ที่ศึกษากระบวนการปรับทัศนคติของนักศึกษาพยาบาลในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการการที่เน้นหัวใจของความเข้าใจมนุษย์ ในรายวิชาสุขภาพและสิ่งแวดล้อม พบว่านักศึกษายังมีกรอบความคิดในการเก็บรวบรวมข้อมูล และยังไม่ได้ศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ทำให้ไม่เข้าใจความเป็นปัจเจกบุคคล

มาลินี จำเนียร สุภาพ มิเกล็ด และอัมพร เครือเอม (2553,น.ง) ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์วิชาปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน2:วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาชั้นปีที่ 2 พบว่าอาจารย์ และนักศึกษาเข้าใจผู้รับบริการได้ดีขึ้น เสนอแนะว่าควรนำวิธีการสอนที่ให้เข้าใจผู้อื่นไปใช้สอนในวิชาอื่นเพิ่มขึ้นด้วย

หทัยรัตน์ บรรณากิจ (2553,น.8-15) ศึกษาผลการเรียนรู้ของนักศึกษาจากการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ วิชาโภชนาการ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยาที่จัดการการเรียนการสอนให้นักศึกษาเข้าใจความเป็นมนุษย์ของบุคคลพบว่านักศึกษายังคงมองพฤติกรรมคนแบบแยกส่วน เรียนรู้โดยใช้ความคิดของตนเองสรุปอธิบายพฤติกรรมกรณีศึกษา มุ่งหาคำตอบตามโจทย์ที่ครูมอบหมายเท่านั้น ขณะเดียวกันด้านครูผู้สอนยังพบปัญหาเรื่องการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ดีพอ ทำให้ผู้เรียนยังคงมุ่งหาคำตอบตามโจทย์ที่ครูมอบหมายเท่านั้นไม่เกิดความอยากรู้ที่เป็นความรู้สึกภายในตัวของนักศึกษาเอง ครูยังขาดเป้าหมายที่ชัดเจนในการใช้คำถาม

สิริย์ลักษณ์ ไชยลังกา (2553,น.17) ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวคิดแบบสาธารณสุขแนวใหม่ ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามองเห็นศักยภาพของครอบครัวในการดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัว แต่เมื่อนักศึกษาได้รับคำตอบตรงกับสิ่งที่คิดไว้นักศึกษาพอใจในคำตอบและหยุดเรียน ผู้วิจัยให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการจัดการเรียนการสอนลักษณะนี้ต่อเนื่องกันตลอด 4ปีและจัดในหลากหลายวิชาเพื่อเติมเต็มการเรียนรู้ของนักศึกษาและอาจารย์

ปัฐยาวัชร ปรากฏผลและคณะ (2555,น.ก) ศึกษาการรับรู้แนวคิดการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พระพุทธบาทผลการวิจัยสรุปว่าการให้ความหมายของการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาตามแนวคิดของวิทยาลัยฯอาจมีความเกี่ยวข้องกับการรับรู้และประสบการณ์ของนักศึกษาแต่ละชั้นปี นักศึกษาชั้นปีที่สูงสุดหรือสูงมากขึ้นจะสามารถมองเห็นภาพรวมของการให้บริการทางสุขภาพที่ชัดเจนกว่า ตามการรับรู้ของนักศึกษาที่แตกต่างกันตามการเรียนรู้และประสบการณ์ของนักศึกษาแต่ละชั้นปี

เพ็ญจมาศ คำธนะและคณะ (2553,น.ก) ที่ศึกษาการรับรู้พฤติกรรมการให้การดูแลด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์ของนักศึกษา อาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิต ผู้รับบริการหลังจากที่วิทยาลัยจัดการเรียนการสอนพบว่าการรับรู้พฤติกรรมการให้การดูแลด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์ของนักศึกษา อาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิต ผู้รับบริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่การรับรู้ระหว่างนักศึกษาและผู้รับบริการไม่แตกต่างกันโดยตามการรับรู้ของอาจารย์โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{x}$ 4.06,SD 0.50) สูงสุดด้านพฤติกรรมสร้างสัมพันธภาพในการดูแลซึ่งเป็นสิ่งที่นักศึกษาต้องปฏิบัติต่อผู้รับบริการเป็นปกติและเป็นพฤติกรรมที่อาจารย์สามารถสังเกตได้ชัดเจน ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่การใช้กระบวนการพยาบาลในการแก้ปัญหาได้ตรงตามสภาพจริงโดยเฉพาะในเรื่องการคัดกรองความรู้มาประยุกต์ให้การดูแล/คำแนะนำเหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิตการให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการวางแผนงานและปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลได้เหมาะสมกับบริบทของผู้รับบริการ แสดงให้เห็นว่าอาจารย์รับรู้ว่าพฤติกรรมที่นักศึกษาแสดงต่อผู้รับบริการยังไม่เหมาะสมเพียงพอที่บอกถึงนักศึกษาให้การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เพราะนักศึกษายังมีความเข้าใจปัญหาสุขภาพและความต้องการของผู้รับบริการอย่างไม่ถ่องแท้ ไม่เข้าใจการเจ็บป่วยที่เชื่อมโยงกับบริบทชีวิต จึงไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ทางสุขภาพกับความจริงทางสังคมของผู้ป่วยให้ตรงกับชีวิตจริงได้ การให้การดูแล ให้คำแนะนำจึงไม่เหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้รับบริการ และมีความจำเป็นต้องพัฒนาทักษะในเรื่องนี้ให้สูงขึ้น

จิริยา อินทนาและคณะ (2553,น.39-54) ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์ วิชาปฏิบัติการรักษาพยาบาลเบื้องต้น วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรีโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่4จำนวน 45คนพบว่านักศึกษาสามารถเชื่อมโยงและเข้าใจสาเหตุ ปัจจัยที่ทำให้เกิดโรคตามบริบทของผู้ป่วย ที่มีสาเหตุจากหลายปัจจัย ทำให้นักศึกษากระตือรือร้นสนุกกับการเรียนรู้ สนุกกับการค้นหาความจริง มีสัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัวผู้รับบริการ มีความภาคภูมิใจที่ได้รับการยอมรับจากผู้ป่วยและ

ครอบครัว ด้านผู้สอนพบว่าทำให้ครูได้รู้จักเข้าใจนักศึกษามากขึ้น อ่านความคิดผู้เรียนได้สะท้อนความคิดผู้เรียนได้

อรัญญา นามวงศ์และคณะ (2553,น.55-88) ศึกษาการใช้กระบวนการเรียนรู้ในสภาพจริงในการฝึกปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติหลักการและเทคนิคทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่2รุ่นที่19 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยาโดยศึกษาในนักศึกษาพยาบาลจำนวน 12คน ผลการวิจัยพบว่านักศึกษายังไม่เข้าใจผู้ป่วยอย่างแท้จริงมองเพียงโรคที่ผู้ป่วยเป็นและคิดว่าตนเองมีความรู้มากกว่าผู้ป่วย พยาบาลต้องเป็นผู้ให้คำแนะนำเท่านั้น ขณะที่ครูผู้สอนพบว่ายังมองสถานการณ์พยาบาลไม่ลึกและไม่ต่างจากนักศึกษา ยังไม่มีทักษะการสอนในสภาพจริงที่ไม่ดีเพียงพอจึงไม่สามารถชี้ประเด็นและกระตุ้นการเรียนรู้ของนักศึกษาได้ดี

ดวงใจ เกริกชัยวัน และสุภาณี คลังฤทธิ์ (2553,น.102) ศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการรายวิชาการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันความเจ็บป่วยพบว่านักศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลชีวิตผู้ป่วยโดยใช้ความรู้ทางทฤษฎีมาอธิบายเช่นสุขภาพมีสี่มิติ แต่ไม่เข้าใจภาวะสุขภาพตามความเข้าใจของชาวบ้าน ทั้งนี้ผู้วิจัยอธิบายว่าสืบเนื่องมาจากการออกแบบการเรียนรู้ให้นักศึกษา ศึกษาในสภาพจริงน้อยเกินไป ขณะเดียวกันครูมีเวลาสอนนักศึกษาน้อยไม่ทราบปัญหาความต้องการของผู้เรียน

ขนิษฐา เจริญพันธ์และกิตติศักดิ์ ไกรจันทร์ (2555,น.ก) ทำการศึกษาวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามสภาพจริงรายวิชาการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันการเจ็บป่วยวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคามกลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาชั้นปีที่2เช่นกันผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของนักศึกษาต่อเนื้อหาสาระที่เรียนรู้จากการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามสภาพจริงโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ 3.97, SD .67) ค่าเฉลี่ยที่มากที่สุดมีความเข้าใจสภาพการดำรงชีวิตในชุมชน ($\bar{x}$ 4.05, SD .70) รองลงมาคือมีความเข้าใจในสังคมและการรวมกลุ่ม ($\bar{x}$ 4.03, SD .62) และน้อยที่สุดคือมีความเข้าใจสุขภาพในมุมมองของชาวบ้าน ($\bar{x}$ 3.90, SD .65)

สุทิศา สงวนสัจและคณะ (2556,น.ก) ได้ทำวิจัยเรื่องความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พ.ศ.2550 ที่สำเร็จการศึกษาปีการศึกษา 2550 จากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาทพบว่าผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อคุณภาพของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านทักษะทางปัญญาและด้านการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของนักศึกษายังอยู่ในระดับไม่น่าพึงพอใจ

ดุจเดือน เขียวเหลืองและคณะ (2556,น.9) ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์พยาบาลที่สอนวิชาจริยศาสตร์และกฎหมายวิชาชีพพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครลำปางมีความคิดเห็นว่าความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาลมีปัญหาอยู่ในระดับมากควรเสริมสร้างแก่นักศึกษาพยาบาลและเห็นว่าความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาลทุกรายการของทุกขั้นตอนมีปัญหาระดับมากควรเสริมสร้างแก่นักศึกษาพยาบาล

ทัศนีย์ ทิพย์สูงเนิน (2561,น.ง) ศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุต่อพฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก พบว่าปัจจัยเชิงสาเหตุต่อพฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษามี 5 องค์ประกอบคือการเรียนการสอน ผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตรและการเป็นแบบอย่าง

ศักดิ์มงคล เชื้อทองและทัศนีย์ เกริกกุลธร (2561,น.1-12) ศึกษาการพัฒนาจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ สำหรับนักศึกษาพยาบาล พบว่าอาจารย์มีความสำคัญและเป็นแบบอย่างของการมีจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยมีแนวทางการพัฒนาโดยบูรณาการการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา การมีจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เน้นการเรียนแบบกลุ่มย่อย การฝึกปฏิบัติ การคิดวิเคราะห์ด้วยแผนผังความคิด และการสะท้อนคิด นอกจากนั้นผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องควรตระหนักถึงความสำคัญและมีการกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนตลอดหลักสูตรการศึกษา

ประไพ กิตติบุญถวัลย์ เกศแก้ว สอนดี ผุสดี ก่อเจดีย์ และภูวสิทธิ์ สิงห์ประไพ (2562,น. 163-171) ศึกษาผลการสอนสะท้อนคิดต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและ การปฏิบัติการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 มีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของกลุ่มทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ.05

จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พ.ศ.2555 ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีผลการจัดการเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์บางส่วน อาจารย์มีความพยายามจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาเกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์แต่ใช้การจัดการเรียนการสอนหลากหลายวิธีเนื่องจากอาจารย์ยังมีความรู้ความเข้าใจการสอนเพื่อให้เกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์แตกต่างกัน ในขณะที่นักศึกษายังมีความเข้าใจปัญหาสุขภาพและความต้องการของผู้รับบริการอย่างไม่ถ่อง

แท้ ไม่เข้าใจการเจ็บป่วยที่เชื่อมโยงกับบริบทชีวิต จึงไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ทางสุขภาพกับความจริงทางสังคมของผู้ป่วยให้ตรงกับชีวิตจริงได้ การให้การดูแล ให้คำแนะนำจึงไม่เหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้รับบริการ จึงถึงเวลาที่การศึกษาพยาบาลต้องมาคำนึงถึงเรื่องทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เพื่อส่งผลถึงนักศึกษาซึ่งจะเป็นบัณฑิตพยาบาลไปให้บริการในฐานะพยาบาลวิชาชีพต่อไป

5.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ

ชิรวัฒน์ นิจเนตร (2560, น.71-72) ศึกษาเรื่องการวิจัยพัฒนารูปแบบทางสังคมศาสตร์และการศึกษา พบว่า รูปแบบเป็น แบบย่อส่วนของจริงหรือแบบจำลองที่ใช้เป็นตัวแทนของความเป็นจริงในสาขาวิชาสังคมศาสตร์และการศึกษารูปแบบหมายถึงโครงสร้างหรือความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของปัจจัยที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ต่างๆเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย มีความเป็นรูปธรรม รูปแบบมีองค์ประกอบอย่างน้อย 6 ประการ คือ1) วัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย 2) ตัวแปรหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 3) ระบบหรือโครงสร้าง 4) กลไกหรือ กระบวนการทำงาน 5) ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีที่ใช้ในรูปแบบ 6) สภาพแวดล้อมของรูปแบบ ซึ่งรูปแบบช่วยให้นักวิจัยสามารถอธิบาย ทำนาย และทำซ้ำปรากฏการณ์ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรมได้ ซึ่งการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ที่ผ่านมามีหลายลักษณะ แต่มีขั้นตอนหลักคล้ายกัน 2 ขั้นตอน คือ การสร้างหรือพัฒนารูปแบบเป็นการศึกษารวบรวมข้อมูล สถานการณ์ และปัญหาที่เกี่ยวข้อง และขั้นตรวจสอบรูปแบบ เป็นการทดสอบความเหมาะสมของรูปแบบ และนำรูปแบบไปใช้และปรับปรุงให้ทันสมัย การตรวจสอบรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมานั้นมีหลายวิธี ทั้งการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) วิธีการแบบชาติพันธุ์วรรณนา (Ethnographic future research) การรับฟังความคิดเห็น สาธารณะ (Public Hearing) หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ออกแบบงานวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกขึ้น

บทที่ 3
วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ที่ออกแบบวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น3ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ระยะที่ 3 การสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ระยะที่ 1 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ดำเนินการโดยการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก โดยการใช้กระบวนวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ด้วยกระบวนวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) ดำเนินกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) โดยการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสำรวจข้อมูลเพื่อการสังเคราะห์งานวิจัย แบบสรุปข้อมูลเพื่อการสังเคราะห์

ขอบเขตการศึกษาเนื้อหา คือการประเมินด้านคุณภาพงานวิจัย โดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งแบ่งการประเมินออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 วิธีดำเนินการวิจัย ส่วนที่ 2 ผลการวิจัย องค์ความรู้ของงานวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ กลุ่มเป้าหมาย คือ งานวิจัยเรื่องเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548-2562 ทั้งหมดจำนวน 50 เรื่อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สืบค้นเล่มรายงานวิจัยที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 50 เรื่อง

2. บันทึกข้อมูลสาระสำคัญของรายงานวิจัย พร้อมกับบันทึกรายละเอียดของงานวิจัยใน แบบสำรวจข้อมูลเพื่อการสังเคราะห์งานวิจัยจากนั้นทำการตรวจสอบความถูกต้องและความ สมบูรณ์ของข้อมูลที่บันทึก

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ สังเคราะห์โดยใช้เทคนิคการแจงนับจำแนกข้อมูลตามกลุ่มและประเภทที่ศึกษาและวิเคราะห์ จำนวนค้นคว้าอิสระในแต่ละเรื่องโดยใช้ค่าสถิติ ความถี่ และร้อยละ

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ สังเคราะห์ผลการวิจัยที่เป็นข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก โดยใช้เทคนิคการแจงนับ และวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสรุปประเด็นตามคำสำคัญที่ได้จากการศึกษาเอกสาร

ระยะที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. การกำหนดผู้ให้ข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดผู้ให้ข้อมูล

- ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างได้แก่ผู้บริหารจำนวน 30 คน อาจารย์ จำนวน 246 คน และผู้ใช้บัณฑิตจำนวน 50คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างการให้ข้อมูลเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกโดยเลือกแบบเจาะจงเป็นผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกที่มีผลงานวิจัยและหรือผลงานวิชาการเกี่ยวการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เพื่อผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร 1คนอาจารย์ 2คนที่มีผลงานวิชาการและหรือผลงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล เป็นตัวแทนของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกเครือข่ายภาคใต้1แห่ง ภาคตะวันออก1แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ1แห่ง ภาคกลาง 1 แห่ง และภาคเหนือ 1 แห่ง รวม 5 แห่ง ได้ผู้บริหารและอาจารย์รวม 15 คน และผู้ใช้บัณฑิตจากวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกที่เป็นตัวแทนข้างต้นวิทยาลัยละ 2คนรวมจำนวน 10 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นในระยะที่ 1ขั้นตอนที่ 1จำนวน 25คน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างสำหรับเป็นแนวทางการสัมภาษณ์ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิต กำหนดขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

2.1.1 ศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

พื้นฐานจากเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากงานวิจัยระยะที่1ขั้นตอนที่1นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง

2.1.2 นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.1.3 นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างไปดำเนินการสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นกับผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 25คน

2.1.4 ประมวลประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

2.1.5 ได้เค้าโครงรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก จากการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากผลของการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ตามแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, น.62 และ 2560, น.1-3) มี 7 องค์ประกอบ คือ หลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน วิธีการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาพัฒนาผู้เรียน สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ขออนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒให้ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเรียนขอสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง

2. ผู้วิจัยส่งข้อมูลสารสนเทศและประเด็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ พร้อมด้วยหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง จำนวน 25 คน พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 1 ชั่วโมงต่อคน

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เพื่อนำไปจัดทำโครงร่างของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ต่อไป

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ในระยะที่ 1 มาใช้ในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการดังนี้

1. การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยเลือกแบบเจาะจง จำนวน 7 คน ซึ่งกำหนดคุณสมบัติในเลือกกลุ่มตัวอย่าง ตามความเหมาะสมจากเกณฑ์คุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนด ไว้ดังนี้

1.1 ผู้บริหารของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกที่วิทยาลัยมีผลงานวิชาการและหรือผลงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลจำนวน 2 คน

1.2 ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านหลักสูตรการจัดการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกที่วิทยาลัยมีผลงานวิชาการและหรือผลงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลจำนวน 2 คน

1.3 ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านงานวิจัยด้านการวัดและประเมินผลเกี่ยวกับการประเมินในสภาพจริง (Authentic assessment) จำนวน 1 คน

1.4 เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์จำนวน 2 คน

2.การสร้างเครื่องมือ

2.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ในระยะที่ 1มาสังเคราะห์และดำเนินการสร้างเป็นแบบแสดงความคิดเห็นกับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตรงตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้โดยมีเนื้อหาและประเด็นที่เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

2.2 นำแบบแสดงความคิดเห็นที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.3 นำแบบแสดงความคิดเห็นไปเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่านให้ความคิดเห็น

2.4 นำผลการแสดงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่านมาสรุปภาพรวมของความคิดเห็นและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และสร้างเป็น (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

2.5 ได้ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก จากการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและสร้างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

2.6 นำแบบสอบถามความคิดเห็น เสนอผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้งหนึ่ง เพื่อพิจารณาความครบถ้วนของประเด็น

2.7 นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเรียบร้อยแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์เพื่อปรับปรุงแก้ไขและนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนารูปแบบ แนวคิด ทฤษฎีการบริหารจัดการหลักสูตร และทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

4.การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้ความคิดเห็นและออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงอธิการบดีสถาบันพระบรมราชชนก และผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและอาจารย์ ที่ใช้ในการศึกษาความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของรูปแบบ

4.2 ผู้วิจัยส่งข้อมูลสารสนเทศและประเด็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ พร้อมด้วยหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อขอความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการประมวลผลและสรุปผลที่ได้จากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการแสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยข้อมูลดังกล่าวใช้หลักทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร ของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, น. 62 และ 2560, น. 1-3) ที่มีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบคือ 1) หลักสูตร 2) ผู้สอน 3) ผู้เรียน 4) วิธีการเรียนการสอน 5) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 6) สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน 7) การวัดและประเมินผล และ8) ผลลัพธ์ของการบริหารหลักสูตร เป็นองค์ประกอบหลัก ผู้วิจัยนำผลการศึกษาจากการศึกษาระยะที่1มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ในองค์ประกอบหลักการบริหารจัดการหลักสูตร แต่ละองค์ประกอบเพื่อให้เห็นรายละเอียดขององค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการ ให้ได้มาซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ จากนั้นนำ (ร่าง) รูปแบบที่ได้เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตร

พยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ในรูปแบบข้อมูลที่ให้ความเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยพร้อมข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์พร้อมนำไปศึกษาความเหมาะสมต่อไป

ระยะที่ 2 ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

การศึกษาในระยะที่ 2 ขั้นตอนนี้เพื่อศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกโดยมีการดำเนินการที่ได้จากขั้นตอนแรกในระยะที่ 2 ดังนี้

1.การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ประกอบด้วยผู้บริหาร อาจารย์ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกที่วิทยาลัยมีผลงานวิชาการและหรือผลงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล จำนวน 5 แห่ง แห่งละ 10 คนรวม 50 คน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 นำรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกที่ได้จากระยะที่ 2 ในขั้นตอนแรกมาสร้างเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert, 1932, pp.1-55) เพื่อใช้ในการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก นำแบบสอบถามที่ได้เสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาความครบถ้วนของประเด็น

2.2 นำแบบสอบถามฯ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลในขั้นตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

2.3 นำแบบสอบถามฯไปเก็บข้อมูลกับผู้บริหาร อาจารย์ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกที่วิทยาลัยที่มีผลงานวิชาการและหรือผลงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียน

การสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์หาค่าความเหมาะสมของรูปแบบโดยการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยกับเกณฑ์การคัดเลือกตามที่ผู้วิจัยกำหนด โดยใช้การทดสอบที (One sample t-test) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาใช้เป็นรูปแบบ

3. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นตอนนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ วุฒิการศึกษา และสถาบันที่สังกัด

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเพื่อใช้ในการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ท (Likert,1932, pp.1-55) ซึ่งมี 5 ระดับผู้วิจัยได้กำหนดค่าน้ำหนักของคะแนนดังนี้

คะแนน 5 หมายถึงผู้ตอบเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
คะแนน 4 หมายถึงผู้ตอบเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก
คะแนน 3 หมายถึงผู้ตอบเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
คะแนน 2 หมายถึงผู้ตอบเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับน้อย
คะแนน 1 หมายถึงผู้ตอบเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยของข้อความดังกล่าวตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบว่ารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกมีความเหมาะสมในระดับใดดังนี้ (สิน พันธุ์พินิจ, 2553, น.115)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึงผู้ตอบเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึงผู้ตอบเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึงผู้ตอบเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51- 2.50 หมายถึงผู้ตอบเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00- 1.50 หมายถึงผู้ตอบเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ส่วนของคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ที่ตอบแบบสอบถามเพื่อให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

4.การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒถึงอธิการบดีสถาบันพระบรมราชชนก และผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกทั้ง 5 แห่งเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและอาจารย์ โดยผู้วิจัยดำเนินการแจกและเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามทางออนไลน์ (Electronic Form)

5.การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกโดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 3.51 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05จากการทดสอบที (One sample t-test) (Ferguson and George, 1981,p.180) มาสรุปเป็นรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ระยะที่ 3 การสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

การสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย โดยผู้ทรงคุณวุฒิ สำหรับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ดำเนินงานโดย

1. การกำหนดผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิในขั้นตอนการสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคือผู้ทรงคุณวุฒิผู้พิจารณารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ได้แก่ ผู้บริหารของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ที่

วิทยาลัยมีผลงานวิชาการและหรือผลงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลจำนวน 2 คน ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านหลักสูตรการจัดการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ที่วิทยาลัยมีผลงานวิชาการและหรือผลงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลจำนวน 2 คน ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านงานวิจัยด้านการวัดและประเมินผลเกี่ยวกับการประเมินในสภาพจริง (Authentic assessment) จำนวน 1 คน และเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์จำนวน 2 คนรวม 7 คนตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานวิจัยมาพิจารณา แยกแยะ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เปรียบเทียบ จัดเป็นกลุ่มและนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ตรวจสอบเป็นเบื้องต้น จากนั้นนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน ให้ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการโดยการแสดงความคิดเห็นทางออนไลน์ พร้อมกันนี้ผู้วิจัยรวบรวมความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ มาปรับตามข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขงาน อันจะนำไปสู่การนำเสนอผลการศึกษาต่อไป

3.ลักษณะของเครื่องมือ

ผู้วิจัยจัดทำร่างข้อเสนอแนะเชิงนโนบายเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เพื่อการรับรองต่อไป

4.การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลข้อคิดเห็นจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจากแบบสอบถามทางออนไลน์ (Electronic Form) เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแยกแยะประเด็นออกเป็นแต่ละประเด็น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมในทุกมิติที่มีความเกี่ยวข้องกับนโยบายเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เพื่อการสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ต่อไป

5.การวิเคราะห์ข้อมูล

การนำข้อมูลที่ได้จากข้อเสนอแนะที่ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะโดยข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลแสดงความคิดเห็น เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ซึ่งหากผู้ทรงคุณวุฒิไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ผู้วิจัยนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นตามข้อเสนอมา ผู้วิจัย

นำมาปรับเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรระดับอุดมศึกษาของนักศึกษาพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกต่อไปโดยนำเสนอเป็นค่าความถี่ และค่าจำนวนร้อยละ

บทที่ 4
ผลการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ระยะที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตร พยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ระยะที่ 3 เพื่อสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ความหมายและสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

สัญลักษณ์	ความหมาย
n	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	ค่าเฉลี่ย
S. D.	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	ค่าสถิติ t-test
p	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
b	ความคิดเห็นของผู้บริหาร
t	ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอน
u	ความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิต

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ขั้นตอนที่ 1 ผลการสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ดำเนินการโดยการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เอกสาร งานวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกประกอบด้วย

1. เอกสารหลักสูตร ต้องมีความชัดเจน สมบูรณ์ทันสมัย แนวทางเป็นในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดี มีระบบควบคุมการใช้หลักสูตร ติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยควรแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรที่มีองค์ประกอบที่ดีและดำเนินการจัดระบบบริหารจัดการหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ติดตาม ควบคุม กำกับกระบวนงานบริหารจัดการหลักสูตรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การวัดประเมินผลเพื่อนำผลการบริหารหลักสูตรมาปรับปรุงการบริหารหลักสูตรในรอบต่อไป

2. ผู้สอนต้องมีคุณภาพ คือ มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อหลักสูตร สามารถออกแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสม ดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้ตรงกับความสนใจของผู้เรียนและบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

3. ผู้เรียนมีความพร้อมเกี่ยวกับความรู้ ทักษะพื้นฐาน พร้อมที่จะเรียนรู้ตามหลักสูตรกำหนดได้

4. มีปัจจัยสนับสนุน มีทรัพยากรหลักสูตรที่ดี และเพียงพอที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร มีบรรยากาศทางวิชาการที่เอื้ออำนวยต่อการแสวงหาความรู้ มีมารยาททางสังคมเพื่อเสริมสร้างทักษะทางวิชาการและทักษะทางสังคมของผู้เรียน

5. มีวิธีการเรียนการสอนที่ผ่านการออกแบบจากผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องที่จะต้องสอน ผู้ที่มีความเข้าใจหลักสูตรการสอน

6. ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ พร้อมที่จะให้ข้อมูลและช่วยเหลือผู้เรียน มีงานกิจการนิสิตนักศึกษาช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนภาควิชาการช่วยให้การบริหารหลักสูตรบรรลุตามวัตถุประสงค์

7. การวัดและประเมินผลการศึกษา ทั้งการประเมินFormative Assessment ที่เป็นการประเมินผู้เรียนระหว่างการเรียนการสอนเพื่อวัดความก้าวหน้าและช่วยพัฒนาการเรียนรู้ โดยแบ่งเป็นAssessment for Learning คือการประเมินศักยภาพและความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคลเป็นการประเมินเพื่อสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจในทักษะของตัวเองเพื่อระบุ วินิจฉัยปัญหาการเรียนรู้ของตนเองได้ และ Assessment as Learning คือการติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคลขณะเรียน ให้ผู้เรียนสะท้อนคิดว่าขณะนี้ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไร ยัง

ต้องการข้อมูลใดเพิ่มเพื่อให้ผู้เรียนสามารถวินิจฉัย ปรับปรุง วางแผนการเรียนรู้ของตนเองได้และ Summative Assessment เป็นการประเมินผู้เรียนเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนเพื่อวัดคุณภาพตามกำหนดเป็น Assessment of Learning หลังจากติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนและสะท้อนคิดให้ปรับปรุงตนเองเป็นระยะจนสิ้นสุดเวลาการเรียนรู้ตามกำหนด ให้ผู้เรียนนำเสนอผลการเรียนรู้ในภาพรวมพร้อมสะท้อนคิดตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรว่าผู้เรียนได้เรียนรู้ระดับใด แสดงถึงมาตรฐานของการเรียนการสอนที่ผ่านมา

ขั้นตอนที่ 2 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง เพื่อให้ผู้บริหาร อาจารย์และผู้ใช้บัณฑิต แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านต่างๆที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ได้ผลการวิจัยดังนี้

ความสำคัญของการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตทุกคน (ร้อยละ100) ให้ความเห็นว่าการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์มีความสำคัญมากสำหรับวิชาชีพพยาบาล ดังคำกล่าวของผู้บริหาร (b1,3,4,5) ที่ว่า การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เป็นทักษะพื้นฐานของวิชาชีพพยาบาลที่ต้องให้การดูแลที่สอดคล้องกับความต้องการผู้รับบริการ การที่พยาบาลสามารถรับทราบถึงปัญหาสาเหตุความไม่สุขสบายของผู้รับบริการจะทำให้สามารถดูแลแก้ไขความไม่สุขสบายหรือปัญหาที่เกิดขึ้นได้ถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับอาจารย์พยาบาล (t 1,2,6,7,8,9,10) ที่ให้ความเห็นว่า“ บัณฑิตที่จบการศึกษาจากวิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกคือพยาบาลวิชาชีพที่ทำงานเกี่ยวกับชีวิต สุขภาพของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์แต่ละคนมีความต้องการที่หลากหลายทั้งนี้เนื่องมาจากบริบท สังคมที่หล่อหลอมบุคคลคนนั้นมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา หากไม่มีการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มีเพียงการดูแลโดยใช้ความรู้ความสามารถเชิงวิชาชีพเพียงอย่างเดียวจะไม่สามารถดูแลแก้ไขปัญหาของผู้รับบริการได้ตรงตามความต้องการของแต่ละบุคคล เนื่องจากเป็นการดูแลตามหลักทฤษฎีทางวิชาการเพียงด้านเดียว และเป็นมุมมองของผู้ให้บริการเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น ปรากฏการณ์ที่ยืนยันคำกล่าวนี้คือการที่ชาวบ้านแก้ปัญหาของตัวเขาเองตามความคิดเขาตามสภาพที่เขาเป็นอยู่ มากกว่าตามหลักวิชาการที่ทางเจ้าหน้าที่แนะนำ” เช่นเดียวกับผู้ใช้บัณฑิต (u 1,2,4,5,6,9,10) ที่ให้ความเห็นว่า“การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์มีความสำคัญมากสำหรับวิชาชีพการพยาบาลบัณฑิตพยาบาลจะรับฟัง รวบรวมข้อมูลและให้ผู้รับบริการและครอบครัวมีส่วนร่วมในกระบวนการดูแลสุขภาพตนเองโดยไม่ตัดสินมากขึ้น ทำให้เกิดความไว้วางใจเนื่องจากพยาบาลให้ความเคารพในความเป็นบุคคล เข้าใจว่าแต่ละบุคคลให้ความสำคัญกับเรื่องต่างๆ

แตกต่างกัน พยาบาลจะรับรู้ได้ถึงความรู้สึกของผู้รับบริการที่ยอมรับในตัวพยาบาล การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันก่อให้เกิดความพึงพอใจในบริการ ในด้านของผู้รับบริการ การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์จะทำให้ผู้รับบริการและครอบครัวรู้สึกว่าได้รับการเอาใจใส่ กล้าที่จะบอกข้อมูลความไม่สุขสบายและสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเอง มีกำลังใจในการรักษา อยู่กับพยาธิสภาพและดูแลตัวเองได้ เปิดรับมุมมองของพยาบาลในการดูแลตนเอง กล้าซักถามแลกเปลี่ยนในสิ่งที่ไม่รู้ไม่เข้าใจ ลดความวิตกกังวลมีส่วนร่วมในแผนการรักษาของตนเองทำให้เกิดความร่วมมือที่ดีในการดูแลสุขภาพ”

ความสำคัญของการบริหารจัดการหลักสูตรต่อการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต

ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตทุกคน (ร้อยละ100) ให้ความเห็นว่าการบริหารจัดการหลักสูตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตอย่างมาก โดยทั้งสามกลุ่มให้ความเห็นตรงกันว่าการบริหารจัดการหลักสูตรเป็นการ วางแผน ลงมือทำตามแผน และติดตามกำกับประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนั้นเมื่อได้รับหลักสูตร มีการวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้ได้ผลลัพธ์การบริหารจัดการหลักสูตรคือบัณฑิตที่มีคุณภาพตามต้องการ

ปัจจัยที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตให้ความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ดังนี้

1.**หลักสูตร** ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตทุกคน (ร้อยละ100) ให้ความเห็นว่า

1.1 ควรกำหนดเรื่องของการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตให้ชัดเจนเพื่อเป็นเข็มมุ่ง โดยที่ผ่านมา การบริหารจัดการหลักสูตรมุ่งเน้นไปที่การทำงานตามวิชาชีพเป็นหลักเพียงอย่างเดียว จึงเป็นการทำงานเพื่อตอบProfessional Meaningเท่านั้นยังไม่ตอบClient Meaningที่ชัดเจน

1.2 ต้องมีหลักการนำหลักสูตรไปใช้ มีการวางแผน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องศึกษาวิเคราะห์ทำความเข้าใจหลักสูตรให้เข้าใจตรงกัน มีการกำกับติดตามผลการบริหารจัดการหลักสูตรเป็นระยะ ดังคำกล่าวของผู้บริหาร (b1,2,3,4,5) ที่ว่า“หลักสูตรต้องกำหนดการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ให้ชัดเจนทั้งในปรัชญา วัตถุประสงค์ อัตลักษณ์บัณฑิต เนื้อหาของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการวัดประเมินผล เพื่อให้ครูผู้สอนยึดเป็นแนวทางในการนำไปออกแบบการจัดการเรียนการสอน” เช่นเดียวกับครูผู้สอน (t 1,2,3,4,5,7,8,9,10) ที่ให้ความเห็นว่า“หลักสูตรต้องกำหนดการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ให้ชัดเจนทั้งในปรัชญา วัตถุประสงค์ อัตลักษณ์

บัณฑิต เนื้อหาของหลักสูตร กลยุทธ์การสอนและการวัดประเมินผล หากไม่กำหนดชัดเจนจะมุ่งเน้นการทำงานตามวิชาชีพอย่างเดียว เมื่อเรียนจบไปทำงานกับเพื่อนร่วมวิชาชีพ บัณฑิตจะไม่เข้าใจการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ทำงานตามที่ส่วนใหญ่ทำ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงต้องอาศัยหลักสูตรเป็นตัวขับเคลื่อนไม่เช่นนั้นครูจะจัดการเรียนการสอนตามที่เคยปฏิบัติมาหรือตามรุ่นพี่ ไม่หยิบตัวหลักสูตรมาพิจารณา" สอดคล้องกับผู้ใช้บัณฑิต (u 1,2,3,5,7,8,10) ที่ให้ความเห็นว่า"หลักสูตรต้องกำหนดไว้ชัดเจนว่าบัณฑิตพยาบาลที่ศึกษาหลักสูตรนี้จะเป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีความเข้าใจความแตกต่างของบุคคลแต่ละคน โดยมีความรู้ความเข้าใจทั้งในด้านทฤษฎี (Professional meaning) และด้านความเข้าใจเห็นใจผู้รับบริการ (Client meaning) " โดยควรบริหารจัดการหลักสูตรดังนี้

1.กำหนดเรื่องการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นเข็มมุ่ง

2.กำหนดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ในปรัชญา วัตถุประสงค์ อัตลักษณ์บัณฑิต เนื้อหาของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการวัดประเมินผลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

3.แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยคณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรต้องมีความเข้าใจหลักสูตรตรงกัน ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ทุกคนในหน่วยงานให้เข้าใจตรงกัน

4.เตรียมทีมผู้สอนให้เข้าใจหลักสูตรเพื่อออกแบบการจัดการเรียนการสอนรายวิชาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2.ผู้สอน ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตทุกคน (ร้อยละ 100) ให้ความเห็นว่า

2.1 ผู้สอนเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการผลิตให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ หากจัดทำหลักสูตรมาเป็นอย่างดีแต่ผู้สอนละเลย หรือไม่มีทักษะการสอนการบรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรกำหนดจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ซึ่งในส่วนของผู้สอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตถือว่าผู้สอนมีส่วนสำคัญมากเนื่องจากผู้เรียนยังไม่มีประสบการณ์การพยาบาล ดังนั้นจึงมักยึดรูปแบบจากครูผู้สอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เลียนแบบ ทำตามแบบ ผู้สอนนำไปทางใด ผู้เรียนจะเป็นตามแบบผู้สอน

2.2 ผู้สอนต้องเปลี่ยนมุมมองจากการให้ความสำคัญของความรู้เชิงวิชาการวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียว ควรคำนึงถึงความรู้เชิงมิติทางสังคมเพิ่มมากขึ้น มองการแก้ปัญหาที่มีหลายคำตอบ เนื่องจากชีวิตคนเป็นพลวัตร ความคิดของคนเป็นที่มาของพฤติกรรมของคนๆนั้น

หากขาดมุมมองสังคมที่เป็นจริง จะไม่เข้าใจปัญหาของผู้รับบริการที่แท้จริง ผู้สอนต้องมองออกว่าปัจจุบันการให้บริการแก่ผู้รับบริการมีช่องว่างเกิดขึ้น เป็นช่องว่างที่เกิดจากผู้ให้บริการ“ไม่เข้าใจคน”มากกว่าการโทษผู้รับบริการว่าเขาไม่รู้จักดูแลตัวเอง เมื่อผู้สอนเข้าใจผู้รับบริการจะเข้าใจการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง

2.3 ผู้สอนต้องสามารถสอนแบบสะท้อนคิด ใช้คำถามให้ผู้เรียนคิดสะท้อนกลับมาที่ตนเองว่าตัวผู้เรียนคิดอะไร ได้เรียนรู้อะไร รับฟังโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสินผู้เรียน เพื่อเข้าใจผู้เรียน

2.4 ผู้สอนต้องสามารถตั้งคำถามกระตุ้นความคิดผู้เรียนให้คิดวิเคราะห์ ทำความเข้าใจคน จากข้อมูลที่รับฟัง ดังคำกล่าวของผู้บริหาร (b1,3,4,5) ที่ว่า“ผู้สอนเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการผลิตให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ หากจัดทำหลักสูตรมาเป็นอย่างดีแต่ผู้สอนละเลย หรือไม่มีทักษะการสอน การบรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรกำหนดจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ผู้สอนต้องเปลี่ยนมุมมองจากการให้ความสำคัญของความรู้เชิงวิชาการวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียว มาคำนึงถึงความรู้เชิงมิติทางสังคมเพิ่มมากขึ้น”และครูผู้สอน (t 1,2,3,6,7,8,9,10) ที่ให้ข้อมูลว่า“ผู้สอนเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก เขียนหลักสูตรดีแต่ผู้สอนไม่ทำตามหลักสูตรเขียนก็จบ ดังนั้นครูต้องเปลี่ยนมุมมองจากการให้ความสำคัญความรู้ทางวิชาการ ทางวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียว มามองความรู้เชิงมิติทางสังคมมากขึ้น จะทำให้มองการแก้ปัญหามีหลายคำตอบเพราะชีวิตคนเป็นพลวัตร ความคิดคนเป็นที่มาของพฤติกรรม หากครูไม่สอนในมุมมองสังคม ผู้เรียนจะไม่เข้าใจชีวิตคน ครูต้องมองเห็นช่องว่างของการไม่เข้าใจคน สอนผู้เรียนให้เขาเห็นเงื่อนไขในชีวิตคนหรือข้อจำกัดที่มีในครอบครัวของแต่ละคน ขณะเดียวกันครูต้องเข้าใจผู้เรียนว่ามีพื้นความเข้าใจแค่ไหน มีวิธีการเรียนรู้อย่างไรเพื่อเติมเต็มให้ผู้เรียนได้เหมาะกับความต้องการ ครูจึงต้องอ่านสถานการณ์ต่างๆได้ คิดแก้ไขปัญหาเร็ว สะท้อนความคิดผู้เรียนได้ รับฟังโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสินผู้เรียน เพื่อเข้าใจผู้เรียน ตลอดจนสามารถตั้งคำถามกระตุ้นความคิดผู้เรียนให้คิดวิเคราะห์ ทำความเข้าใจคนจากข้อมูลที่รับฟัง เปิดใจรับความแตกต่างของผู้เรียน และสามารถสอนผ่านตัวผู้สอนเพื่อเข้าใจผู้เรียน เข้าใจผู้รับบริการได้”สอดคล้องกับความเห็นของผู้ใช้บัณฑิต (u 1,2,3,4,5,6,7,9,10) ที่ให้ความเห็นว่า“ผู้สอนเป็นปัจจัยหลักในการสอนให้บัณฑิตมีการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ทั้งนี้เพราะผู้สอนเป็นต้นแบบของผู้เรียน ครูต้องมองออกว่าปัจจุบันบริการพยาบาลที่ให้แก่ประชาชนมีช่องว่าง ซึ่งช่องว่างนั้นเกิดจากความไม่เข้าใจคน มากกว่าการโทษผู้รับบริการว่าเขาไม่ดูแลตัวเอง” การบริหารจัดการผู้สอนควรดำเนินการดังนี้

2.1 จัดทำกระบวนการให้ครูผู้สอนทุกคนเข้าใจคำว่าทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ตรงกัน

2.2 จัดอบรมครูผู้สอนทุกคนให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอนรายวิชา เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

2.3 จัดอบรมเพิ่มทักษะการสอนแก่ผู้สอนในเรื่อง

-การสะท้อนคิด

-การใช้คำถามให้ผู้เรียนคิดสะท้อนกลับมาที่ตนเองว่าตัวผู้เรียนคิดอะไร ได้เรียนรู้อะไร

-การรับฟังโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสินผู้เรียน เพื่อเข้าใจความแตกต่างของผู้เรียน

-การตั้งคำถามกระตุ้นความคิดผู้เรียนให้คิดวิเคราะห์ทำความเข้าใจคน จากข้อมูลที่รับฟัง

3.ผู้เรียน ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตทุกคน (ร้อยละ 100) ให้ความเห็นว่า

3.1 วิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกไม่สามารถเลือกผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนมาจากการรับตรงของสถาบัน แต่ผู้สอนต้องสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นไปตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของวิทยาลัยและสถาบันพระบรมราชชนก

3.2 หากสามารถกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียนได้ ผู้เรียนที่จะเข้ามาเรียนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ นอกจากมีคุณสมบัติครบตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตกำหนดแล้ว ควรจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การฝึกทักษะการฟังอย่างใคร่ครวญ มีประสบการณ์การฝึกการคิดวิเคราะห์ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและมีใจรักในวิชาชีพพยาบาลมีความต้องการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ดังคำกล่าวของผู้บริหาร (b1,3,4,5) ที่ว่า“ผู้เรียนเหมือนลูกปูที่เดินตามรอยเท้าของแม่ปู ดังนั้นการที่จะให้ผู้เรียนมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ผู้สอนต้องเข้าใจและมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ และผู้สอนต้องมีแนวคิดและความเข้าใจแนวทางการปลูกฝังผู้เรียนที่สอดคล้องตรงกันเช่น ถ้ามีผู้สอนเพียงคนเดียวบอกว่าทุกคำถามมีหลายคำตอบ ผู้เรียนจะยึดคำตอบเดียวจากผู้สอนท่านอื่นเพราะดูง่ายกว่า เป็นต้น” และครูผู้สอน (t 1,4,7,8,10) ที่ให้ข้อมูลว่า“หากเลือกผู้เรียนได้ ผู้ที่จะเข้ามาเรียนควรจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การฝึกทักษะการฟังด้วยหัวใจ มีประสบการณ์การฝึกการคิดวิเคราะห์ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและมีใจรักในวิชาชีพพยาบาลมีความ

ต้องการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์”สอดคล้องกับความเห็นของผู้ใช้บัณฑิต (u 1,2,3,5,6,8) ที่ให้ความเห็นว่า“ปัจจุบันผู้เรียนคิดถึงแต่ตัวเองมาก ต้องรับการฝึกบ่อยๆ ฝึกให้เห็นความเป็นไปของมนุษย์จริงๆ ซึ่งถ้าหลักสูตรไม่ระบุให้มีกิจกรรมตรงนี้จะไม่มีเวลาให้ผู้เรียนเรียนรู้ ดังนั้นผู้เรียนควรมีประสบการณ์ Deep Listening ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและมีใจรักในวิชาชีพพยาบาลมีความต้องการช่วยเหลือผู้คนมาก่อน เมื่อมาเรียนการศึกษาเข้าใจผู้คนจะอดทนกับวิธีการเรียนได้ การให้ผู้เรียนพูดคุยกับผู้รับบริการ ผู้เรียนที่เป็นเวชปฏิบัติจะเรียนรู้ผู้รับบริการได้ดีกว่านักเรียนพยาบาลดังนั้นการมีประสบการณ์การฟัง การคิด การสะท้อนคิดของผู้เรียนน่าจะเป็นสิ่งที่เสริมความเข้าใจผู้เรียนดีขึ้น” การบริหารจัดการผู้เรียนมีวิธีการดังนี้

1.คณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรร่วมกันจัดทำสมรรถนะรายชั้นปีของผู้เรียน

2.ประชาสัมพันธ์สมรรถนะรายชั้นปีให้ผู้สอน ผู้เกี่ยวข้องและผู้เรียนให้ความคิดเห็นและรับทราบทำความเข้าใจ

3.หลังจัดการเรียนการสอนเรียบร้อย คณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรดำเนินการวัดผลทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ รายงานผลให้ผู้เรียนครูประจำชั้น และรายงานตามขั้นตอน

4.คณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรร่วมกันวิเคราะห์ผลการดำเนินการวัดผลทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เพื่อปรับปรุงแก้ไขกระบวนการหรือข้อที่ต้องแก้ไขปรับปรุงต่อไป

4.วิธีการเรียนการสอน ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตทุกคน (ร้อยละ100) ให้ความเห็นว่า วิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกมีการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีProfessional Meaningที่ดีแล้วแต่ยังขาดมุมมองที่ชัดเจนของ Client Meaning อาจารย์ทุกคน (ร้อยละ100) ให้มุมมองในส่วนของการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมี Client Meaning ว่า

4.1 ควรออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความคิดเห็นและสะท้อนมุมมอง ของตนเอง เพื่อต่อไปจะเข้าใจผู้อื่น ฝึกการไม่นำความคิดของตัวเองตัดสินผู้อื่น ซึ่งการเรียนการ สอนที่ส่งผลดังกล่าวข้างต้นอาจารย์ให้ความเห็นว่าต้องเป็นการเรียนการสอนในสภาพจริง

4.2 ควรออกแบบการจัดการเรียนการสอนในสภาพจริงคือ จัดให้ ผู้เรียนได้ลงชุมชนไปเห็นสภาพจริงของชีวิตจริง โดยเฉพาะชีวิตของคนที่มีความทุกข์เพื่อให้เรียนรู้ วิธีการ

แก้ปัญหาของคนอันจะส่งผลให้ผู้เรียนเห็นว่าความรู้เดิมของตนกับความจริงต่างกันซึ่งจะ เป็นการกระตุ้นความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของผู้เรียนต่อไป

4.3 สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งสำหรับเรื่องการจัดการ เรียนการสอนที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ให้ความเห็นไว้คือวิธีการเรียนการสอน ผู้สอนต้องสามารถสะท้อนคิด (Reflection) ให้ผู้เรียนมองเห็นตนเอง มองเห็นความคิดของตัวเอง เมื่ออยู่ใน สถานการณ์การสอนในสภาพจริง ผู้สอนต้องเรียนรู้ทั้งกรณีศึกษาที่ให้ผู้เรียนไปเรียนรู้และตัวผู้เรียน ดังนั้นผู้สอนต้องเรียนรู้ได้เร็ว หยิบสถานการณ์ที่เกิดมาสอนได้อย่างเฉียบคมและใช้คำพูดในการ สะท้อนคิดที่โดนใจกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเรียนรู้ต่อได้ดี ดังครูผู้สอน (t 1,2,3,5,7,9) ที่ให้ข้อมูลว่า“การเรียนการสอนต้องออกแบบให้เห็นความคิด มุมมองของตัวเองเพื่อเข้าใจผู้อื่นไม่นำความคิดมุมมองของตนเองไปตัดสินคนอื่น ครูต้องออกแบบให้นักเรียนเห็นสภาพจริงของชีวิตคน

4.4 ที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งคือการเลือกกรณีศึกษาให้ผู้เรียนเรียน หากเลือกcaseที่ไม่โดนใจนักเรียน นักเรียนจะไม่สนใจไม่อยากเรียนรู้ ควรเลือกกรณีที่มีความทุกข์ชัดเจนจะทำให้ได้เรียนวิธีการแก้ทุกข์ของคน ทำให้เห็นว่าความรู้เดิมของตนเองกับความเป็นจริงต่างกัน” สอดคล้องกับความเห็นของผู้ใช้บัณฑิต (u ,2,4,5,6,9,10) ที่ให้ความเห็นว่า“การสอนให้ผู้เรียนเกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์นั้นต้องใช้วิธีการสอนในสถานการณ์จริง ไม่สามารถใช้caseแห้งในกระดาษให้เรียนเพราะการเรียนจากชีวิตผู้อื่นผู้เรียนต้องศรัทธาการใช้ชีวิตของเขาถ้าผู้เรียนไม่ศรัทธาการใช้ชีวิตของเขาแสดงว่าเขายังไม่เข้าใจชีวิตคน เมื่อให้ผู้เรียนพูดคุยกับผู้รับบริการแล้วสิ่งสำคัญคือผู้สอนต้องให้ผู้เรียนมาประชุมกลุ่มเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ครูช่วยโยนคำถามสะท้อนคิดผู้เรียน ใช้คำถามกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียนซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ยากมาก ครูเองก็ต้องมาคุยกันเพื่อเรียนรู้ร่วมกันเช่นกันเป็นการเรียนรู้ต่อยอดจากประสบการณ์ของผู้อื่น” การบริหารจัดการวิธีการเรียนการสอน ควรดำเนินการดังนี้

1.แต่ละชั้นปีต้องออกแบบวิธีสอนในสถานการณ์จริงอย่างน้อย 1 รายวิชาเพื่อการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องทุกชั้นปี

2.แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยมีจำนวนต่อผู้สอนเท่ากับ 1 ต่อ 8-10

3.ผู้สอน1คน พาผู้เรียน 8-10คนลงชุมชนไปเห็นสภาพจริงของชีวิตจริงโดยเฉพาะชีวิตของคนที่มีความทุกข์เพื่อให้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาของคนอันจะส่งผลให้ผู้เรียนเห็นว่าความรู้เดิมของตนกับความจริงต่างกันซึ่งจะเป็นการกระตุ้นความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของผู้เรียน

4.ผู้สอนให้ผู้เรียนนำเสนอสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ สอนผู้เรียนด้วยกระบวนการสะท้อนคิด

5.ผู้สอนเรียนรู้ทั้งผู้เรียนและกรณีศึกษาผู้สอนต้องฝึกการเรียนรู้ได้เร็ว หยิบสถานการณ์ที่เกิดมาสอนได้อย่างเฉียบคมและใช้คำพูดในการสะท้อนคิดที่โดนใจกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเรียนรู้ต่อได้ดี

6.ผู้สอนสรุปการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียนทั้งด้าน Professional Meaningและ Client Meaning

5.กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตทุกคน (ร้อยละ 100) ให้ความเห็นว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรจัดให้สอดคล้องกับงานวิชาการ โดยอาจารย์ร้อยละ 50 ให้มุมมองในส่วนของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนว่าสามารถจัดเป็นกิจกรรมช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ได้ดีเนื่องจากไม่มีสถานการณ์อื่นๆมาเป็นกรอบเหมือนการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นอาจารย์ที่รับผิดชอบงานนี้จึงสำคัญที่ต้อง

5.1 ออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เสริมทักษะทางฝ่ายวิชาการ

5.2 ต้องมีวิธีการสะท้อนคิดกับผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพด้วย ดังคำกล่าวของผู้บริหาร (b1,2,4,5) ที่ว่า“การจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาควรจัดให้สอดคล้องกับฝ่ายวิชาการเพื่อช่วยเติมเต็มLo ซึ่งตามจริงแล้วกิจกรรมพัฒนานักศึกษามีโอกาสจัดกิจกรรมในสถานการณ์จริงมากกว่างานการเรียนการสอน ดังนั้นผู้รับผิดชอบงานนี้จึงสำคัญต้องประสานกับฝ่ายวิชาการ มีกิจกรรมที่สะท้อนคิดการเข้าใจคน มีการสอนที่สอดคล้องกับงานวิชาการ”เช่นเดียวกับอาจารย์ผู้สอน (t 1,2,3,7,8,9,10) ที่ให้ความเห็นว่า“การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถาบันต้องกำหนดการดูแลด้วย หัวใจความเป็นมนุษย์เป็นเป้าประสงค์หลักให้ชัดเจน การออกแบบกิจกรรมจึงจะสอดคล้องทั้งฝ่ายวิชาการและงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ต้องมีการสื่อสารให้เข้าใจตรงกันทั้งผู้บริหาร อาจารย์ และผู้เรียนตั้งแต่เริ่มต้นทำงานทุกฝ่าย”สำหรับผู้ใช้บัณฑิต (u 2,4,5,6,9,10) ให้ความเห็นว่า“การจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาควรจัดเป็นหลักสูตรทางกิจกรรมนักศึกษาที่เสริมทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์โดยตรง อาจไม่มีคะแนนแต่ควรเป็นกิจกรรมที่นักศึกษาทุกคนต้องผ่าน เพื่อช่วยเสริมทักษะเพิ่มจากงานการเรียนการสอน” การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรดำเนินการดังนี้

1. คณะทำงานเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ควรประชุมผู้เกี่ยวข้องทุกคนเพื่อร่วมกันรับทราบ ทำความเข้าใจ คิดวิเคราะห์วางแผนการดำเนินงานเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2.มอบหมายผู้เกี่ยวข้องรับผิดชอบแผนงานโครงการ กำกับติดตามประเมินผล

3.ผู้รับผิดชอบงานกิจการนิสิตรับนโยบาย แผนงานโครงการหรืออาจจัดเป็นหลักสูตรของงานกิจการนิสิตขึ้นมาโดยเฉพาะ เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของฝ่ายฯที่จัดสอดคล้องกับฝ่ายวิชาการมาดำเนินงาน ติดตามกำกับ ดูแลติดตามประเมินผล จัดกิจกรรมสะท้อนคิดกับผู้สอน ผู้เรียนในทุกกิจกรรม

4.ผู้รับผิดชอบงานกิจการนิสิตติดตามประเมินผลทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในส่วนที่เกิดจากงานของฝ่ายกิจการนิสิต รายงานตามขั้นตอนเพื่อสรุปเป็นภาพรวมผลการพัฒนาทักษะของผู้เรียน

6.สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตทุกคน (ร้อยละ100) ให้ความเห็นว่าสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนเป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่ง โดยอาจารย์ร้อยละ100ให้ความเห็นว่าแหล่งเรียนรู้หรือชุมชนเป็นสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนในสภาพจริงให้ผู้เรียนเกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์โดยผู้สอน

6.1 ต้องเลือกแหล่งเรียนรู้หรือชุมชนที่กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน

6.2 ขณะเดียวกันนโยบายของผู้บริหารเป็นกุญแจที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ ประกาศเป็นนโยบายลงสู่ผู้ปฏิบัติว่าผู้สอนทุกคนต้องมีแนวคิดที่สอดคล้องพูดไปในทางเดียวกัน ดังนั้นผู้สอนต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ทำนองเดียวกัน

6.3 คัดสรร ตำรา คลิปวิดีทัศน์สนับสนุนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ห้องเรียนสภาพจริงที่ผู้เรียนเข้าไปเรียนแล้วรู้สึกปลอดภัย สะท้อนสิ่งที่ผู้เรียนคิดได้ตามจริง ดังคำกล่าวของผู้บริหาร (b1,3,4,5) ที่ว่า“นโยบายของผู้บริหารที่เน้นให้สถาบันมี การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญที่จะสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นการเสริมสร้างการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เพราะเป็นเรื่องที่ยาก ใช้เวลาในการเรียนรู้”เช่นเดียวกับอาจารย์ผู้สอน (t 1,2,4,6,8,9,10) ที่ให้ความเห็นว่า“นโยบายผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญ ต้องมีนโยบายลงมา ผู้ปฏิบัติจึงขานรับเนื่องจากการเรียนแบบนี้ต้องใช้เวลา มีค่าใช้จ่ายตามมาด้วยเช่น ค่ารถ ค่าเดินทาง นอกจากนั้นหากมีหนังสือหรือเอกสารเกี่ยวกับHumanized Careสนับสนุนจะดี

6.4 ต้องมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันจึงควรมีการสนับสนุนให้มีเวทีที่ครูและผู้เรียนมาแชร์ความรู้ประสบการณ์ร่วมกัน”

6.5 และผู้ใช้บัณฑิต (u 1,2,3,5,6,8,10) ที่ให้ข้อเสนอว่า“เกี่ยวกับสิ่งสนับสนุนที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญคือกลุ่มผู้เรียนที่เรียนในกลุ่มย่อย จัดขนาด 8 คนจะพอดี ถ้ากลุ่มใหญ่

กว่านี้ผู้สอนจะตามความคิดผู้เรียนไม่ทันทุกคน” การบริหารจัดการสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนควรดำเนินงานดังนี้

1.ผู้บริหารของสถาบันการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์โดยประกาศเป็นนโยบายให้ทุกฝ่ายทุกงาน ทุกคนรับนโยบายลงสู่การปฏิบัติ

2.งานสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนขานรับนโยบายประสานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนงานการสอนการสนับสนุนการดำเนินงาน

3.ฝ่ายวิชาการวางแผนการจัดการเรียนการสอนทุกชั้นปีเห็นภาพรวมของการจัดการเรียนการสอน

4.ผู้รับผิดชอบของฝ่ายวิชาการลงชุมชนเพื่อสำรวจบ้านของกรณีศึกษาที่จะให้ผู้เรียนศึกษา เลือกชุมชนและกรณีศึกษาที่กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน

5.ออกแบบการมอบหมายกรณีศึกษาแก่ผู้เรียน ชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจในแนวทางการดำเนินงาน

6.ผู้เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนต้องทำความเข้าใจกับแผนการจัดการเรียนการสอนและกิจการนิสิตและดำเนินการจัดหาสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนตามต้องการ

7.ติดตามประเมินผลการสนับสนุนเพื่อนำผลมาปรับปรุงเป็นระยะ

8.สรุปผลการดำเนินงานเพื่อนำเสนอตามขั้นตอนต่อไป

7.การวัดและประเมินผล ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตทุกคน (ร้อยละ 100) ให้ความเห็นว่าการวัดและประเมินผลเป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งสำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ต้อง

7.1 วัดประเมินผลในสภาพจริง (Authentic Evaluation)

7.2 มีการวัดประเมินผลทั้งขณะเรียนและหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอน โดยผู้สอนต้องประเมินผู้เรียนให้ได้ว่าผู้เรียนมองข้อมูลอย่างไร มองให้เห็นถึงกรอบความคิดของผู้เรียนผ่านงานหรือคำถามของผู้เรียน อ่านผู้เรียนให้ออกว่าติดปัญหาเรื่องอะไรเพื่อเติมเต็มสิ่งที่ผู้เรียนขาด ดังคำกล่าวของผู้บริหาร (b1,2,3,4,5) ที่ว่า“ศึกษาในสภาพจริงแล้วควรวัดประเมินผลในสภาพจริงด้วยเช่นกัน โดยสังเกตจากการเข้ากลุ่ม ติดตามพัฒนาการผู้เรียนเป็นรายบุคคล อ่านความคิดว่าผู้เรียนเข้าใจผู้อื่น”เช่นเดียวกับอาจารย์ผู้สอน (t 1,2,4,7,8,9,10) ที่ให้ความเห็นว่า“ต้องมองผู้เรียนให้ออกและรีบสะท้อน ณ ขณะสถานการณ์นั้นเลยจะดีกว่ารอให้มาเรียนในห้องเรียน

เพราะทำให้ขาดบรรยากาศสภาพตามจริงให้เห็น เช่นเดินในชุมชนอยู่ด้วยกัน ถามผู้เรียนว่าเห็นอะไรบ้าง ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น มีการถามcaseเพิ่มให้ผู้เรียนเห็นความจริงที่ต่างจากที่ผู้เรียนได้ข้อมูลมา บางครั้งผู้เรียนจะถามผู้สอนว่าเขาเป็นอย่างไร ซึ่งสถานการณ์แบบนี้ครูต้องอ่านผู้เรียนให้ออกว่าที่ถามแบบนี้ผู้เรียนคิดอย่างไร และถามสะท้อนโดยให้ผู้เรียนอธิบายสิ่งที่เขาเห็นเขาคิด" และผู้ใช้บัณฑิต (u 1,2,4,5,8,9,10) ที่ให้ข้อเสนอว่า"ครูต้องเก่งประเมินผล ประเมินทั้งcaseและผู้เรียนให้ ออกว่าเขาคิดอะไร ครูต้องเก่งการใช้คำถามกระตุ้น เก่งสาระ และเก่งการสังเกต" การบริหารจัดการเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล ควรดำเนินการดังนี้

1.ผู้บริหารของสถาบันการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์โดยประกาศเป็นนโยบายให้ทุกฝ่าย ทุกงาน ทุกคนรับนโยบายลงสู่การปฏิบัติ

2.งานวัดประเมินผลการจัดการเรียนการสอนขานรับนโยบายประสานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนงานการวัดและประเมินผล

3.ผู้รับผิดชอบงานวัดประเมินผลร่วมประชุมกับฝ่ายวิชาการเพื่อออกแบบการเรียนการสอนพร้อมการวัดและประเมินผลในรายวิชาและภาพรวมของชั้นปี

4.ติดตามประเมินผลการวัดประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำผลมาปรับปรุงเป็นระยะ

5.สรุปผลการดำเนินงานเพื่อนำเสนอตามขั้นตอนต่อไป

ข้อสรุปปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกจำนวน 7 ปัจจัยที่ได้ผู้วิจัยนำไปจัดทำโครงร่างของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ในระยะที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 ต่อไปดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 สรุปข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และผู้ใช้บัณฑิตโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง

ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	ผู้บริหาร	อาจารย์ผู้สอน	ผู้ใช้บัณฑิต
1.หลักสูตร ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตทุกคน(ร้อยละ100)ให้ความเห็นว่าควรกำหนดเรื่องของการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตให้ชัดเจนเพื่อเป็นเข็มมุ่ง โดยที่ผ่านมา การบริหารจัดการหลักสูตรมุ่งเน้นไปที่การทำงานตามวิชาชีพเป็นหลักเพียงอย่างเดียว จึงเป็นการทำงานเพื่อตอบProfessional Meaningเท่านั้นยังไม่ตอบClient Meaningที่ชัดเจน ขณะเดียวกันต้องมีหลักการนำหลักสูตรไปใช้ มีการวางแผน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องศึกษาวิเคราะห์ทำความเข้าใจหลักสูตรให้เข้าใจตรงกัน มีการกำกับติดตามผลการบริหารจัดการหลักสูตรเป็นระยะ	“หลักสูตรต้องกำหนดการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ให้ชัดเจนทั้งในปรัชญา วัตถุประสงค์ อัตลักษณ์บัณฑิต เนื้อหาของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการวัดประเมินผล เพื่อให้ครูผู้สอนยึดเป็นแนวทางในการนำไปออกแบบการจัดการเรียนการสอน” “เมื่อหลักสูตรชัดเจน สถาบันการศึกษาต้องแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบโดยคณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรต้องมีความเข้าใจหลักสูตรตรงกัน ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตรในหน่วยงานให้เข้าใจตรงกัน จากนั้นเตรียมทีมผู้สอนให้เข้าใจหลักสูตรเพื่อออกแบบการจัดการเรียนการสอนรายวิชาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร”	“หลักสูตรต้องกำหนดการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ให้ชัดเจนทั้งในปรัชญา วัตถุประสงค์ อัตลักษณ์บัณฑิต เนื้อหาของหลักสูตร กลยุทธ์การสอนและการวัดประเมินผล หากไม่กำหนดชัดเจนจะมุ่งเน้นการทำงานตามวิชาชีพอย่างเดียว เมื่อเรียนจบไปทำงานกับเพื่อนร่วมวิชาชีพ บัณฑิตจะไม่เข้าใจการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ทำงานตามที่ส่วนใหญ่ทำ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงต้องอาศัยหลักสูตรเป็นตัวขับเคลื่อนไม่เช่นนั้นครูจะจัดการเรียนการสอนตามที่เคยปฏิบัติมาหรือตามรุ่นพี่ ไม่หยิบตัวหลักสูตรมาพิจารณา” “ต้องมีคณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรที่กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน โดยคณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรจะมีความเข้าใจหลักสูตรตรงกัน มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรในหน่วยงานให้ทุกคนเข้าใจตรงกัน จากนั้นต้องเตรียมทีมผู้สอนให้เข้าใจหลักสูตรเพื่อออกแบบการจัดการเรียนการสอนรายวิชาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร”	“หลักสูตรต้องกำหนดไว้ชัดเจนว่าบัณฑิตพยาบาลที่ศึกษาหลักสูตรนี้จะเป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีความเข้าใจความแตกต่างของบุคคลแต่ละคน โดยมีความรู้ความเข้าใจทั้งในด้านทฤษฎี (Professional meaning) และด้านความเข้าใจเห็นใจผู้รับบริการ (Client meaning) และผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรทุกคนรวมผู้สอนต้องทำความเข้าใจหลักสูตรเพื่อช่วยกันบริหาร ตลอดจนกำกับให้การบริหารจัดการหลักสูตรบรรลุตามวัตถุประสงค์หลักสูตรกำหนด”

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	ผู้บริหาร	อาจารย์ผู้สอน	ผู้ใช้บัณฑิต
การบริหารจัดการ: 1.กำหนดเรื่องการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นเข็มมุ่ง 2.กำหนดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ในปรัชญา วัตถุประสงค์ อัตลักษณ์บัณฑิต เนื้อหาของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการวัดประเมินผลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต 3.แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยคณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรต้องมีความเข้าใจหลักสูตรตรงกัน ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ทุกคนในหน่วยงานให้เข้าใจตรงกัน 4.เตรียมทีมผู้สอนให้เข้าใจหลักสูตรเพื่อออกแบบการจัดการเรียนการสอนรายวิชาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร			

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	ผู้บริหาร	อาจารย์ผู้สอน	ผู้ใช้บัณฑิต
2.**ผู้สอน** ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตทุกคน(ร้อยละ 100) ให้ความเห็นว่าผู้สอนเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการผลิตให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วย หัวใจความเป็นมนุษย์ หากจัดทำหลักสูตรมาเป็นอย่างดีแต่ผู้สอนละเลยหรือไม่มีทักษะการสอน การบรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรกำหนดจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ซึ่งในส่วนของผู้สอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตถือว่าผู้สอนมีส่วนสำคัญมากเนื่องจากผู้เรียนยังไม่มีประสบการณ์การพยาบาล ดังนั้นจึงมักยึดรูปแบบจากครูผู้สอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เลียนแบบ ทำตามแบบ ผู้สอนนำไปทางใด ผู้เรียนจะเป็นตามแบบผู้สอน ดังนั้นผู้สอนต้องเปลี่ยนมุมมองจากการให้ความสำคัญของความรู้เชิงวิชาการ วิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียว ควรคำนึงถึงความรู้เชิงมิติทางสังคมเพิ่มมากขึ้น มองการแก้ปัญหาที่มีหลายคำตอบ	“ผู้สอนเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการผลิตให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ หากจัดทำหลักสูตรมาเป็นอย่างดีแต่ผู้สอนละเลย หรือไม่มีทักษะการสอน การบรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรกำหนดจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ผู้สอนต้องเปลี่ยนมุมมองจากการให้ความสำคัญของความรู้เชิงวิชาการ วิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียว มาคำนึงถึงความรู้เชิงมิติทางสังคมเพิ่มมากขึ้น” “ต้องมีกระบวนการจัดทำให้ผู้สอนเข้าใจทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เพื่อผู้สอนจะสามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่รับผิดชอบให้ผู้เรียนเกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์และมีการเพิ่มทักษะให้กับผู้สอน	“ผู้สอนเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก เขียนหลักสูตรดีแต่ผู้สอนไม่ทำตามหลักสูตรเขียนก็จบ ดังนั้นครูต้องเปลี่ยนมุมมองจากการให้ความสำคัญความรู้ทางวิชาการ ทางวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียว มามองความรู้เชิงมิติทางสังคมมากขึ้น จะทำให้มองการแก้ปัญหามีหลายคำตอบเพราะชีวิตคนเป็นพลวัตร ความคิดคนเป็นที่มาของพฤติกรรม หากครูไม่สอนในมุมมองสังคม ผู้เรียนจะไม่เข้าใจชีวิตคน ครูต้องมองเห็นช่องว่างของการไม่เข้าใจคน สอนผู้เรียนให้เขาเห็นเงื่อนไขในชีวิตคนหรือข้อจำกัดที่มีในครอบครัวของแต่ละคน ขณะเดียวกันครูต้องเข้าใจผู้เรียนว่ามีพื้นความเข้าใจแค่ไหน มีวิธีการเรียนรู้อย่างไรเพื่อเติมเต็มให้ผู้เรียนได้เหมาะกับความต้องการ ครูจึงต้องอ่านสถานการณ์ต่างๆ	“ผู้สอนเป็นปัจจัยหลักในการสอนให้บัณฑิตมีการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ทั้งนี้เพราะผู้สอนเป็นต้นแบบของผู้เรียน ครูต้องมองออกว่าปัจจุบันบริการพยาบาลที่ให้แก่ประชาชนมีช่องว่าง ซึ่งช่องว่างนั้นเกิดจากความไม่เข้าใจคน มากกว่าการโทษผู้รับบริการว่าเขาไม่ดูแลตัวเอง” “ควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจผู้สอนทั้งผู้สอนภาคทฤษฎีและผู้สอนภาคปฏิบัติเพื่อให้ครูทุกคนมีมุมมองภายใต้ทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์สอดคล้องกันสอนนักศึกษาไปในแนวทางเดียวกัน”

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	ผู้บริหาร	อาจารย์ผู้สอน	ผู้ใช้บัณฑิต
เนื่องจากชีวิตคนเป็นพลวัตร ความคิดของคนเป็นที่มาของพฤติกรรมของคนๆนั้น หากขาดมุมมองเป็นจริง จะไม่เข้าใจปัญหาของผู้รับบริการที่แท้จริง ผู้สอนต้องมองออกว่าปัจจุบันการให้บริการแก่ผู้รับบริการมีช่องว่างเกิดขึ้น เป็นช่องว่างที่เกิดจากผู้ให้บริการ“ไม่เข้าใจคน”มากกว่าการโทษผู้รับบริการว่าเขาไม่รู้จักดูแลตัวเอง เมื่อผู้สอนเข้าใจผู้รับบริการจะเข้าใจการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง ขณะเดียวกันผู้สอนต้องสามารถสอนแบบสะท้อนคิด ใช้คำถามให้ผู้เรียนคิดสะท้อนกลับมาที่ตนเองว่าตัวผู้เรียนคิดอะไร ได้เรียนรู้อะไร รับฟังโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสินผู้เรียน เพื่อเข้าใจผู้เรียน ตลอดจนสามารถตั้งคำถามกระตุ้นความคิดผู้เรียนให้คิดวิเคราะห์ ทำความเข้าใจคน จากข้อมูลที่รับฟัง	ให้ผู้สอนสามารถสอนแบบสะท้อนคิด ใช้คำถามให้ผู้เรียนคิดสะท้อนกลับมาที่ตนเองว่าตัวผู้เรียนคิดอะไร ได้เรียนรู้อะไร รับฟังโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสินผู้เรียน เพื่อเข้าใจผู้เรียน ตลอดจนสามารถตั้งคำถามกระตุ้นความคิดผู้เรียนให้คิดวิเคราะห์ ทำความเข้าใจคน จากข้อมูลที่รับฟัง”	ได้คิดแก้ไขปัญหาเร็ว สะท้อนความคิดผู้เรียนได้ รับฟังโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสินผู้เรียน เพื่อเข้าใจผู้เรียน ตลอดจนสามารถตั้งคำถามกระตุ้นความคิดผู้เรียนให้คิดวิเคราะห์ ทำความเข้าใจคนจากข้อมูลที่รับฟัง เปิดใจรับความแตกต่างของผู้เรียน และสามารถสอนผ่านตัวผู้สอนเพื่อเข้าใจผู้เรียน เข้าใจผู้รับบริการได้” “ควรมีกระบวนการจัดทำให้ผู้สอนเปลี่ยนมุมมองจากการให้ความสำคัญความรู้ทางวิชาการ ทางวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียว มามองความรู้เชิงมิติทางสังคมมากขึ้น จะทำให้มองการแก้ปัญหามีหลายคำตอบ จัดอบรมให้ครู มีพื้นความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ให้ครูเข้าใจผู้เรียน ว่ามีวิธีการเรียนรู้อย่างไรเพื่อเติมเต็มให้ผู้เรียนได้เหมาะกับความต้องการ อบรมครูให้อ่านสถานการณ์ต่างๆได้	

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	ผู้บริหาร	อาจารย์ผู้สอน	ผู้ใช้บัณฑิต
การบริหารจัดการ: 1.ผู้สอนต้องมีCore Knowledge 1.1 ความรู้เกี่ยวกับHumanize Care จัดทำกระบวนการให้ครูผู้สอนทุกคนเข้าใจคำว่าทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ตรงกัน 1.2 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนทั้งการสอนตามทฤษฎีที่หลักสูตรกำหนด (Professional Meaning) และการสอนให้เข้าใจคน(Client Meaning) 2.ผู้สอนต้องมี Professional Values ค่านิยมที่ปลูกฝังให้แก่ผู้เรียน และทำตัวเป็นRole Modelให้แก่ผู้เรียน 3.ผู้สอนต้องมี Competencies ในการจัดการเรียนรู้ 3.1ทักษะการออกแบบการเรียนรู้ จัดอบรมครูผู้สอนทุกคนให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอนรายวิชาเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์		คิดแก้ไขปัญหาเร็ว สะท้อนความคิดผู้เรียนได้ รับฟังโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสินผู้เรียน เพื่อเข้าใจผู้เรียน ตลอดจนสามารถตั้งคำถามกระตุ้นความคิดผู้เรียนให้คิดวิเคราะห์ ทำความเข้าใจคนจากข้อมูลที่รับฟัง เปิดใจรับความแตกต่างของผู้เรียน และสามารถสอนผ่านตัวผู้สอนเพื่อเข้าใจผู้เรียน เข้าใจผู้รับบริการได้”	

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	ผู้บริหาร	อาจารย์ผู้สอน	ผู้ใช้บัณฑิต
3.2 ทักษะการสอน จัดอบรมเพิ่มทักษะการสอนแก่ผู้สอนในเรื่อง -การสะท้อนคิด -การใช้คำถามให้ผู้เรียนคิดสะท้อนกลับมาที่ตนเองว่าตัวผู้เรียนคิดอะไร ได้เรียนรู้อะไร -การรับฟังโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสินผู้เรียน เพื่อเข้าใจความแตกต่างของผู้เรียน -การตั้งคำถามกระตุ้นความคิดผู้เรียนให้คิดวิเคราะห์ทำความเข้าใจคน จากข้อมูลที่รับฟัง 3.3 ทักษะการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ 3.4 ทักษะการวัดและประเมินผลทั้งFormativeและ Summative Evaluation การเรียนในห้องเรียนและในสถานการณ์จริง **3.ผู้เรียน** ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตทุกคน(ร้อยละ100)ให้ความเห็นว่าวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกไม่สามารถเลือกผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียน	“ผู้เรียนเหมือนลูกปูที่เดินตามรอยเท้าของแม่ปู ดังนั้นการที่จะให้ผู้เรียนมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ผู้สอนต้องเข้าใจและมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ และผู้สอนต้องมีแนวคิดและความเข้าใจแนวทางการปลูกฝังผู้เรียนที่สอดคล้องตรงกันเช่น ถ้ามีผู้สอนเพียงคนเดียวบอกว่าทุกคำถามมีหลายคำตอบ ผู้เรียนจะยึดคำตอบเดียวจากผู้สอนท่านอื่นเพราะดูง่ายกว่า เป็นต้น” “ผู้เรียนไม่ว่าจะมีประสบการณ์การเรียนในสภาพจริงมาหรือไม่ควรจะต้องเข้ากระบวนการฝึกทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เหมือนกันเพียงแต่หากผู้เรียนเคยมีประสบการณ์เรียนรู้จากสภาพจริงมาบ้าง การเรียนรู้อาจจะเกิดขึ้นเร็วกว่าผู้เรียนที่ยังไม่มีประสบการณ์”	“หากเลือกผู้เรียนได้ ผู้ที่จะเข้ามาเรียนควรจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การฝึกทักษะการฟังด้วยหัวใจมีประสบการณ์การฝึกการคิดวิเคราะห์ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและมีใจรักในวิชาชีพพยาบาลมีความต้องการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์” “การเรียนเพื่อให้เกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ต้องใช้เวลา ความอดทน ดังนั้นผู้เรียนไม่ว่าจะมีประสบการณ์การเรียนในสภาพจริงมาหรือไม่ควรจะต้องเข้ากระบวนการฝึกทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เหมือนกันเพียงแต่หากผู้เรียนเคยมีประสบการณ์เรียนรู้จากสภาพจริงมาบ้าง การเรียนรู้อาจจะเกิดขึ้นเร็วกว่าผู้เรียนที่ยังไม่มีประสบการณ์แต่อย่างไรก็ตามขึ้นกับความสามารถของครูผู้สอนเป็นหลัก”	“ปัจจุบันผู้เรียนคิดถึงแต่ตัวเองมาก ต้องรับการฝึกบ่อยๆ ฝึกให้เห็นความเป็นไปของมนุษย์จริงๆ ซึ่งถ้าหลักสูตรไม่ระบุให้มีกิจกรรมตรงนี้จะไม่มีเวลาให้ผู้เรียนเรียนรู้ ดังนั้นผู้เรียนควรมีประสบการณ์ Deep Listening ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและมีใจรักในวิชาชีพพยาบาลมีความต้องการช่วยเหลือผู้คนมากก่อน เมื่อมาเรียนการศึกษาเข้าใจผู้คนจะอดทนกับวิธีการเรียนได้ การให้ผู้เรียนพูดคุยกับผู้รับบริการ ผู้เรียนที่เป็นเวชปฏิบัติจะเรียนรู้ผู้รับบริการได้ดีกว่านักเรียนพยาบาลดังนั้นการมีประสบการณ์การฟัง การคิด การสะท้อนคิดของผู้เรียนน่าจะเป็นสิ่งที่เสริมความเข้าใจผู้เรียนดี”

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	ผู้บริหาร	อาจารย์ผู้สอน	ผู้ใช้บัณฑิต
มาจากการรับตรงของสถาบันพระบรมราชชนก แต่ผู้สอนของวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกต้องสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นไปตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของวิทยาลัยและสถาบันพระบรมราชชนก แต่หากสามารถกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียนได้ ผู้เรียนที่จะเข้ามาเรียนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์นอกจากมีคุณสมบัติครบตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตกำหนดแล้ว ควรจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การฝึกทักษะการฟังอย่างใคร่ครวญ มีประสบการณ์การฝึกการคิดวิเคราะห์ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและมีใจรักในวิชาชีพพยาบาลมีความต้องการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์”			“การเรียนเพื่อให้เกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ต้องให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามสมรรถนะชั้นปีที่กำหนด ต้องจัดให้มีกระบวนการที่ให้ผู้เรียนสะท้อนคิดตนเองว่าเกิดการเรียนรู้อย่างไร เพราะอะไรจึงเป็นแบบนั้น ตระหนักรู้ในวัตถุประสงค์ ผลการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อปรับปรุงพัฒนาจุดด้อยของตนเอง”

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	ผู้บริหาร	อาจารย์ผู้สอน	ผู้ใช้บัณฑิต
การบริหารจัดการ: 1.คณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรร่วมกันจัดทำสมรรถนะรายชั้นปีของผู้เรียน 2.ประชาสัมพันธ์สมรรถนะรายชั้นปีให้ผู้สอน ผู้เกี่ยวข้องและผู้เรียนให้ความคิดเห็นและรับทราบทำความเข้าใจ 3.หลังจัดการเรียนการสอนเรียบร้อย คณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรดำเนินการวัดผลทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ รายงานผลให้ผู้เรียนครูประจำชั้น และรายงานตามขั้นตอน 4.คณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรร่วมกันวิเคราะห์ผลการดำเนินการวัดผลทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เพื่อปรับปรุงแก้ไขกระบวนการหรือข้อที่ต้องแก้ไขปรับปรุงต่อไป	"วิธีการเรียนการสอนเพื่อให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ผู้บริหารต้องกำหนดให้ภาควิชามีอย่างน้อย1รายวิชาที่รับผิดชอบสอนแบบสะท้อนคิด ครูต้องเป็นแบบอย่าง เก่ง อ่านผู้เรียนได้ว่าควรสอนวิธีใดจึงเรียนรู้ได้ดี มีการสอนทั้งทฤษฎีและการสอนให้เข้าใจผู้รับบริการ" "วิธีการเรียนการสอนเพื่อให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ผู้บริหารต้องกำหนดนโยบายให้ภาควิชามีอย่างน้อย1รายวิชาที่รับผิดชอบสอนในสถานการณ์จริงมีการสอนแบบสะท้อนคิด ครูต้องอ่านผู้เรียนได้ว่าควรสอนวิธีใดจึงเรียนรู้ได้ดี มีการสอนทั้งทฤษฎีและการสอนให้เข้าใจผู้รับบริการ"	"การเรียนการสอนต้องออกแบบให้เห็นความคิด มุมมองของตัวเองเพื่อเข้าใจผู้อื่น ไม่นำความคิดมุมมองของตนเองไปตัดสินคนอื่น ครูต้องออกแบบให้นักเรียนเห็นสภาพจริงของชีวิตคน ที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งคือการเลือกกรณีศึกษาให้นักเรียนเรียน หากเลือกcaseที่ไม่โดนใจนักเรียน นักเรียนจะไม่สนใจไม่อยากเรียนรู้ ควรเลือกกรณีที่มีความทุกข์ชัดเจนจะทำให้ได้เรียนวิธีการแก้ทุกข์ของคน ทำให้เห็นว่าความรู้เดิมของตนเองกับความเป็นจริงต่างกัน" "วิธีการเรียนการสอนเพื่อให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ผู้สอนเรียนรู้หน้าที่ของสมองสามส่วนที่ควบคุมการตอบสนองโดยอัตโนมัติ สมองส่วนการควบคุมอารมณ์และสมองส่วนควบคุมความคิดแบบมีเหตุมีผลแล้วจึงออกแบบการสอนในรายวิชาที่รับผิดชอบสอน	"การสอนให้ผู้เรียนเกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์นั้นต้องใช้วิธีการสอนในสถานการณ์จริง ไม่สามารถใช้caseแห้งในกระดาษให้เรียนเพราะการเรียนจากชีวิตผู้อื่นผู้เรียนต้องศรัทธาการใช้ชีวิตของเขา ถ้าผู้เรียนไม่ศรัทธาการใช้ชีวิตของเขาแสดงว่าเขายังไม่เข้าใจชีวิตคน เมื่อให้ผู้เรียนพูดคุยกับผู้รับบริการแล้วสิ่งสำคัญคือผู้สอนต้องให้ผู้เรียนมาประชุมกลุ่มเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ครูช่วยโยนคำถามสะท้อนคิดผู้เรียน ใช้คำถามกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียนซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ยากมาก ครูเองก็ต้องมาคุยกันเพื่อเรียนรู้ร่วมกันเช่นกันเป็นการเรียนรู้ต่อยอดจากประสบการณ์ของผู้อื่น"

ตาราง 2(ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	ผู้บริหาร	อาจารย์ผู้สอน	ผู้ใช้บัณฑิต
4.วิธีการเรียนการสอน ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตทุกคน(ร้อยละ100)ให้ความเห็นว่าวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกมีการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีProfessional Meaningที่ดีแล้วแต่ยังขาดมุมมองที่ชัดเจนของ Client Meaning อาจารย์ทุกคน(ร้อยละ100)ให้มุมมองในส่วนของการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีClient Meaning ว่าควรออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความคิดเห็นและสะท้อนมุมมองของตนเอง เพื่อต่อไปจะเข้าใจผู้อื่น ฝึกการไม่นำความคิดของตัวเองตัดสินผู้อื่น ซึ่งการเรียนการสอนที่ส่งผลดังกล่าวข้างต้นอาจารย์ให้ความเห็นว่าต้องเป็นการเรียนการสอนในสภาพจริง จัดให้ผู้เรียนได้ลงชุมชนไปเห็นสภาพจริงของชีวิตจริง โดยเฉพาะชีวิตของคนที่มีความทุกข์ เพื่อให้เรียนรู้ วิธีการแก้ปัญหาของคนอันจะส่งผลให้ผู้เรียนเห็นว่าความรู้เดิมของตนกับความจริงต่างกันซึ่งจะเป็นการกระตุ้นความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของผู้เรียนสำคัญอีกประการหนึ่ง		ในสถานการณ์จริง สอนให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะรับฟังผู้อื่นโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสินแทนรู้จักควบคุมอารมณ์มีเหตุผล มีการสอนแบบสะท้อนคิด ครูต้องอ่านผู้เรียนได้ว่าควรสอนวิธีใดจึงเรียนรู้ได้ดี มีการสอนทั้งทฤษฎีและการสอนให้เข้าใจผู้รับบริการ”	“วิธีการเรียนการสอนเพื่อให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ผู้สอนต้องออกแบบการสอนในรายวิชาที่รับผิดชอบสอนในสถานการณ์จริง สอนให้ผู้เรียนเข้าใจผู้อื่นเรียนรู้ที่จะรับฟังผู้อื่นโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสิน มีการสอนแบบสะท้อนคิด ครูต้องอ่านผู้เรียนได้ว่าติดขัดการเรียนรู้ในส่วนใดซึ่งการเรียนแบบนี้ต้องมีการสอนเป็นกลุ่มย่อยจำนวนผู้เรียนไม่เกิน10คนจึงจะมีประสิทธิผล”

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	ผู้บริหาร	อาจารย์ผู้สอน	ผู้ใช้บัณฑิต
สำหรับเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ให้ความเห็นไว้คือวิธีการเรียนการสอน ผู้สอนต้องสามารถสะท้อนคิด(Reflection)ให้ผู้เรียนมองเห็นตนเอง มองเห็นความคิดของตัวเอง เมื่ออยู่ในสถานการณ์การสอนในสภาพจริง ผู้สอนต้องเรียนรู้ทั้งกรณีศึกษาที่ให้ผู้เรียนไปเรียนรู้และตัวผู้เรียนดังนั้นผู้สอนต้องเรียนรู้ได้เร็ว หยิบสถานการณ์ที่เกิดมาสอนได้อย่างเฉียบคมและใช้คำพูดในการสะท้อนคิดที่โดนใจกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเรียนรู้ต่อได้ดี			

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	ผู้บริหาร	อาจารย์ผู้สอน	ผู้ใช้บัณฑิต
การบริหารจัดการ: 1.แต่ละชั้นปีต้องออกแบบวิธีสอนในสถานการณ์จริงอย่างน้อย 1รายวิชาเพื่อการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องทุกชั้นปี 2.แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยมีจำนวนต่อผู้สอนเท่ากับ 1ต่อ 8-10 3.ผู้สอน1คน พาผู้เรียน 8-10คนลงชุมชนไปเห็นสภาพจริงของชีวิตจริง โดยเฉพาะชีวิตของคนที่มีความทุกข์เพื่อให้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาของคนอันจะส่งผลให้ผู้เรียนเห็นว่าความรู้เดิมของตนกับความจริงต่างกันซึ่งจะเป็นการกระตุ้นความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของผู้เรียน 4.ผู้สอนให้ผู้เรียนนำเสนอสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ สอนผู้เรียนด้วยกระบวนการสะท้อนคิด 5.ผู้สอนเรียนรู้ทั้งผู้เรียนและกรณีศึกษาผู้สอนต้องฝึกการเรียนรู้ได้เร็ว หยิบสถานการณ์ที่เกิดมาสอนได้อย่างเฉียบคมและใช้คำพูดในการสะท้อนคิดที่โดนใจกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเรียนรู้ต่อได้ดี 6.ผู้สอนสรุปการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียนทั้งด้าน Professional Meaningและ Client Meaning	“การจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาควรจัดให้สอดคล้องกับฝ่ายวิชาการเพื่อช่วยเติมเต็มLo ซึ่งตามจริงแล้วกิจกรรมพัฒนานักศึกษามีโอกาสจัดกิจกรรมในสถานการณ์จริงมากกว่างานการเรียนการสอน ดังนั้นผู้รับผิดชอบงานนี้จึงสำคัญต้องประสานกับฝ่ายวิชาการ มีกิจกรรมที่สะท้อนคิดการเข้าใจคน มีการสอนที่สอดคล้องกับงานวิชาการ” “ผู้เกี่ยวข้องรับผิดชอบกิจกรรมพัฒนานักศึกษาต้องออกแบบกิจกรรมให้สอดรับ และเสริมงานของฝ่ายวิชาการ มีการติดตาม ควบคุมกำกับ ประเมินผลการทำงานและรายงานผลเพื่อประสานภาพรวมกับฝ่ายวิชาการ ทุกกิจกรรมมีการสะท้อนคิดระหว่างผู้สอนด้วยกันและผู้สอนกับผู้เรียน”	“การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถาบันต้องกำหนดการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เป็นเป้าประสงค์หลักให้ชัดเจน การออกแบบกิจกรรมจึงจะสอดคล้องทั้งฝ่ายวิชาการและงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ต้องมีการสื่อสารให้เข้าใจตรงกันทั้งผู้บริหาร อาจารย์ และผู้เรียนตั้งแต่เริ่มต้นทำงานทุกฝ่าย” “ผู้รับผิดชอบงานกิจการนักศึกษาต้องออกแบบกิจกรรมให้สอดรับ และเสริมงานของฝ่ายวิชาการ มีการประชาสัมพันธ์เพื่อความเข้าใจตรงกัน ติดตาม ควบคุมกำกับ ประเมินผลการทำงานและรายงานผลเพื่อประสานภาพรวมกับฝ่ายวิชาการ ทุกกิจกรรมมีการสะท้อนคิดระหว่างผู้สอนด้วยกันและผู้สอนกับผู้เรียน”	“การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารต้องกำหนดให้เป็นหลักสูตรเสริม ที่ผู้เรียนทุกคนต้องผ่าน ออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน” “การจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาควรจัดเป็นหลักสูตรทางกิจกรรมนักศึกษาที่เสริมทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์โดยตรง อาจไม่มีคะแนนแต่ควรเป็นกิจกรรมที่นักศึกษาทุกคนต้องผ่าน เพื่อช่วยเสริมทักษะเพิ่มจากงานการเรียนการสอน”

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	ผู้บริหาร	อาจารย์ผู้สอน	ผู้ใช้บัณฑิต
5.กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตทุกคน(ร้อยละ100)ให้ความเห็นว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรจัดให้สอดคล้องกับงานวิชาการ โดยอาจารย์ร้อยละ50 ให้มุมมองในส่วนของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนว่าสามารถจัดเป็นกิจกรรมช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ได้ดี เนื่องจากไม่มีสถานการณ์อื่นๆมาเป็นกรอบเหมือนการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นอาจารย์ที่รับผิดชอบงานนี้จึงสำคัญที่ต้องออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เสริมทักษะทางฝ่ายวิชาการ นอกจากนั้นต้องมีวิธีการสะท้อนคิดกับผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพด้วย การบริหารจัดการ: 1.คณะทำงานเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ควรประชุมผู้เกี่ยวข้องทุกคนเพื่อร่วมกันรับทราบ ทำความเข้าใจ คิดวิเคราะห์วางแผนการดำเนินงานเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	“นโยบายของผู้บริหารที่เน้นให้สถาบันมี การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญที่จะสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นการเสริมสร้างการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เพราะเป็นเรื่องที่ยาก ใช้เวลาในการเรียนรู้”	“นโยบายผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญ ต้องมีนโยบายลงมา ผู้ปฏิบัติจึงขานรับเนื่องจากการเรียนแบบนี้ต้องใช้เวลา มีค่าใช้จ่ายตามมาด้วยเช่น ค่ารถ ค่าเดินทาง นอกจากนั้นหากมีหนังสือหรือเอกสารเกี่ยวกับHumanized Careสนับสนุนจะดี นอกจากนั้นต้องมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน จึงควรมีการสนับสนุนให้มีเวทีที่ครูและผู้เรียนมาแชร์ความรู้ประสบการณ์ร่วมกัน” และผู้ใช้บัณฑิตที่ให้ข้อเสนอว่า“	“นโยบายผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญในการสนับสนุน อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนที่ยากแต่ให้ประโยชน์สูงสุด ไม่มีนโยบายลงมา ส่วนใหญ่ไม่มีใครอยากทำงานยาก ต้องใช้เวลานอกเวลาในการเรียนการสอนเพราะบางทีมันสืบเนื่องติดพันต้องตามข้อมูลเพื่อเข้าใจคน”

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	ผู้บริหาร	อาจารย์ผู้สอน	ผู้ใช้บัณฑิต
2.,มอบหมายผู้เกี่ยวข้องรับผิดชอบแผนงานโครงการ กำกับติดตามประเมินผล 3.ผู้รับผิดชอบงานกิจการนิสิตรับนโยบาย แผนงานโครงการหรืออาจจัดเป็นหลักสูตรของงานกิจการนิสิตขึ้นมาโดยเฉพาะเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วย หัวใจความเป็นมนุษย์ของฝ่ายฯที่จัดสอดคล้องกับฝ่ายวิชาการมาดำเนินงาน ติดตามกำกับ ดูแลติดตามประเมินผล จัดกิจกรรมสะท้อนคิดกับผู้สอน ผู้เรียนในทุกกิจกรรม 4.ผู้รับผิดชอบงานกิจการนิสิตติดตามประเมินผลทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในส่วนที่เกิดจากงานของฝ่ายกิจการนิสิต รายงานตามขั้นตอนเพื่อสรุปเป็นภาพรวมผลการพัฒนาทักษะของผู้เรียน	“การบริหารจัดการต้องเริ่มจากมีนโยบายของผู้บริหารที่เน้นให้สถาบันมี การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญที่จะสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นการเสริมสร้างการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เพราะเป็นเรื่องที่ยาก ใช้เวลาในการเรียนรู้และจัดให้เป็นกลยุทธิ์การบริหารจัดการกลยุทธิ์หนึ่งเพื่อกำกับติดตามประเมินผลให้ทุกคนร่วมคิดร่วมทำ ดำเนินงานเพื่อบรรลุตามนโยบาย”	“ผู้บริหาร ต้องมีนโยบายลงมาก่อน ผู้ปฏิบัติจึงขานรับเนื่องจากการเรียนแบบนี้ต้องใช้เวลา มีค่าใช้จ่ายตามมาด้วยเช่น ค่ารถ ค่าเดินทาง นอกจากนั้นต้องมีแผนกเตรียมความพร้อมด้านหนังสือหรือเอกสารเกี่ยวกับHumanized Careและต้องจัดให้มีการสนับสนุนด้านการแลกเปลี่ยน เช่นมีเวทีที่ครูและผู้เรียนมาแชร์ความรู้ประสบการณ์ร่วมกัน”	“ผู้บริหาร ควรมีนโยบายลงมาก่อน ผู้ปฏิบัติจึงขานรับและนำสู่การปฏิบัติและต้องจัดให้มีการสนับสนุนด้านการแลกเปลี่ยน เช่นมีเวทีที่ครูทั้งในวิทยาลัยและที่แหล่งฝึกและผู้เรียนมาแชร์ความรู้ประสบการณ์ร่วมกัน”

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	ผู้บริหาร	อาจารย์ผู้สอน	ผู้ใช้บัณฑิต
6.สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตทุกคน(ร้อยละ100)ให้ความเห็นว่าสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนเป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่ง โดยอาจารย์ร้อยละ 100ให้ความเห็นว่าแหล่งเรียนรู้หรือชุมชนเป็นสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนในสภาพจริงให้ผู้เรียนเกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์โดยผู้สอนต้องเลือกแหล่งเรียนรู้หรือชุมชนที่กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน ขณะเดียวกันนโยบายของผู้บริหารเป็นกุญแจที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ ประกาศเป็นนโยบายลงสู่ผู้ปฏิบัติว่าผู้สอนทุกคนต้องมีแนวคิดที่สอดคล้องพูดไปในทางเดียวกัน ดังนั้นผู้สอนต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ทำนองเดียวกัน ตำรา คลิปวิดีทัศน์สนับสนุนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ห้องเรียนสภาพจริงที่ผู้เรียนเข้าไปเรียนแล้วรู้สึกปลอดภัย สะท้อนสิ่งที่ผู้เรียนคิดได้ตามจริง			

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	ผู้บริหาร	อาจารย์ผู้สอน	ผู้ใช้บัณฑิต
การบริหารจัดการ: 1.ผู้บริหารของสถาบันการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์โดยประกาศเป็นนโยบายให้ทุกฝ่าย ทุกงาน ทุกคนรับนโยบายลงสู่การปฏิบัติ 2.งานสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนขานรับนโยบายประสานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนงานการสอนการสนับสนุนการดำเนินงาน 3.ฝ่ายวิชาการวางแผนการจัดการเรียนการสอนทุกชั้นปีเห็นภาพรวมของการจัดการเรียนการสอน			

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	ผู้บริหาร	อาจารย์ผู้สอน	ผู้ใช้บัณฑิต
4.ผู้รับผิดชอบของฝ่ายวิชาการลงชุมชนเพื่อสำรวจบ้านของกรณีศึกษาที่จะให้ผู้เรียนศึกษา เลือกชุมชนและกรณีศึกษาที่กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน 5.ออกแบบการมอบหมายกรณีศึกษาแก่ผู้เรียน ชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจในแนวทางการดำเนินงาน 6.ผู้เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนต้องทำความเข้าใจกับแผนการจัดการเรียนการสอนและกิจการนิสิตและดำเนินการจัดหาสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนตามต้องการ 7.ติดตามประเมินผลการสนับสนุนเพื่อนำผลมาปรับปรุงเป็นระยะ 8.สรุปผลการดำเนินงานเพื่อนำเสนอตามขั้นตอนต่อไป	“ศึกษาในสภาพจริงแล้วควรวัดประเมินผลในสภาพจริงด้วยเช่นกัน โดยสังเกตจากการเข้ากลุ่ม ติดตามพัฒนาการผู้เรียนเป็นรายบุคคล อ่านความคิดว่าผู้เรียนเข้าใจผู้อื่น” “ผู้บริหารของสถาบันการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการการวัดประเมินผลในสภาพจริงด้วยเช่นกันให้มีนโยบายและคอยติดตามกำกับ ให้มีการรายงานผลตามขั้นตอน”	“ต้องมองผู้เรียนให้ออกและรีบสะท้อน ณ ขณะสถานการณ์นั้นเลยจะดีกว่ารอให้มาเรียนในห้องเรียนเพราะทำให้ขาดบรรยากาศสภาพตามจริงให้เห็น เช่นเดินในชุมชนอยู่ด้วยกัน ถามผู้เรียนว่าเห็นอะไรบ้าง ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น มีการถาม caseเพิ่มให้ผู้เรียนเห็นความจริงที่ต่างจากที่ผู้เรียนได้ข้อมูลมา บางครั้งผู้เรียนจะถามผู้สอนว่าเขาเป็นอย่างไร ซึ่งสถานการณ์แบบนี้ครูต้องอ่านผู้เรียนให้ออกว่าที่ถามแบบนี้ผู้เรียนคิดอย่างไร และถามสะท้อนโดยให้ผู้เรียนอธิบายสิ่งที่เขาเห็นเขาคิด”	“ครูต้องเก่งประเมินผล ประเมินทั้งcaseและผู้เรียนให้ออกว่าเขาคิดอะไร ครูต้องเก่งการใช้คำถามกระตุ้น เก่งสาระ และเก่งการสังเกต”

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	ผู้บริหาร	อาจารย์ผู้สอน	ผู้ใช้บัณฑิต
7.การวัดและประเมินผล ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตทุกคน (ร้อยละ100) ให้ความเห็นว่าการวัดและประเมินผลเป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งสำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ต้องวัดประเมินผลในสภาพจริง(Authentic Evaluation) โดยผู้สอนต้องประเมินผู้เรียนให้ได้ว่าผู้เรียนมองข้อมูลอย่างไร มองให้เห็นถึงกรอบความคิดของผู้เรียนผ่านงานหรือคำถามของผู้เรียน อ่านผู้เรียนให้ออกว่าติดปัญหาเรื่องอะไรเพื่อเติมเต็มสิ่งที่ผู้เรียนขาด การบริหารจัดการ: 1.ผู้บริหารของสถาบันการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์โดยประกาศเป็นนโยบายให้ทุกฝ่าย ทุกงาน ทุกคนรับนโยบายลงสู่การปฏิบัติ		“ผู้บริหารของสถาบันการศึกษาและอาจารย์ผู้สอนทุกคนต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการการวัดประเมินผลในสภาพจริงด้วยเช่นกันเพื่อการปฏิบัติที่สอดคล้องกันผู้รับผิดชอบผู้เกี่ยวข้องทุกคนต้องมีความเข้าใจที่ตรงกัน และผู้รับผิดชอบงานวัดและประเมินผลจัดทำคู่มือการวัดประเมินผลมอบให้อาจารย์ผู้สอนเป็นคู่มือดำเนินการ”	“ต้องมีการบริหารจัดการให้ครูต้องเก่งเรื่องการประเมินผลด้วย ประเมินทั้งcaseและผู้เรียนให้ออกว่าเขาคิดอะไร เก่งการใช้คำถามกระตุ้น เก่งสาระและเก่งการสังเกต งานวัดและประเมินผลต้องออกแบบแบบวัดในสภาพจริงให้อาจารย์ที่แหล่งฝึกเข้าใจด้วย”

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	ผู้บริหาร	อาจารย์ผู้สอน	ผู้ใช้บัณฑิต
2.งานวัดประเมินผลการจัดการเรียนการสอนขานรับนโยบายประสานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนงานการวัดและประเมินผล 3.ผู้รับผิดชอบงานวัดประเมินผลร่วมประชุมกับฝ่ายวิชาการเพื่อออกแบบการเรียนการสอนพร้อมการวัดและประเมินผลในรายวิชาและภาพรวมของชั้นปี 4.ติดตามประเมินผลการวัดประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำผลมาปรับปรุงเป็นระยะ 5.สรุปผลการดำเนินงานเพื่อนำเสนอตามขั้นตอนต่อไป			

จากตาราง 2 แสดงว่าข้อสรุปปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วย หัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกจำนวน 7 ปัจจัยทั้งผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และผู้ใช้บัณฑิตให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่าในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบัน พระบรมราชชนกเพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ปัจจัยนำเข้าประกอบด้วยหลักสูตรที่ควรกำหนดให้มีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ระบุไว้ชัดเจน ขณะเดียวกันผู้สอนจะเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการทำให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ผู้สอนต้องสามารถเรียนรู้ทั้งผู้เรียนและบุคคลที่ผู้เรียนไปเรียนรู้ ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้โดยต้องสามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ ผู้เรียนหากสถาบันการศึกษาสามารถดำเนินการกำหนดคุณสมบัติเพื่อคัดเลือกได้ ควรกำหนดผู้เรียนให้มีคุณสมบัติที่สำคัญคือมีใจรักวิชาชีพพยาบาล และสิ่งสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ที่สำคัญคือการกำหนดแหล่งสำหรับให้ผู้เรียนไปเรียนรู้ต้องเป็นสถานการณ์ที่มีวัตถุดิบในการเรียนรู้ กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดี ส่วนกระบวนการได้แก่วิธีการจัดการเรียนการสอนที่ต้องมีทั้งในห้องเรียนและสภาพจริง มีการฝึกการสะท้อนคิด การวัดประเมินผลในห้องเรียนและในสภาพการณ์จริง (Authentic Assessment) และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่ต้องจัดให้สอดรับกับงานการจัดการเรียนการสอน

ระยะที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตร พยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ขั้นตอนที่ 1 ผลการพัฒนา (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ในการศึกษาระยะที่ 1 มาใช้ในการพัฒนา (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยใช้หลักทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร ของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, น. 62 และ 2560, น. 1-3) มีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบคือ 1) หลักสูตร 2) ผู้สอน 3) ผู้เรียน 4) วิธีการเรียนการสอน 5) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 6) สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน 7) การวัดและประเมินผล และ 8) ผลลัพธ์ของการบริหารหลักสูตร แสดงดังตารางที่ 3 ถึง 10

ตาราง 3 องค์ประกอบด้านหลักสูตร สำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ลำดับที่	องค์ประกอบ	รายละเอียดองค์ประกอบ
1	องค์ประกอบด้านหลักสูตร	หลักสูตรควรมีการกำหนดไว้ชัดเจนในเรื่องของการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเป็นเข็มมุ่ง ขณะเดียวกันต้องมีหลักการนำหลักสูตรไปใช้ มีการวางแผน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องศึกษาวิเคราะห์ทำความเข้าใจหลักสูตรให้เข้าใจตรงกัน มีการกำกับติดตามผลการบริหารจัดการหลักสูตรเป็นระยะ โดยควรมีการบริหารจัดการดังนี้: 1.กำหนดเรื่องการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นเข็มมุ่ง 2.กำหนดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ในปรัชญา วัตถุประสงค์ อัตลักษณ์บัณฑิต เนื้อหาของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการวัดประเมินผล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต 3.แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบโดยคณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรต้องมีความเข้าใจหลักสูตรตรงกัน ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ทุกคนในหน่วยงานให้เข้าใจตรงกัน 4.เตรียมทีมผู้สอนให้เข้าใจหลักสูตรเพื่อออกแบบการจัดการเรียนการสอนรายวิชาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ตัวอย่างแนวทางการเขียน -ปรัชญา หลักสูตรมีความเชื่อว่าหลักสูตรจะบริหารจัดการ หล่อหลอมผู้เรียนให้มีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มีความเชื่อในการพัฒนาผู้เรียนโดยสามารถเรียนจากประสบการณ์ตรงโดยมีครูเป็นผู้สะท้อนคิดช่วยในกระบวนการเรียนรู้

ตาราง 3 (ต่อ)

ลำดับที่	องค์ประกอบ	รายละเอียดองค์ประกอบ
		-วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ต้องระบุชัดเจนว่าเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการดูแลผู้รับบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ -อัตลักษณ์ของบัณฑิตทั้งระดับสถาบันพระบรมราชชนกและวิทยาลัยพยาบาลต้องกำหนดให้สอดคล้องกันถึงทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ นอกจากนั้นเนื้อหาของหลักสูตรควรกำหนดพฤติกรรมความ เข้าใจความเป็นมนุษย์ให้เห็นเป็นลายลักษณ์อักษรโดยมีการกำหนดไว้อย่างต่อเนื่องทุกชั้นปี เช่น **ชั้นปีที่1** ผู้เรียนสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้รับบริการ รับฟังข้อมูลโดยไม่ใช้ความคิดตนเองคิดแทน สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การเข้าใจพฤติกรรมของบุคคล ส่งผลให้เข้าใจความเป็นปัจเจกบุคคล **ชั้นปีที่**2 ผู้เรียนสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้รับบริการ รับฟังข้อมูลโดยไม่ใช้ความคิดตนเองคิดแทน สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การเข้าใจพฤติกรรมของบุคคล ส่งผลให้เข้าใจความเป็นปัจเจกบุคคล เรียนรู้การสร้างเสริมสุขภาพทั้งจากภาคทฤษฎีและการสร้างเสริมสุขภาพของบุคคลแต่ละคนในครอบครัวในสถานการณ์จริง เข้าใจพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพในชีวิตจริง สามารถนำข้อมูลที่ได้มาคิดวิเคราะห์สภาพจริงสะท้อนปัญหาตลอดจนแนวทางแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับบริบทสถานการณ์จริงโดยให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการพิจารณา **ชั้นปีที่**3 ผู้เรียนสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้รับบริการ รับฟังข้อมูลโดยไม่ใช้ความคิดตนเองคิดแทน สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การเข้าใจพฤติกรรมของบุคคล ส่งผลให้เข้าใจความเป็นปัจเจกบุคคล เรียนรู้การสร้างเสริมสุขภาพทั้งจากภาคทฤษฎีและการสร้างเสริมสุขภาพของบุคคลแต่ละคนในครอบครัวในสถานการณ์จริง เข้าใจพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพในชีวิตจริง สามารถนำข้อมูลที่ได้มาคิดวิเคราะห์สภาพจริงสะท้อนปัญหาตลอดจนแนวทางแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับบริบทสถานการณ์จริงโดยให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการพิจารณา เรียนรู้สภาวะโรคหรือความไม่สุขสบายที่ไม่ซับซ้อนทั้งจากภาคทฤษฎีและจากสถานการณ์จริง เข้าใจพฤติกรรมการดูแลสุขภาพเมื่อมีโรคหรือความไม่สุขสบายที่ไม่ซับซ้อนเกิดขึ้นในชีวิตจริง สามารถนำข้อมูลที่ได้มาคิดวิเคราะห์สภาพจริงสะท้อนปัญหาตลอดจนแนวทางแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับบริบทสถานการณ์จริงโดยให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการพิจารณา

ตาราง 3 (ต่อ)

ลำดับที่	องค์ประกอบ	รายละเอียดองค์ประกอบ
		ชั้นปีที่4 ผู้เรียนสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้รับบริการ รับฟังข้อมูลโดยไม่ใช้ความคิดตนเองคิดแทน สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การเข้าใจพฤติกรรมของบุคคล ส่งผลให้เข้าใจความเป็นปัจเจกบุคคล เรียนรู้การสร้างเสริมสุขภาพทั้งจากภาคทฤษฎีและการสร้างเสริมสุขภาพของบุคคลแต่ละคนในครอบครัวในสถานการณ์จริง เข้าใจพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพในชีวิตจริง สามารถนำข้อมูลที่ได้มาคิดวิเคราะห์สภาพจริงสะท้อนปัญหาตลอดจนแนวทางแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับบริบทสถานการณ์จริงโดยให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการพิจารณา เรียนรู้สภาวะโรคหรือความไม่สุขสบายที่ไม่ซับซ้อนและซับซ้อนทั้งจากภาคทฤษฎีและจากสถานการณ์จริง เข้าใจพฤติกรรมการดูแลสุขภาพเมื่อมีโรคหรือความไม่สุขสบายที่ไม่ซับซ้อนและซับซ้อนที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง สามารถนำข้อมูลที่ได้มาคิดวิเคราะห์สภาพจริงสะท้อนปัญหาตลอดจนแนวทางแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับบริบทสถานการณ์จริงโดยให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการพิจารณา โดยมีการกำหนดเป็นระบบและกลไกในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการสอนด้วยรูปแบบนี้ เป็นการสอนที่ต้องเปลี่ยนวิธีคิดและมุมมองของผู้เรียน (Paradigm shift) ที่ยึดรูปแบบความรู้สำเร็จรูป ง่าย และเป็นตรรกะ มาเป็นการเรียนรู้ที่ต้องผสมผสานความรู้สำเร็จรูป (ทฤษฎี) กับความรู้ที่ได้เรียนรู้จากสภาพจริง ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากและต้องอาศัยทักษะการทำซ้ำๆ สำหรับในส่วนของการนำหลักสูตรไปใช้ควรกำหนดพฤติกรรมความเข้าใจความเป็นมนุษย์ให้เป็นรูปธรรมจับต้องได้ชัดเจนและส่วนที่ขาดไม่ได้คือการวัด ประเมินผลหลักสูตรควรกำหนดการวัดประเมินผลพฤติกรรมความเข้าใจความเป็นมนุษย์ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนเช่นเดียวกัน

จากตาราง 3 แสดงว่าองค์ประกอบด้านหลักสูตร สำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีองค์ประกอบของหลักสูตรคือ เนื้อหาหลักสูตร ปรัชญา วัตถุประสงค์ อัตลักษณ์ของบัณฑิตทั้งระดับสถาบันพระบรมราชชนกและวิทยาลัยพยาบาลต้องระบุทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของผู้เรียนเป็นลายลักษณ์อักษร

ตาราง 4 องค์ประกอบด้านผู้สอน สำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ลำดับที่	องค์ประกอบ	รายละเอียดองค์ประกอบ
2	**องค์ประกอบด้านผู้สอน**	ผู้สอนที่จะเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์นั้น ผู้สอนต้องสามารถเสริมสร้างความรู้เข้าใจแก่นักศึกษาพยาบาลทั้งด้านความรู้เชิงวิชาการเชิงวิชาชีพ (Professional Meaning) และความรู้เข้าใจผู้รับบริการในความเป็นตัวตนของผู้รับบริการ เข้าใจความคิดและพฤติกรรมของผู้รับบริการแต่ละคน (Client Meaning) ผู้สอนต้องรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ การสอนแบบสะท้อนคิด การรับฟังโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสิน ตลอดจนการตั้งคำถาม การคิดวิเคราะห์ สามารถออกแบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีโอกาสและทักษะในการศึกษาเพื่อเข้าใจชีวิตและความเป็นมนุษย์ของผู้รับบริการจากชีวิตหรือสถานการณ์ที่เป็นจริง สามารถทำความเข้าใจคนจากข้อมูลที่รับฟัง สะท้อนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความทุกข์ยากลำบากอื่นๆของผู้รับบริการที่นอกเหนือจากโรคและการเจ็บป่วย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ว่าสิ่งที่ตนเข้าใจนั้นมีข้อมูลที่สามารถอธิบายได้และไม่ได้ ซึ่งเกิดจากการด่วนสรุปตามความคิดและมุมมองของตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเปิดใจรับฟังผู้อื่นและสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้มากขึ้น ผู้สอนต้องสะท้อนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เหตุผล มุมมองที่แตกต่างของผู้รับบริการแต่ละรายภายใต้บริบทที่เขาเผชิญอยู่ ต้องมีความอดทนในการรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นของผู้เรียน โดยไม่ด่วนสรุปตามความคิดและมุมมองของตนเอง ต้องมีทักษะในการเชื่อมโยงข้อมูลที่ผู้เรียนถ่ายทอดมาจากผลการศึกษา และสังเคราะห์มาสู่ประเด็นการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้เชิงวิชาการเชิงวิชาชีพและ/หรือด้านความรู้ความเข้าใจผู้รับบริการในความเป็นตัวตนของผู้รับบริการได้ เข้าใจและเปิดใจยอมรับความแตกต่างในศักยภาพของผู้เรียน และสามารถหาวิธีการสอนที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนได้ ผู้สอนต้องมีความสามารถในการประเมินผู้เรียน และสามารถสะท้อนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ว่าการเรียนรู้ ด้านความเข้าใจความเป็นมนุษย์ (client learning)

ตาราง 4 (ต่อ)

ลำดับที่	องค์ประกอบ	รายละเอียดองค์ประกอบ
		มีความจำเป็นต่อการประยุกต์ใช้ความรู้ทางด้านวิชาชีพ (profesional learning) ไปแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับสภาพจริง และสามารถนำไปปฏิบัติได้ โดยควรมีการบริหารจัดการดังนี้: 1.ผู้สอนต้องมีCore Knowledge ดังนี้ 1.1 ความรู้เกี่ยวกับHumanize Care จัดทำกระบวนการให้ครูผู้สอนทุกคนเข้าใจคำว่าทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ตรงกัน 1.2 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนทั้งการสอนตามทฤษฎีที่หลักสูตรกำหนด (Professional Meaning) และการสอนให้เข้าใจคน (Client Meaning) 2.ผู้สอนต้องมี Professional Values ค่านิยมที่ปลูกฝังให้แก่ผู้เรียน และทำตัวเป็นRole Modelให้แก่ผู้เรียน 3.ผู้สอนต้องมีCompetenciesในการจัดการเรียนรู้ 3.1ทักษะการออกแบบการเรียนรู้ จัดอบรมครูผู้สอนทุกคนให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอนรายวิชาเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ 3.2 ทักษะการสอน จัดอบรมเพิ่มทักษะการสอนแก่ผู้สอนในเรื่อง -การสะท้อนคิด -การใช้คำถามให้ผู้เรียนคิดสะท้อนกลับมาที่ตนเองว่าตัวผู้เรียนคิดอะไร ได้เรียนรู้อะไร -การรับฟังโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสินผู้เรียน เพื่อเข้าใจความแตกต่างของผู้เรียน -การตั้งคำถามกระตุ้นความคิดผู้เรียนให้คิดวิเคราะห์ ทำความเข้าใจคน จากข้อมูลที่รับฟัง 3.3 ทักษะการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ 3.4 ทักษะการวัดและประเมินผลทั้ง Formative และ Summative Evaluation การเรียนในห้องเรียนและในสถานการณ์จริง

จากตาราง 4 แสดงว่าองค์ประกอบด้านผู้สอน สำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มีรายละเอียดของผู้สอนคือ ต้องรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ การออกแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ การสอนแบบสะท้อนคิด การรับฟังโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสิน ตลอดจนการตั้งคำถาม การคิดวิเคราะห์ สามารถออกแบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีทักษะในการศึกษาเพื่อเข้าใจชีวิตของผู้รับบริการจากสถานการณ์ที่เป็นจริง สามารถทำความเข้าใจคนจากข้อมูลที่รับฟัง สะท้อนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความทุกข์ยากลำบากอื่นๆของผู้รับบริการที่นอกเหนือจากโรคและการเจ็บป่วย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ว่าสิ่งที่ตนเข้าใจนั้น เกิดจากการด่วนสรุปตามความคิดและมุมมองของตนเอง

ตาราง 5 องค์ประกอบด้านผู้เรียน สำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ลำดับที่	องค์ประกอบ	รายละเอียดองค์ประกอบ
3	**องค์ประกอบด้านผู้เรียน**	ผู้เรียนที่จะเข้ามาเรียนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ จะมี 2กรณี กรณีที่1 เป็นผู้เรียนที่สถาบันการศึกษาสามารถทำการคัดเลือกคุณสมบัติได้ ผู้เรียนที่จะเข้ามาเรียนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เป็นบุคคลจากชุมชนที่มีคุณสมบัติครบตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตกำหนด นอกจากนั้นควรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การฝึกทักษะการฟังการคิดวิเคราะห์ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ใฝ่รู้ใฝ่เรียน เนื่องจากการคิดใคร่ครวญจะทำให้ผู้เรียนไม่ด่วนสรุป และเป็นปัจจัยที่จะทำให้ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน เพราะการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ต้องอาศัยตัวเองเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ต้องคิดวิเคราะห์ ใคร่ครวญไปในระหว่าง

ตาราง 5 (ต่อ)

ลำดับที่	องค์ประกอบ	รายละเอียดองค์ประกอบ
		การรับรู้ข้อมูลทุกๆช่องทาง (มองเห็น ได้ยิน สัมผัส) ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีข้อมูลมากพอที่จะเรียนรู้และเข้าใจผู้อื่น ส่วนการคิดวิเคราะห์ จะทำให้ผู้เรียนให้ความสำคัญกับข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้จาก Client สนใจใฝ่รู้ และจะฝึกให้ผู้เรียนรับฟังอย่างตั้งใจ เคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้อื่น (เห็นความสำคัญ ยอมรับความคิดเห็น เข้าใจพฤติกรรมของผู้อื่น) และที่สำคัญต้องเป็นผู้ที่มีใจรักในวิชาชีพพยาบาล มีความต้องการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ เนื่องจากความรักในวิชาชีพเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความปิติ เห็นคุณค่าของตนเอง คุณค่าของวิชาชีพ เมื่อเห็นว่าตนเองและวิชาชีพพยาบาลสามารถแก้ปัญหาของผู้รับบริการ แม้จะเป็นวิธีการแก้ปัญหาง่ายๆไม่ซับซ้อน เช่น การรับฟังด้วยความเข้าใจ และร่วมกันแก้ปัญหานั้นภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดที่เขามี ผู้รับบริการก็รู้สึกดีขึ้นแล้ว ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการให้การพยาบาลโดยให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมรับรู้ ตัดสินใจและแก้ปัญหาสุขภาพของตนเองและครอบครัว ตลอดจนสนับสนุนให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองด้านสุขภาพได้ กรณีที่ 2 เป็นผู้เรียนที่สถาบันการศึกษาต้นสังกัดคัดเลือกมา ผู้เรียนที่จะเข้ามาเรียนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วย หัวใจความเป็นมนุษย์ที่สถาบันการศึกษาต้นสังกัดคัดเลือกมาจะเป็นบุคคลจากชุมชนที่มีคุณสมบัติครบตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตกำหนด สมัครเข้ามาเพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อให้ผู้สอนเสริมสร้างความรู้เข้าใจ (ผู้สอนจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ) ให้เป็นนักศึกษาพยาบาลที่สามารถเข้าใจว่าการให้การดูแลบุคคลจะใช้ความรู้ความสามารถที่ประกอบด้วยทั้งความรู้ด้าน Professional meaningและความรู้ด้านClient meaningโดยจะต้องได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ การสอนแบบสะท้อนคิดและการรับฟังโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสิน ฝึกการตั้งคำถาม การคิดวิเคราะห์ การทำความเข้าใจคนจากข้อมูลที่รับฟัง ฝึกการสะท้อนคิดกับผู้สอนเพื่อช่วยพัฒนาการคิด

ตาราง 5 (ต่อ)

ลำดับที่	องค์ประกอบ	รายละเอียดองค์ประกอบ
		การเรียนรู้ ต้องรู้เท่าทันอารมณ์ ความรู้สึกของตัวเอง โดยมีการบริหารจัดการดังนี้: กรณีที่1 เป็นผู้เรียนที่สถาบันการศึกษาสามารถทำการคัดเลือกคุณสมบัติได้ดำเนินการดังนี้ 1.คณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรร่วมกันวางแผนกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียนที่ต้องการและดำเนินการวางแผนให้ได้ผู้เรียนตามกำหนดเช่น วางแผนร่วมกับโรงเรียนมัธยมในจังหวัดกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนที่ต้องการ 2.ทำการแนะแนวเข้าศึกษาเชิงรุก เชิญชวนผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถสูงเข้ามาเรียน 3.เมื่อได้ผู้เรียนที่มีคุณสมบัติตามต้องการเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนที่สถาบันวางแผนไว้จะเรียนรู้ต่อยอดได้ดีขึ้น กรณีที่ 2 เป็นผู้เรียนที่สถาบันการศึกษาต้นสังกัดคัดเลือกมา 1.คณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรร่วมกันจัดทำสมรรถนะรายชั้นปีของผู้เรียน 2.ประชาสัมพันธ์สมรรถนะรายชั้นปีให้ผู้สอน ผู้เกี่ยวข้องและผู้เรียนให้ความคิดเห็นและรับทราบทำความเข้าใจ 3.หลังจัดการเรียนการสอนเรียบร้อย คณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรดำเนินการวัดผลทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์รายงานผลให้ผู้เรียน ครูประจำชั้น และรายงานตามขั้นตอน 4.คณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรร่วมกันวิเคราะห์ผลการดำเนินการวัดผลทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เพื่อปรับปรุงแก้ไขกระบวนการหรือข้อที่ต้องแก้ไขปรับปรุงต่อไป

จากตาราง 5 แสดงว่าองค์ประกอบด้านผู้เรียน สำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มีรายละเอียดของผู้เรียนคือ ผู้เรียนที่จะเข้ามาเรียนในหลักสูตรที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ จะมี 2กรณีคือเป็นผู้เรียนที่สถาบันการศึกษาสามารถทำการคัดเลือกคุณสมบัติได้โดยควรจะมีคุณลักษณะเบื้องต้นเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การฝึกทักษะการฟัง การคิด

วิเคราะห์ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ใฝ่รู้ใฝ่เรียน กับเป็นผู้เรียนที่สถาบันการศึกษาต้นสังกัดคัดเลือกมา ซึ่งกรณีนี้ผู้สอนจึงต้องมีทักษะการสอนที่สามารถสร้างเสริมทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

ตาราง 6 องค์ประกอบด้านวิธีการเรียนการสอน สำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ลำดับที่	องค์ประกอบ	รายละเอียดองค์ประกอบ
4	**องค์ประกอบด้านวิธีการเรียนการสอน**	วิธีการเรียนการสอน เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อเข้าใจความเป็นมนุษย์และสอนให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตกำหนดโดยมีกิจกรรมการเรียนสอนทั้งในห้องเรียนและการศึกษาผู้รับบริการในชุมชนจากสภาพจริงเพื่อเข้าใจองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบได้แก่ 1.องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจด้านทฤษฎี (Professional meaning) หมายถึงการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจด้านทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาลตามขอบเขตหลักสูตรกำหนดโดยศึกษาทั้งในห้องเรียนห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์และในชุมชน 2. องค์ประกอบด้านความเข้าใจ เห็นใจผู้รับบริการ (Client meaning) หมายถึงการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจด้านทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ให้เข้าใจความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ประกอบด้วยอารมณ์ ความคิด ความรู้สึก ที่หล่อหลอมให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันโดยต้องรับฟังข้อมูลโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสินและศึกษาจากสภาพจริงในชุมชน ซึ่งวิธีการเรียนการสอน ต้องออกแบบการเรียนการสอนให้เห็นความคิด มุมมองของตัวเอง เพื่อเข้าใจผู้อื่นและจัดให้มีการสะท้อนคิดกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้การคิดของตนเองที่เอาความคิดของตนเองคิดแทนผู้อื่นโดย ชั้นปีที่1 ใช้วิธีการสอนที่ฝึกให้ผู้เรียนมีสมาธิ มีสติในการรับฟังข้อมูลโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสินผู้อื่น สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดี

ตาราง 6 (ต่อ)

ลำดับที่	องค์ประกอบ	รายละเอียดองค์ประกอบ
		กับผู้คนเพื่อเรียนรู้ความเป็นปัจเจกของบุคคลแต่ละคนได้ เรียนรู้ความคิดที่อยู่เบื้องหลังการกระทำของบุคคลแต่ละคน ชั้นปีที่ 2 ยังคงทบทวนวิธีการสอนที่ฝึกให้ผู้เรียนมีสมาธิ มีสติในการรับฟังข้อมูลโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสินผู้อื่น สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้คนเพื่อเรียนรู้ความเป็นปัจเจกของบุคคลแต่ละคนได้ เรียนรู้ความคิดที่อยู่เบื้องหลังการกระทำของบุคคลแต่ละคนและเพิ่มการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพตามความคิดของบุคคลแต่ละคนภายใต้เงื่อนไขและบริบทของชีวิตแต่ละบุคคล ชั้นปีที่3 ใช้วิธีการสอนที่ฝึกให้ผู้เรียนเรียนรู้พฤติกรรมการดูแลสุขภาพเมื่อป่วยตามความคิดของบุคคลแต่ละคนภายใต้เงื่อนไขและบริบทของชีวิตแต่ละบุคคลเพื่อสามารถเข้าใจความคิดของบุคคลและครอบครัวนั้นตลอดจนสามารถนำความรู้ภาคทฤษฎีที่ได้ศึกษามาประยุกต์ในการวางแผนการดูแลสุขภาพบุคคลและครอบครัวได้เหมาะสมโดยมีการให้บุคคลและครอบครัวมีส่วนร่วมในการคิดวางแผนและตัดสินใจเลือกปฏิบัติพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่ตัดสินใจเลือกที่เหมาะสมกับตนเองและครอบครัว ชั้นปีที่4 ใช้วิธีการสอนที่ฝึกให้ผู้เรียนเรียนรู้พฤติกรรมการดูแลสุขภาพเมื่อป่วยด้วยปัญหาที่มีความซับซ้อนตามความคิดของบุคคลแต่ละคนภายใต้เงื่อนไขและบริบทของชีวิตแต่ละบุคคลเพื่อสามารถเข้าใจความคิดของบุคคลและครอบครัวนั้นตลอดจนสามารถนำความรู้ภาคทฤษฎีที่ได้ศึกษามาประยุกต์ในการวางแผนการดูแลสุขภาพบุคคลและครอบครัวได้เหมาะสมโดยมีการให้บุคคลและครอบครัว ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดวางแผนและตัดสินใจเลือกปฏิบัติพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่ตัดสินใจเลือกที่เหมาะสมกับตนเองและครอบครัว

จากตาราง 6 แสดงว่าองค์ประกอบด้านวิธีการเรียนการสอนสำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มีรายละเอียดของวิธีการเรียนการสอน คือเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อเข้าใจความเป็นมนุษย์และสอนให้ผู้เรียน

บรรลุตามวัตถุประสงค์หลักสูตรกำหนด โดยมีกิจกรรมการเรียนสอนทั้งในห้องเรียนและการศึกษาผู้รับบริการในชุมชนจากสภาพจริง เพื่อเข้าใจองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ คือ ด้านความรู้ความเข้าใจด้านทฤษฎี (Professional meaning) และ ด้านความเข้าใจ เห็นใจผู้รับบริการ (Client meaning)

ตาราง 7 องค์ประกอบด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ลำดับที่	องค์ประกอบ	รายละเอียดองค์ประกอบ
5	**องค์ประกอบด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน**	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจด้านทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ให้เข้าใจความเป็นมนุษย์ของบุคคลเพิ่มขึ้นเพื่อเติมเต็มให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตกำหนด ประกอบด้วยกิจกรรมทั้งในห้องเรียน และในชุมชนเช่น โครงการอาจารย์ที่ปรึกษา โครงการสร้างเสริมสมรรถนะการรับฟังอย่างใคร่ครวญ เป็นต้น ต้องจัดกิจกรรมนักศึกษาให้สอดคล้องกับกิจกรรมของฝ่ายวิชาการ มีกิจกรรมการสะท้อนคิด จัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรมีลำดับกิจกรรมดังนี้ **สัปดาห์ปฐมนิเทศ** ชี้แจงหลักสูตร วัตถุประสงค์หลักสูตร วิธีการเรียนการสอนภาพรวม ทบทวนหรือประเมินทักษะการฟังอย่างใคร่ครวญที่มีในตัวผู้เรียนแต่ละคนเพื่อปรับพื้นฐาน เตรียมความพร้อมเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ **ชั้นปีที่**1 จัดกิจกรรมสร้างเสริมสมรรถนะการรับฟังอย่างใคร่ครวญโดยไม่ใช้ความคิดตนเองคิดแทนผู้อื่น ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมของบุคคลเพื่อเข้าใจความคิดคนโดยศึกษาจากบุคคลปกติทั่วไป **ชั้นปีที่**2 ทบทวนกิจกรรมสร้างเสริมสมรรถนะการรับฟังอย่างใคร่ครวญโดยไม่ใช้ความคิดตนเองคิดแทนผู้อื่น ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมของบุคคลเพื่อเข้าใจ

ตาราง 7 (ต่อ)

ลำดับที่	องค์ประกอบ	รายละเอียดองค์ประกอบ
		ความคิดคนโดยศึกษาจากบุคคลปกติทั่วไปและครอบครัวในประเด็นการสร้างเสริมสุขภาพ **ชั้นปีที่3** ทบทวนกิจกรรมสร้างเสริมสมรรถนะการรับฟังอย่างใคร่ครวญโดยไม่ใช้ความคิดตนเองคิดแทนผู้อื่น ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมของบุคคลเพื่อเข้าใจความคิดคนโดยศึกษาจากบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพไม่ซับซ้อนและครอบครัวในประเด็นการดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัว **ชั้นปีที่4** ทบทวนกิจกรรมสร้างเสริมสมรรถนะการรับฟังอย่างใคร่ครวญโดยไม่ใช้ความคิดตนเองคิดแทนผู้อื่น ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมของบุคคลเพื่อเข้าใจความคิดคนโดยศึกษาจากบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพซับซ้อนและครอบครัวในประเด็นการดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัว **สัปดาห์ปัจฉิมนิเทศ** สะท้อนข้อมูลผลลัพธ์ของการพัฒนาผู้เรียนในภาพรวม ให้ผู้เรียนให้ข้อมูลป้อนกลับการเรียนรู้ในหลักสูตรที่ผ่านมาพร้อมให้ข้อเสนอแนะ ตลอดจนบอกแนวแนวทางการนำการเรียนรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตการทำงานต่อไป

จากตาราง 7 แสดงว่าองค์ประกอบด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มีรายละเอียดของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนคือเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจด้านทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ให้เข้าใจความเป็นมนุษย์ของบุคคลเพิ่มขึ้นเพื่อเติมเต็มให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามหลักสูตรกำหนด โดยต้องจัดกิจกรรมนักศึกษาให้สอดคล้องกับกิจกรรมของฝ่ายวิชาการ จัดกิจกรรมการสะท้อนคิด เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่นทั้งในภาวะที่ปกติและมีความไม่สุขสบายเกิดขึ้น

ตาราง 8 องค์ประกอบด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน สำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ลำดับที่	องค์ประกอบ	รายละเอียดองค์ประกอบ
6	**องค์ประกอบด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน**	สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ จะเป็นสิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมที่ผู้สอนดำเนินการออกแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตกำหนดเพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจแก่นักศึกษาพยาบาลว่าการให้การดูแลบุคคลจะใช้ความรู้ความสามารถที่ประกอบด้วยทั้งความรู้ด้าน Professional meaning และความรู้ด้าน Client meaningได้แก่นโยบายผู้บริหารที่สนับสนุนการเรียนการสอนที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นหัวใจในสถาบันการศึกษา ห้องสมุด อาคาร แหล่งฝึกในชุมชนที่กระตุ้นการเรียนรู้ของนักศึกษา ตำรา หนังสือ ห้องเรียนกลุ่มย่อยที่ผู้เรียนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ทรัพยากรสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นต้น

จากตาราง 8 แสดงว่าองค์ประกอบด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน สำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มีรายละเอียดของสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนคือ เป็นสิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมที่ผู้สอนดำเนินการออกแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกำหนดเพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจแก่นักศึกษาพยาบาลว่าการให้การดูแลบุคคลจะใช้ความรู้ความสามารถที่ประกอบด้วยทั้งความรู้ด้านProfessional meaningและความรู้ด้าน Client meaning

ตาราง 9 องค์ประกอบด้านการวัดและประเมินผลสำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ลำดับที่	องค์ประกอบ	รายละเอียดองค์ประกอบ
7	**องค์ประกอบด้านการวัดและประเมินผล**	การวัดและประเมินผลเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนดำเนินการออกแบบการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต กำหนด เพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจแก่นักศึกษาพยาบาลว่าการให้การดูแลบุคคลจะใช้ความรู้ความสามารถที่ประกอบด้วยทั้งความรู้ด้าน Professional meaning และความรู้ด้าน Client meaning โดยต้องมีการวัดและประเมินผลภาคทฤษฎีในส่วนของ Professional meaning ตามหลักสูตรกำหนดและการวัดประเมินผลในสภาพจริงในส่วนของ Client meaning โดยอ่านผู้เรียนให้ออกว่าผู้เรียนคิดอะไรอยู่ และประเมินผลผู้เรียนจากการอ่านงานของผู้เรียนบอกได้ว่าสิ่งที่ผู้เรียนเขียนหรือบอกความคิดออกมานั้นผู้เรียนเรียนรู้อะไร ไม่เรียนรู้อะไร สะท้อนกรอบความคิดของผู้เรียนและเติมเต็มสิ่งที่ผู้เรียนยังเรียนรู้ไม่ถูกต้องโดยการวัดประเมินผลจะสามารถดำเนินการดังนี้ 1.Formative Assessment เป็นการประเมินผู้เรียนระหว่างการเรียนการสอนเพื่อวัดความก้าวหน้าและช่วยพัฒนาการเรียนรู้ 1.1 Assessment for Learning ดำเนินการโดยติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล อ่านความคิดของผู้เรียนจากการเขียนรายงานหรือคำบอกเล่าการรับฟังข้อมูลของกรณีศึกษา ใช้คำถามให้ผู้เรียนสะท้อนคิดว่าข้อมูลที่ได้มานั้นใช้ความคิดของผู้เรียนคิดแทนหรือไม่ กรณีศึกษาคิดอย่างไร เพราะเหตุใดเขาจึงคิดเช่นนั้น มีข้อมูลเพียงพอที่จะอธิบายหรือไม่ ถ้าไม่ควรดำเนินการต่อไปอย่างไร 1.2 Assessment as Learning ดำเนินการโดยติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล อ่านความคิดของผู้เรียนจากการเขียนรายงานหรือคำบอกเล่าการรับฟังข้อมูลของกรณีศึกษาใช้คำถามให้ผู้เรียนสะท้อนคิดว่าขณะนี้ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไร ยังต้องการข้อมูลใดเพิ่มเพื่อเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น การได้มาของข้อมูลควรดำเนินการอย่างไร ให้ผู้เรียนสามารถวินิจฉัย ปรับปรุง วางแผนการเรียนรู้ของตนเองได้

ตาราง 9 (ต่อ)

ลำดับที่	องค์ประกอบ	รายละเอียดองค์ประกอบ
		2.Summative Assessment เป็นการประเมินผู้เรียนเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนเพื่อวัดคุณภาพตามกำหนด 2.1 Assessment of Learning หลังจากติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนและสะท้อนคิดให้ปรับปรุงตนเองเป็นระยะจนสิ้นสุดเวลาการเรียนรู้ตามกำหนด ให้ผู้เรียนนำเสนอผลการเรียนรู้ในภาพรวมพร้อมสะท้อนคิดตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรว่าผู้เรียนได้เรียนรู้ระดับใด แสดงถึงมาตรฐานของการเรียนการสอนที่ผ่านมา

จากตาราง 9 แสดงว่าองค์ประกอบด้านการวัดและประเมินผล สำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็น มีรายละเอียดของการวัดและประเมินผล คือเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนดำเนินการออกแบบการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกำหนด เพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจแก่นักศึกษาพยาบาลว่าการให้การดูแลบุคคลจะใช้ความรู้ความสามารถที่ประกอบด้วยทั้งความรู้ด้านProfessional meaningและความรู้ด้าน Client meaning โดยต้องมีการวัดและประเมินผลภาคทฤษฎีในส่วนของProfessional meaning ตามหลักสูตรกำหนดและการวัดประเมินผลในสภาพจริงในส่วนของ Client meaning โดยประเมินทั้ง Formative Assessmentและ Summative Assessment

ตาราง 10 ผลลัพธ์ บัณฑิตพยาบาลศาสตร์ที่มีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ สำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ลำดับที่	องค์ประกอบ	รายละเอียดองค์ประกอบ
8	**องค์ประกอบด้านบัณฑิตพยาบาลศาสตร์ที่มีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์**	บัณฑิตพยาบาลศาสตร์ที่มีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ คือผู้เรียนที่ผ่านการเรียนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ที่เสริมสร้างความรู้เข้าใจด้านทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์โดยจะเป็นบัณฑิตพยาบาลที่เป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีคุณสมบัติดังนี้ 1.การมีจิตบริการที่ดี (Service mind) หมายถึง การมีจิตใจที่ต้องการให้บริการที่ตรงกับความต้องการของผู้รับบริการ เกิดจากการรวบรวมข้อมูลด้วยการรับฟังผู้อื่นโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสิน เพื่อสร้างสัมพันธภาพกับผู้รับบริการ ส่งผลให้ผู้รับบริการเกิดความไว้วางใจ จึงให้ข้อมูลปัญหาสาเหตุ ความไม่สุขสบายหรือความต้องการของตนเอง 2.การคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking) หมายถึงการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ โดยการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจทฤษฎีด้าน Professional meaning ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้าน Client meaning เพื่อหาปัญหา สาเหตุความไม่สุขสบายของผู้รับบริการและแผนการให้บริการแก่ผู้รับบริการ 3.การให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น (Participation) หมายถึงการนำข้อมูลจากข้อ 2 การคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking) มาให้ผู้รับบริการรับทราบและร่วมตัดสินใจในการรับการรักษาพยาบาล

จากตาราง 10 แสดงว่ารายละเอียดผลลัพธ์ บัณฑิตพยาบาลศาสตร์ที่มีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์สำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มีรายละเอียดของผลลัพธ์ บัณฑิตพยาบาลศาสตร์ที่มีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ คือเป็นผู้เรียนที่ผ่านการเรียนในหลักสูตรพยาบาลที่เสริมสร้างความรู้เข้าใจด้านทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยจะเป็นบัณฑิตที่เป็นพยาบาล

วิชาชีพที่มีจิตใจในการให้บริการที่ดี (Service mind) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking) และมีการให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น (Participation) ร่วมตัดสินใจในการรับการรักษาพยาบาล

ตาราง 11 ความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบสำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ลำดับที่	องค์ประกอบ	รายละเอียดองค์ประกอบ
9	**ความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบ**	การบริหารจัดการหลักสูตรเป็นระบบเปิดที่องค์ประกอบภายในมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันถ้าองค์ประกอบของระบบส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนไป ก็จะมีผลต่อการปรับเปลี่ยนขององค์ประกอบอื่นด้วย สามารถเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพดังนี้

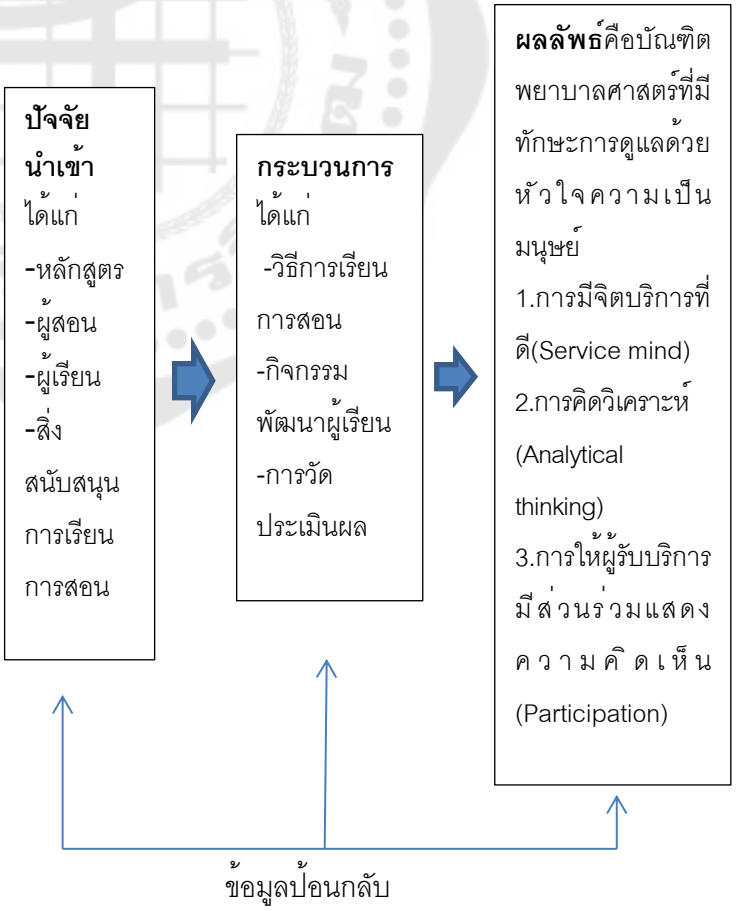

จากตาราง 11 แสดงว่าความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบสำหรับ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยมีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ หลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน และสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน กระบวนการได้แก่ วิธีการเรียนการสอน การวัดประเมินผล และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผลลัพธ์คือบัณฑิตพยาบาลศาสตร์ที่มีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ คือการมีจิตสำนึกในการบริการที่ดี (Service mind) การคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking) และการให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น (Participation) ซึ่งทุกองค์ประกอบมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีข้อมูลป้อนกลับเพื่อสะท้อนระบบในทุกขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

การศึกษาในระยะที่ 2 ขั้นตอนที่ 2 นี้เพื่อศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ผู้วิจัยดำเนินการต่อจากขั้นตอนระยะที่ 2 ขั้นตอนที่ 1 โดยกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบฯประกอบด้วยผู้บริหาร อาจารย์ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกที่วิทยาลัยมีผลงานวิชาการและหรือผลงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลจำนวน 5 แห่ง แห่งละ 10 คนรวม 50 คนโดยนำรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรฯ ที่ได้จากระยะที่2ในขั้นตอนที่1มาสร้างเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5ระดับตามแบบของลิเคิร์ท (Likert,1932, pp. 1-55 และ รัตน์ศิริ ทาโต, 2561, น. 370-371) เพื่อใช้ในการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรฯ และนำแบบสอบถามฯ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามฯไปเก็บข้อมูลกับผู้บริหาร อาจารย์ของวิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกที่มีผลงานวิชาการ หรือ ผลงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ตามที่ผู้วิจัยกำหนด จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์หาค่าความเหมาะสมของรูปแบบโดยการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยกับเกณฑ์การคัดเลือกตามที่ผู้วิจัยกำหนด โดยใช้การทดสอบที (One sample t-test) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ตั้งแต่3.51ขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัยในระยะที่ 2 ขั้นตอนที่ 2 พบว่าผู้บริหาร อาจารย์ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ที่วิทยาลัยมีผลงานวิชาการและหรือผลงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียน

การสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลจำนวน 5 แห่ง แห่งละ 10 คน รวม 50 คน ให้ความเห็นดังตาราง 12 และ 13 ถึง 20

ตาราง 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ และวิทยาลัยที่สังกัด

กลุ่มตัวอย่าง	**จำนวน (คน)**	**ร้อยละ**
เพศ		
- ชาย	2	4.00
- หญิง	48	96.00
รวม	50	100.00
วิทยาลัยที่สังกัด		
วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้าฯ เพชรบุรี	10	20.00
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี	10	20.00
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา	10	20.00
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท	10	20.00
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์	10	20.00
รวม	**50**	**100.00**

จากตาราง 12 แสดงว่าข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากที่สุด จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 96.00 และเป็นเพศชาย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 เมื่อจำแนกตามวิทยาลัยที่สังกัดพบว่ามีจำนวน วิทยาลัยละ10 คน เท่ากันคิดเป็นร้อยละ 20.00 มีวุฒิปริญญาเอก จำนวน 20 คน ปริญญาโทจำนวน 30คน กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากที่สุดมีอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี มีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 40.4 รองลงมาคือช่วงอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.8 กลุ่มน้อยสุดได้แก่ช่วงอายุ 20-30 ปี มีจำนวน 1คน คิดเป็นร้อยละ 1.9

ตาราง 13 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสมของปัจจัยการบริหารหลักสูตร7ปัจจัย สำหรับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เทียบกับเกณฑ์ 3.51 เป็นรายข้อ

รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตฯ	n=50				
	$\bar{X}$	S.D.	**ระดับความเหมาะสม**	t	p
1.หลักสูตร	4.94	.27	มากที่สุด	39.00	.001
2.ผู้สอน	4.93	.23	มากที่สุด	37.79	.001
3.ผู้เรียน	4.77	.45	มากที่สุด	20.02	.001
4.วิธีการเรียนการสอน	4.77	.67	มากที่สุด	13.40	.001
5.กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.70	.51	มากที่สุด	16.66	.001
6.สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน	4.58	.54	มากที่สุด	14.07	.001
7.การวัดและประเมินผล	4.56	.64	มากที่สุด	11.53	.001

จากตาราง 13 แสดงว่าผลการประเมินความเหมาะสมของปัจจัยการบริหารหลักสูตรสำหรับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านหลักสูตร มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (3.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 รองลงมาคือด้านผู้สอน และด้านที่น้อยที่สุดคือ ด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งยังคงมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (3.51) เช่นกัน

ตาราง 14 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้านหลักสูตร เทียบกับเกณฑ์ 3.51 โดยรวมและเป็นรายข้อ

รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตฯ	n=50				
	$\bar{X}$	S.D.	**ระดับความเหมาะสม**	t	p
หลักสูตร					
-ปรัชญา	4.94	.31	มากที่สุด	32.24	.001
-วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.94	.24	มากที่สุด	42.15	.001
-อัตลักษณ์ของบัณฑิตทั้งระดับสถาบันพระบรมราชชนกและวิทยาลัยพยาบาล	4.96	.20	มากที่สุด	51.80	.001
- เนื้อหาของหลักสูตร	4.94	.24	มากที่สุด	42.15	.001
-การนำหลักสูตรไปใช้	4.92	.34	มากที่สุด	29.28	.001
-การวัด ประเมินผลหลักสูตร	4.92	.27	มากที่สุด	36.38	.001
รวม	4.94	.27	มากที่สุด	39.00	.001

จากตาราง 14 แสดงว่าผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้านหลักสูตร มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.94, S.D. = 0.27) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (3.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = 39.00, p = .001) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยทุกข้อสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (3.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 15 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้านผู้สอน เทียบกับเกณฑ์ 3.51 โดยรวมและเป็นรายข้อ

รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตฯ	n=50				
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม	t	p
ผู้สอน					
-ผู้สอนต้องสามารถเสริมสร้างความรู้เข้าใจแก่นักศึกษา	4.92	.34	มากที่สุด	29.28	.001
-ผู้สอนต้องรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีภาคปฏิบัติ	4.88	.39	มากที่สุด	25.13	.001
-ผู้สอนต้องรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสอนแบบสะท้อนคิด	4.94	.24	มากที่สุด	42.15	.001
-ผู้สอนต้องรับฟังโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสิน	4.96	.28	มากที่สุด	36.25	.001
-ผู้สอนต้องสามารถตั้งคำถามกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ ทำความเข้าใจคนของผู้เรียน	4.96	.20	มากที่สุด	51.80	.001
-ผู้สอนต้องเปิดใจรับความแตกต่างของผู้เรียนและสามารถสอนผ่านตัวผู้สอนเพื่อเข้าใจผู้เรียน เข้าใจผู้รับบริการ	4.94	.24	มากที่สุด	42.15	.001
รวม	4.93	.23	มากที่สุด	37.79	.001

จากตาราง 15 แสดงว่าผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้านผู้สอน มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.93, S.D. = 0.23) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (3.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.05 (t = 37.79, p = .001) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยทุกข้อสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (3.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 16 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้านผู้เรียน เทียบกับเกณฑ์ 3.51 โดยรวมและเป็นรายข้อ

รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตฯ	n=50				
	$\bar{X}$	S. D.	ระดับความเหมาะสม	t	p
ผู้เรียน					
- ผู้เรียนควรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การฝึกทักษะการฟัง	4.82	.44	มากที่สุด	21.17	.001
- ผู้เรียนที่มีความเข้าใจการดูแลบุคคล	4.72	.45	มากที่สุด	18.86	.001
รวม	4.77	.45	มากที่สุด	20.02	.001

จากตาราง 16 แสดงว่าผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้านผู้เรียน มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.77, S.D. = 0.45) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (3.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = 20.02, p = .001) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยทุกข้อสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (3.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 17 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้านวิธีการเรียนการสอน เทียบกับเกณฑ์ 3.51 โดยรวมและเป็นรายข้อ

รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตฯ	n=50				
	$\bar{X}$	S. D.	**ระดับความเหมาะสม**	t	p
วิธีการเรียนการสอน					
- องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจด้านทฤษฎี (Professional meaning)	4.74	.69	มากที่สุด	12.53	.001
-องค์ประกอบด้านความเข้าใจ เห็นใจผู้รับบริการ (Client meaning)	4.80	.64	มากที่สุด	14.28	.001
รวม	4.77	.67	มากที่สุด	13.40	.001

จากตาราง 17 แสดงว่าผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้านวิธีการเรียนการสอน มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.77, S.D. = 0.67) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (3.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = 13.40, p = .001) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยทุกข้อสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (3.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 18 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เทียบกับเกณฑ์ 3.51 โดยรวมและเป็นรายข้อ

รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตฯ	n=50				
	$\bar{X}$	S.D.	**ระดับความเหมาะสม**	t	p
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เติมเต็มให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตกำหนด ประกอบด้วยกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและในชุมชนเช่นโครงการอาจารย์ที่ปรึกษา โครงการสร้างเสริมสมรรถนะการรับฟังอย่างใคร่ครวญ เป็นต้น ต้องจัดกิจกรรมนักศึกษาให้สอดคล้องกับกิจกรรมของฝ่ายวิชาการ มีกิจกรรมการสะท้อนคิด จัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น	4.70	.51	มากที่สุด	16.66	.001
รวม	4.70	.51	มากที่สุด	16.66	.001

จากตาราง 18 แสดงว่าผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.70, S.D. = 0.51) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (3.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = 16.66, p = .001) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยทุกข้อสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (3.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 19 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน เทียบกับเกณฑ์ 3.51 โดยรวมและเป็นรายข้อ

รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตฯ	n=50				
	$\bar{X}$	S. D.	**ระดับความเหมาะสม**	t	p
สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน ได้แก่นโยบายผู้บริหารที่สนับสนุนการเรียนการสอนที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นหัวใจในสถาบันการศึกษา ห้องสมุด อาคาร แหล่งฝึกในชุมชนที่กระตุ้นการเรียนรู้ของนักศึกษา ตำรา หนังสือ ห้องเรียนกลุ่มย่อยที่ผู้เรียนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ทรัพยากรสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นต้น	4.58	.54	มากที่สุด	14.07	.001
รวม	4.58	.54	มากที่สุด	14.07	.001

จากตาราง 19 แสดงว่าผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.58, S.D. = 0.54) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (3.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = 14.07, p = .001) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยทุกข้อสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (3.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 20 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้านการวัดและประเมินผล เทียบกับเกณฑ์ 3.51 โดยรวมและเป็นรายข้อ

รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตฯ	n=50				
	$\bar{X}$	S. D.	**ระดับความเหมาะสม**	t	p
การวัดและประเมินผล ต้องมีการวัดและประเมินผลภาคทฤษฎีในส่วนของProfessional meaningตามหลักสูตรกำหนดและการวัดประเมินผลในสภาพจริงในส่วนของClient meaning โดยอ่านผู้เรียนให้ออกว่าผู้เรียนคิดอะไรอยู่ และประเมินผลผู้เรียนจากการอ่านงานของผู้เรียนบอกได้ว่าสิ่งที่ผู้เรียนเขียนหรือบอกความคิดออกมานั้นผู้เรียนเรียนรู้อะไร ไม่เรียนรู้อะไร สะท้อนกรอบความคิดของผู้เรียน และเติมเต็มสิ่งที่ผู้เรียนยังเรียนรู้ไม่ถูกต้อง	4.56	.64	มากที่สุด	11.53	.001
รวม	4.56	.64	มากที่สุด	11.53	.001

จากตาราง 20 แสดงว่าผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้านการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.56, S.D. = 0.64) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (3.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = 11.53, p = .001) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยทุกข้อสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (3.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะที่ 3 การสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการนำรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกไปใช้

ดำเนินการวิจัยดังนี้

1.นำผลที่ได้การวิจัยในระยะที่ 2 คือ รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกที่ผ่านการประเมินความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรฯ

2.ดำเนินการสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ จำนวน 7 คน ผลการดำเนินงานพบว่าผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายทั้งสามระดับได้แก่ระดับสถาบันพระบรมราชชนก ระดับสถาบันการศึกษา และระดับหลักสูตร ดังแสดงรายละเอียดดังตาราง 21 ถึง 23

ตาราง 21 จำนวนและร้อยละของข้อคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิต่อข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับสถาบันพระบรมราชชนก ต่อรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับสถาบันพระบรมราชชนก		
1.1 สถาบันพระบรมราชชนกควรจัดให้มีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่รับผิดชอบหลักในการกำหนดทิศทาง แนวทาง กลยุทธ์ และตัวชี้วัดเพื่อประเมินติดตามการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์บัณฑิตที่มีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	7 คน	100
1.2 สถาบันพระบรมราชชนกควรกำหนดมาตรฐานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการด้านกระบวนการพัฒนาผู้เรียนทุกชั้นปีให้เกิดผลลัพธ์ที่คาดหวังและประเมินสถานการณ์ของวิทยาลัยในสังกัดโดยเร่งด่วนเพื่อนำมากำหนดแนวนโยบายที่สอดคล้องกับปัญหาและสถานการณ์	7 คน	100
1.3 คณะพยาบาลศาสตร์สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการประสานความร่วมมือจากชุมชน องค์กรภายนอก และสถาบันที่เป็นผู้ใช้บัณฑิตในการสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษาในทุกด้าน ทั้งเป็นที่ปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะ ร่วมกิจกรรม ให้การสนับสนุนงบประมาณ ตลอดจนเป็นสถาบันการศึกษาภาคปฏิบัติ	7 คน	100
1.4 คณะพยาบาลศาสตร์ควรจัดให้มีการศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Engagement) เกี่ยวกับการมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เพื่อใช้ในการวางแผนสถาบัน การกำหนดนโยบายและกลวิธีที่จะทำให้การพัฒนาผู้เรียนและการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา	7 คน	100

ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.5 คณะพยาบาลศาสตร์ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนอาจารย์ผู้สอนของสถานศึกษาและเป็นแบบอย่างให้กับอาจารย์และนักศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	7 คน	100
1.6 คณะพยาบาลศาสตร์ที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการจัดการศึกษาของสถาบันในการดูแล ควรเปิดโอกาสให้สถาบันการศึกษามีอิสระในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เช่นการลดข้อจำกัดในการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนตามบริบทและความพร้อมของแต่ละสถาบัน	7 คน	100

จากตาราง 21 แสดงว่าข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับสถาบันพระบรมราชชนก สำหรับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยเห็นด้วยทุกข้อเสนอและทุกคน จำนวน 7คน คิดเป็นร้อยละ100

ตาราง 22 จำนวนและร้อยละของข้อคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิต่อข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับสถาบันการศึกษา ต่อรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2.ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาลระดับสถาบัน		
2.1 สถาบันการศึกษาควรพัฒนาสถาบันการศึกษาให้เป็นต้นแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	7 คน	100
2.2 สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพัฒนาให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์อย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนระดับชาติและนานาชาติ	7 คน	100
2.3 ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ที่เป็นหลักสูตรสอดคล้องกับวิถีชุมชนของสถาบันการศึกษา	7 คน	100
2.4 พัฒนาระบบการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ให้ตรงกับบริบทของชุมชนและตรงกับคุณลักษณะของผู้เรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	7 คน	100
2.5 สถาบันการศึกษาให้การสนับสนุนสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนในหลักสูตรที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	7 คน	100
2.6 สถาบันการศึกษาควรพัฒนาและเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของสถาบันการศึกษาที่เป็นสถาบันการศึกษาภาคปฏิบัติตลอดจนสถาบันของผู้ใช้บัณฑิตให้มีความเข้าใจ มีการนำทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ไปใช้ให้สอดคล้องพร้อมกัน	7 คน	100

ตาราง 22 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2.7 สถาบันการศึกษาควรพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนา/ปรับปรุงคุณภาพได้อย่างแท้จริง	7 คน	100
2.8 สถาบันการศึกษาควรจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน	7 คน	100

จากตาราง 22 แสดงว่าผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับสถาบันการศึกษาสำหรับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยเห็นด้วยทุกข้อเสนอและทุกคน จำนวน 7คน คิดเป็นร้อยละ100

ตาราง 23 จำนวนและร้อยละของข้อคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิต่อข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับหลักสูตรต่อรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3.ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับหลักสูตร		
3.1 ฝ่ายวิชาการ/ผู้รับผิดชอบระดับหลักสูตร เป็นผู้นำในการกำหนดนิยามอัตลักษณ์/สมรรถนะชั้นปีเพื่อสามารถวัดและประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม	7 คน	100
3.2 ส่งเสริมให้กลุ่มวิชาและผู้รับผิดชอบอัตลักษณ์/สมรรถนะชั้นปีร่วมกันออกแบบวางแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วย หัวใจความเป็นมนุษย์ตามระดับชั้นปีโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดหรือวางแผนการเรียนรู้และการจัดประสบการณ์ต่างๆตลอดจนให้ผู้เรียนเห็นเป้าหมายในการเรียนรู้ของตนเองอย่างแท้จริง	7 คน	100
3.3 พัฒนาครูผู้สอนให้มีความรอบรู้ เชี่ยวชาญในการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	7 คน	100
3.4 ควรเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของสถาบันการศึกษาที่เป็นสถาบันการศึกษาภาคปฏิบัติตลอดจนสถาบันของผู้ใช้บัณฑิตให้มีความเข้าใจ มีการนำทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์สอดคล้องพร้อมกัน	7 คน	100
3.5 กำกับติดตามการออกแบบการจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผลทั้งในรายวิชา รายชั้นปีและตลอดหลักสูตร นำผลการประเมินมาปรับการดำเนินการในรอบการทำงานครั้งต่อไป	7 คน	100
3.6 จัดเวทีให้มีการสะท้อนคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและระหว่างผู้สอนกับผู้สอน	7 คน	100

ตาราง 23 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3.7 มีระบบและกลไกให้ผู้สอนและผู้เรียนสร้างผลงานวิชาการและงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	7 คน	100

จากตาราง 23 แสดงว่าผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับหลักสูตรสำหรับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยเห็นด้วยทุกข้อเสนอและทุกคน จำนวน 7คน คิดเป็นร้อยละ100

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ผู้วิจัยขอนำเสนอสรุป อภิปรายผล และ ให้ข้อเสนอแนะการวิจัยตามหัวข้อ ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

2.พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

3.สร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 25 คน เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ที่มีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยกำหนด ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ภาษา และปรับปรุงแก้ไขก่อนการสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้มาถอดเนื้อหาการสัมภาษณ์ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอและสรุปผลการวิเคราะห์โดยนำเสนอผลที่ได้เป็นความเรียงและตารางสรุปผลการสัมภาษณ์

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

1. การสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ จำนวน 7 คน ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะฯในระยะที่ 1มาพัฒนา (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาและปรับปรุงแก้ไข และดำเนินการสอบถามความคิดเห็นออนไลน์ตามกำหนดการ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการสร้างรูปแบบฯและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะเป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

2.การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฯ โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ ความถูกต้องของเนื้อหา และปรับปรุงแก้ไขก่อนนำแบบสอบถามไปใช้กับผู้บริหารและอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาล ที่มีความรู้และประสบการณ์การเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ จำนวน 50 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และนำข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) มีค่าความเหมาะสมในระดับ 3.51 ขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 มาสร้างเป็นรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

ระยะที่ 3 การสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

1.การสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับรูปแบบฯ โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ 3 ระดับได้แก่ระดับสถาบันพระบรมราชชนก ระดับสถาบันการศึกษาและระดับหลักสูตร เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ ความถูกต้องของเนื้อหา และปรับปรุงแก้ไขก่อนนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อคิดเห็น

2. การสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ จำนวน 7 คน ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความคิดเห็นที่สร้างขึ้น ดำเนินการสอบถามความคิดเห็นทางออนไลน์ตามกำหนดการ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรฯและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะเป็นความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมนำผลมาสรุปเป็นจำนวนความคิดเห็นและค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

สรุปผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก พบว่าประกอบด้วย 1) **หลักสูตร** ควรมีการกำหนดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ระบุไว้ในหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ผู้นำหลักสูตรไปใช้สามารถทำความเข้าใจได้ตรงกัน ต้องมีความชัดเจน สมบูรณ์ทันสมัย เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดี มีระบบควบคุมการใช้หลักสูตร การติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรที่มีองค์ประกอบที่ดี และดำเนินการจัดระบบบริหารจัดการหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ติดตาม ควบคุม กำกับกระบวนงานบริหารจัดการหลักสูตรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การวัดประเมินผลเพื่อนำผลการบริหารหลักสูตรมาปรับปรุงการบริหารหลักสูตรในรอบต่อไป 2) **ผู้สอน** จะเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการจัดการเรียนรู้ให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ผู้สอนต้องสามารถประเมินทั้งผู้เรียนและบุคคลที่ผู้เรียนไปเรียนรู้ สามารถชี้แนะแนวทางการเรียนรู้โดยต้องสามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อหลักสูตร สามารถออกแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสม ดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้ตรงกับความสนใจ ความต้องการของผู้เรียนและบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร 3) **ผู้เรียน**หากสถาบันการศึกษาสามารถดำเนินการกำหนดคุณสมบัติเพื่อคัดเลือกผู้เรียนได้ ควรกำหนดผู้เรียนให้มีคุณสมบัติที่สำคัญคือมีใจรักวิชาชีพพยาบาลซึ่งหากสามารถคัดเลือกผู้เรียนที่มีประสบการณ์การรับฟังอย่างใคร่ครวญด้วยจะส่งเสริมการเกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ดียิ่งขึ้น 4) **วิธีการจัดการเรียนการสอน**

การจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์จะต้องมีการสอนทั้งในห้องเรียนและสภาพจริง มีการฝึกการสะท้อนคิด มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกับครู และระหว่างครูกับผู้เรียน เพื่อต่อยอดความรู้ความเข้าใจในประสบการณ์การเรียนการสอนในสภาพจริง 5) **กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน** ที่ต้องจัดให้สอดรับกับงานการจัดการเรียนการสอน ควรจัดให้มีกิจกรรมการสะท้อนคิด และหากเป็นไปได้ควรจัดเป็นหลักสูตรพัฒนาผู้เรียนที่เสริมทักษะผู้เรียนฝ่ายวิชาการ ที่ผู้เรียนทุกคนต้องผ่านประสบการณ์ 6) **สิ่งสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน** ที่สำคัญคือการกำหนดแหล่งสำหรับให้ผู้เรียนไปเรียนรู้ต้องเป็นสถานการณ์ที่มีวัตถุดิบในการเรียนรู้ กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดี หากผู้สอนสามารถลงไปเรียนรู้ก่อนเพื่อเก็บประเด็นการเรียนการสอนเพื่อมาวางขอบเขตการเรียนรู้ของผู้เรียนในเบื้องต้น จะส่งผลให้ผู้สอนมีความมั่นใจในการสอนสภาพจริงเพิ่มมากขึ้น **และ** 7) **การวัดประเมินผล** การจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ต้องมีการ การประเมินFormative Assessment ที่เป็นการประเมินผู้เรียนระหว่างการเรียนการสอนเพื่อวัดความก้าวหน้าและช่วยพัฒนาการเรียนรู้โดยแบ่งเป็นAssessment for Learning คือการประเมินศักยภาพและความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคลเป็นการประเมินเพื่อสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจในทักษะของตัวเองเพื่อระบุ วินิจฉัยปัญหาการเรียนรู้ของตนเองได้ และ Assessment as Learning คือการติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคลขณะเรียน ให้ผู้เรียนสะท้อนคิดว่าขณะนี้ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไร ยังต้องการข้อมูลใดเพิ่มเพื่อให้ผู้เรียนสามารถวินิจฉัย ปรับปรุง วางแผนการเรียนรู้ของตนเองได้และ Summative Assessment เป็นการประเมินผู้เรียนเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนเพื่อวัดคุณภาพตามกำหนดเป็น Assessment of Learning หลังจากติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนและสะท้อนคิดให้ปรับปรุงตนเองเป็นระยะจนสิ้นสุดเวลาการเรียนรู้ตามกำหนดให้ผู้เรียนนำเสนอผลการเรียนรู้ในภาพรวมพร้อมสะท้อนคิดตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรว่าผู้เรียนได้เรียนรู้ระดับใด แสดงถึงมาตรฐานของการเรียนการสอนที่ผ่านมาโดยมีการวัดประเมินผลทั้งในห้องเรียนและในสภาพการณ์จริง (Authentic Assessment)

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

2.1 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ประกอบด้วยรูปแบบ 7 รูปแบบ ดังนี้

2.1.1. ด้านหลักสูตร หลักสูตรควรมีการกำหนดไว้ชัดเจนว่าบัณฑิตพยาบาลที่ศึกษาหลักสูตรนี้จะเป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีความเข้าใจความเป็นมนุษย์ของบุคคล เข้าใจความ

แตกต่างของบุคคลแต่ละคนซึ่งหมายถึงความเป็นปัจเจก โดยมีความรู้ความเข้าใจทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจด้านทฤษฎี (Professional Meaning) และด้านความเข้าใจเห็นใจผู้รับบริการ (Client meaning) มีการกำหนดเรื่องของการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ที่ชัดเจนโดยปรัชญา วัตถุประสงค์ของหลักสูตร อัตลักษณ์ของบัณฑิตทั้งระดับสถาบันพระบรมราชชนกและวิทยาลัยพยาบาลต้องกำหนดให้สอดคล้องกันถึงทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของผู้เรียน นอกจากนั้นเนื้อหาของหลักสูตรควรกำหนดพฤติกรรมความเข้าใจความเป็นมนุษย์ให้เห็นเป็นลายลักษณ์อักษรโดยมีการกำหนดไว้อย่างต่อเนื่องทุกชั้นปี สำหรับในส่วนของการนำหลักสูตรไปใช้ควรกำหนดพฤติกรรมความเข้าใจความเป็นมนุษย์ให้เป็นรูปธรรมจับต้องได้ชัดเจนและส่วนที่ขาดไม่ได้คือการวัด ประเมินผลหลักสูตรควรกำหนดการวัดประเมินผลพฤติกรรมความเข้าใจความเป็นมนุษย์ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนเช่นเดียวกัน

2.1.2. ผู้สอน ผู้สอนที่จะเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์นั้นผู้สอนต้องสามารถเสริมสร้างความรู้เข้าใจแก่นักศึกษาพยาบาลทั้งด้านความรู้เชิงวิชาการเชิงวิชาชีพ (Professional Meaning) และความรู้เข้าใจผู้รับบริการในความเป็นตัวตนของผู้รับบริการ เข้าใจความคิดและพฤติกรรมของผู้รับบริการแต่ละคนโดยไม่ใช้ความคิดของตนเองตัดสิน (Client Meaning) ผู้สอนต้องรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสอนแบบสะท้อนคิด การรับฟังโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสิน ตลอดจนการตั้งคำถาม การคิดวิเคราะห์ การทำความเข้าใจคนจากข้อมูลที่รับฟังเพื่อมีทักษะในการจัดการเรียนการสอน การสะท้อนคิด การรับฟังโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสิน สามารถตั้งคำถามกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ การทำความเข้าใจคนของผู้เรียน นอกจากนั้นผู้สอนต้องเปิดใจรับความแตกต่างของผู้เรียนและสามารถสอนผ่านตัวผู้สอนเพื่อเข้าใจผู้เรียน เข้าใจผู้รับบริการ

2.1.3. ผู้เรียน ผู้เรียนที่จะเข้ามาเรียนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เป็นบุคคลจากชุมชนที่มีคุณสมบัติครบตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตกำหนด นอกจากนั้นควรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การฝึกทักษะการฟัง การคิดวิเคราะห์ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ใฝ่รู้ใฝ่เรียน และที่สำคัญต้องเป็นผู้ที่มีใจรักในวิชาชีพพยาบาลมีความต้องการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ เพื่อสามารถเข้าใจว่าการให้การดูแลบุคคลจะใช้ความรู้ความสามารถที่ประกอบด้วยทั้งความรู้ด้าน Professional meaningและความรู้ด้านClient meaning

2.1.4. วิธีการเรียนการสอน เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อเข้าใจความเป็นมนุษย์และสอนให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตกำหนดโดยมีกิจกรรมการเรียนสอนทั้งในห้องเรียนและการศึกษาผู้รับบริการในชุมชนจากสภาพจริงเพื่อเข้าใจ องค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ ได้แก่

2.1.4.1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจด้านทฤษฎี (Professional meaning) หมายถึง การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจด้านทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาลตามขอบเขตหลักสูตรกำหนดโดยศึกษาทั้งในห้องเรียน ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์และในชุมชน

2.1.4.2. องค์ประกอบด้านความเข้าใจ เห็นใจผู้รับบริการ (Client meaning) หมายถึงการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจด้านทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ให้เข้าใจความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ประกอบด้วยอารมณ์ ความคิด ความรู้สึก ที่หล่อหลอมให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันโดยต้องรับฟังข้อมูลโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสินและศึกษาจากสภาพจริงในชุมชน ซึ่งวิธีการเรียนการสอนต้องออกแบบการเรียนการสอนให้เห็นความคิด มุมมองของตัวเอง เพื่อเข้าใจผู้อื่นและจัดให้มีการสะท้อนคิด กระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้การคิดของตนเองที่เอาความคิดของตนเองคิดแทนผู้อื่น

2.1.5. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจด้านทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ให้เข้าใจความเป็นมนุษย์ของบุคคลเพิ่มขึ้นเพื่อเติมเต็มให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตกำหนด ประกอบด้วยกิจกรรมทั้งในห้องเรียน และในชุมชนเช่นโครงการอาจารย์ที่ปรึกษา โครงการสร้างเสริมสมรรถนะการรับฟังอย่างใคร่ครวญ เป็นต้น ต้องจัดกิจกรรมนักศึกษาให้สอดคล้องกับกิจกรรมของฝ่ายวิชาการ มีกิจกรรมการสะท้อนคิด จัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น

2.1.6. สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาล ศาสตรบัณฑิตที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ จะเป็นสิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมที่ผู้สอนดำเนินการออกแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตกำหนดเพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจแก่นักศึกษาพยาบาลว่าการให้การดูแลบุคคลจะใช้ความรู้ความสามารถที่ประกอบด้วยทั้งความรู้ด้านProfessional meaning และความรู้ด้านClient meaningได้แก่นโยบายผู้บริหารที่สนับสนุนการเรียนการสอนที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นหัวใจในสถาบันการศึกษา ห้องสมุด อาคาร แหล่ง

ฝึกในชุมชนที่กระตุ้นการเรียนรู้ของนักศึกษา ตำรา หนังสือ ห้องเรียนกลุ่มย่อยที่ผู้เรียนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ทรัพยากรสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นต้น

2.1.7. การวัดและประเมินผล เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนดำเนินการออกแบบการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต โดยต้องมีการวัดและประเมินผลภาคทฤษฎีในส่วนของProfessional meaningตามหลักสูตรกำหนดและการวัดประเมินผลในสภาพจริงในส่วนของ Client meaning โดยอ่านผู้เรียนให้ออกว่าผู้เรียนคิดอะไรอยู่และประเมินผลผู้เรียนจากการอ่านงานของผู้เรียนบอกได้ว่าสิ่งที่ผู้เรียนเขียนหรือบอกความคิดออกมานั้นผู้เรียนเรียนรู้อะไร ไม่เรียนรู้อะไร สะท้อนกรอบความคิดของผู้เรียน และเติมเต็มสิ่งที่ผู้เรียนยังเรียนรู้ไม่ถูกต้องโดยการวัดประเมินผลจะสามารถดำเนินการดังนี้

2.1.7.1. Formative Assessment เป็นการประเมินผู้เรียนระหว่างการเรียนการสอนเพื่อวัดความก้าวหน้าและช่วยพัฒนาการเรียนรู้

- Assessment for Learning ดำเนินการโดยติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล อ่านความคิดของผู้เรียนจากการเขียนรายงานหรือคำบอกเล่าการรับฟังข้อมูลของกรณีศึกษา ใช้คำถามให้ผู้เรียนสะท้อนคิดว่าข้อมูลที่ได้มานั้นใช้ความคิดของผู้เรียนคิดแทนหรือไม่ กรณีศึกษาคิดอย่างไร เพราะเหตุใดเขาจึงคิดเช่นนั้น มีข้อมูลเพียงพอที่จะอธิบายหรือไม่ ถ้าไม่ควรดำเนินการต่อไปอย่างไร

- Assessment as Learning ดำเนินการโดยติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล อ่านความคิดของผู้เรียนจากการเขียนรายงานหรือคำบอกเล่าการรับฟังข้อมูลของกรณีศึกษาใช้คำถามให้ผู้เรียนสะท้อนคิดว่าขณะนี้ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไร ยังต้องการข้อมูลใดเพิ่มเพื่อเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น การได้มาของข้อมูลควรดำเนินการอย่างไร ให้ผู้เรียนสามารถวินิจฉัยปรับปรุง วางแผนการเรียนรู้ของตนเองได้

2.1.7.2.Summative Assessment เป็นการประเมินผู้เรียนเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนเพื่อวัดคุณภาพตามกำหนด เป็น Assessment of Learning หลังจากติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนและสะท้อนคิดให้ปรับปรุงตนเองเป็นระยะจนสิ้นสุดเวลาการเรียนรู้ตามกำหนด ให้ผู้เรียนนำเสนอผลการเรียนรู้ในภาพรวมพร้อมสะท้อนคิดตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรว่าผู้เรียนได้เรียนรู้ระดับใด แสดงถึงมาตรฐานของการเรียนการสอนที่ผ่านมา

ผู้วิจัยสรุปรูปแบบบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกจากการวิจัยได้ดังภาพประกอบที่ 4

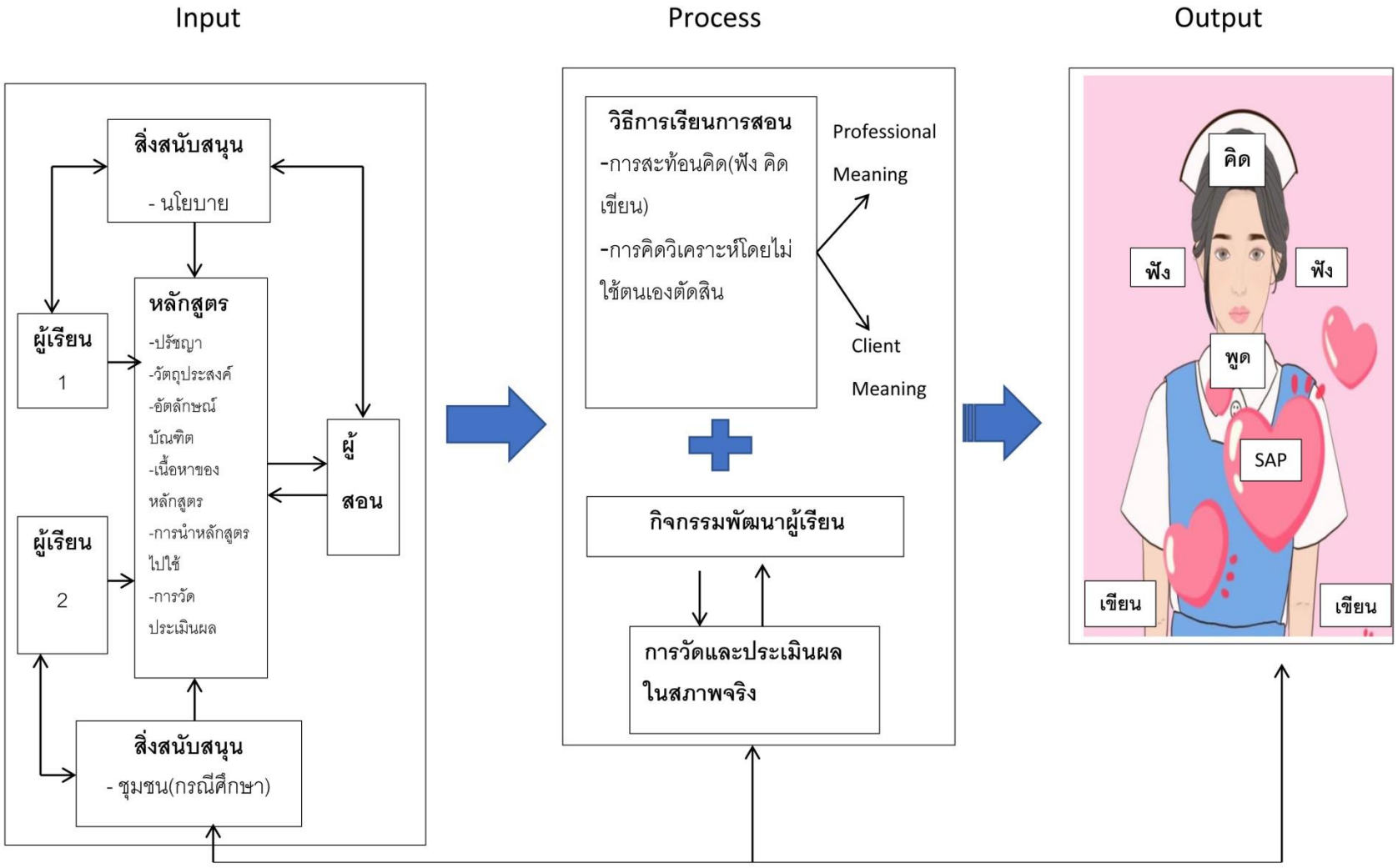

ภาพประกอบ 4 รูปแบบบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกพบว่า รูปแบบฯ โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านมีความเหมาะสมระดับมากที่สุดและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดในระดับ 3.51 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ระยะที่ 3 ผลการสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ผลการสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มีดังต่อไปนี้

1.**ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับที่ 1 (ระดับสถาบันพระบรมราชชนก)** สถาบันพระบรมราชชนกควรจัดให้มีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่รับผิดชอบหลักในการกำหนดทิศทาง แนวทาง กลยุทธ์ และตัวชี้วัดเพื่อประเมินติดตามการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์บัณฑิตที่มีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ กำหนดมาตรฐานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการด้านกระบวนการพัฒนาผู้เรียนทุกชั้นปีให้เกิดผลลัพธ์ที่คาดหวังและประเมินสถานการณ์ของวิทยาลัยในสังกัดโดยเร่งด่วนเพื่อนำมากำหนดแนวนโยบายที่สอดคล้องกับปัญหาและสถานการณ์ มีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนอาจารย์ผู้สอนของสถานศึกษาและเป็นแบบอย่างให้กับอาจารย์และนักศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

2.**ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับที่ 2 (ระดับสถาบันการศึกษาที่รับนโยบายไปจัดการเรียนการสอน)** สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพัฒนาให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์อย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนระดับชาติและนานาชาติ โดยพัฒนาผู้สอนทั้งในสถาบันการศึกษาภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตลอดจนสถาบันของผู้ใช้บัณฑิตให้มีความเข้าใจ มีการนำทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ไปใช้ให้สอดคล้องกัน

3.**ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับที่ 3 (ฝ่ายวิชาการ/ผู้รับผิดชอบระดับหลักสูตร)** ฝ่ายวิชาการ/ผู้รับผิดชอบระดับหลักสูตร เป็นผู้นำส่งเสริมให้กลุ่มวิชาและผู้รับผิดชอบอัตลักษณ์/สมรรถนะชั้นปีร่วมกันออกแบบวางแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วย หัวใจความเป็นมนุษย์ตามระดับชั้นปีโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ

กำหนดหรือวางแผนการเรียนรู้และการจัดประสบการณ์ต่างๆตลอดจนให้ผู้เรียนเห็นเป้าหมายในการเรียนรู้ของตนเองอย่างแท้จริง มีการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรอบรู้ เชี่ยวชาญในการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

อภิปรายผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ประกอบด้วย 7 ปัจจัย ได้แก่ หลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน วิธีการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทั้ง 7 ปัจจัย เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญที่ขาดไม่ได้ในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่ต้องการ เป็นระบบของการบริหารจัดการหลักสูตรที่ต้องมีการบริหารจัดการให้สอดประสานกันเป็นอย่างดี การจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ก็เช่นกัน องค์ประกอบในการบริหารจัดการต้องระบุทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ให้ชัดเจนในทุกองค์ประกอบเพื่อติดตาม กำกับให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หลักสูตรที่ต้องการ ผู้สอนต้องทำความเข้าใจหลักสูตร วิเคราะห์ผู้เรียนเพื่อเติมเต็มส่วนที่ผู้เรียนยังไม่มีหรือยังมีไม่เพียงพอ โดยต้องออกแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อให้เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการ มีสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนที่ตรงกับความต้องการของทั้งผู้สอนและผู้เรียน จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเติมเต็มสิ่งที่การจัดการเรียนการสอนจัดให้บรรลุตามต้องการไม่ได้ และมีการออกแบบวัดประเมินผลที่สามารถวัดการเรียนรู้ของผู้เรียนได้จริง สอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, น. 62) ที่กล่าวว่าหลักการบริหารหลักสูตร เป็นปัจจัยสำคัญของการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ 1) เอกสารหลักสูตร ต้องมีความชัดเจน สมบูรณ์ทันสมัย แนวทางเป็นในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดี 2) ผู้สอนต้องมีคุณภาพ คือ มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อหลักสูตร สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้ตรงกับความสนใจ ความต้องการของผู้เรียนและบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร 3) ผู้เรียนมีความพร้อมเกี่ยวกับความรู้ ทักษะพื้นฐาน พร้อมที่จะเรียนรู้ตามหลักสูตรกำหนดได้ 4) มีการปัจจัยสนับสนุน มีทรัพยากรหลักสูตรที่ดี และเพียงพอที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร 5) มีคณะกรรมการบริหารที่มีองค์ประกอบที่ดี และดำเนินการจัดระบบบริหารจัดการหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพติดตามควบคุมกำกับกระบวนงานบริหารจัดการหลักสูตรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การวัด

ประเมินผลเพื่อนำผลการบริหารหลักสูตรมาปรับปรุงการบริหารหลักสูตรในรอบต่อไป 6) มีระบบอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ พร้อมที่จะให้ข้อมูลและช่วยเหลือแนะนำเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนกับผู้เรียนมีงานกิจการนิสิตนักศึกษาช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนภาควิชาการช่วยให้การบริหารหลักสูตรบรรลุตามวัตถุประสงค์ 7) มีบรรยากาศทางวิชาการที่เอื้ออำนวยต่อการแสวงหาความรู้ มารยาททางสังคมเพื่อเสริมสร้างทักษะทางวิชาการและทักษะทางสังคมของผู้เรียน,มีการออกแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมและ 8) มีระบบควบคุมการใช้หลักสูตร การติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับกับสถาบันพระบรมราชชนก (2554, น.11-15) ที่กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรให้มีแนวคิดของกระบวนการเรียนการสอนให้เข้าใจมนุษย์ เริ่มตั้งแต่การจัดโครงสร้างหลักสูตร สาระการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้องค์ประกอบต่างๆ ภายในหลักสูตรสอดคล้องกันอย่างกลมกลืนกับเป้าประสงค์ของหลักสูตร ต้องมีการวางแผนและแก้ปัญหาทางการพยาบาล เป็นการใช้องค์ความรู้ทางด้านความเข้าใจมนุษย์และชีวิตจริงในสังคม กับองค์ความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องทางวิชาชีพ และองค์ความรู้วิชาชีพ ตลอดจนทักษะปฏิบัติทางการพยาบาลด้วยจิตของความเมตตาในการจัดการกับปัญหาสุขภาพและการเปลี่ยนแปลงทางสุขภาพ โดยให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจแก้ปัญหา ให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการและบริบทของผู้รับบริการ ตลอดจนสิ่งสำคัญคือต้องมีการพัฒนาอาจารย์ผู้สอนที่เป็นกุญแจสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษา เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนต้องมีความเข้าใจปรัชญาการเรียนรู้แนวใหม่ และแนวคิดของกระบวนการการเรียนการสอนให้เข้าใจมนุษย์ และจัดกระบวนการการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยจัดให้ผู้เรียน เรียนรู้จากความจริงของชีวิต และสะท้อนคิดให้ผู้เรียนเห็นความคิดของตนเองที่เป็นกรอบเพื่อปรับมุมมองและลดอคติของผู้เรียน ซึ่งการลดอคติจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดกระบวนการคิดวิจารณญาณ รู้จักตั้งคำถาม ตัดสินใจด้วยตนเอง เห็นคุณค่า เห็นประโยชน์ และเกิดความสุขในการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพร นทีธนสมบัติ (2550, น.34) ที่กล่าวถึงแนวทางการจัดการศึกษาพยาบาลที่มีคุณภาพ ว่าประกอบด้วย หลักสูตรการศึกษาพยาบาล สถาบันการศึกษาพยาบาล ผู้เรียน ผู้สอน วิธีการเรียนการสอน ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนการสอน องค์กรวิชาชีพ และความร่วมมือระหว่างฝ่ายการศึกษาและฝ่ายบริการพยาบาล และเรณู บุญเสรฐ และ จิติมา วรรณศรี (2561, น.315) ที่ศึกษารูปแบบการบริหารหลักสูตรสู่ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า รูปแบบการบริหารหลักสูตรให้มีประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) บริบท คือ สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกโรงเรียน 2) ปัจจัยการบริหารหลักสูตร คือ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้สอน หลักสูตร

สื่อการสอน/แหล่งเรียนรู้ บรรยากาศในการเรียนการสอน 3) กระบวนการบริหารหลักสูตร ได้แก่ การวิเคราะห์หลักสูตร การกำหนดเป้าประสงค์ การจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การนิเทศงาน การใช้และประเมินหลักสูตร และ 4) ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ คือ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

จากการศึกษาพบว่ารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเหมาะสมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (3.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยขอนำเสนอการอภิปรายผลดังนี้

1.**หลักสูตร** ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรที่จะเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดทักษะการดูแลด้วย หัวใจความเป็นมนุษย์นั้น หลักสูตรควรมีการกำหนดไว้ชัดเจนว่าบัณฑิตพยาบาลที่ศึกษาหลักสูตรนี้จะเป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีความเข้าใจความเป็นมนุษย์ของบุคคล เข้าใจความแตกต่างของบุคคลแต่ละคนซึ่งหมายถึงความเป็นปัจเจก โดยมีความรู้ความเข้าใจทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจด้านทฤษฎี (Professional Meaning) และด้านความเข้าใจเห็นใจผู้รับบริการ (Client meaning) มีการกำหนดเรื่องของการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ที่ชัดเจนโดยระบุในปรัชญา วัตถุประสงค์ของหลักสูตร อัตลักษณ์ของบัณฑิตทั้งระดับสถาบันพระบรมราชชนกและวิทยาลัยพยาบาล ตลอดจนควรระบุในเนื้อหาของหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุกชั้นปี สำหรับในส่วนของการนำหลักสูตรไปใช้ควรกำหนดพฤติกรรมความเข้าใจความเป็นมนุษย์ให้เป็นรูปธรรมจับต้องได้ชัดเจน และส่วนที่ขาดไม่ได้คือการวัด ประเมินผลหลักสูตรควรกำหนดการวัดประเมินผลพฤติกรรมความเข้าใจความเป็นมนุษย์ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์นั้นเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาในการศึกษาให้เข้าใจ มีผู้ให้ความหมายและแนวทางที่แตกต่างกันหลายแนวทาง ดังนั้นการระบุความชัดเจนในหลักสูตรจะทำให้เกิดความเข้าใจตรงกัน การกำหนดเรื่องของการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ที่ชัดเจนในปรัชญา วัตถุประสงค์ของหลักสูตร อัตลักษณ์ของบัณฑิตทั้งระดับสถาบันพระบรมราชชนกและวิทยาลัยพยาบาล ตลอดจนการระบุในเนื้อหาของหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุกชั้นปี เป็นการให้ความชัดเจนเข้าใจตรงกัน เพื่อนำไปสู่การออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อให้เกิดผลลัพธ์ตรงตามที่หลักสูตรต้องการ เพราะหลักสูตรเป็นแนวทางการดำเนินงานทั้งการจัดการเรียนการสอนของฝ่ายวิชาการและการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับวิชัย วงษ์ใหญ่ (2560, น.7) ที่กล่าวถึงหลักสูตรว่าเป็นหลักและเป็นแนวทางในการวางแผนวิชาการ การจัดการการบริหารการศึกษา การ

สรรหาและการพัฒนาบุคลากร การจัดวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ นวัตกรรมการเรียนการสอน งบประมาณ อาคารสถานที่ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความคาดหวังของหลักสูตร เป็นเครื่องมือในการควบคุมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามนโยบายและแผนการศึกษาชาติ และสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละท้องถิ่น ระบบหลักสูตรจะกำหนด ความมุ่งหมาย ขอบข่ายเนื้อหาสาระ แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน แหล่งทรัพยากร และการประเมินผล สำหรับการจัดการศึกษาของผู้สอนและผู้บริหาร และหลักสูตรเป็นเครื่องบ่งชี้ทิศทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพสอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาสังคมของประเทศ และอดุลย์ วิริยะเวชกุล (2546, น.27) ที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรว่า เป็นเครื่องชี้แนวทางหรือทิศทางในการจัดการศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตให้ได้ตามวัตถุประสงค์ พัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรู้ความสามารถตามศักยภาพของแต่ละบุคคล จนสำเร็จการศึกษาออกไปประกอบการ จึงเป็นเรื่องที่สถาบันอุดมศึกษาต้องรับผิดชอบให้มีการกำกับดูแล ประกันคุณภาพให้ครบวงจรโดยมีหลักสูตรเป็นจุดร่วม ดังนั้นหากต้องการผลลัพธ์ของหลักสูตรที่มีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์จึงต้องระบุทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ไว้ในหลักสูตรให้ชัดเจน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของทัศนีย์ ทิพย์สูงเนิน (2562, น.279) ที่กล่าวว่าหลักสูตรที่มุ่งหมายพัฒนาบัณฑิตพยาบาลให้สามารถปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์โดยใช้ศาสตร์และศิลป์ทางการพยาบาลอย่างเป็นองค์รวมด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์บนพื้นฐานความเอื้ออาทรและความปลอดภัยของผู้ป่วย วิทยาลัยต้องมีกระบวนการที่ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมาย โดยมีปัจจัยที่ส่งเสริมการนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การแปลงหลักสูตรสู่การสอน การทำแผนการสอนและการส่งเสริมสภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนรู้ และการศึกษารูปแบบการบริหารหลักสูตรสู่ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กของเรณู บุญเสรฐ และ จิติมา วรรณศรี (2561, น.315) ที่พบกระบวนการบริหารหลักสูตร ต้องมีการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกัน การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรที่ชัดเจน มีการนำหลักสูตรไปใช้ ประเมินหลักสูตร และนิเทศการใช้หลักสูตร

2.**ผู้สอน** ผลการวิจัยพบว่า ผู้สอนที่จะเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์นั้น ต้องสามารถเสริมสร้างความรู้เข้าใจแก่นักศึกษาพยาบาลทั้งด้านความรู้เชิงวิชาการ เชิงวิชาชีพ (Professional Meaning) และความรู้เข้าใจผู้รับบริการในความเป็นตัวตนของผู้รับบริการ เข้าใจความคิดและพฤติกรรมของผู้รับบริการแต่ละคนโดยไม่ใช้ความคิดของตนเองตัดสิน (Client Meaning) ผู้สอนต้องรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนทั้ง

ภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสอนแบบสะท้อนคิด การรับฟังโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสิน ตลอดจนการตั้งคำถาม การคิดวิเคราะห์ การทำความเข้าใจคนจากข้อมูลที่รับฟังเพื่อมีทักษะในการจัดการเรียนการสอน การสะท้อนคิด การรับฟังโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสิน สามารถตั้งคำถามกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ การทำความเข้าใจบุคคลแต่ละคน ของผู้เรียน นอกจากนั้น ผู้สอนต้องเปิดใจรับความแตกต่างของผู้เรียนและสามารถสอนผ่านตัวผู้สอนเพื่อเข้าใจผู้เรียน เข้าใจผู้รับบริการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เป็นการเรียนการสอนในสถานการณ์จริงที่ผู้สอนต้องเรียนรู้กรณีศึกษาและครอบครัวได้ก่อนผู้เรียน ขณะเดียวกันต้องเรียนรู้ผู้เรียนแต่ละคนว่าได้เรียนรู้ในประเด็นต่างๆ อย่างไร ผู้สอนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากต้องเรียนรู้ในสถานการณ์จริงได้เร็ว ใช้คำพูดสะท้อนคิด กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้ว่าตัวเองเรียนรู้หรือไม่เรียนรู้อะไร และต้องพัฒนาการเรียนรู้ของตัวเองต่อไปอย่างไร ดังคำกล่าวจากการสัมภาษณ์ของผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิต ที่ให้ความเห็นว่าผู้สอนเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการผลิตให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ หากจัดทำหลักสูตรมาเป็นอย่างดีแต่ผู้สอนละเลย หรือไม่มีทักษะการสอน การบรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรกำหนดจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ซึ่งในส่วนของผู้สอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตถือว่าผู้สอนมีส่วนสำคัญมาก เนื่องจากผู้เรียนยังไม่มีประสบการณ์การพยาบาล ดังนั้นจึงมักยึดรูปแบบจากครูผู้สอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เลียนแบบ ทำตามแบบ ผู้สอนนำไปทางใดผู้เรียนจะเป็นตามแบบผู้สอน ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้สอนจึงต้องเปลี่ยนมุมมองจากการให้ความสำคัญของความรู้เชิงวิชาการ วิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียว มาคำนึงถึงความรู้เชิงมิติทางสังคมเพิ่มมากขึ้น มองการแก้ปัญหาที่มีหลายคำตอบเนื่องจากชีวิตคนเป็นพลวัตร ความคิดของคนเป็นที่มาของพฤติกรรมของคนๆนั้น หากขาดมุมมองสังคมที่เป็นจริงจะไม่เข้าใจปัญหาของผู้รับบริการที่แท้จริง ผู้สอนต้องมองออกว่าปัจจุบันการให้บริการแก่ผู้รับบริการมีช่องว่างเกิดขึ้นเป็นช่องว่างที่เกิดจากผู้ให้บริการ“ไม่เข้าใจคน”มากกว่าการโทษผู้รับบริการว่าเขาไม่รู้จักดูแลตัวเอง เมื่อผู้สอนเข้าใจผู้รับบริการ จะเข้าใจการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง ดังคำกล่าวของ โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ (2551, น.67-76) สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพได้กล่าวถึง Humanized Health Care หรือแนวคิดการบริการด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์ไว้ว่าการเจ็บป่วยไม่ได้หมายถึงโรคเท่านั้นแต่หมายรวมถึงทุกข์ของผู้ป่วยด้วย โดยเฉพาะผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่ไม่สามารถรักษาให้หายขาดแต่ดูแลให้อาการทุเลาหรือสงบลงจนดำรงชีวิตตามปกติได้ซึ่งผู้ป่วยเหล่านี้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นหากดูแลรักษาตัวเองไม่ดีจะเกิดความไม่สุขสบายคุมอาการของโรคไม่ได้ ผู้ให้บริการจึงให้ความสนใจที่โรคแต่เพียงอย่างเดียว ละเลยทุกข์ของผู้ป่วย ทำให้เกิด

ความเครียดในระบบสุขภาพอย่างมาก ส่งผลให้เกิดความทุกข์ทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ Humanized Health Care หรือการบริการด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์จึงช่วยให้เข้าใจการดูแลแบบองค์รวมมากยิ่งขึ้น ทำให้มองเห็นความสำคัญการเป็นบุคคลทั้งคน และให้ความสำคัญของความสามารถที่จะสัมผัสทุกข์ของผู้ป่วย รวมทั้งคิดเรื่องบำบัดทุกข์ผู้ป่วย

ผลการวิจัยสำหรับรูปแบบฯที่พัฒนาขึ้นให้ข้อมูลสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือเมื่ออยู่ในสถานการณ์การสอนในสภาพจริง ผู้สอนต้องเรียนรู้ทั้งกรณีศึกษาที่ให้ผู้เรียนไปเรียนรู้และตัวผู้เรียน ดังนั้นผู้สอนต้องเรียนรู้ได้เร็ว หยิบสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมาสอนได้อย่างเฉียบคมและใช้คำพูดในการสะท้อนคิดที่โดนใจ กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเรียนรู้ต่อได้ดี ดังเช่นการศึกษาของหทัยรัตน์ บรรณากิจ (2553, น.8-15) ที่ศึกษาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการจัดการเรียนการสอนวิชาโภชนาการ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยาเพื่อให้ผู้เรียน เข้าใจความเป็นมนุษย์ของบุคคล พบว่าผู้สอนอ่านความคิดของผู้เรียนได้ว่าผู้เรียนยังมองพฤติกรรมคนแบบแยกส่วน เรียนรู้โดยใช้ความคิดของตนเองสรุปอธิบายพฤติกรรมกรณีศึกษา มุ่งหาคำตอบตามโจทย์ที่ผู้สอนมอบหมายเท่านั้น ขณะเดียวกันด้านผู้สอนยังพบปัญหาเรื่องการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ดีพอ ทำให้ผู้เรียนยังคงมุ่งหาคำตอบตามโจทย์ที่ผู้สอนมอบหมายเท่านั้น ไม่เกิดความอยากรู้ที่เป็นความรู้สึกภายในตัวของผู้เรียนเอง ผู้สอนยังขาดเป้าหมายที่ชัดเจนในการใช้คำถาม ผู้สอนจึงต้องพัฒนาวิธีการพูดสะท้อนคิดเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับสถาบันพระบรมราชชนก (2554: น.4) ที่กล่าวในแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อให้บัณฑิตของวิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีอัตลักษณ์ การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ว่า แนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อให้บัณฑิตของวิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีอัตลักษณ์การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์คือการพัฒนาผู้สอนเป็นกุญแจสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษาเนื่องจากผู้สอนต้องมีความเข้าใจปรัชญาการสาธารณสุขแนวใหม่ และแนวคิดของกระบวนการการเรียนการสอนให้เข้าใจมนุษย์ และจัดกระบวนการการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดให้ผู้เรียน เรียนรู้จากความจริงของชีวิต และสะท้อนคิดให้ผู้เรียนเห็นความคิดของตนเองที่เป็นกรอบ เพื่อปรับมุมมองและลดอคติของผู้เรียน ซึ่งการลดอคติจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดกระบวนการคิดวิจารณญาณ รู้จักตั้งคำถาม ตัดสินใจด้วยตนเอง เห็นคุณค่า เห็นประโยชน์ และเกิดความสุขในการเรียนรู้ เช่นเดียวกับการศึกษาของ ศักดิ์มงคล เชื้อทองและทัศนีย์ เกริกกุลธร (2561, น.1-12) ที่ศึกษาการพัฒนาจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์สำหรับนักศึกษาพยาบาล พบว่าผู้สอนมีความสำคัญและเป็นแบบอย่างของการมีจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์โดยมีแนวทางการพัฒนาจิตบริการโดย

บูรณาการการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการมีจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เน้นการเรียนแบบกลุ่มย่อย การฝึกปฏิบัติ การคิดวิเคราะห์ด้วยแผนผังความคิดและการสะท้อนคิด

3.**ผู้เรียน** ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนที่จะเข้ามาเรียนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เป็นบุคคลจากชุมชนที่มีคุณสมบัติครบตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตกำหนด นอกจากนั้นควรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การฝึกทักษะการฟัง การคิดวิเคราะห์ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ใฝ่รู้ใฝ่เรียน และที่สำคัญต้องเป็นผู้ที่มีใจรักในวิชาชีพพยาบาลมีความต้องการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ทั้งนี้อาจเนื่องจากวิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ทำงานในการดูแลสุขภาพของบุคคล ซึ่งบุคคลจะประกอบด้วยร่างกาย จิตใจ ความคิด อารมณ์ความรู้สึกที่แตกต่างกันตามประสบการณ์และบริบทของบุคคลแต่ละคน ดังนั้นพยาบาลผู้ดูแลใกล้ชิดบุคคลจึงต้องเป็นผู้ที่มีทักษะการฟังโดยไม่ใช้ความคิดของตนเองคิดแทนเพื่อเข้าใจความคิดความรู้สึกของผู้ที่อยู่ในการดูแลเพื่อรวบรวมข้อมูลปัญหาความไม่สุขสบายที่เกิดขึ้น ดังนั้นนอกจากผู้เรียนที่จะเข้ามาในวิชาชีพนี้จะมีความตั้งใจมีใจรักในวิชาชีพนี้แล้ว ควรเป็นผู้มีประสบการณ์การฝึกทักษะการฟัง การคิดวิเคราะห์ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ซึ่งสามารถปลูกฝังได้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเพื่อให้เกิดความคุ้นชินจนเป็นทักษะเบื้องต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เรียนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตต้องเข้าใจว่าการให้การดูแลบุคคลจะใช้ความรู้ความสามารถที่ประกอบด้วยทั้งความรู้ด้านProfessional meaningและความรู้ด้านClient meaningโดยจะต้องได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ ดังนั้นผู้เรียนจึงต้องมีใจรักในวิชาชีพพยาบาล เพื่อสามารถมีความอดทนต่อผู้รับบริการที่มีความไม่สุขสบายทั้งร่างกายและจิตใจ ผู้เรียนจึงต้องเรียนรู้ความเป็นปัจเจกบุคคล ต้องฝึกรับฟังโดยไม่ใช้ความคิดตนเองตัดสิน ฝึกการตั้งคำถาม การคิดวิเคราะห์ การทำความเข้าใจคนจากข้อมูลที่รับฟัง ฝึกการสะท้อนคิดกับผู้สอนเพื่อช่วยพัฒนาการคิด การเรียนรู้ ต้องรู้เท่าทันอารมณ์ ความรู้สึกของตัวเอง สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อให้บัณฑิตของวิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีอัตลักษณ์การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของสถาบันพระบรมราชชนก (2554: น.4) ที่ระบุว่าควรมีการจัดกระบวนการการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดให้ผู้เรียน เรียนรู้จากความจริงของชีวิต และสะท้อนคิดให้ผู้เรียนเห็นความคิดของตนเองที่เป็นกรอบ เพื่อปรับมุมมองและลดอคติของผู้เรียน ซึ่งการลดอคติจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดกระบวนการคิดวิจารณญาณ รู้จักตั้งคำถาม ตัดสินใจด้วยตนเอง เห็นคุณค่า เห็นประโยชน์ และ

เกิดความสุขในการเรียนรู้ เช่นเดียวกับการศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุต่อพฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกของทัศนีย์ ทิพย์สูงเนิน (2562, น.279) ที่กล่าวว่าการเรียนเป็นกระบวนการที่บุคคลจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้สึก ความคิดเห็น และการกระทำของตนเองจริงๆ และวิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, น.62) ที่กล่าวว่าปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้เรียนที่สำคัญอย่างหนึ่งของการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพคือ ผู้เรียนต้องมีความพร้อมเกี่ยวกับความรู้ ทักษะพื้นฐาน ตลอดจนพร้อมที่จะเรียนรู้ตามหลักสูตรกำหนดได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวรรณ อริยานนท์ และคณะ (2549, น.28) ที่ศึกษากระบวนการปรับทัศนคติของนักศึกษาในการจัดการเรียนการสอนบูรณาการวิชาสังคมไทย และวิชามนุษย์กับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม พบว่านักศึกษาส่วนมากยังใช้กรอบความคิดของตนเองและกรอบของสาธารณสุขตัดสินหรือสรุปชีวิตของกรณีศึกษา ทำให้ไม่ได้ข้อมูลพฤติกรรมของกรณีศึกษามาเรียน นักศึกษาจึงไม่เข้าใจเหตุผลของพฤติกรรมตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ งานวิจัยของ มณฑนา อริยะศักดิ์ชัย และสุจิตรา ทัดเทียง (2550, น.39) ที่ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการวิชามนุษย์สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม พบว่าหากนักศึกษามีทัศนคติต่อการเรียนรู้ของตนเองที่ดี รู้สึกสนุจะเรียนรู้ได้ดี แต่หากผู้เรียนรู้สึกเบื่อ ไม่อยากเรียนรู้ จะไม่ชอบการเรียนรู้จักคนที่ยาก และการศึกษาของสุณี วงศ์คงคาเทพ (2550, น.50) ที่ทำวิจัยศึกษาการประเมินผลผู้เรียนกับการสอนบูรณาการพบว่าผู้เรียนมีโลกทัศน์การมองคน สังคมในมุมมองความเป็นจริงเพิ่มขึ้นดีกว่าเรียนในห้องเรียนอย่างเดียว รับฟังผู้อื่นมากขึ้น แต่ยังมีข้อจำกัดของการเรียนคือผู้เรียนยังสะท้อนว่าการสรุปวิเคราะห์ข้อมูล การเข้าใจความหมายชีวิตคนและการมองสังคมเป็นองค์รวมยังเป็นเรื่องเข้าใจยากสำหรับผู้เรียน

4.วิธีการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่าวิธีการเรียนการสอนเพื่อเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อเข้าใจความเป็นมนุษย์และสอนให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตกำหนดนั้นควรมีกิจกรรมการเรียนสอนทั้งในห้องเรียนและการศึกษาผู้รับบริการในชุมชนจากสภาพจริงเพื่อเข้าใจองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบได้แก่องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจด้านทฤษฎี (Professional meaning) และองค์ประกอบด้านความเข้าใจ เห็นใจผู้รับบริการ (Client meaning) จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยอภิปรายได้ว่าวิธีการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจด้านทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์นั้น ผู้สอนต้องออกแบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเห็นความคิด มุมมองของตัวเอง เพื่อเข้าใจผู้อื่นและจัดให้มีการสะท้อนคิด กระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ความคิดของตนเอง ที่เอาความคิดของตนเองคิดแทนผู้อื่น ซึ่งการเรียนการสอนที่ส่งผลดังกล่าวต้องเป็นการเรียนการสอนในสภาพจริง จัดให้ผู้เรียนได้ลงชุมชนไปเห็น

สภาพจริงของชีวิตจริง โดยเฉพาะชีวิตของคนที่มีความทุกข์เพื่อให้เรียนรู้ วิธีการแก้ปัญหาของคน อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเห็นว่าความรู้เดิมของตนกับความจริงต่างกันซึ่งจะเป็นการกระตุ้นความใฝ่รู้ ใฝ่เรียนของผู้เรียนต่อไป สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งสำหรับเรื่องการจัดการเรียนการสอนคือผู้สอน ต้อง สามารถสะท้อนคิด (Reflection) ให้ผู้เรียนมองเห็นตนเอง มองเห็นความคิดของตัวเอง เมื่อ อยู่ในสถานการณ์การสอนในสภาพจริง ผู้สอนต้องเรียนรู้ทั้งกรณีศึกษาที่ให้ผู้เรียนไปเรียนรู้และตัว ผู้เรียนเอง ดังนั้นผู้สอนต้องเรียนรู้ได้เร็ว หยิบสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมาสอนได้อย่างเฉียบคมและใช้ คำพูดในการสะท้อนคิดที่โดนใจกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเรียนรู้ต่อได้ดี สอดคล้องกับแนวคิดสำคัญ ในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ของวิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก (2554, น.11-15) คือการจัดเรียนการสอนเน้นความ เข้าใจมนุษย์ ชุมชน สังคมและความเป็นจริง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะทางวิชาชีพ ตลอดจน เข้าใจชีวิตจริง เพื่อเป็นฐานในการให้บริการทางสุขภาพ ที่สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้รับบริการ เพื่อพัฒนาศักยภาพการดูแลตนเองของประชาชนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรอย่าง ต่อเนื่อง ทั้งมิติทางด้านความรู้หลักการทางวิชาชีพ และมิติทางด้านสังคมการเรียน โดยในมิติ ด้านสังคม จำเป็นต้องเรียนรู้กับของจริงคือมนุษย์ และการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งเรียก กระบวนการเรียนนี้ ว่าเป็นการเรียนรู้ในสภาพจริง (Authentic Learning) ที่สำคัญ คือ เป็นการ เรียนที่มุ่งเข้าใจคุณค่าความเป็นมนุษย์ซึ่งมีพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิด การเรียนรู้ภายใต้สภาวะ แวดล้อมและบริบทของตนเอง สาระและกระบวนการ การเรียนเหล่านี้ มีผลต่อการสร้างทัศนคติ และพัฒนาความคิดของผู้เรียน ตลอดจนกระตุ้นการเรียนรู้จากภายในตัวผู้เรียน เช่นเดียวกับ Susan Kleiman (2556, p.18) ที่มีแนวคิดของ Humanistic care โดยใช้แนวทางของ Descriptive Phenomenology ได้แก่ การจะศึกษาความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ต้องศึกษาจากผู้ที่มี ประสบการณ์ตรงในเรื่องนั้นๆ โดยผู้ศึกษาจะต้องวางประสบการณ์ ความรู้ทางวิชาการ หรือความ เชื่อเดิมของตน (bracketing) และเปิดใจยอมรับฟังผู้อื่นอย่างเต็มที่โดยไม่ตัดสิน สอดคล้องกับ สุริยะ วงศ์คงคาเทพ (2559, น.29) ที่กล่าวถึงการเรียนรู้ในสภาพจริงว่าหมายความถึงการที่ผู้เรียน ต้องรู้จักและเข้าใจ ผ่านการศึกษาสภาพจริงที่เป็นชีวิตและสุขภาพของผู้คนเท่านั้น การเรียนเพื่อ เข้าใจชีวิตไม่อาจเรียนรู้ในห้องเรียน หรือใช้วิธีสร้างจิตสำนึก สร้างอุดมคติ หรือขัดเกลาจิตใจของ ผู้เรียนโดยลำพังได้ เนื่องจากสภาพจริงเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่จริงแตกต่างจากโลกในอุดมคติ กระบวนการเรียนรู้จากสภาพจริง หรือ Authentic Learning จึงเป็นกุญแจไขปริศนาการเรียนการ สอนอย่างสำคัญ และการเรียนการสอนดังกล่าวต้องมีการวางแผนให้มีกิจกรรมส่งเสริมทักษะการ ดูแลด้วยหัวใจอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะในทุกชั้นปีเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนสม่ำเสมอ การ

จัดการเรียนการสอนเพียงวิชาใดวิชาหนึ่งไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะได้ ดังการศึกษาของมาลินี จำเนียร สุภาพ มิเกล็ด และอัมพร เครือเอม (2553, น.ง) ที่ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์วิชาปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน2:วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี จัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนและจัดให้ผู้เรียนเรียนจากสภาพจริงกับครอบครัวผู้รับบริการในชุมชน พบว่า ผู้สอนและผู้เรียนเข้าใจผู้รับบริการได้ดีขึ้น เสนอแนะว่าควรนำวิธีการสอนที่ให้เข้าใจผู้อื่นไปใช้สอนในวิชาอื่นเพิ่มขึ้นโดยควรจัดการเรียนการสอนให้เข้าใจผู้รับบริการต่อเนื่องทุกชั้นปี

5.**กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน** ผลการวิจัยพบว่าเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจด้านทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ให้ผู้เรียนเข้าใจความเป็นมนุษย์ของบุคคลเพิ่มขึ้น เพื่อเติมเต็มให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามหลักสูตรพยาบาล ศาสตรบัณฑิตกำหนด ประกอบด้วยกิจกรรมทั้งในห้องเรียน และในชุมชนเช่นโครงการอาจารย์ที่ปรึกษา โครงการสร้างเสริมสมรรถนะการรับฟังอย่างใคร่ครวญ เป็นต้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนต้องจัดให้สอดคล้องกับกิจกรรมของฝ่ายวิชาการมีกิจกรรมการสะท้อนคิด จัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น สามารถจัดเป็นกิจกรรมช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ได้ดี เนื่องจากไม่มีสถานการณ์อื่นๆมาเป็นกรอบเหมือนการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นอาจารย์ที่รับผิดชอบงานนี้จึงสำคัญที่ต้องออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เสริมทักษะทางฝ่ายวิชาการ นอกจากนั้นต้องมีวิธีการสะท้อนคิดกับผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพด้วย และหากเป็นไปได้ควรจัดเป็นหลักสูตรเสริมที่ผู้เรียนทุกคนต้องผ่านเกณฑ์ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้เรื่องการฟังโดยไม่ตัดสิน ไม่ใช้ความคิดของตัวเองคิดแทนเป็นเรื่องที่กระทบอัตตาคือความเป็นตัวตนของบุคคลซึ่งเป็นธรรมชาติ ดังนั้นการฝึกทักษะการฟังอย่างใคร่ครวญเพื่อไม่รีบด่วนสรุปจึงเป็นการกระทำที่ค่อนข้างยาก ต้องฝึกทำบ่อยครั้ง ดังนั้นหากบรรยากาศการเรียนการสอนจัดให้มีการฝึกให้เกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์แล้ว บรรยากาศของงานกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนยังช่วยส่งเสริม นำวิธีการที่สอดคล้องกับงานฝ่ายวิชาการจะช่วยส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนให้ดีขึ้น สอดคล้องกับคำกล่าวของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, น. 62 และ 2560, น.1-3) ที่กล่าวถึงหลักการบริหารหลักสูตรส่วนประกอบการบริหารจัดการประการหนึ่งคืองานกิจการนิสิตนักศึกษา ซึ่งจะมีส่วนช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของภาควิชาช่วยเสริมให้การบริหารหลักสูตรบรรลุตามวัตถุประสงค์โดยกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจะมีสอดแทรกอยู่เป็นระยะๆ ตลอดเวลา บทบาทในเรื่องนี้ไม่ใช่ภาระหน้าที่ของครูคนใดคนหนึ่งแต่เป็นหน้าที่ของครูทุกคน เช่นเดียวกับงานวิจัยของศักดิ์มงคล เชื้อทองและ

ทัศนีย์ เกริกกุลธร (2561, น.11) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนา การมีจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ว่าควรบูรณาการการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมถึงกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียนนั้นควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย

6.**สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน** ผลการวิจัยพบว่าสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ จะเป็นสิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมที่ผู้สอนดำเนินการออกแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตกำหนด เพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจแก่นักศึกษาพยาบาลว่าการให้การดูแลบุคคลจะใช้ความรู้ความสามารถที่ประกอบด้วยทั้งความรู้ด้านProfessional meaningและความรู้ด้าน Client meaning ได้แก่ นโยบายผู้บริหารที่สนับสนุนการเรียนการสอนที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นหัวใจในสถาบันการศึกษา ห้องสมุด อาคาร แหล่งฝึกในชุมชนที่กระตุ้นการเรียนรู้ของนักศึกษา ตำรา หนังสือ ห้องเรียนกลุ่มย่อยที่ผู้เรียนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ทรัพยากรสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นต้นทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์นั้นเป็นเรื่องค่อนข้างซับซ้อน เข้าใจยาก ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้นาน ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญประกาศเป็นนโยบายให้ทุกคนนำสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดการดำเนินการที่ต่อเนื่องชัดเจน และควรจัดหาสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกันเท่าที่จะสรรหามาได้ สอดคล้องกับชูศรี สุวรรณโชติ (2542, น.242) ที่ให้ความเห็นว่างานวิชาการเป็นงานหลักในการบริหารจัดการหลักสูตร งานสนับสนุนส่งเสริมงานวิชาการทุกงานต้องมาช่วยเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมสอดคล้องประสานกัน เช่นเดียวกับงานวิจัยศึกษาพฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรจากปัจจัยด้านการบริหารหลักสูตรของทัศนีย์ ทิพย์สูงเนิน (2562, น.279) ที่พบว่าปัจจัยที่ส่งเสริมการนำหลักสูตรไปใช้ นอกจากการเตรียมความพร้อมผู้สอน บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรแล้วยังต้องแปลงหลักสูตรสู่การเรียนการสอน มีการศึกษาเอกสารหลักสูตรให้มีความเข้าใจที่ตรงกัน พัฒนาวัสดุหลักสูตรที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอนเช่น เอกสาร แบบเรียน สื่อการเรียนการสอน เครื่องมือวัดประเมินผล แหล่งวิทยาการในท้องถิ่น ชั้นเรียน ห้องปฏิบัติการ สถานฝึกปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

7.**การวัดและประเมินผล** ผลการวิจัยพบว่าการวัดและประเมินผลเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนดำเนินการออกแบบตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต กำหนด เพื่อเสริมสร้างความรู้เข้าใจแก่นักศึกษาพยาบาลโดยการให้การดูแลบุคคลจะใช้ความรู้ความสามารถที่ประกอบด้วยทั้งความรู้

ด้าน Professional meaning และความรู้ด้านClient meaning จึงต้องออกแบบให้มีการวัดและประเมินผลทั้งภาคทฤษฎีในส่วนของ Professional meaning ตามหลักสูตรกำหนดและการวัดประเมินผลในสภาพจริงในส่วนของ Client meaning โดยอ่านผู้เรียนให้ออกว่าผู้เรียนคิดอะไรอยู่ และประเมินผลผู้เรียนจากการอ่านงานของผู้เรียนบอกได้ว่าสิ่งที่ผู้เรียนเขียนหรือบอกความคิดออกมานั้นผู้เรียนเรียนรู้อะไร ไม่เรียนรู้อะไร สะท้อนกรอบความคิดของผู้เรียน และเติมเต็มสิ่งที่ผู้เรียนยังเรียนรู้ไม่ถูกต้อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เป็นทักษะที่มีความละเอียดอ่อน ค่อนข้างซับซ้อน กระบวนการเรียนรู้ของบุคคลจะเกิดขึ้นแตกต่างกันตามรูปแบบการเรียนรู้ของบุคคลแต่ละคน ดังนั้นผู้สอนจึงต้องมีทักษะในการสังเกต ฟัง คิดวิเคราะห์ในพฤติกรรมของบุคคลที่เห็น ข้อมูลที่ได้รับฟัง รวมทั้งปฏิกิริยาอาการของบุคคลที่เกิดขึ้นเพื่อประเมินการเรียนรู้ การรับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นและให้ทำการวัด ประเมินผลทั้งในขณะเรียนทันทีและหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอน หากรอให้การเรียนการสอนแล้วเสร็จจึงประเมินอาจทำให้ขาดการกระตุ้นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการให้ข้อมูลขาดหายไปซึ่งไม่สามารถย้อนกลับไปอยู่ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นให้ผู้เรียนเข้าใจได้ สอดคล้องกับแนวคิดสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีหัวใจความเป็นมนุษย์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก (2554, น.11-15) ที่กล่าวว่าการประเมินผู้เรียนต้องประเมินผลในสถานการณ์จริง โดยกระบวนการสรุปวิเคราะห์และชี้ประเด็นของอาจารย์ผู้สอนในสถานการณ์จริง บทบาทของอาจารย์ผู้สอนต้องเป็นผู้สรุป วิเคราะห์ ชี้ประเด็นสะท้อนผู้เรียนให้เห็นและเข้าใจความจริงที่ศึกษา (สาระที่เป็นแก่น) ให้ผู้เรียนสะท้อนคิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ปรับทัศนคติ) รวมทั้งพัฒนาความคิด วิจารณญาณ (ทักษะทางปัญญา) ดังนั้นการประเมินทัศนคติหรืออ่านความคิดของผู้เรียน ประเมินความสามารถในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและการแปลผล ประเมินฐานความรู้ในสภาพจริงของพฤติกรรมบุคคล และการชี้ประเด็นเพื่อสะท้อนคิด ปรับทัศนคติ หรือถ่ายทอดมุมมองของกรณีศึกษา ตลอดจนการประเมินการสรุปความคิดรวบยอดจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้เพิ่มขึ้น เกิดความสงสัย อยากหาคำตอบในสิ่งที่ไม่เคยรู้มาก่อน และใช้ตนเองเป็นผู้ค้นหาจนเกิดการเรียนรู้ในที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของทัศนีย์ ทิพย์สูงเนิน (2562, น.262) ที่กล่าวว่าการสอนผู้เรียนในสถานการณ์จริงบนหอผู้ป่วย ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศการสอนที่ผ่อนคลายตั้งแต่การปฐมนิเทศ มีการรับฟังความเครียดความกังวลของผู้เรียน ผู้สอนส่งเสริมบรรยากาศให้ผู้เรียนกล้าบอกความคิด ความต้องการ หากจะชี้จุดอ่อนคุณภาพของการพยาบาลและงานที่มอบหมาย ควรบอกสิ่งที่ต้องพัฒนาในโอกาสหน้า จะทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจในการศึกษาภาคปฏิบัติ ผู้สอนต้องไวต่อการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียน

เช่นเดียวกับดวงใจ เกริกชัยวันและสุภาณี คลังฤทธิ์ (2553, น.96) ที่ศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการรายวิชาการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันการเจ็บป่วยพบว่าผู้เรียนศึกษาข้อมูลกิจกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันของกรณีศึกษามาส่งครู คิดว่าตัวเองได้เรียนรู้พฤติกรรมของชาวบ้าน ครูต้องอ่านการกระทำและความคิดของผู้เรียน (วัดและประเมินผลในสภาพการณ์จริง) ได้ว่าสิ่งที่ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลมาส่งนั้นเป็นเพียงบทบาทที่ชาวบ้านปฏิบัติเป็นประจำ ผู้เรียนยังไม่เข้าใจถึงความหมายของกิจกรรมที่ชาวบ้านทำเช่นการที่คุณยายตื่นมาแต่ตีสี่เพื่อซักผ้า 2 ตู้ แล้วหุงข้าว ทำกับข้าวให้หลานกิน สิ่งที่คุณยายทำเพื่อต้องการแสดงว่าตัวคุณยายยังมีคุณค่ากับคนในบ้าน ทำแล้วคุณยายมีความสุข รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า เป็นต้น ผู้สอนอ่านงานผู้เรียนแล้วต้องประเมินงานของผู้เรียนได้ขณะเดียวกันต้องสะท้อนให้ถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อผู้สอนต้องสะท้อนคิดการเรียนรู้ และกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

3.การให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สำหรับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สำหรับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ 3 ระดับคือ ระดับสถาบันพระบรมราชชนก ระดับสถาบันหรือระดับวิทยาลัย และระดับหลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อให้บัณฑิตพยาบาลมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์และผ่านการแสดงความคิดเห็นชอบของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่าน อภิปรายผล ได้ดังนี้

3.1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับที่ 1 (ระดับสถาบันพระบรมราชชนก)

ผลการวิจัยพบว่าสถาบันพระบรมราชชนก ควรจัดให้มีหน่วยงานกลาง ทำหน้าที่รับผิดชอบหลักในการกำหนดทิศทาง แนวทาง กลยุทธ์ และตัวชี้วัดเพื่อประเมินติดตามการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์บัณฑิตที่มีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เพื่อเป็นศูนย์รวมการดำเนินงาน รวบรวมข้อมูลภาพรวมของทุกวิทยาลัย เอื้ออำนวยความสะดวก ช่วยแก้ปัญหาในการดำเนินงานของแต่ละวิทยาลัย ตลอดจนควบคุมกำกับเพื่อให้เกิดผลลัพธ์บัณฑิตที่มีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานการณ์ในปัจจุบันวิทยาลัยรับหลักสูตรมาจากสถาบันพระบรมราชชนก แล้วมาบริหารจัดการหลักสูตรตามบริบทของแต่ละวิทยาลัย การดำเนินงานจึงแตกต่างกันไปแล้วแต่แต่ละวิทยาลัยจะมีพื้นฐานความเข้าใจหลักสูตรตลอดจนบริบทของการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน ดังนั้นหากมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่รับผิดชอบหลักในการกำหนดทิศทาง แนวทาง กลยุทธ์ และตัวชี้วัดเพื่อประเมินติดตามการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผล

ลัพธ์บัณฑิตที่มีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์จะทำให้เกิดระบบที่ดีมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นในการบริหารจัดการให้ผู้เรียนเกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของบัณฑิตของสถาบันที่สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก สอดคล้องกับคำกล่าวของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, น. 75) ที่กล่าวว่าการบริหารหลักสูตรระดับอุดมศึกษาต้องบริหารในลักษณะคณะกรรมการเพื่อช่วยกำกับมาตรฐานและการเรียนรู้ และเช่นเดียวกับงานวิจัยที่สุณี วงศ์คงคาเทพ (2550, น.12) กล่าวในรายงานวิจัยการประเมินผลผู้เรียนกับการสอนบูรณาการถึงความเป็นมาของโครงการปฏิรูปการจัดการศึกษาเพื่อการสร้างสุขภาพที่เป็นโครงการระยะ 3 ปี มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของสถาบัน โดยมียุทธศาสตร์หลัก3ประการคือยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ยุทธศาสตร์การพัฒนาอาจารย์และยุทธศาสตร์การสร้างองค์ความรู้ มีคณะกรรมการรับผิดชอบโครงการ ติดตามกำกับการดำเนินงาน และทำวิจัยประเมินผลโครงการ

3.2. **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับที่2 (ระดับสถาบันการศึกษาที่รับนโยบายไปจัดการเรียนการสอน)** ผลการวิจัยพบว่าสถาบันการศึกษาควรพัฒนาสถาบันการศึกษาให้เป็นต้นแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเพื่อให้เกิดสถาบันต้นแบบของการจัดการเรียนการสอน ส่งผลให้สถาบันที่สนใจมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะเป็นการกระตุ้นให้บุคลากรทั้งผู้สอน ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องในสถาบันนั้นๆตื่นตัวกับกลวิธีการเรียนการสอนที่เกิดขึ้น เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาผู้สอนและผู้เรียนกลยุทธ์หนึ่งคือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดการความรู้ สอดคล้องกับ Susan Kleiman (2556, 25-60) กล่าวว่าบุคคลมีความรับรู้ความเป็นตัวตน โดยที่คนทุกคนที่อยู่บนโลกล้วนมีตัวตน ต่างมีการติดต่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีปฏิสัมพันธ์ติดต่อกัน ดังนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเนื่องจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางบวกและทางลบ และการเปลี่ยนแปลงนี้ล้วนทำให้แต่และบุคคลมีประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุณี วงศ์คงคาเทพ (2550, น.18) กล่าวในรายงานวิจัยการประเมินผลผู้เรียนกับการสอนบูรณาการว่าบทบาทของครูมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง (ทัศนคติ) สร้างความคิดวิจารณญาณ (ทักษะ) และเข้าใจความเป็นจริงที่ศึกษา (สาระ) เงื่อนไขของครูจึงต้องพัฒนาความสามารถหรือทักษะของตนเองในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของครูจึงมีความจำเป็น เป็นการต่อยอดทักษะความรู้

3.3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับที่ 3 (ฝ่ายวิชาการ/ผู้รับผิดชอบระดับหลักสูตร)

ผลการวิจัยพบว่าฝ่ายวิชาการ/ผู้รับผิดชอบระดับหลักสูตร ควรเป็นผู้นำในการกำหนดนิยามอัตลักษณ์/สมรรถนะชั้นปีเพื่อสามารถออกแบบการเรียนการสอน วัดและประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรมทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจน วัดได้ จะนำไปสู่วิธีการปฏิบัติที่ดีสามารถกำกับติดตามได้อย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรมและฝ่ายวิชาการเป็นผู้นำที่มีเป้าประสงค์ชัดเจน มีการจัดประสานงานที่ดี ร่วมกันระบุและทำความเข้าใจนิยามอัตลักษณ์/สมรรถนะของผู้เรียนทุกชั้นปี ผู้สอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจะมีแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่สอดรับกันจะเกิดผลลัพธ์การเรียนการสอนที่ดี ดังที่ทิศนา แขมณี (2557, น.222) กล่าวว่า การจัดระบบคือการกำหนดองค์ประกอบและจัดองค์ประกอบของระบบให้มีความสัมพันธ์กันอย่างดี เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ ระบบการจัดการเรียนการสอนก็คือองค์ประกอบต่างๆของการเรียนการสอนที่ได้รับการจัดไว้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับการศึกษาของปัฐยาวัชร ปรากฏผลและคณะ (2555, ก) ศึกษาการรับรู้แนวคิดการให้บริการสุขภาพด้วย หัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พระพุทธบาทผลการวิจัยสรุปว่าการให้ความหมายของการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาตามแนวคิดของวิทยาลัยฯอาจมีความเกี่ยวข้องกับการรับรู้และประสบการณ์ของนักศึกษาแต่ละชั้นปี นักศึกษาชั้นปีที่สูงสุดหรือสูงมากขึ้นจะสามารถมองเห็นภาพรวมของการให้บริการทางสุขภาพที่ชัดเจนกว่า ตามการรับรู้ของนักศึกษาที่แตกต่างกันตามการเรียนรู้และประสบการณ์ของนักศึกษาแต่ละชั้นปีหรือพฤติกรรมการให้การดูแลด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่พบว่ารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกมีข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านต่างๆในการบริหารจัดการหลักสูตรฯที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

1.1 หลักสูตร ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรที่จะเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์นั้น ควรมีการกำหนดไว้ชัดเจนว่าบัณฑิตพยาบาลที่ศึกษา

หลักสูตรนี้จะเป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีความเข้าใจความเป็นมนุษย์ของบุคคล เข้าใจความแตกต่างของบุคคลแต่ละคนซึ่งหมายถึงความเป็นปัจเจก ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้คือหากสถาบันการศึกษาต้องการให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ควร มีการกำหนดเรื่องของการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ที่ชัดเจนโดยระบุในปรัชญา วัตถุประสงค์ของหลักสูตร อัตลักษณ์ของบัณฑิต ตลอดจนควรระบุในเนื้อหาของหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุกชั้นปี สำหรับในส่วนของการนำหลักสูตรไปใช้ควรกำหนดพฤติกรรมความเข้าใจความเป็นมนุษย์ให้เป็นรูปธรรมจับต้องได้ชัดเจนและส่วนที่ขาดไม่ได้คือการวัด ประเมินผลหลักสูตรควรกำหนดการวัดประเมินผลพฤติกรรมความเข้าใจความเป็นมนุษย์ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ วางแผนการจัดการเรียนการสอนรายวิชา การกำกับติดตามผลการจัดการศึกษาแต่ละชั้นปี

1.2 ผู้สอน จากการศึกษาวิจัยพบว่าผู้สอนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้คือหากสถาบันการศึกษาใดต้องการให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ต้องมีกลยุทธ์ในการพัฒนาให้ผู้สอนเข้าใจการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มีการจัดอบรมให้ผู้สอนสามารถสะท้อนคิด ไม่ใช้ความคิดตนเองคิดแทนผู้อื่น

1.3 ผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่าหากสามารถกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียนได้ควรมีการคัดเลือกบุคคลที่มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาล มีประสบการณ์การฟังอย่างใคร่ครวญ ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้คือหากสถาบันการศึกษาใดต้องการให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ควรมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ามาเรียนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ นอกจากมีคุณสมบัติครบตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตกำหนดแล้ว สถาบันควรกำหนดคุณสมบัติผู้เรียนเบื้องต้น ควรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การฝึกทักษะการฟังอย่างใคร่ครวญ มีประสบการณ์การฝึกการคิดวิเคราะห์ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและมีใจรักในวิชาชีพพยาบาลมีความต้องการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ เมื่อเข้ามาเรียนด้วยวิธีการเรียนการสอนที่เสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ จะเรียนรู้ได้เร็วขึ้น ลดอคติตนเอง รับฟังความคิดผู้อื่น ไม่ใช้ความคิดตนเองคิดแทนผู้อื่นได้ดีขึ้น

1.4 วิธีการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่าควรออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความคิดเห็นและสะท้อนมุมมองของตนเอง เพื่อต่อไปจะเข้าใจผู้อื่น ฝึกการไม่นำความคิดของตัวเองตัดสินผู้อื่น ซึ่งการเรียนการสอนที่ส่งผลดังกล่าวข้างต้น ต้องเป็นการเรียนการ

สอนในสภาพจริง จัดให้ผู้เรียนได้ลงชุมชนไปเห็นสภาพจริงของชีวิตจริง โดยเฉพาะชีวิตของคนที่มีความทุกข์เพื่อให้เรียนรู้ วิธีการแก้ปัญหาของคนอันจะส่งผลให้ผู้เรียนเห็นว่าความรู้เดิมของตนกับความจริงต่างกันซึ่งจะเป็นการกระตุ้นความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของผู้เรียนต่อไป ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้คือหากสถาบันการศึกษาใดต้องการให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ควรมีการจัดการเรียนการสอนในสภาพจริง ให้ผู้เรียนได้เรียนทุกข์และวิธีการแก้ทุกข์ของบุคคล เพื่อเข้าใจสาเหตุปัญหาที่แท้จริง

1.5 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่าควรจัดให้สอดคล้องกับงานวิชาการ โดยจัดเป็นกิจกรรมช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ได้ดี เนื่องจากไม่มีสถานการณ์อื่นๆมาเป็นกรอบเหมือนการจัดการเรียนการสอน ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้คือหากสถาบันการศึกษาใดต้องการให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์จะต้องให้ความสำคัญกับอาจารย์ที่รับผิดชอบงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เสริมทักษะทางฝ่ายวิชาการ นอกจากนั้นต้องมีวิธีการสะท้อนคิดกับผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพด้วย และหากเป็นไปได้ควรจัดเป็นหลักสูตรเสริมที่ผู้เรียนทุกคนต้องผ่านเกณฑ์

1.6 สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน ผลการวิจัยให้ความเห็นว่านโยบายของผู้บริหารและแหล่งเรียนรู้หรือชุมชนเป็นสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนในสภาพจริงให้ผู้เรียนเกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ได้ดี ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้คือหากสถาบันการศึกษาใดต้องการให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ควรเลือกแหล่งเรียนรู้หรือชุมชนที่กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน ขณะเดียวกันต้องมีนโยบายของผู้บริหารเป็นกุญแจที่สำคัญ โดยผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ ประกาศเป็นนโยบายลงสู่ผู้ปฏิบัติว่าผู้สอนทุกคนต้องมีแนวคิดที่สอดคล้องพูดไปในทางเดียวกัน

1.7 การวัดและประเมินผล ผลการวิจัยสะท้อนว่าการวัดและประเมินผลเป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งสำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ต้องวัดประเมินผลในสภาพจริง (Authentic Evaluation) ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้คือหากสถาบันการศึกษาใดต้องการให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ควรมีการประเมินผู้เรียนว่าผู้เรียนมองข้อมูลอย่างไร มองให้เห็นถึงกรอบความคิดของผู้เรียนผ่านงานหรือคำถามของผู้เรียน อ่านผู้เรียนให้ออกว่าติดปัญหาเรื่องอะไรเพื่อเติมเต็มสิ่งที่ผู้เรียนขาด เป็นการประเมินผู้เรียนในสถานการณ์การเรียนการสอนจริง สะท้อนให้ผู้เรียนมองเห็นความคิดของตนเอง

2.จากการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก พบว่ามี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตรที่มีเนื้อหาระบุการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ผู้สอนที่ต้องได้รับการฝึกการสอนการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ผู้เรียนที่ต้องมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาล สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนที่สำคัญคือแหล่งฝึกประสบการณ์ วิธีการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลในสภาพจริง และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีกิจกรรมสอดคล้องกับการเรียนการสอน ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้คือหากสถาบันการศึกษาใดต้องการให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ หลักสูตร วัตถุประสงค์ ปรัชญาของหลักสูตรของสถาบันนั้นต้องระบุทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ให้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร พัฒนาวิธีการจัดเรียนการสอนตามหลักสูตรกำหนด เน้นความเข้าใจบุคคล ชุมชน สังคมและความเป็นจริง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะทางวิชาชีพ ตลอดจนเข้าใจชีวิตจริงเพื่อให้บริการทางสุขภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน มีการพัฒนาครูผู้สอนอย่างเป็นระบบให้เข้าใจวิธีการสอนเพื่อให้เกิดทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ การรับผู้เรียนเข้าศึกษาควรกำหนดคุณสมบัติการมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาลเพิ่มมากกว่าคุณสมบัติพื้นฐานที่กำหนด มีการจัดหาสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนที่สำคัญคือแหล่งฝึกประสบการณ์ที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี มีวิธีการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลในสภาพจริง และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีกิจกรรมสอดคล้องกับการเรียนการสอน

3. การสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ผลการวิจัยพบว่ามีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ 3ระดับคือ ระดับสถาบันพระบรมราชชนก ระดับวิทยาลัย และระดับหลักสูตร ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้คือหากสถาบันการศึกษาใดต้องการให้บัณฑิตมีทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ต้องมีการขานรับนโยบายตั้งแต่ระดับกระทรวงคือสถาบันพระบรมราชชนกต้องเห็นความสำคัญ ประกาศเป็นนโยบายเน้นให้มีการพัฒนาทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของผู้เรียนในทุกสถาบัน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการระดับกระทรวงที่ทำหน้าที่ประสานงานกับเครือข่าย ควบคุม กำกับ ติดตาม ดูแลช่วยเหลืออำนวยความสะดวกแก่สถาบันการศึกษาในสังกัด ขณะเดียวกันสถาบันการศึกษาต้องขานรับนโยบาย นำไปวางแผนการดำเนินงานในหน่วยงาน งานผู้รับผิดชอบระดับหลักสูตรต้องตื่นตัวขานรับนโยบายจากผู้อำนวยการมาควบคุม

ดูแล กำกับ พัฒนาผู้สอนเพื่อให้สามารถกำกับอัตลักษณ์การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของแต่ละชั้นปีได้เป็นลำดับ มีการประสานส่งต่องาน อย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการติดตามประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของวิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการวัดประเมินผลในสภาพจริง (Authentic Evaluation) ในเรื่องการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของวิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

3. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ที่กำหนดกระบวนการในการพัฒนาเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ อย่างครอบคลุมในทุกมิติที่พัฒนาขึ้น

บรรณานุกรม

กนกพร นทีธนสมบัติ. (2550). คุณภาพการพยาบาลและการจัดการศึกษาพยาบาล. *วารสารมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ วิชาการ*, 11 (21).

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. (2545). *จิตวิญญาณกับสุขภาพในมิติสุขภาพ:กระบวนทัศน์ใหม่เพื่อสร้างสังคมแห่งสุขภาวะ*.กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์และประชาธิป กะทา. (2551). *สุขภาพปฐมภูมิ บริการปฐมภูมิจากปรัชญาสู่ปฏิบัติการสุขภาพมิติใหม่*.พิมพ์ครั้งที่2, นนทบุรี : สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ.

ขนิษฐา เจริญพันธ์และกิตติศักดิ์ ไกรจันทร์. (2555). *ผลการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามสภาพจริงรายวิชาการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันการเจ็บป่วยวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม*.มหาสารคาม:วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม.

คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12พ.ศ. 2560 – 2564*. กระทรวงสาธารณสุข.

คัมภีร์ สุดแท้. (2553). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

งานศิษย์เก่าสัมพันธ์. (2563). *รายงานผลการศึกษาการติดตามผลคุณภาพบัณฑิต หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2555) ประจำปีการศึกษา 2561*.ชัยนาท: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท.

จรัส สุวรรณเวลา. (2545). *รื้อปรับระบบสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษา:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แจ่มจันทร์ รีละชาติ และคณะ. (2552). *กระบวนการปรับทัศนคติของนักศึกษาพยาบาลในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการการที่เน้นหัวใจของความเข้าใจมนุษย์ ในรายวิชาสุขภาพและสิ่งแวดล้อม*.มหาสารคาม:วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม.

ชิรวัฒน์ นิจเนตร. (2560). *การวิจัยพัฒนารูปแบบทางสังคมศาสตร์และการศึกษา*.วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี,ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2560).

ชัยณรงค์ สังข์จ่าง. (2552). *มาคืนหัวใจให้ระบบสุขภาพกันเถอะ*.หมออนามัย.ปีที่4 ,ฉบับที่ 1, กรกฎาคม-สิงหาคม 2552.

ชนิตา นรดี และคณะ. (2550). Humanized nursing care in Ramathibodi hospital. ใน: สถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล, บรรณาธิการ. *หนังสือแบ่งปันและเติมเต็ม: Humanized Health Care คืนหัวใจให้ระบบสุขภาพ*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสหไพศาล.

ชฎาวัลย์ รุณเลิศ. (2552). *การประเมินผลหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปของวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนาภิเษก*.นนทบุรี:วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนาภิเษก.

ชูศรี สุวรรณโชติ. (2542). *หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร*.กรุงเทพมหานคร: กิจศึกษาเทรดิ้ง.

ณัฐศักดิ์ จันทร์ผล. (2552). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เน้นการกระจายอำนาจ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยสยาม.

ดวงใจ เกริกชัยวัน และสุภาณี คลังฤทธิ์. (2553). *การศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการรายวิชาการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันความเจ็บป่วย*.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

ดุจเดือน เขียวเหลืองและคณะ. (2556). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการสะท้อนคิดเพื่อสร้างเสริมความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาลสำหรับนักศึกษาพยาบาล*.วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 15 ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม.

ถวิล ธาราโภชน์และศรัณย์ ดำริสุข. (2548). *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน*.พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร :ทิพยวิสุทธิ์.

ทัศนีย์ ทิพย์สูงเนิน. (2561). โมเดลเชิงสาเหตุต่อพฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก.ดุษฎีนิพนธ์คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2561,74.

ทิศนา แขมมณี. (2551). *รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย*. พิมพ์ครั้งที่5, กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิศนา แขมมณี. (2557). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นรัญญา พลดร. (2554). *การสอนในสภาพจริง*: สืบค้น1สิงหาคม 2562 จาก website https://sites.google.com/site/naranya2010/prawati-khun-khru-nrayy

นวลจิตต์ เชาวกีรติพงศ์, เบญจลักษณ์ น้ำฟ้า และชัดเจน ไทยแท้. (2545). *เอกสารเรื่อง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญชุดฝึกอบรมผู้บริหาร.* กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นิศา ชูโต. (2548). *การวิจัยเชิงคุณภาพ.* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: พริ้นต์โพร.

น้ำทิพย์ งามสุทธา. (2547). *การศึกษาสภาพการใช้และปัญหาการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในเครือคณะภคินีพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ*: สารนิพนธ์กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพมหานคร:บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

บุญชม ศรีสะอาดโต. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น.* กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก, หน้า13.

บุญใจ ศรีสถิตย์นรากูล. (2545). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางพยาบาลศาสตร์.*พิมพ์ครั้งที่2, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่องแนวทางการนำมาตรฐานการอุดมศึกษาสู่การปฏิบัติ พศ. 2561 (2561,17 สิงหาคม) *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่มที่135 ตอนพิเศษ199 ง หน้า19.

ประกาศสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูรเรื่องยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) พศ.2561 (2561,13 ตุลาคม) *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่มที่125 ตอนที่82 ก หน้า12.

ประกาศสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูรเรื่องพระราชบัญญัติการอุดมศึกษาพ.ศ. 2561 (2562,1พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*.เล่มที่136 ตอนที่ 57 ก หน้า 55-61.

ประเวศ วะสี. (2550). การเข้าถึงความจริง ความดี ความงาม.ใน: สถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล, บรรณาธิการ. *หนังสือแบ่งปันและเติมเต็ม: Humanized Health Careคืนหัวใจให้ระบบสุขภาพ*.กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหไพศาล.

ประเวศ วะสี. (2543). *สุขภาพในฐานะอุดมการณ์ของมนุษย์.*พิมพ์ครั้งที่2,กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.

ประเวศ วะสี. (2549). *ระบบบริบาลที่มีหัวใจของความเป็นมนุษย์*: *สถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล*, บรรณาธิการ.คู่มือนำทาง หรือ Guidebook สำหรับ 7th National Forum.

ประพนธ์ ผาสุกยืด. (2550). *Heart revolution: เริ่มกันที่ใจในสถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล*.หนังสือแบ่งปันและเติมเต็ม: Humanized Health Care คืนหัวใจให้ระบบสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหไพศาล.

ประไพ กิตติบุญถวัลย์ เกศแก้ว สอนดี ผุสดี ก่อเจดีย์ และภูวสิทธิ์ สิงห์ประไพ. (2562). ผลการสอนสะท้อนคิดต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการปฏิบัติการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล.วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 17 (2) , กรกฎาคม-ธันวาคม2562,น.163-171.

ปทีป เมธาคุณวุฒิ. (2545). *หลักสูตรอุดมศึกษา:การประเมินและการพัฒนา*.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประสิทธิ์วัฒนาภา. (2560). *การเรียน การสอน ศตวรรษที่21*.เอกสารประกอบคำบรรยายของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2542). *การบริหารงานวิชาการ*.กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.

ปาริฉัตร ติโลกะวิชัย. (2556). *แนวโน้มการเคลื่อนย้ายพยาบาลวิชาชีพไทยหลังการเปิดประชาคมเศรษฐกิจเศรษฐกิจอาเซียน*.แบบฝึกหัดการวิจัย, คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปัฐยาวัชร ปรากฏผลและคณะ. (2555). *การรับรู้แนวคิดการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พระพุทธบาท*.สระบุรี: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พระพุทธบาท.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). *การบริหารงานวิชาการ*.กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี.

ปัญญา ทองนิล. (2553). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพการสอนโดยการบูรณาการแบบสอดแทรกสำหรับนักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พรชุลี อาชวอำรุง. (2528). *การวิจัยทางการอุดมศึกษา*.ภาควิชาอุดมศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย,อ้างถึงในประจวบ สุขสมบูรณ์.การสืบสอบแบบตัดสินใจของอธิการบดีสถาบันราชภัฏ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, 2543).

พันทิพย์ จอมศรีและคณะ. (2553). *การรับรู้เกี่ยวกับหลักการพยาบาลของพยาบาลในประเทศไทย*. วารสารสภาการพยาบาล. ปีที่ 25 ,ฉบับที่ 1, มกราคม-มีนาคม 2553.

พวงบุปผา เสาวรสและนุชนรา รัตนศิระประภา. (2561). *การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ่อสุพรรณวิทยา*. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. 9 (1) , กรกฎาคม – กันยายน 2561.

พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). “การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*, บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พิชญาภา ยืนยาว. (2552). “รูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถาบันอุดมศึกษา”.*วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปกร.

พีรนุช ลาเซอร์. (2555). *การวิเคราะห์แยกประสบการณ์และบริบทของข้อมูลในการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาทางการพยาบาล*.วารสารเกื้อการุณย์,ปีที่ 19,ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2555.

เพ็ญจมาศ คำธนะและคณะ. (2553). *การรับรู้พฤติกรรมการให้การดูแลด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์ของนักศึกษา อาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิต ผู้รับบริการ*.ราชบุรี:วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี.

พูลสุข หิงคานนท์. (2540). “การพัฒนารูปแบบการจัดองค์การของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, สาขาบริหารการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มกราพันธ์ จูฑะรสก. (2551). *การคิดอย่างเป็นระบบ*.โครงการสวัสดิการวิชาการ สถาบันพระบรมราชชนก. กรุงเทพมหานคร:ธนาเพรส.

มาลินี จำเนียร สุภาพ มิเกล็ด และอัมพร เครือเอม. (2553). *การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์วิชาปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน2: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี*.ราชบุรี:วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีราชบุรี.

มาลี สืบกระแส. (2552). *การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.

มณฑนา อริยะศักดิ์ชัย และสุจิตรา ทัดเที่ยง. (2550). *ผลการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการวิชามนุษย์ สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม*.พิษณุโลก:วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช.

มิยากาวะ ทาดาโอะ. (2550). *เศรษฐมิติเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: รู้แจ้ง.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2542*.กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, หน้า965.

รายงานการวางแผนพยาบาลของนักศึกษาและสัมภาษณ์นักศึกษาพยาบาลผู้วางแผนการพยาบาล : หทัยรัตน์ บุษยพรรณพงศ์ เป็นผู้สัมภาษณ์,ที่แผนกฝากครรภ์ โรงพยาบาลชัยนาท นเรนทร เมื่อ 20 กันยายน 2562.

รุ่งรัชดา พรเวหะชาติ. (2548). *การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*.ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต,บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

รุ่ง แก้วแดง. (2540). *ปฏิวัติการศึกษาไทย*.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.

รุจิร์ ภู่สาระ. (2551). *การพัฒนาหลักสูตร:ตามแนวปฏิรูปการศึกษา*.พิมพ์ครั้งที่3 ,กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพ้อยท์.

เรณู บุญเสรฐและจิติมา วรรณศรี. (2561). รูปแบบการบริหารหลักสูตรสู่ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย, 10* (2) : กรกฎาคม – ธันวาคม 2561,น.315.

ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ. (2539). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*.กรุงเทพมหานคร:สุวีริยาส์น.

วิภา ทองหงำ. (2554). *รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.* ดุษฎีนิพนธ์สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วัฒนาพร สุขพรต. (2562). *นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาและอุดมศึกษา*.เอกสารประกอบคำบรรยายในการประชุมหลักสูตรเตรียมผู้บริหารในสังกัดสถาบันประบรมราชชนกประจำปีงบประมาณ 2562ระหว่างวันที่ 10-14 มิถุนายน 2562 ณวิทยาลัยนักบริหารสาธารณสุข (หลวงพ่อเปิ่นอุปถัมภ์) สถาบันพระบรมราชชนกสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). *การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา*.กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์.

วิจิตร ศรีสอ้าน. (2518). หลักการอุดมศึกษา.กรุงเทพมหานคร:ไทยวัฒนาพานิช.

วิภาวรรณ อริยานนท์ และคณะ. (2549).*กระบวนการปรับทัศนคติของนักศึกษาในการจัดการเรียนการสอนบูรณาการวิชาสังคมไทย และวิชามนุษย์กับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม*.ราชบุรี: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2560). *การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา*.วารสารเพื่อการศึกษา และการเรียนรู้บนโลกออนไลน์.สืบค้น7 ตุลาคม 2562จากhttps://nawaporn.files.wordpress.com ›2009/01.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา*.พิมพ์ครั้งที่2,กรุงเทพมหานคร:อาร์แอนด์ปริ้นท์ จำกัด.

วิชญาภา เมธีวรฉัตร. (2557). *รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง 2*.วิทยานิพนธ์ พธ.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) พระนครศรีอยุธยา:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

วิยะดา รัตนสุวรรณ และคณะ. (2549). *ผลของการจัดการเรียนการสอนในวิชาสังคมไทยมานุษยวิทยาสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม*.พะเยา:วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา.

วิศิษฐ์ วังวิญญู. (2548). *สุนทรียสนทนา*.กรุงเทพมหานคร: บริษัทเคล็ดไทย.

ศักดิ์มงคล เชื้อทองและทัศนีย์ เกริกกุลธร. (2561). การพัฒนาจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์สำหรับนักศึกษาพยาบาล.วารสารการพยาบาลและการศึกษา.ปีที่11;ฉบับที่4:ตุลาคม-ธันวาคม 2561,น.1.

สถาบันพระบรมราชชนก. (2554). *คู่มือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอัตลักษณ์บัณฑิตสถาบันพระบรมราชชนก.* นนทบุรี:สถาบันพระบรมราชชนก.

สถาบันพระบรมราชชนก. (2561). *รายงานประจำปี.* นนทบุรี:สถาบันพระบรมราชชนก.

สถาบันพระบรมราชชนก. (2553). *การจัดการความรู้เพื่อการเรียนการสอนบูรณาการ*.เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสถาบันพระบรมราชชนก ประจำปี2553 :ชีวิตคือการศึกษา. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

สถาบันพระบรมราชชนก. (2561). *รายละเอียดของหลักสูตร (มคอ.2) หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุงพ.ศ.2561).* นนทบุรี:สถาบันพระบรมราชชนก.

สรนิต ศิลธรรม. (2562). *ทิศทางอุดมศึกษา2562*.[Power point].กรุงเทพมหานคร:กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม.

สุณี วงศ์คงคาเทพ. (2550). *รายงานวิจัยการประเมินผลผู้เรียนกับการสอนแบบบูรณาการ*.นนทบุรี: สถาบันพระบรมราชชนก.

สุรีย์ ธรรมิกบวร. (2541). *การพยาบาลองค์รวมกับศิลปะการพยาบาล*.วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ, (1) 13, หน้า 16-20.

สุทิศา สงวนสัจและคณะ (2556). *ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พ.ศ.2550 ที่สำเร็จการศึกษาปีการศึกษา2550จากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีชัยนาท.* ชัยนาท:วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท.

สุริยะ วงศ์คงคาเทพ. (2550). *คุณค่าของการเรียนรู้จากชุมชน*.สรรพสาระในชุมชนศึกษา.โครงการปฏิรูปการศึกษาเพื่อสร้างเสริมสุขภาพการศึกษา.กรุงเทพมหานคร:ออนพริ้นช้อพ.

สุริยะ วงศ์คงคาเทพ. (2550). *แนวคิดของการสอนแบบบูรณาการ*.การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ.นนทบุรี:สถาบันพระบรมราชชนก.

สุริยะ วงศ์คงคาเทพ. (2559). *คิดแล้วทำ ทำแล้วคิด2*.นนทบุรี:สถาบันพระบรมราชชนก.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภางค์ จันทวานิช (2551). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*.พิมพ์ครั้งที่8, กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุนีย์ ภู่พันธ์. (2546). *แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร*.เชียงใหม่ :ห้างหุ้นส่วนจำกัดเชียงใหม่.

สุทิน ชนะบุญ. (2560). *สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเบื้องต้น*. เอกสารประกอบการประชุมR2Rสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดขอนแก่น.ขอนแก่น:สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดขอนแก่น.

สิน พันธุ์พินิจ. (2553). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์*.พิมพ์ครั้งที่ 2,กรุงเทพมหานคร:วิทยพัฒน์.

สมุทร ชำนาญ. (2546). *การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียน เป็นฐาน*. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564)*. กรุงเทพมหานคร:สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *มาตรฐานการศึกษาของชาติพ.ศ. 2561*.กรุงเทพมหานคร:กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551) *กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 - 2559)*. กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หทัยรัตน์ บรรณากิจและอัมพร ยานะ. (2553). *ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาจากการเรียนการสอนแบบบูรณาการ วิชาโภชนาการ.*ในเอกสารชุดการจัดการความรู้ลำดับที่1“การจัดการ ความรู้เพื่อการเรียนการสอนบูรณาการ สถาบันพระบรมราชชนก”เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสถาบันพระบรมราชชนกประจำปี2553 ชีวิตคือการศึกษา การศึกษาคือชีวิต 25-26 สิงหาคม 2553โรงแรมมณเฑียรริเวอไซด์ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี:โรงพิมพ์องค์การทหารผ่านศึก.

อัษ แสนภักดี. (2558). *รูปแบบของปัจจัยด้านการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ*. ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด. (วิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและกีฬา). ชลบุรี: คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

อำพล จินดาวัฒนะ. (2551). กรณีศึกษา รพ.พุทธฉือจี้:ไต้หวันรูปธรรมสาธารณสุขที่เน้นหัวใจของความเป็นมนุษย์ใน: สถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล, บรรณาธิการ.*คู่มือนำทางหรือGuidebookสำหรับ 7th National Forum.*

อุทุมพร จามรมาน. (2541). โมเดลคืออะไร, *วารสารวิชาการ,*1 (2) ,หน้า 22-26.

อนงค์พร แก้วทับทิม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์. หทัยรัตน์ บุษยพรรณพงศ์เป็นผู้สัมภาษณ์,ที่แผนกฝากครรภ์โรงพยาบาลชัยนาทนเรนทร เมื่อวันที่15สิงหาคม2562.

อดุลย์ วิริยะเวชกุล. (2546). *ดัชนีบ่งชี้คุณภาพบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษา.*กรุงเทพมหานคร:พี.เอ.ลิฟวิ่ง.

อรัญญา นามวงศ์ พัชรบูรณ์ ศรีวิชัย และนิภา ไชยรินคำ. (2553). *การใช้กระบวนการเรียนรู้ในสภาพจริงในการฝึกรายวิชาปฏิบัติหลักการและเทคนิคการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่2 รุ่นที่19.*ในเอกสารชุดการจัดการความรู้ลำดับที่1“การจัดการความรู้เพื่อการเรียนการสอนบูรณาการ สถาบันพระบรมราชชนก”เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสถาบันพระบรมราชชนกประจำปี2553 ชีวิตคือการศึกษา การศึกษาคือชีวิต 25-26สิงหาคม 2553 โรงแรมมณเฑียรริเวอไซด์ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี:โรงพิมพ์องค์การทหารผ่านศึก.

Allan,C.Ornstein & Francis P.Hunkins. (1993). *Curriculum-Foundation,Principles,and Issues*.2nd.Boston:Allyn and Bacon.

Bardo, John W., and Hartman, John J, (1982) . *Urban Sociology : A Systematic Introduction,*U.S.A. : F.E. Peacock Publishers, Inc, pp. 70-71.

Bloom, B. S. (1956). Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. New York, NY: Longmans, Green.

Bohm, D. (1996). *On dialogue*. London: Routledge.

Brown, W. B. & Moberg, D. J. (1980). *Organization Theory and Management : A Macro Approach.* New York : John Wiley and Sons.

Capra, F. (1996). *The web of life A new synthesis of mind and matter.* London: Flamingo.

Cronbach, L. J. (1984). *Essentials of Psychological Testing.* New York: Harper and Row.

David Kapland, & Robert A. Manners. (1972). *Culture theory,* Prentice-hall Inc., New Jersey, p. 6.

Dossey, B.M & Babara,M. (2003). *Holistic nursing practice*.InB.M.Dossey, L. Eisner, E. (1976). *Educational connoisseurship and criticism : Their form and functions in education evaluation*. Journal of Aesthetic Education, 39 (2) , 192 – 193.

Eisner, E.W. (1979) . *The Educational imagination on the design and evaluation of school programs.* 2nd ed.New York : Macmillan.

Ferguson, George, A. (1981). *Statistical Analysis in Psychology and Education.*5th.Ed: Tokyam McGraw – Hill Book Company.

Foster M. George. (1969). *Applied anthropology,* Little Brown and Company, Boston, pp. 4-5.

Good, Carter V. & Merkel, Winifred R. (1973). *Dictionary of Education*. (3rd ed). New York: McGraw - Hill.

Hair,J.F. (1995). *Multivariate data analysis with readings.* 4th ed New jersey:Prentice Hall.

Hansen & Postlethwaite. (2007). *Beliefs, Doubts and Learning.*Valuing Macroeconomic Risk.Ameri -can Economic Review 97 (2).

Husserl, E. (1913/1963). *Ideas: General introduction to pure phenomenology (W.R. B. Gibson, Trans).* New York : Macmillan.

H.M. Phillips. (1996). *Research and social science social research and rural life in Central America,Mexico and the Caribbean region UNESCO,* p. 179.

Jantarakupt, P. (2000). *The experience of men who were managing symptoms of COPD.*Unpublished doctoral dissertation, University of Missouri, Columbia.

Keegan & C.E. Guzzetta (Eds). *Holistic Nursing a handbook for practice*. 3rd edition. Boston: Jones and Bartlett publishers.

Keeves, P.J. (1988). *Educational research methodology, and measurement:Aninternationalhandbook,*Oxford, England : Pergamon Press, pp. 561-565.

Keeves, P. J. (1997). *Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook.* Oxford, England : Pergamon Press.

Krejcie, Robert.V., & Morgan, Daryle.W. (1970, Autumn). " *Determining sample size for research Activities".Educational and Psychological Measurement*,30 (3) ,607-610.

Likert, R. A. (1932). *Technique for the Measurement of Attitudes.*Arch Psychological. 25 (140) :1-55.

Madaus, G. F., Scriven, M. S., &Stufflebeam, D. L. (1983). *Evaluation Models viewpoints on educational and human services evaluation (8th ed).* Boston : Khuwer-Nijhoff.

Merwyn S. Garbarino. (1977). *Sociocultural theory in Anthropology,* Holt Rinehart and Winston, New York. p. 2.

Omeray, A, & Mack, C. (1995). *Phenomenology and science.* In: Omery, A. & Kasper, C.& Page, G. G. (Eds.) , In search of nursing science (pp. 139-158). CA: Thousand Oaks: Sage.

Porter, E. J. (1991). *Older widows' experience of living at home alone.* Unpublished doctoral dissertation, University of Wisconsin, Milwaukee.

Porter, E. J. (1994). *Older widows' experience of living at home alone.* Image: Journal of Nursing Scholarship, 26, 19-24.

Porter, E. J. (1995). *The life-world of older widows: The context of lived experience.* Journal of Women and Aging, 7, 31-46.

Porter, E. J. (1998). *On "being inspired" by Husserl's phenomenology: Reflections on Omery's expositionof phenomenology.*Advances in Nursing Science, 21,16-28.

Salor,J.Galen,William M.Alexander, & ArthurJ.Lewis. (1981). *Curriculum Planning for Better Teaching and Learning.* New York:Holt,Rinehart and Winston.

Schwirian, อ้างในBardo, J. W., & Hartman, J. J. (1982). *Urban society: A systematic introduction,*New York: F. E. Peacock, pp. 70-72.

Shumway, S. & Berrett, J. (2004). *Standards-based curriculum for pre-service and in-service: A partnering approach using modified backward design. Technology Teacher. (*pp.26-29) Verginia :ASCD.

Smith, D. W. (2011). *Phenomenology.*The Stanford Encyclopedia of Philosophy. Retrieved October, 17, 2011, from http://plato.stanford.edu/archives/fall2011/entries/phenomenology/.

Spiegelberg, H. (1994). *The phenomenological movement: A historical introduction (*3rd ed.). Dordrecht, Netherlands: Kluwer Academic Publisher.

Steiner, Lars. (1998). "Organizational Dilemmas as Barriers to Learning," *The Learning Organization.* 5 (4) : 193-201.

Steiner, E. (1988). *Methodology of Theory Building.* Sydney :Educology Research Associates.

Stoner, A.F. & Wankel, C. (1986). *Management.* 3rd ed. New Delhi: Prentice-Hill Private Limited.

Susan Kleiman. (2556). *Humanistic care*. Handout for Nurse Graduate Student, NewYork: Moutcent Vincent University.

Tosi, Henry L. & Carroll, Stephen J. (1982). *Management,*2nd edition, New York : John Wiley &Sons,p.163.

Taba,Hillda. (1962). *Curriculum:Theory and Practice*.29 (3). Javanovich:Harcourt,Brace. Tabachnick ,B.G.andFidell,L.S. (1983). *Using Multivariate statistice*. New York:Harper&Row.

Thompson, Arthur A., Margaret A. Peteraf, John E Gamble, & A.J.Strickland III. (2014). *Crafting and Executing Strategy : The Quest for Competitive Advantage.* 19th ed. McGraw-Hill Education, Inc.

Tyler, R.W. (1969). *Basic principle of curriculum and instruction*. University of Chicago press.http://www.un.ac.th/html/V_54/K-M_book55/IS1-3.pdf สืบค้นเมื่อ 10กันยายน 2562.

Willer, D. (1986). *Scientific Sociology: Theory and Method,*Englewood cliff, New Jersey: Prentice Hill,p.94.

Wilma, Longstreet S.& Harold,G.Shane. (1993) . *Curriculum for a New Millennium.* NeedhamHeights,Simon&Schuster Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างแนวคำถามแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเพื่อการวิจัย

เรื่อง

เรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้าง ทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

The Development of Bachelor of Nursing Science Curriculum Management Model to Enhance Humanize Health care Skills at Boromarajonani Nursing College, Praboromarajchanok Institute

.....

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างฉบับนี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบการวิจัย เรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการ หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

2.แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดตอบคำถามตามความคิดเห็น ประสบการณ์ และการเรียนรู้ ของท่านซึ่งคำตอบเหล่านี้จะไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของท่านแต่ประการใด

3. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างฉบับนี้มีทั้งหมด 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็น มนุษย์วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

4. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างตอนที่ 2 นี้ มุ่งหวังที่จะทราบข้อเท็จจริงในส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก **ตามความคิดเห็น ประสบการณ์และการเรียนรู้ของท่าน**

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพผู้ตอบแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง

1. ชื่อ.....สกุล.....อายุ.....ปี

2. การศึกษาสูงสุด

( ) ปริญญาตรี สาขา.....

( ) ปริญญาโท สาขา.....

( ) ปริญญาเอก สาขา.....

( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....

3. สอนนักศึกษาหลักสูตร.....ชั้นปีที่.....

รายวิชา.....

.....

.....

.....

ประสบการณ์การสอนนักศึกษา.....ปี

ประสบการณ์การสอนเกี่ยวกับทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์.....ปี

4. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.....

โทรศัพท์.....Email.....

5.ผลงานวิจัย ผลงานวิชาการของท่าน.....

.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ประเด็นในการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ประกอบด้วย

2.1 การดูแลผู้ป่วยด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์มีความสำคัญต่อคุณภาพบัณฑิตหรือไม่ อย่างไร

2.2 การบริหารจัดการหลักสูตรฯมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตหรือไม่ อย่างไร

2.3 การบริหารจัดการหลักสูตรฯมีหลายปัจจัยที่จำเป็นต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับปัจจัยด้านต่างๆในการบริหารจัดการหลักสูตรฯที่มีผลต่อการเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

2.3.1 **หลักสูตร**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3.2 **ผู้สอน**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3.3 **ผู้เรียน**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3.4 วิธีการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3.5 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3.6 สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

2.3.7 การวัดและประเมินผล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3.8 จุดเด่น / จุดที่ควรพัฒนาเกี่ยวกับการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษา

.....

.....

.....

.....

2.3.9 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ขอบพระคุณมากสำหรับข้อคิดเห็นของท่าน

นางหทัยรัตน์ บุษยพรรณพงศ์

นิสิตหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา แขนงวิชาการบริหารการอุดมศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ภาคผนวก ข
เอกสารรับรองการวิจัย

MF-04-version-2.0
วันที่ 18 ต.ค. 61

หนังสือยืนยันการยกเว้นการรับรอง
คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(เอกสารนี้เพื่อแสดงว่าคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ ได้พิจารณาโครงการวิจัยนี้)

ชื่อโครงการวิจัย : การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างทักษะการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย : นางหทัยรัตน์ บุษยพรรณพงศ์

หน่วยงานต้นสังกัด : คณะศึกษาศาสตร์

รหัสโครงการวิจัย : SWUEC-G-238/2562X

โครงการวิจัยนี้เป็นโครงการวิจัยที่เข้าข่ายยกเว้น (Research with Exemption from SWUEC)

วันที่ยืนยัน : 19 ธันวาคม 2562

ยืนยันโดย : คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดำเนินการรับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นสากล ได้แก่ Declaration of Helsinki, the Belmont Report, CIOMS Guidelines และ the International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice (ICH-GCP)

ออกให้ ณ วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2563

(ลงชื่อ).....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทันตแพทย์หญิงณปภา เอี่ยมจิรกุล)
กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการจริยธรรม
สำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

(ลงชื่อ).....
(แพทย์หญิงสุรีพร ภัทรสุวรรณ)
ประธานคณะกรรมการจริยธรรม
สำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

หมายเลขรับรอง : SWUEC/X/G-238/2562

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางหทัยรัตน์ บุษยพรรณพงศ์
วัน เดือน ปี เกิด	14 มกราคม 2507
สถานที่เกิด	จังหวัดชัยนาท
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2528 ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์และการผดุงครรภ์ชั้นสูง จาก วิทยาลัยพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก พ.ศ. 2535 วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลสาธารณสุข จาก มหาวิทยาลัยมหิดล กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2563 การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา แขนงวิชาการอุดมศึกษา จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ
ที่อยู่ปัจจุบัน	222/14 ซอยบ้านกล้วย 4 ถนนพรหมประเสริฐ ตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท